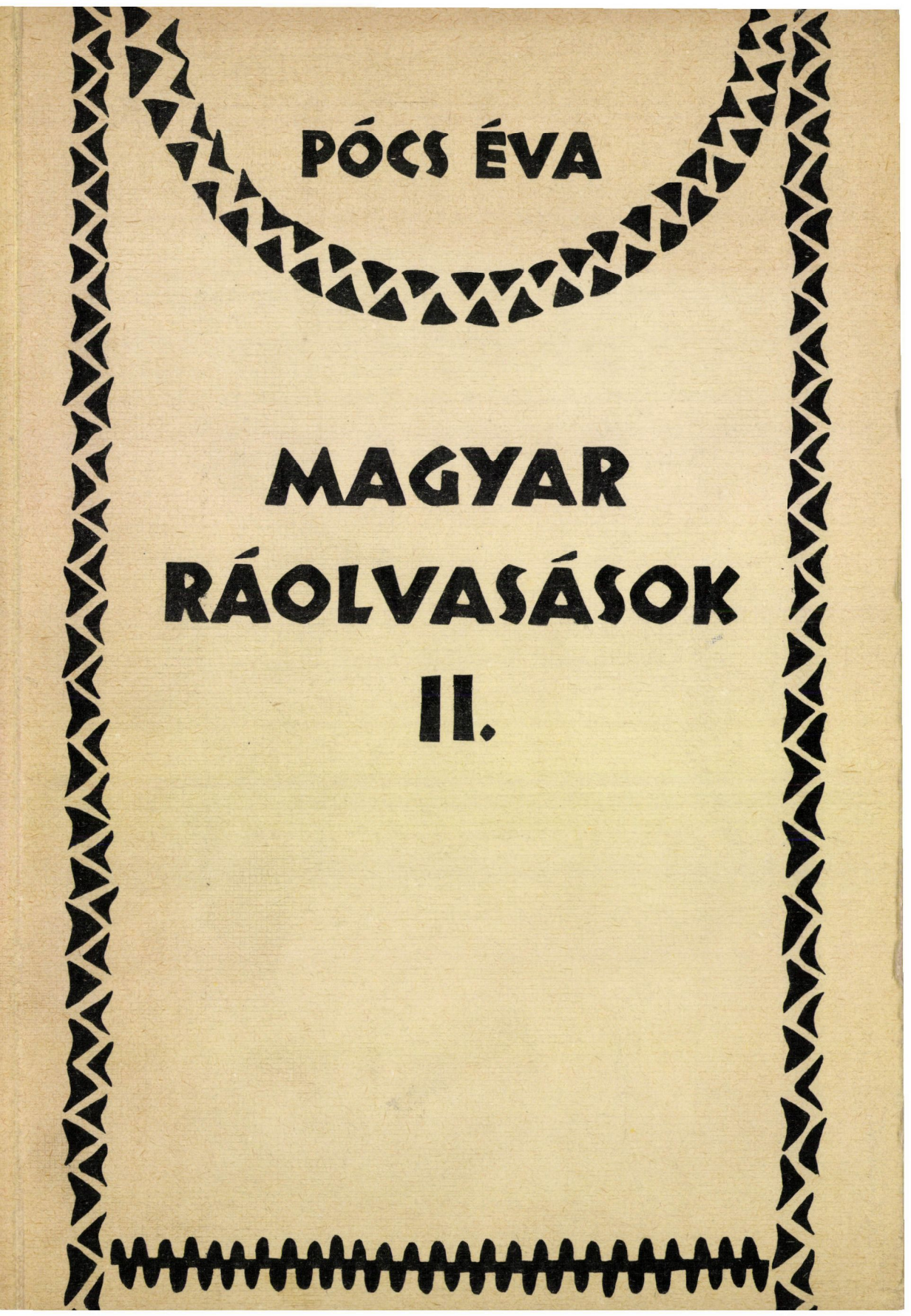

PÓCS ÉVA

**MAGYAR
RÁOLVASÁSOK
II.**

MAGYAR RÁOLVASÁSOK

II.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NÉPRAJZI KUTATÓCSOPORT

TÉMAFELELŐS: KRIZA ILDIKÓ
LEKTORÁLTA: SZEMERKÉNYI ÁGNES
SZERKESZTŐ: H. TAKÁCS MARIANNA

ISBN 963 7302 06 9

ISBN 963 7302 07 7 (összkiadás)

MAGYAR RÁOLVASÁSOK

II.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA

PÓCS ÉVA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRÁNAK KIADÁSA
BUDAPEST 1986

lgsk
649674

KÉSZÜLT A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NÉPRAJZI KUTATÓCSOPORTJÁBAN

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

MEGJELENT
A KULTURÁLIS ÉS TÖRTÉNELMI EMLÉKEINK
FELTÁRÁSA, NYILVÁNTARTÁSA ÉS KIADÁSA
KUTATÁSI FŐIRÁNY PROGRAMJÁNAK KERETÉBEN

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtár 3117 / 986 sz.

ÁTOK / ÁLDÁS FORMÁBAN

Exorcizmus-forma /parancs B-nek C-re való hivatkozással/ 1-46.

1. Fegyverek ellen

0 keth élö thör
 o the lancea
 o thw mend közönfegees fegwerek
 ky emberi allatoknak artatok
 parancholoth /+ / en tw nektek
 hog felfele yarolyatok
 cristufnak kyn scenwedeseinek zwletefeneke meriben
 menefenek myatta
 ees parancholok en thwnektek
 my vronk Iefus cristufnak
 meg fogasának bozsofaganak fohazkodasának
 es menden nemö kyn scenwedeseinek /miatta/
 kyket scenwede my vronk ihus xpus ö zenth halalanak
 ydeyn
 ees az zenth kere htfanak myatta yele ben
 yftennek az rettenethes yteletnek napyanakh myatta
 hog engemet meg nee ferthessetek
 ees meg nee banthassatok
 az yftennek zolgalo-fyat-symont
 o melto zent keresztfa
 ayanlom en teneked magamoth
 maa ees ydonek mendenkoran
 the hozza ferkezzek /+/
 nee hallyak meltatlan halalwal: Amen

/Peer-kódex, 1526/

2.1. Nyíllövés ellen

My wronk ihus crftu,f'nakh bekefege legen en welem amen
o nyl al'meg zent il'l'és prophetanak hatalmanak myatta
né yarol' en hozzam
o nyl al'meg marianak zyzefegenek myatta
ees zent Ianus baptistanak feyenek myatta
ees istennek zent apoftolynakh martyromynak zyzeynek
özwegynek angyalynak myatta
o nyl al'meg my wronk ihus crftu,f'nak newenek myatta
o nyl al'meg ah harom waffegeknek myatta
mel'l'ekkh my wronk ihus crftu,f'nak labayth altal zegezek

•

/Peer-kódex, 1526/

2.2. U.az

/+ = szoptat/

/Peer-kódex, 1526/

3.1. Varázsvessző kilövése kincs megmutatásához

"Experimentum ad vgas secretas"

En kerosztolek teghedet zentelt vezze,
+ atyanak + fiwnak + es zent lelek neweben,
Vronk criftofnak zent teftevel zent vereveL,
Boldogaszoyinak Tiztaffdgos zent szw teyevel, zent vereveL,
hog a mit en teneked paranczolok
abban te chawargo ne leg
ha nem En nekem Igazan meg muta'fadh,
kizerittlek az eLo i'tenre
ki zemelebe harom alatuban egh.

XIII.

atya fiv es zent lelep // iſten
 Es keziretlek az meynorzagbeLy zentekre, zent apa'to-
 lokra profetakra, patriar. ra martiromokra es zuzekre.
 Es kiziretlek az neg Ewangeliftara zent matera, zent
 lukasra zent marcra es zent Jano'ra
 kerlek es parancyolok teneked,
 hog te eleted 'emj nemv igaz doLog
 kiváltképpen ez eL reytot kinch eL ne Enyezheffek,
 mikeppen az zent eLona azyoy eLot
 criſtus iefus vronknak keresztfaya eL nem enyezhetek,
 es mikeppen az ieriko varoffaban
 az akantvL Lopot palaft eL nem Enyezhetek, es eL
 TitkoLtathatek,
 kit az ioſue, iſtennek akaratyaboL meg lele,
 Azon keppen te elotted ez foldbely el Reytet kynch
 eL ne titkoltathaffek.
 + Atyanak + fiwnak + es zent Lelok iſtennek ne ben
 Es kezereittlek az három zent kiralokra,
 meleket az chillag Igazan az mi nemes idvezoyteknek
 zuLeteſſere vezerLe,
 mei ighen vtet az cillag vezerLe
 olyan Igazan vazzery es víg te Engemeth ez eL Reytet
 kincre,
 es ne mütas vafra ſe Rezre ſe onra ſe Batokra,
 hanem bizonyal araynra ezvſtre es ti'ta kincre,
 + A + f + es zent L n,

olvas

ot pr. no'terth

háromzor három k vtan mikor az kincnek helere meg az veze
 aiayat Egybe veſ'ed mond ez elen keppen,

Vram Jeſus criſtus ſegeL meg

Arra amire en maſtan Indvltam

az te Jo wotodbol es nag Ergalmaſſagodbol

ky elz es vralkodoL mind örökyL öröke Am.

/ "Gyöngyösi ráolvasá-
sok", 1529-1541/

3.2. "Alia ad virgas" /varázsvesszőre/

"Primo lege quinque

pr nr

p wlneribo dni nri iefu criſti, es ket nylnak az ayat"

Nyilak en ti nektek parancyolok

atyanak fiwnak es zent lelok iſtenek neveveL,

es hatalmaſſagüaL,

kinek hatalmaſſaganak minden hatalmaſok engednek,

ezen I'tenek/h/ parancyolok en nektek

hog ez eL reytet kincet En nekem es igazan meg

mutaſſatok.

/ "Gyöngyösi ráolva-
sások", 1529-1541/

XIII.

4. U.az

"Virgát csinálni

Mikor virgát keresni mégy, jó reggel menj ki az erdőbe, és keress mogyorófát és a mely vessző azon esztendőben nőtt, két szál egy gyökérről és azokat jegyezd meg, menj vásárnap napkelte előtt oda, és legyen nálad egy új kés, és annak utána mentedben olvasd el a

szent Dávid hét üdvösséges zsoltárát minden imádsággal együtt és ugyan a

szent Dávidnak tizenöt zsoltárát, melynek deákul graduálisoknak mondatnak, és mikor arra jutsz az ítéletnek napján a Litániában a virgára mondjad eképen hogy

ezeket a vesszőket megáldani +, megszentelni + méltóztassál,

kétszer mond úgy, harmadszor hogy

*ezeket a vesszőket + megáldani,
és az elrejtett kintre, ezüstre és aranyra méltóztassál vinni,*

téged kérünk uram Jézus, hallgass meg most minket.
Ezt elvégezvén, mikor oda jutsz, ahol megjegyezted volt a vesszőket, állj térdre és hintsd meg szentelt vízzel a vesszőket, azt mondván:

*hints meg uram engem isóppal és megtisztulok,
moss meg engem és a hónál fejéremb leszek:*

ennek utána azt az imádságot mondjad:

*kényszerítlek is titeket ti vesszők az élő istenre + az igaz istenre és a szent istenre,
és arra a ki mennyet és földet teremtetten semmiből és minket is, egy szóval teremtetten,
és kényszerítlek az ítéletnek napjára is,
hogy ti se rézre, se ónra, se vásra, se bolondságra, hanem csak aranyra, ezüstre, és drágakövekre mutassatok és minden jóra mozduljatok;*

és akkor az új Késsel kelj és mesd el egyszersmind eztet mondván:

*vesszőszál származzék /?/ gyökeréből,
annak utána mind a kettőnek a végeit csináld mint a nyilak az ágát, hogy össze teszed, össze ragadjon és kereskedjél vele. Azzal pedig ekképpen élhetsz, midőn a virgát vered ezen imádságot mondjad:*

*Oh ti vesszők, vesszők, mik állotok mozduljatok és álljatok meg az elrejtett kintsen,
kényszerítlek titeket a tövises koszorúra,
mely a mi urunk Jézus Krisztusnak fejére szegeszteték,
hogy megmutassátok az elrejtett kincset,
az atyának fiúnak és szent lélek istennek nevében amen.*
Ezeket pedig tiszta időben cselekedd vásárnap vagy hétfőn, vagy pedig csütörtökön."

XIII.

/Utolsó szövegrész felcserélhető a következő négy bármelyikére:/

Az mi urunk Jézus Krisztusnak szenteire
az mi urunk Jézus Krisztusnak fogságára,
az mi urunk Jézus Krisztusnak kinszenvedésére, és
szent halálára,

feltámadására és menybe menetelére,
hogy ne álljatok hanem mozduljatok
és az elrejtett kincset mutassátok meg,
mit állotok,
kényszerítlek titeket az istennek minden szent
angyalaira,

/eodem modo/ az élő Istennek ítélő napjára,
és parancsolok, hogy mindgyárást megmozduljatok
és az elrejtett kincsre menjetek,
az atyának, etc.

Oh ti vesszők, mik állotok,
álljatok az elrejtett kincsre,
kényszerítlek titeket az igaz Jézus Krisztusra,
az mi urunkra,
hogy megmutassátok az elrejtett kincset az atyának, etc.

Oh ti vesszők, vesszők,
kényszerítlek titeket
az mi urunk Jézus Krisztusnak keresztselkedésére
hogy ne álljatok meg,
hanem mozduljatok az elrejtett kincsre,
az atyának, etc.

Oh ti vesszők, vesszők,
kényszerítlek titeket a szűz Máriának szüzességére,
hogy mozduljatok az elrejtett kincsre,
az atyának, etc.

/XIX.sz. eleje/

5. Boszorkány elhárítása

Neked mondom ördög, vessz el, vessz el.
In nomine patri, filii er spiriti sancto. Amen.

/XVII.század közepe/

6. "Contra lýderch" /lidérc ellen/

Parancholok te neked lýderch ýstennek ostora
atýanak fýwnak es zenth lelek wr ýstennek hatalmas-
sagawal.

Parancholok te neked atýa wr mýdenhato ýstennek ýgaz
ýsten woltawal es hatal [mával]
Pa[rancsolok] az Nazarethbeli ýeswnak hatalmassa-
gawal.

Pa. az megh fezwlt ýesus cristwsna[k] were hw-
lasawal es hatal.

XIII.

Par. Zent twÿs koronaĵanak meltosagawal és hatal:
Par. Zent kerezt faĵanak melto: es hatal.
Pa. En the neked az nemes azzoĵonk zwz marianak hatal.
es meltosagawal.
Parancholok zwz zent koronaĵanak meltosa. es hatal.
Pa. az nemes azzoĵonk zwz marianak zenth teĵewel
ez wÿlagnak wrath ĵesws
cristwsth fel tartha.
Pa. Mynd az Menĵorzagbelÿ Kywel Zenteknek, dicheseg es
hatalmassagawal.
Pa. En the neked az wtolso ĵteletnek Rettenetesse-
gewel es hatal.
hog ez Zenth newen walo Embernek G.Petro ne arthas.
Hatalmath Raĵtha ne wehes. Amen.

/1545 utáni évek/

7.1. "Szívfájás" gy.

"Formulája Varga Istvánnének szívfájás ellen, melyet maga diktált le a nemes tanács előtt..."

Hatalmas édes Úr Isten, igaz Isten, édes Úr Isten,
kérlek tégedet, őrizz meg, oltalmaz meg minden
veszedelemtől;

kiváltképpen az ördögtől, ártalmasságtól.

Kötöm az élő Istennek,

szent erejének,

szent hatalmának,

szent ujjabeli arany gyűrűjének:

pecsételje el ezt a gonosz lidércet,

ezt a gonosz ördögöt;

aki ennek szívét kínozza,

elméjét ... testében gyötri,

lelkében háborgatja.

A Jézus Krisztus megfogattatásdért,

megpökdöstetéséért,

megcsúfoltatásdért,

három vasszeg közzül való véromlásdért:

Kelj fel, igyál szent vért a Jézus Krisztusnak

megkínóztatásdért,

megfogattatásdért,

megpökdöstetéséért.

Soha nem volt jobb óra,

melyben Krisztus urunk született.

Három Miatyánk.

/Debrecen; 1735-ös
boszorkányper/

7.2. "Szívfájás" gy.

Hatalmas édes Úristen, igaz Isten, édes Úristen,

Kérlek téged, őrizz meg minden veszedelemtől;

kiváltképpen az ördögtől,

annak álnokságiból,

veszedelmes kísértésitől, ártalmasságtól.

XIII.

Kötöm az élő Istennek,
 szent erejének,
 szent hatalmának,
 szent ujjabeli aranygyűrűjének,
 pecsételje el ezt a gonosz Sátánt,
 ezt a gonosz lidércet,
 ezt a gonosz ördögöt,
 aki ennek a szívét kínozza,
 elméjét testben gyötri,
 lelkében háborgatja.

/Székkutas, Cso/

8. "Contra caducum morbum /nehéz kórság/"
 Istennek szent vére ... megváltója.
 A nagy istennek ő hatalmával parancsolok neked test,
 te váljál meg az kórságtul!
 Kórság, te váljál meg az testtül!
 Test álljon egységbe,
 miként Uristen állott ő szent istenségében.

/1511-1526 között/

9. "Contra corsagh" /kórság ellen/
 Ez ky haza
 ez zent benedek haza
 kw kyzebe,
 Vas Aytoya
 korsagh, hal meg Az teftben,
 Teft tarcha megh Az kor'agot,
 Myképen zyz marya, zent, zent kerezt fa alatt
 zyze'egbe megh Ala
 teft wga megh Alyon te Bened kor'agh
 athyanak es fywnak es zenth leleknek Neweben Amen.

/1531-1542 között/

- 10.1. "Kórság" gy.

"Kórságos emberre jó reámondani":
 Tartsd erősen az ő testit,
 miképpen Jézus Christus az ő szent Arany
 szívét.

/XVII.sz. közepe/

- 10.2. U.az

Tartsd erősen az ő testit,
 miképpen aranyszájú szent János megtartotta
 az ő szent Arany szívét.

/XVII.sz. közepe/

11. "Hogj az Farkasok ualaky marhaját megh ne zagasak mond
 ezeket az jgeket haromszor es három Mjatjankoth".
 En teneket paranczolok /Ez/ Szent Peter Apostol,
 Jstennek Szent jgejeuel,
 Boldogh Aszszonnak Szent jgejeuel,
 keoseth njakon, az Szent Balas agarajt,
 kapczolt eozue /az eo keormejth,/'

XIII.

koczol eozue /az eo keormejt/ fene uadaknak zaja^jth,
 fene uadaknak zaja^jth,
 hogj ezeknek az en marhajmⁿnak ne arthasanak,
 es bekese^ghel meleole el menjenek,
 mondom az eleo Jstennek Szent paranczolatjau^al,
 Bodogh Aszszonnak Szent jghejeu^el,
 Szent haromsagh Jstennek hatalmau^al, Amen.

"Ezjs Georgj Djak oruosaga, djcjt hogj probalt, ha
 ualakjne marhaja bar ugj el teuelegjek, hogj ne tugja
 hun budosek, csak azokat az jgheketh haromzor mongja
 el mjndennap ehomra, es neuen neuze mjczo^da fele marha,
 nem bantja az Farkas."

/1635/

12. "Contra malam pluujam djc ter". /gonosz felhő ellen/

Zuzen zult Jezus Innel ez feoldre teremtel olj Buzath
 hogj kjbul az te Szent testet Aldoztatik,
 es teremtel olj borth, es ujzet,
 hogj kjbul az te zent uered aldoztatik,
 Ennek Hatalmasagau^al paranczolo^k gonoz fellegh,
 hogj el romolj, es el tauozal,
 es ez hatarban be ne juhes,
 es ha be jutel jt kart ne tehes.
 Jn nomjne + Patrjs, et Filjj + et Spjrrjtus Sanctj +
 Amen.

/1614/

13. Vérzés elállítása

"Ad sanguinem narium sistendum, remedium probatissimum."
Sanguis mane in te,
Sicut Christus in Se,
Sanguis mane in tua Vena,
Sicut Christus in sua poena,
Sanguis mane fixus,
Sicut CHRISTUS quando
Fuit crucifixus.

"Ter repetendum, et cum deuotione imposita super Caput
 nominis fluxum Narium patientis, recitandum."

/1614/

14. "Vér hasrul való

Ird megh ezeket a főkat papyrosra"

X Christus in cruce pendebat
 X sanguis eius exibat
 X Sancta Maria veniebat
 X sta X /Olvashatatlan szó/ X tua
 X sicut Christa X stetit X in fide sua
 X in nomine patris et filii et Spirituy sancti

"ezeket kösd a nyakara"

/XVII. század/

XIII.

15. "Contra mundum morbum" /kórság ellen/
*... factus Iesus In agonia prolixus orabat
 et factus est sanctor...
 sicut gutte sanguinis deaureatis
 In v.un p..."*
 /1516/
16. Ló "menyelésének" gy.
"lw mwl..wl"
*Mel byzony hogy ... (meglelte) Senth ylona
 assony az wr keresth faygath,
 oly byzony hogy megh wygassyk ez en lowam.
 "accipe frenum equi et super cingulo equi."*
 /XVI. század eleje/
17. Szívfájás gy.
*A beteget két öregasszony veszi körül, kezüket a beteg
 fejére teszik mormogva:
 Az Istennel bizonyítom,
 hogy ennek a fiúnak nem jön vissza a betegsége.*
 /Alsófehér m./
18. "Cum uolunt recedere dñc jlljs." /méhraj elrepülése ellen/
*Apes Apentote +
 Chrjstum mementote +
 quj Vjrgam Aron fecjt florere,
 hñc facjat uos descendere,
 In nomjne + Patrjs + Filij + et Spjrjtus Sanctj.
 + Amen.*
 /1614/
19. "Sj apes oulunt recedere haec jlljs dic," /u.az/
*Meheknek raja, tj megh zaljatok Aron Vezzejere,
 es megh fjghjeteke,
 mjkepen megh figede Vrunk Jsten az Szent kerestfan +
 Atjanak, es fjunak, es az Szent Lelek Jstennek
 neuben Amen.*
 /1614/
20. Méheresztés
*"Iltess az szoba küszöbére karácson estin egy szűz leány-
 kát, eresztess négy darab fonalat vele, ketteit az szobá-
 ba eressze, s ketteit pedig az pitvar felé eressze, azokat
 osztán sodord egybe, kösd által derekadon, és hálj három
 éjjel, osztán tavasszal az mely kertben leszön az méh,
 mőnj oda és fond vessző módra az karok közibe az fonalat,
 akkor mikor kieresztöd méheidet ezt mondván:"*
*Örök mindenható Ur Isten
 ezt én cseleköszöm az te híróddal és szent
 parancsolataiddal
 hogy ez kertből ki ne mehessön az én méhem,
 sem pedig méhemnek raja,
 hanem megtalálhassam minden jószágomat.*

XIII.

Parancsolom pedig ti nektek, én méheim
atyának, fiúnak és szent lelök istennek
nevében,
hogy másuvé ne mehessetek,
se pedig az más jámborét ne hordhassátok,
se az tietöket ne hordhassák más embör
méhei,
hanem ti is igaz kereszménytökkel éljeteö,
azonképen egyebeké is
atyának fiúnak és szent lelök istennek
nevében amen.

/XVI. század vége/

21. Rosszindulatú emberek ellen

En wram mindenhato wr iſtenſegh
 Imar en ez wilagh beli b.p. közönſheges
 nepeknek
 mind apprainak nag... [jának]
 meg kötthüm nielwöket lato zömöket gondolo
 zýwek..
 kegietlen kötelwel az /?/ ſamſomnak
 giwörüwel,
 hogi ſenký en ream ne zolhaſſon ne
 gondolhaſſon
 iſtennek monden Igheýjewel
 bodog azzonnak hatalmawal.

/1516/

22. "Contra de fistula sen soly" /"Süly" gy./

Sőly!
Itt te neked nem kellett volna kelned.
Uram isten!
Én téged átkozlak atyának és fiúnak és szent léleknek
 átkával,
atyának haragjával,
Sőly!
Én téged átkozlak atyának és fiúnak és szent léleknek
 átkával,
és haragjának szentháromságnak.
Innét elvesszél.
Szent Gracías pispek itt ne leljen.
Hetvenhét féle sőly!
sem fővel ... sem szívelemmel, sem bájjollak,
de idvezlek istennek szent keresztfájdával,
boldog asszonynak szent szüle tejével,
Szent háromság innét elvezessen,
Szent Illés próféta itt ne találjon, Amen"

/1511-1526 között/

- 23.1. "Az melj embert Sulj bant bar kj gjujeon az Alfelen uagj masut jgen probalt Oruosagh.

XIII.

Ezeket az jgheket mjnden nap keczer oluasak rea az sulre
az kezet rea teuen reghel nap kelet eleot estue nap
njugat tajban ut sequitur"

*Fekete Sulj,
Barna sulj,
Teok Sulja,
hetuen het fele sulj,
tjteket az Ur Jsten uezesen,
az Fju Vr Jsten megh gjalazon,
az Szent lelek Jsten az tj Zaz gjukoreteket zaza
zaghassa,
mondom atja Jstennek paranczolatjaua,
az Szent Lelek Jsten Szenth hatalmaua,
az Jezus Chrjstusnak Szenth aldozatjaua,
hogj tj Suljok ebben az emberben /neuen kell az embert
neueznj/ megh ne maradhasatok,
hanem megh zaragjatok,
megh azzatok,
es semmje legjete.*

"Ezeket az jgeket el monduan mjnden [nap harom] zor az
Mi Atjankot utana kel mondanj, reghghel nap kelet eleot
haromzor, estue nap enjzet eleothjs haromzor mjnden
keonjorghes utan az Mj Atjankotjs el monduan, es az kezet
rea tegje az mjkor rea oluas..."

/1614/

23.2. "Süly" gy.

Avas szalonnával kell kenni, ezt mondva:

*Sű-sű
lencse-sű,
borsó-sű,
tök-sű,
hagyma-sű,
és hetvenhét féle sű,
neked parancsolom,
a boldogságos szűz parancsolatjával vessz el!*

/Dél-Magyarország/

23.3. U.az

*Uram Jézus Krisztus, mondom a te szent nevedbe:
Tök sű,
mak sű,
hájjog sű,
hetvenhétféle sű!
Köröszőllek tégödet a Jézus Krisztusnak,
Atyáisten teremtsön, +
Fijuisten gyűlöljön! +
Az egész tetemödbe sű, köszvény mög ne maradhasson!
Az ő szent vérivel,
halálával,*

XIII.

*mönnyezi harangnak hangjával,
szűz Margit asszony szűzességivel,
Körösztlő Szent János arany gyűrűjével!
Ammen! +*

A kereszttel jelölt helyeken kereszteket húz a gyógyító a sülyre.

/Szőreg, Tr/

23.4. U.az

Holdfogytán ezt kell imádkozni:

*Suj, suj, suj,
ágas-bogas suj,
hetvenhétféle suj,
nyavaláknak suja!
Nem én gyógyítlak,
hanem a Szentlélek Úristen gyógyítson tégedet, nem én.
Az által teszem kezemet rád,
én tégöd gyógyítlak
öt ujjammal,
öt angyallal,
a Szentlélek az úr Jézussal.
A teljes Szentháromság egy Isten eloszlasson,
hetvenhétféle fűszár gyógyítson,
a Szentlélek Isten itt többet ne találhasson!*

/Szébény, Ba/

23.5. U.az

*Jézus, Mária, szent József,
szent nevetőkbe kezdem imádságomat.
Én magam gyógyítom öt ujjammal,
öt angyallal
és a szentséges Szűzanyával.
Nem én, az által töszöm kezem magamra.
Az úr Jézussal távolítsa ki belülem a nyavalyát,
fejfájást, gyomorfájást, stb.
Suly, suly, suly,
ágasbogas suly,
hetvenhétféle suly.
Nem én, az által teszem magamra.
Gyógyítom magam öt ujjammal és az úr Jézussal.
Valamint a többi nyavalyásokból kitávoztattad,
távoztasd ki énbelülem is, bűnös szolgádlódból.
Mint a holdnak fogyatkozása,
hogy az újhold itt ne találhasson, amen.*

/Öregcsertő, Pe/

24. "Pokolvar" gy.

A gyógyító a pokolvart "nevetlen" ujjával háromszor megkeríti, majd mondja:

*Én tégöd mögkerekítelek az Atyának, Fiúnak,
Szentlélek Istennek nevébe!*

XIII.

Jobb keze öt ujjával megfogja a pokolvart és így folytatja:

*Én tégöd mögfoglak az öt ujjammal!
Az Atya törjön,
a Fiú rontson,
a teljes Szentháromság eloszoltasson!*

Nevetlen ujjával keresztet vet rá:

*Én tégöd mögkörösztolek
az Atyának, Fijúnak, Szentlélek Istennek
nevibe,
valamint Krisztus urunkat szent János
a Jordán vizibe mögkörösztolte.*

/Szőreg, Tr/

25. Betegség gy.

*Én tégödet keresztülek azza az igékke,
möllekké Krisztus Urunkat körösztole
Körösztole Szent János
a Jordán foló vizébe:*

*+ Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevébe,
Én megkörösztolek az üdvözítőnek a
világbú való kimúlásdért!*

*Mulasszon el tégödet azon szent igének ereje,
möllekké Körösztole szent János körösztole
a Jordán vizébe:*

*+ Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevébe.
Oszlasson el az Atya,
oszllasson el a Fiju,
oszllasson el a Szentlélek Isten!
Mérhetetlen Atya,
mérhetetlen Fiju,
mérhetetlen Szentlélek Isten!*

*Gyógyítsa mög a tö fájdalmaidat és segéjjen
mög*

Az Atya, Fiju és Szentlélek Isten, Amen.

/Szebény, Ba/

26. Vihar elhárítása

Úrnapi sátorfüvet kell gyűjtani, azzal keresztet rajzolni a levegőbe a felhő felé és mondani:

*Oszlasson el az Atya,
oszllasson el a Fiú,
oszllasson el a Szentlélek.
Most én téged rossz, megfoglak,
mind az öt ujjammal megnyomlak,
az Atya rontson,
a Fiú oszllasson,
a teljes Szentháromság szanaszéjjel szaggasson!*

/Tura, Pe/

XIII.

27. "Sű" gy.

A gyógyító jobbával simogatja a beteg helyet, közben mondja:

*Sű
benne sű,
hetvenhétféle sű,
Atyaisten múlasszon,
Fijuisten mindön
mindön tetemibe ne hagyjon!*

/Egyházaskér, Tr/

28. "Talera való Imatsag" /"tálé" gy./

*Feier tale
kik Tale
sedergeres Tale
Zőt Tale
Can Tale
Czus Tale
hetvenhet fele Tale
Jas Fias Tale
folo Tale
minden fele Tale
hetvenhet Fele Faidalom
Adgyon lap fanak
lapfa Adgyon Szelemennek
Szelemen Adgyon Saru fanak
saru fa Adgyon lecznek
lecz Adgyon lecz segnek
lecz seg Adgyon somanak
soma Adgyon Posnanak
Posna Adgyon szelnek
Ur Isten Mondom az te Szent Parancolatotdal
Boldok Asson az te szent igitdel
valahal Szel megy ne marathasson ez a hetvenhet
fele Tale
Szent Illes profeta
feisivel vagta
furoival furta
Ezer Angalaval megy oslata
osllik romolik
termő tetemiben megy ne marathasson
iziben czongaban⁺
termő tetemiben
megy ne marathasson
Nagy Péternek ez a hetvenhet fele faidalom
iziben czongaban
termő tetemiben megy ne marathasson
Szuhul ez a hetvenhet fele Tale Amen."*

/+ = csontja/

/1656/

XIII.

29. Ficam gy.

*Menyülés, Hámlás, menny az Ur Jézus Christushoz;
mondgya az Ur Jesus Christus meny el Máriához,
mondgya Mária:
Menyülés, Hámlás, menny az Ur Jesus Christushoz,
a mellyen az Ur Jesus Christus akarja
azon órdban helyre mennyen.*

/Bagota, Ko; 1727-es
boszorkányper/

30. "Szemverés" gy.

Egy pohárba vizet merítenek; tüzes parazsat tesznek bele,
ezt mondva:

*Mária mondta szent fiának,
parancsujja nyavaivának,
aki mögverte szömmel,
szájjal, konttyal vagy kalappal,
annak szálljon a szivire.
Ennek meg ne akad hasson
se húsdba, se csontjába a nyavaia.*

/Zselickislak, So/

31.1. "Megszólítás" gy.

A gyógyító ivóbögrében lévő "szóttlan vízbe" hét faszenet
vet; ezen kívül egy kis sőt és egy kis kenyeret. A sze-
nek bedobásakor mondja:

*Úr Jézus Krisztusom
öt fájdalmas öt sebe érdemeiért,
segélje meg ötöt az úr Jézus minél hamarább.*

Ha leül a szén, "meg van szólítva". Megmossa a gyerek
fejét, homlokát, kezét, ezt mondva:

*Moslak téged Istenünk tízparancsolatjából,
tüdejiből, sziviből,
májából, szemiből,
minden íze porcikájából,
húsából, húsa szálkájából.
Úgy szakadjon róla a fájdalom,
mint az égen az öldött felhők szétoszlanak.*

Hétszer kell elmondani, ötször mosva a kezét, fejét.
Állatoknak is csinálják.

/Geszte, Nyi/

31.2. U.az

A parazsak bedobásakor:

*Se kilenc,
se nyolc,
....
se egy.*

Lemosáskor háromszor:

*Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében, ámen.
Utána:*

XIII.

Mikor a piros hajnal felhasad,
 Mária mondja szent fiának,
 szent fia szent anyjának,
 én lemosom szorítását, igézetjét N-nek,
 fejibű, fej elejibű,
 szemibű, szeme pupaibű,
 orrábű, orrcimpájábű,
 szájábű, mellibű,
 torkábű, gégejibű,
 tüdejibű, májábű,
 lépibű, vesejibű,
 minden izű porcikájábű.

Úgy oszoljon el a fájdalmad,
 mint az égen szétoszlatja az Úristen a felhőket,
 úgy oszoljon el a fájdalmad.

A vízbe belenyúlva háromszor:

Sssitty! Sssitty! Sssitty!

A vízbe nyúl, majd valamilyen tárgyhoz teszi a kezét,
 háromszor mondva:

Ennek fájjon.

/Zsére, Nyi/

31.3. U.az

Se kilenc,

se nyolc,

.....

se egy.

Mikor Jézus a fekete földön járt,
 elment Mária szűzanyához,
 én elveszem igézetét, szorítását ennek a fiatalnak,
 mindazon halottakért, akik meghaltak nyavalyában,
 valami nyavalyában szenvedtek,
 Hogy a jó Isten vegye ki mindenkinek fájdalmát,
 a fejibül, feje kuputájából,
 szemibül, szeme erkeibül,
 orrábul, orra cimpájából,
 szájából, fogaibul, ajkából,
 füleibül, kezeibül, lábaibul,
 szivibül, májából,
 minden izi-porcikájából,
 a Szűzanya könnyörögjön érte,
 és minden meghaltak, akik nyavalyát szenvedtek
 könnyörögjenek érte,
 hogy a fájdalmat vegye ki a jó Isten a fejibül.

/U.ott/

31.4. U.az

Atya, Fiú, Szentlélek nevében, ámen.
 Szent angyalok hírvél,
 Krisztus hatalmával,
 szűz Mária erejével.

XIII.

Hogy én lemoshassam Józsikámnak ígézetit, szólítását,
 kántorba lett asszonyra,
 kántorba lett férfire,
 mindenféle személyekre.
 Úgy oszoljanak ígézeti, szólítási,
 mint ahogy édesanyja a világra hozta.
 Vegye ki az Isten a fejiből, feje kopátájából,
 szemiből, szeme kupájából,
 füléből, füle töveiből,
 orrából, orra cimpájából,
 állából, álla kaptájából,
 nyakából, nyaka csigájából,
 keziből, kezeszára csontjából,
 lábából, lábaszára csontjából,
 minden izm borcikájából.
 Phu,
 semmi voltál,
 semmi légy.

/U.ott/

31.4. Variáns: U.ott

31.5. "Megrontott" tehén gy.

Semmi voltál,
 semmi légy.
 Sem egy,
 sem kettő,

 sem kilenc.
 Semmi voltál,
 semmi légy.

Miatyánk, Üdvözlégy.

Atya, Fiú, Szentlélek Isten nevében
 lemosom a marhácskámnak ígézetjét és szólítását.

/U.ott/

31.6. "Szorítás" gy. libánál

En lemosom ezeknek a szorítását,
 hogy ne fájjon nekik semmijük,
 és meg ne dögljenek.

/U.ott/

31.7. "Megszólítás" gy.

Sem egy,
 sem kettő,

 sem kilenc.
 Édes jó Istenem, gyógyítsd meg,
 édes jó Istenem segítsd meg!
 En ezt a kislányt, /Juliskát/ a jó Isten nevével
 kezdem mosni,

XIII.

leolvasni,
 igézetét, fejiből, fejkoponyájából,
 szemeiből, füleiből, orrából,
 szájából, nyakából, kezeiből,
 gyomrából, hasából, lábaiból,
 ennek a kis /Juliskának/.
 Édes Jézuskám, légy neki irgalmas,
 kegyelmezz ennek az ártatlan gyermeknek.
 Édes jó Istenem, légy vezérlője boldogságra,
 Jézus, Mária, szent József,
 legyetek segítői, oltalmazói, utitársai, kalauzai.
 Édes őrzőangyalkája, őrizd mindenfelé.
 Jó Istennél, az úr Jézusnál légy szószólója, pártfogója,
 Jó Istenem, légy vele.

/U.ott/

32.1. "Ijedtség" gy.

Önt öntenek. Míg az ön olvad, ezt mondják:
 Miatyánk, Üdvözlégy

Vígasztaló Szentlélek Úristen
 s a boldogságos szűz Mária
 vigasztalja meg
 ezt a beteget,
 vegye ki a szüviből,
 a karjaiból,
 a bábuiból,
 az egész csontocskából,
 adjon neki egészséget,
 vigasztalja meg /Juzsit/.

/Pusztina, ML/

32.2. "Igézés" gy.

Ajánlom boldogságos szép szűz Máriának
 a hét fájdalmára s a tiszteletire
 hogy vegye ki ennek a szegény betegnek, Katyinak
 az igézetet a szüviből, májából,
 fejiből, veséjéből,
 minden csontjaiból,
 s minden testiből.

/Gajcsána, ML/

32.3. Torokfájás, torokgyík gy.

Én olvasok te /Anna/ neked,
 hetvenhét féle gilkától,
 hetvenhét féle torokgyéktől.
 Vegye ki az Isten fájdalmát
 a csontjából a húskába,
 a húsból a bőribe,
 s a bőriből vigye le a nagy magoss havasoknak
 a tetejire,

XIII.

*hol kakasszót nem hallnak,
s lovak nem nyerítkeznek.*

/Gerlén, ML/

33. "Szárazság" gy.

*Elkezdém én a munkámat Atyaisten akaratával,
Szentháromság erejével,
Jézus, Mária nevében.
Én /Örzse/ térdád olvasok,
szárazságról, sárgaságról,
hetvenhétféle nyavalyádról,
hidegről mint melegegről,
Atyaisten, Fiúisten, Szentlélek Úristen nevében.
Én löszök az olvasó,
mennyői Atya légyen a gyógyító.
Ha segít, én is segítek.*

Háromszor kell elmondani, utána két Miatyánkot és Üdvözlégyet, és ezekhez hozzátenni:

*Távoztassa mindenféle betegséget, hideglelést,
szárazságot,
mindenféle betegséget, hideglelést, nyavalyát,
adja vissza a húst, vérit, ereit, egészségét.
holta után üdvösséget.*

Háromszor kilenc Miatyánkot, három Hiszekegyet, Dicsőséget fel kell ajánlani azokért a lelkekért, akik ebben a nyavalyában sínylődtek és haltak meg. Másodszor ugyanezt fel kell ajánlani szent Pongrác tiszteletére.

Harmadszor:

*A mi urunk Jézus Krisztus keserves kínszenvedése és
haláláért,
távoztasson mindenféle betegséget, hideglelést,
szárazságot, sárgaságot,
gyomorhidegét.
Gyújtó hidegét, minden betegséget távoztasson tőle,
Amén.*

Napnyugtakor, a nap felé nézve mondták.

/Doroszló, Bb/

34. "Ijedtség" gy.

A beteg feje fölé tett tál vízbe ólmot öntöttek. Az ólom beöntésekor mondták:

*Dicsőség az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek
nevében, amen.
Elsősorban is kérem az áldott úr Jézus Krisztust,
hogy /Pálnak/ mindenféle ijedtségek,
orv betegségek az ő sziviből,
az ő testéből s mindenféle erejéből,
ijedtségek kitakarodjanak.
Piros vérinek aláhullásáért,
szent sebeinek meggyógyulásáért,*

XIII.

három őrző angyal,
 egyik alatt,
 másik magán,
 a harmadik serkentgeti.
 Piros vérit ne igyátok,
 szálkás húsát ne hasogassátok,
 hanem menjetek el a tenger mélységes fenekire
 és ott uralkodjatok,
 mert én ennek a feje vagyok
 és feje az áldott úr Jézus Krisztus megfelelő képiben.
 Dicsőség az Atyának, és Fiúnak és Szentlélek Istennek
 nevében, ámen.
 Felnöttek kilencszer kell önteni, gyerekek háromszor,
 mindig a fenti imádsággal.

/Korond, Ud/

35. "Igézés" gy.

Pohárba vizet tettek, belévetettek kilenc szentet:

Az Atyának, a Fiúnak, s Szentlélek Istennek nevében,
 ámen.

Ez a betegség menjen a pokolba,
 jöjjön vissza az egészsége.
 Bódogságos szűz Mária hozza vissza a hosszú egészségit,
 s vigye el a betegségit
 a sádtányokhoz a pokolba,
 a kígyókra, békákra,
 erdőkre, mezőkre,
 s ettől a betegtől menjen el.
 Ehhez a beteghez jöjjön el az ő őrző angyalkája,
 s gyógyuljon meg!

/Klészse, ML/

36. "Ijedtség" gy.

A gyógyító asszony ólmot olvasztott, egy tálba seprűből
 két cirokszálát tett keresztbe, és szenteltvizet csöp-
 pentett rá; azután négy deci vizet öntött rá a kútból.
 Mikor kezdi, keresztet vet, majd:

Három Miatyánk, három Üdvözlégy, egy Hiszekegy.

Utána először a jobb fülébe, azután a bal fülébe, egyszer
 a fejénél, egyszer a szívénél, egyszer a lábánál mondja
 /összesen hétszer hét napig/; mindig újra önti az ólmot.

Istenem, Atyám, uram Jézus Krisztuskám, boldogságos
 szűz Mária

adjatok szerencsés órát kezdeni,
 szerencsésebbet végezni,
 ennek aki meg van szentelve /Bözsinek/ jó hasznára adni.
 Nem csinálom ezt sajátmagam erejéből,
 hanem az uram Jézus Krisztus segítségével
 kihajtom ennek, aki meg van szentelve és keresztelve,

XIII.

/Bözsinek/ fejéből, szivéből, lábából
 hetven ijedtséget, hetven nyovolyát,
 hetven fenét, hetven nehézséget
 szent Szalvatorral és szent Valentével.
 Fölaajánlom ezen imádságot
 szent Szalvatornak, szent Valentének hét fájdalma,
 megijedt anyának, boldogságos szűz Máriának
 hatodik szent sebére uram Jézus Krisztusnak
 melyek az ő drága vállain voltak. Amen.

Miatyánk, Üdvözlégy,

Közben a gyerek mindig le van takarva. Az utolsó öntésnél jön ki, hogy mitől ijedt meg a gyerek /előtte "bemohosodott szív" jön ki, majd a "szív tisztán"/. Utána megmosdatják a beteget az ólom vizéből, meg is itatják belőle, és visszakézből megtörlik. A maradék vizet olyan helyre öntik, ahol nem taposnak rá.

/Galgamácsa, Pe/

37. "Orbánc" gy.

Kék orbánc,
 zöld orbánc,
 veressz orbánc,
 feketei orbánc,
 minden moldu orbánc,
 ígített orbánc,
 találdasz orbánc,
 sonthányó orbánc.
 Szűz Mária meggyi vissza⁺ e beteget.
 Hul meggyülkezik meggyi vissza.
 /+ = gyógyítsa meg/

/Szabófalva, ML/

38. "Pokolvar" gy.

Úr Isten, én Istenem!
 kérlek tégedet, hogy használjon ennek a betegnek az
 én szám s nyelven után:
 hogy ez a pokolvar,
 ha rájött fáradtságtól vagy szomjúságtól vagy
 étlenségtől,
 arra kérlek Uristen, menjen ki belőle.
 Azt mondom neked pokolvar,
 hogy menj ki a fejéből s a fejeveleijéből,
 s a karjaiból, s a lábaiból s a fogaiból,
 mert ha ki nem megy,
 megfoglak, s éppen a havasba viszlek.
 Ott vannak a pakulárok a juhokkal,
 a kutyák ugatnak,
 a farkasok ordítanak,

XIII.

tégedet szerte-széjjel tépnek.
 Ott van egy lány,
 aki soha a haját bé nem fonta,
 soha kenyeret nem kezdett,
 piros bort nem ivott:
 olyan tisztán maradjon tőled ez a beteg,
 és mint az ezüst s az arany.

/Alsófehér m./

39. "Ijedtség" gy.

Miatyánk, Üdvözlégy, Hiszekegy.

Én ajánlom a Krisztus urunk tiszteletjire,
 Krisztus urunk milyen tisztán született
 boldogságos szép szűz Mária
 milyen tisztán kiszülte,
 erre a világra hozta,
 hát könnyöröggünk az ő áldott szent fiának
 könnyörögjön az áldott Úristennek,
 hogy vegye ki az ő nagy fájdásait,
 nagy nyílalásait.

Ezután olvasztott önt önt vízbe. Kilencszer végzi el az
 egész műveletet.

/Lábnik, ML/

40.1. Betegség gy.

Hetvenhétféle boszorkányasszonyok
 heten vattok.

Hétből maradjon hat,
 hatból maradjon öt,

.....

kettőből maradjon egy,
 az az egy úgy odalegyen,
 mint a viasz a tűzbe,
 s a só a vízbe.

Köpnék és mondják tovább:

Tp, tp, tp.

Menj el hegyeknek, kőszikláknak

háta mellé,

ahol fekete kutyák nem ugatnak,

hol kakasszó nem hallszik,

hol kovásszos kenyervel nem élnek,

esti harangszókor meg ne találtassál

abba az állatba, ahova beszállottál,

mert ha megtaláltatol,

az úr Jézus keserves kínszenvedésű kereszttjével

ütlek meg, s késvel vágom el a nyakadot.

/Gyimesbükk, Csík/

40.2. Tejelapadás gy.

Hetvenhétféle boszorkányos asszonyok,

hetvenheten vattok.

XIII.

Úgy elfogyjatok,
 mint ahogy elfogy az árvízben a szárazság,
 kiapajszs az árvizet.
 Úgy elfogyjatok, mint ahogy elfogy a nagy hópehely,
 mely omlik s a legnagyobb hegyeket letakarja,
 és egyszer hát sohut semmi nincs belőle.
 Ne lásson meg tégedet es se az ájér,
 se az őrzőangyal,
 se a szellem.
 Úgy eltakarodjál,
 mint az ég és a föld amilyen tiszta
 mindenféle burjántól.
 Olyan tiszta legyen az az ártatlan /tehén neve/
 Olyan tiszta legyen ez az ártatlan es tőlled,
 s az a forrás,
 az a gyöngyforrás,
 az a tejforrás szálljon vissza,
 dradjon meg neki az a forrás,
 ami megáradott ennek az állatnak,
 s elrabolta ez a boszorkány.
 Úgy eltakarodjál!
 Mert ha el nem takarodol,
 agyonütlek a Jézus keresztjével,
 elvágglak késvel s agyonütlek a szent feszületvel!
 /U.ott/

41. Jégeső ellen

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek,
 miképpen kezdetben vala, most és mindörökkön örökké. Amen.
 Im elődbe állok a teljes Szentháromság erejével.
 Teremtetlen az Atya,
 teremtetlen a Fiú,
 teremtetlen a Szentháromság egy Isten,
 Eloszolhatatlan az Atya,
 eloszolhatatlan a Fiú,
 eloszolhatatlan a Szentháromság.
 Kényszerítlek téged te gonosz Sátán,
 addig az én falum határába bé ne következzél.
 Erdő ága-bogára hol kakasszó nem hallatik,
 vakaru kalács nem illatik.
 Vigyen el téged az Atya,
 vigyen el téged a Fiú,
 Vigyen el téged a teljes Szentháromság egy Isten.
 Az udvaron három szál pimpót összekötöznek, és azzal
 szenteltvizet kereszt alakban a felhő felé "intenek".
 /U.ott/

42. Fejfájás gy.

Én, bűnös szádjamból szólok:
 Tiltalak téged hetvenhétféle indulatok és eredetek
 és fájdalmak,

XIII.

ma eljöttetek, ma el is menjetek,
 holnap misekört itt ne érjetelek,
 mert ha holnap misekört itt éritek
 tizenkét szál szentelt gyertyával megfoglak,
 tizenkét szál szentelt vesszővel megsújtalak.
 Én nem vagyok megvigasztalója,
 hanem a vigasztaló Szentlélek Úristen legyen meg-
 vigasztalója.

Én keresztet vetek ellenetek,
 azért az én öt ujjammal,
 Krisztus Jézus erejével,
 száz félelmibe,
 száz szent Margit parancsával,
 szent Ilona asszony pecsétjével. Amen.

/Csíkdánfalva, Csík/

43. "Ijedtség" gy.

Ólomöntést kísérő öntőimádság:

Egy csöpp véribű származott nyavaldk,
 mondják őrzőangyalának,
 őrzőangyala mondja szent fiának,
 szent fiad, távoztasson el a nyavalydakat,
 hogy mög ne akadhasson se húsába,
 se csontjába,
 semmiféle tetemibe mög ne akadhasson!
 Boldogasszon,
 szent igéidet,
 szent parancsolataidat,
 parancsold nyavaldának,
 hogy mög ne akadhasson se húsába,
 se csontjába,
 semmiféle tetemibe mög ne akadhasson!

Től⁺ szülte fát,
 fa szülte szent Annát,
 szent Anna szülte Máriát,
 Mária szülte szent fiát,
 Szent fiad! távoztasson el a nyavalydakat,
 hogy mög ne akadhasson se húsába,
 se csontjába,
 semmiféle tetemike mög ne aludhasson.
 Damion!

Mégis mondom Damion!⁺⁺

Kötve legyen boszorkány száz számár szőrëve!
 Hatvan leán hajáva,
 Boldogasszony igéjève.

Úgy ne árthasson, mint Krisztus urunk, Amen.

Háromszor, ötször, vagy hétszer kell elmondani, utána
 három Miatyánk.

/+ = tölgy; ++ = Démon ?/

/Zselicszentpál, So/

XIII.

44. "Pokóvár" gy.

Három gerezd fokhagymával háromszor keresztet kell vetni rá, közben ezt mondani:

*Én téged keresztöllek az Atyának nevibe sөmminek,
én téged keresztöllek a Fijunak nevibe sөmminek,
én téged keresztöllek a Szentlélőknek nevibe sөmminek.
Uram Jézusom, megemlíkөzөk a Krisztus kөserves kін-
szenvedésiröl,*

*kөrsztfára való fölfeszítésiröl,
három vas szөгgel való mögszөgezésiröl,
N.N. bűnös embөрnek möggyögyuldsáruí.*

*Én téged keresztöllek az Atyának nevibe sөmminek,
én téged keresztöllek a Fijunak nevibe sөmminek,
én téged keresztöllek a Szentlélőknek nevibe sөmminek.*

*Terөmtetlen az Atya,
terөmtetlen a Fiju,
terөmtetlen a Szentlélők;
mérhetetlen az Atya,
mérhetetlen a Fiju,
mérhetetlen a Szentlélők;
oszlasson az Atya,
oszlasson a Fiju,
oszlasson a Szentlélők.*

Három Miatyánk

A három Miatyánk elmondása közben a három gerezd fokhagymával sorra körülhözogatja a pokolvart, oly módon, hogy az "itt a földön is" szavaknál a földbe rejti. Edénybe tett földet is lehet használni erre a célra.

/Kiskunfélegyháza,
Pe/

45. "Hályog" gy.

Keresztet vetnek rá, és mondják:

*Hasadj hájog a Jézus Krisztus halálájé;
oszolj termés a Jézus Krisztus mönnybe
mөnetelijé,*

*vér a vízre mönjön,
velágosság ezön vaknak szөmére gyűjjön!
Isten igéjébül,
boldogságos szűz Mária,
Isten anyja
azon téjjel mosogassa,
kivel szent fiját táplálta.*

/Szeged, Cso/

46.1. "Nyilalás" gy.

*Mөnj el, mönj el Jeruzsálem kapuba,
ahun Jézust mögláncóták.
Azon vasláncot ott a földbe elásták.
Mig azon vaslánc ott a földbe mög nem gyökerezik,*

XIII.

addig ezön testöt
 në izgassa,
 në szurkálja
 sëmmitféle betegség.
 Mindönféle nyilamlás, szúrás,
 úgy muljék ő benne,
 mint ahogy az a vaslánc ott a földbe
 mög nem gyökeredzik!

/Tápé, Cso/

46.2. U.az

Nyilallás, nyilallás,
 gyilkos nyilallás,
 szálkás, bűnös testit në szítogasd,
 në sanyargasd!
 Mönj el, mönj el a Jeruzsálem kapujába,
 boldogságos szűz Mária elébe!
 Mint a szántóvas a földbe mög nem gyökeredzik,
 úgy a nyavalya is mög në gyökereddzon!
 Atyaisten gyógyítsa!
 Fiúisten oszlassa!
 Szentháromság Egyisten sëmmitvé terömtse!

/U.ott/

46.3. U.az

A beteg gyerek nem tudott lélegzeni. A gyógyító asszony
 karjára vette, keresztet vetett rá és imádkozott:
 Hóhérrnyilallás, gyilkos nyilallás,
 vérnyilallás, göröcsnyilallás,
 szálkás húsát ne szaggassad,
 szálkás testit ne szurkáljad,
 jeruzsálemi boldogságos Szűzanya
 nyerd meg neki előbbeni egészségét /Jóskának/.
 Még egyszer-kétszer meg kellett ismételni.

/U.ott/

46.4. U.az

Nyilallás, nyilallás,
 hóhérrnyilallás, gyilkos nyilallás,
 mérges nyilallás,
 szálkás bűnös testit,
 szálkás bűnös húsát
 ne sújtogasd, ne sanyargasd.
 Mönj el, mönj el
 Jeruzsálem kapui előbe,
 boldogságos szűz Máriának ajáld fő,
 földbe meg ne gyökeredzz,
 nyavalya bönne mög ne gyökeredzz.

/U.ott/

XIII.

Hármas áldás/átok forma 47-80.

47. "Súly" gy.

*Swl en teneked Mondom:
 atjya vjyseljen,
 ffyw gjulazon,
 zent lelek malasztja:
 zaz gjukeredet zaza zakaſſa,
 zent illees propheta
 Itt ne leljen.
 "Ter dicas ad sol".*

/XVI.sz./

48.1. "Árpa" gy.

*Elkeresztelik:
 Az Atyának és nagysemminek.
 Téged az Atyaisten eloszlasson,
 Fiúisten megalázzon,
 Szentlélek Uristen gyökerestül kiszakajtsón.
 Utána köp egyet.*

/Apátfalva, Csa/

48.2. U.az

*Téged az Atyaisten eloszlasson,
 Fiúisten megalázzon,
 Szentlélek Uristen gyökerestül kiszakajtsón.*

/U.ott/

48.3. "Gancsó" gy.

*Megkerekíti kancsóval háromszor, majd egymásután három
 szál tollal. A tollal való kerekítés közben mondja:
 Három Miatyánk és három Üdvözlégy, ámen nélkül.
 Az Atya teremtsön,
 a Fijuisten gyűlöljön,
 a Szentlélek Uristen tisztítson,
 hogy sömmi tetemödbe sömmi fájdalom né maradjon mög!
 Csöcsös korsó fenekéről vett sárral keni, ezt mondva:
 Az Atyának, Fijúnak, Szentlélek Istennek nevében
 múljon el!*

*Ezután kezét a földhöz dörzsöli, hogy a föld alá men-
 jen a fájdalom.*

/Szőreg, Tr/

48.4. "Pokolvar", köszvény, "súly" gy.

*Pokóvar, köszvény és sú!
 Az Atyaisten teremtett,
 a Fiúisten növesztett,
 a teljes Szentháromság
 osszlasson szét hetvenhét felé.
 Még a legkisebb porcikádat is!*

XIII.

Megfogta az öt ujjával és mondta. Fogyó holddal olvas-
ták le, mert a holddal együtt fogyott a betegség is.
Háromszor mondták el.

/Jászdózsa, Szo/

48.5. "Gilva" gy.

A gyógyító jobb keze nevetlen ujjával "oszlátja" a
gilvát:

*Az Atya rontson,
a Fiú bontson,
a Szentlélek eloszlasson!*

/Hosszuhát, Cso/

48.6. Torokfájás gy.

A gyógyító a torkot kezével huzogatva mondja:

*Atyaisten eloszlasson,
Fiúisten gyógyítsen,
Szentlélek Isten hejrehozzon!*

/U.ott/

48.7. "Süh" gy.

A gyógyító "nevetlen ujjával" elkereszteli:
az Atya, Fiú, Szentlélek nevében, majd ezt mondja:

*Atya érontson +
Fiú szétbontson,
Szentlélek Isten semmivé teremtsön!
Hetvenhétféle sú,
fődbű gyűtt,
fődbe mőnjön!*

Áment nem szabad mondani. Háromszor mondja, majd keresz-
tet vet a földre.

/U.ott/

49.1. "Gyülés" gy.

A gyógyító három szikrát csíhol, miközben mondja:

*Mária szaggassa
szent József meg oszlassa.*

Többször egymásután csinálták.

/Nagykörű, Szo/

49.2. Fájdalom gy.

A gyógyító keresztezi és karikázza a beteg helyet,
miközben mondja:

*Isten törje,
Mária szakíjja,
ezt a bűdös nyavalyát
aki világra hosta.*

/Szank, Pe/

50.1. "Gonoz Felheo es Haboru ellen ualo Aldas,
Eleozzer Nagj ajjtatosan mond el az Mj atjankot es az
Credot es Ezt az jmatsagoth."

*Uram Jesus Christus, kj az eget es az feoldet teremtetet
az Jordan ujszet megh aldotat, kjben megh keresztelketel,*

XIII.

az te ket kezejdet az keresztfan kj terjeztetet,
 Meltosztasat meg aldanj ez feolheket,
 kjket latok en eleotem hogj uannak,
 hogj ezekben az Eordeoghekeknek semmj hatalmok ne lehesen,
 es ne arthason,

Algjon megh teghedet Felheo az Atja Jsten,
 Algjon megh az Fju Vr Jsten,
 Algjon megh az Szenth Lelek Vr Jsten,
 Ozlason el teghedet felheo az Atja Vr Jsten,
 Ozlason el az Fju Vr Isten,
 Ozlason el az Szent Lelek Vr Jsten,
 Ronczon el tegedet Felheo az Atja Vr Jsten,
 Ronczon el az Fju Vr Jsten,
 Ronczon el az Szent Lelek Vr Jsten.
 Semje tegjen tegedet Felheo az Atja Vr Isten,
 Semmje tegjen az Fju Vr Jsten,
 Semmje tegjen az Szent Lelek Vr Jsten,
 Atjanak, Fjunak, es Szent Lelek Jstenek neueben
 Amen.

/1598/

50.2. Vihar elküldése

O, uram Jézus Krisztusom,
 ki a mennyet és a földet teremttöted,
 a Jordán vizét mögáldottad,
 őbenne mögkörösztlökdötél,
 a körösztfán függvén minket mögváltottál,
 és a te szent lelködet az Atyaistennek ajánlád,
 kérlek, dldd mög,
 és a szent körösztnek jegyével jegyözd mög a főjhöket,
 melyeket most szömeinkkel látunk,
 hogy bennünk kárt okozó gonoszsgaik
 mögfogyatkozzanak és észéjjelödjének.
 Mög ne emlékezzél, uram, vétkeinkről,
 sém a mi atyáink vétkeirű,
 bosszút nö állj rajtunk büneinkér.

A felhöre mondja:

Oszlasson el tégöd az Atya,
 oszlasson el tégöd a Fiú,
 oszlasson el tégöd a Szentlélek Isten!
 Környékezzön mög tégöd az Atya,
 környékezzön mög tégöd a Fiú,
 környékezzön mög tégöd a Szentlélek Isten!
 Rontson mög tégöd az Atya,
 rontson mög tégöd a Fiú,
 rontson mög tégöd a Szentlélek Isten!

Az udvaron térdelve imádkozott, ha vihar jött.

/Csanytelek, Cso/

XIII.

50.3. U.az

A felhőt kereszteli:

*Az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek Úristen nevében:**Oszlassa el az Atyaisten,**oszlassa el a Fiúisten,**oszlassa el a Szentlélek Úristen!**Környékezzön mög az Atyaisten, ... stb.**Rontson mög az Atyaisten, ... stb.**Tíz,**kilenc,**nyolc,**...**egy,**sömmi!**Mulassza el az úr Jézus Krisztus**ezen ártalmas felhőket,**hogy nekünk ne árthasson,**a mi Úrunk Jézus Krisztus által, Ammen.**Ó, szent János, szent Péter és szent Pál apostolok,**Illés próféta, szent Mihály főangyal,**legyetek az úr Jézus Krisztus előtt kegyes közben-**járónk és szószólóink,**hogy a mostan támadt égiháborúnak méltóztasson**az úr Jézus Krisztus parancsolni,**hogy megcsendesedjék és elszéjjeledjék.**Ó, Szentlélek Úristen, ki Pünkösöd napján nagy zúgással,**tüzes lánggal szálltál alá,**söm házban, söm erdőben, söm mezőben kárt nem tevé,**kérlek téged, tarts meg a té Istenségednek jósdaga által.**Mi magunkat, jószágainkat, házainkat, gabonáinkat,**szőleinket, kertjeinket, mindennemű vetéseinket,**hogy a káros záportól, köesőtől, tüzes mennykőütéstől,**háborgó förgetegnek veszedelmétől szabadon,**csendes békességben szüntelenül mögmaradhassunk!**/Zákányszék, Cso/*50.3. Variáns: Domaszék /Cso/

51. "Megigézett" bivaly gy.

Kis fazékkal folyóvízből merítenek háromszor lefelé,
közben mondva:

Az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében. Amen.

A vizet a gyógyítóhoz viszik, aki a fazekat a tűzhely-
hez viszi, késsel keresztet vet rá, és mond egy

Miatyánkot, Üdvözlégyet, Hiszekegyet, közben egy szentet
dob a vízbe. Utána mondja:

XIII.

*Uram Jézus, ki az eget, földet teremtetted,
a Jordán vizét megáldottad,
megáldván benne megkeresztelkedtél,
keresztfán függve minket megváltottál,
Aldott szentlelkedet mennyei Atyádnak ajánlván,
Kérlek szépen a szent kereszt jelével,
jelöld meg ezen állatnak állat nevel fájdalmát,
a mi urunk Jézus Krisztus által. Amen.*

Majd a késsel megint háromszor keresztet vet a vízre
és mondja:

*Gyógyítson meg téged az Atya, Fiú és Szentlélek
Isten*

*Rontsa meg benned ezen betegséget az Atya, Fiú
és Szentlélek Isten*

*Vígasztaljon meg téged az Atya, Fiú és Szentlélek
Isten.*

*Szem meglátta,
szív szerette,*

vígasztald meg vigasztaló Szentlélek Isten.

A vízzel aztán bedörzsölik a beteg állatot, a szájába
és a fülébe is öntenek háromszor egy-egy cseppet.

*/Csíkszentgyörgy,
Csík/*

52. Égiháború ellen

*Oszlasson el téged az Atyaisten,
oszlasson el téged a Fiúisten,
oszlasson el téged a Szentháromság egy Isten.*

*Rontson meg téged az Atyaisten,
rontson meg téged a Fiúisten,
rontson meg téged a Szentháromság egy Isten.*

*Környékezzon meg téged az Atyaisten,
környékezzon meg téged a Fiúisten,
környékezzon meg téged a Szentháromság egy Isten.*

*Szent, szent, szent a seregek ura, Istene,
teljes az ég és föld az ő dicsőségével.*

*Aldás, fényesség, tisztelet, békesség,
hatalom és erős erősség
a mi urunk Istenünknek most és mindörökké.*

*Aldjuk az Atyát a Fiúval és a Szentlélekkel,
felmagasztaljuk őt mindörökké.*

*Aldás és dicsőség és felmagasztalás neked mindörökké,
Amen.*

Ha égiháború volt, szentelt gyertyát gyújtottak és ezt
imádkozták.

/Balassagyarmat, Nó/

53. U.az

Nagypénteken reggel szabad ég alatt

Három Űrangyalát, öt Miatyánkot és Üdvözlégyet

XIII.

mondanak, majd a négy világtáj felé keresztet vetve ezt mondják:

*Én tégedet köröszttüllek az Atyának...
 Örök Atya, örök Fíju, örök Szentlélek!
 Kérlek, a mostan támadott égiháborút távoztasd é
 tőlünk!
 Nö ártson nekünk, sө jószágunknak, sөmmiféle
 vagyonunknak,
 Örök Atya, örök Fíju, örök Szentlélek!
 Környéközzön még az Atya,
 Környéközzön még a Fíju,
 környéközzön még a teljes Szentháromság ögy Isten!
 Amen.*

/Szebény, Ba/

54.1. Jégeső elhárítása

A jégfelhőre keresztet vetnek kilencszer a következő szöveg elmondásával; minden három sornál más irányba fordúlva:

*Oszlasson el tégedet az Atya,
 oszlasson el tégedet a Fiú,
 oszlasson el tégedet a Szentlélek Isten.
 Környékezzén meg tégedet az Atya,
 környékezzén meg tégedet a Fiú,
 környékezzén meg tégedet a Szentlélek Isten.
 Rontson meg tégedet az Atya,
 rontson meg tégedet a Fiú,
 rontson meg tégedet a Szentlélek Isten.*

/Alattyán, Szo/

54.2. U.az

*Oszlasson el téged az Atya,
 oszlasson el téged a Fiú,
 oszlasson el téged a Szentlélek Úristen.
 Környékezzén meg téged az Atya,
 környékezzén meg téged a Fiú,
 környékezzén meg téged a Szentlélek Úristen.
 Rontson meg téged az Atya,
 rontson meg téged a Fiú,
 rontson meg téged a Szentlélek Úristen.*

/Tiszanána, He/

54.3. "Tyúkszem" gy.

*Oszlasson el az Atya,
 oszlasson el a Fiú,
 oszlasson el a Szentlélek.
 Környékezzén meg az Atya.
 környékezzén meg a Fiú,
 környékezzén meg a Szentlélek.
 Rontson meg az Atya,*

XIII.

*rontson meg a Fiú,
rontson meg a Szentlélek.*

Miatyánk, Üdvözlégy.

/Tura, Pe/

54.4. Jégeső elhárítása

*Oszlasson el téged az Atya,
oszlason el téged a Fiú,
oszlason el téged a teljes Szentháromság.
Rontson meg téged az Atya,
rontson meg téged a Fiú,
rontson meg téged a teljes Szentháromság.
Környékezzon meg téged az Atya,
környékezzon meg téged a Fiú,
környékezzon meg téged a teljes Szentháromság.*

/U.ott/

54.5. U.az

*Az ige kezdetben vala, az ige Istennél van.
Oszlasson el téged az Atya,
oszlason el téged a Fiú,
oszlason el téged a Szentlélek.
Rontson meg téged az Atya,
rontson meg téged a Fiú,
rontson meg téged a Szentlélek.*

/Boldog, Pe/

54.6. "Szentantaltüze" gy.

*Környékezzon meg az Atya,
környékezzon meg a Fiú,
környékezzon meg a Szentlélek Úristen.
Oszlasson el az Atya,
oszlason el a Fiú,
oszlason el a Szentlélek Úristen.
Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek
nevibe kezdem el.*

/Zagyvarékas, Pe/

54.7. "Kilis" gy.

*Oszlasson el az Atya,
oszlason el a Fiú,
oszlason el a Szentháromság egy Isten;
Környékezzon meg az Atya,
környékezzon meg a Fiú,
környékezzon meg a teljes Szentháromság
egy Isten.*

/Galgahéviz, Pe/

54.8. Jégeső elhárítása

*Távoztasson el az Atya,
távoztasson el a Fiú,
távoztasson el a Szentlélek Úristen;*

XIII.

*oszlasson el az Atya,
oszlasson el a Fiú,
oszlasson el a Szentlélek Úristen.* /U.ott/

54.9. Villám elhárítása

"Ha jön a nagy borulás", harangoznak; és ha villámlik, ezt mondják:

*Környékezzon meg téged az Atya,
környékezzon meg téged a Fiú,
környékezzon meg téged a Szentlélek Úristen!*
/Zsére, Nyi/

54.10. U.az

*Sílejjon el az Atya,
sílejjon el a Fiú,
sílejjon el a Szentháromság egy Isten
a föld hét csínjába.*

/Zagyvarékas, Pe/

54.10. Variáns: U.ott

54.11. "Kelés" gy.

*Múlasson el téged az Atya,
múlasson el téged a Fiú,
múlasson el téged a Szentlélek Úristen!*
/Jászapáti, Szo/

55.1. Kenyérsütés

A kenyér bevetésekor keresztet vetnek sütőlapáttal a kemencére, ezt mondva:

*Aldjon meg az Atyaisten,
áldjon meg a Fiúisten,
áldjon meg a Szentlélek Úristen.
Süttessen meg az Atyaisten,
süttessen meg a Fiúisten,
süttessen meg a Szentlélek Úristen.
hogy szép dombos legyél.*

/Zagyvarékas, Pe/

55.2. Állatszoktatás

Ha új jószág jön a házhoz, szenteltvízzel meghintve ezt mondják:

*Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében.
Tartson meg az Atyaisten,
tartson meg a Fiúisten,
tartson meg a Szentlélek Úristen.
Őrizzen meg az Atyaisten, aki megtartott,
őrizzen meg a Fiúisten, aki megváltott,
őrizzen meg a Szentlélek Isten, aki
idevezetett a házhoz!*

/U.ott/

XIII.

56. "Fekély", "árpa", "kelés" gy.

*Oszlasson el az Atya,
 oszlasson el a Fiú,
 oszlasson el a Szentlélek.
 Környékezzon meg az Atya,
 környékezzon meg a Fiú,
 környékezzon meg a Szentlélek.
 A Jézusnak vót egy fűje,
 annak vót hetvenhét ága,
 egynek se vót nyugodalma.
 Ennek a nyavalyádnak
 se legyen nyugodalma,
 menjen le a földnek
 a hét csínyára.*

/U.ott/

57. "Fekély" gy.

*Atyaisten oszlasson el,
 Fiúisten oszlasson el,
 Szentlélek Isten oszlasson el,
 Szentháromság oszlasson el!*

/Szalonna, Bo/

58.1. "Árpa" gy.

A nevetlen ujj körmével háromszor keresztet kell vetni,
 ezt mondva:

*Oszlasson el az Atya,
 oszlasson el a Fiú,
 oszlasson el a Szentlélek Úristen!*

/Bátmonostor, Bb/

Azonos szöveg: "Szentantaltüze" gy. /Tura, Pe/

58.1. Variánsok: vihar elhárítása ill. "támadás" gy. /...Szentlélek Isten!; Zaggyvarékas, Pe; Kőtelek, Szó/; vihar elhárítása /...Szentlélek!; Istenmezeje, He; Boldog, Pe/; "kelés" gy. /...teljes Szentháromság!; Galgamácsa, Pe/.

58.2. "Daganat" /gyereknél/ gy.

*Oszlasson el téged az Atya,
 oszlasson el téged a Fiú,
 oszlasson el téged a Szentlélek.*

/Monostorpályi, Bi/

58.3. "Szentantaltüze" gy.

*Oszlasson szét az Atya,
 oszlasson szét a Fiú,
 oszlasson szét a Szentlélek Isten;
 a teljes Szentháromság semmivé tegyen!*

/Martonos, Bb/

58.4. "Árpa" gy.

*Oszlasson szét az Atya,
 oszlasson szét a Fiú,
 oszlasson szét a Szentlélek Úristen!*

/Maconka, He/

XIII.

- 58.5. "Pokolkelet" gy.
*Oszlasson el az Atyaisten,
 oszlasson el a Fiúisten,
 oszlasson el a teljes Szentháromság egy Isten!
 Mönj el,
 múltj el,
 a pokol mélységös fenekire.* /Tömörkény, Cso/
59. "Árpa" gy.
 A családban az anya szokta gyógyítani: egy ágypárna
 négy sarkával külön-külön háromszor keresztet vet rá,
 és mindannyiszor mondja:
*Távostasson el téged az Atya, Fiú, Szentlélek
 Úristen!* /Feldebrő, He/
- 60.1. "Szemverés" megelőzése
 Ha szemmel verő egyén jön a házhoz, ezt kell mondanía:
*Segítsen az Atya,
 segítsen a Fiú,
 segítsen a Szentlélek!* /Újhartyán, Pe/
- 60.2. Gyerekbetegség gy.
Atya, Fiú, Szentlélek segítsen rajta! /Vörösmart, Ba/
- 60.3. "Csont és velő betegségének" gy.
*Atya, Fiú, Szentlélek,
 egy Isten Szentháromság,
 és Boldogságos szűz Mária,
 segítsen és meggyógyítson!* /Pest m.; 1713-as
 boszorkányper/
61. "Szentantaltüze" gy.
 A gyógyító három szikrát csíhol, miközben mondja:
*Az Atya adta,
 a Fiú vegye el,
 a Szentlélek semmisíjje meg.* /Szank, Pe/
62. " "Kilis" gy.
*Atya termtötte,
 Fiú rontsa,
 Szentlélek eloszlassa!* /Szeged, Cso/
63. "Daganat" gy.
*Atyának, Fiúnak, Szentléleknek,
 a teljes Szentháromság nevében. Amen.
 Atya elveszejjé,
 Fiú eltemesse,
 Szentlélek Úristen semmivé tegye.*

XIII.

Ezt háromszor mondják el, ezután
három Miatyánk és Üdvözlégy.

/Gilád, Te/

64.1. "Támadás", "gancsó" gy.

El szokták "baltázni": a színcsurgásban a gyógyító fel-
vág egy kis földet, megkeríti vele a beteg helyet há-
romszor, majd elhajítja a feje fölé. Ezt háromszor
ismétli, közben mondja:

*Atyaisten oszlassa,
Fiúisten oszlassa,
Szentlélek Isten semmivé tegye.*

Utána a balta fokával és élével megnyomkodja.

/Tápé, Cso/

64.2. "Külső támadás" gy.

Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében, ámen.

*Atyaisten oszlassa,
Fiúisten oszlassa,
Szentlélek Isten sömmivé tegye minden fájdalmát.*

/U.ott/

64.3. "Ijedtség" gy.

*Atyaisten oszlassa,
Fiúisten mülassza,
Szentlélek Isten sömmivé tegye
ezt az ijedést!*

/U.ott/

64.4. Vihar elhárítása

*Atyaisten oszlassa,
Fiúisten oszlassa,
a Szentlélek Isten
izzúl-porrá szagassa a vihart!*

/Apátfalva, Csa/

65.1. "Pokolvar" gy.

Miatyánk.

*Atyaisten oszlassa,
Fiúisten mülassza,
Szentlélek semmivé tegye.
Szent asszonyoknak szent gyereke
a nagy fájdst vegye ki belőle.*

/U.ott/

65.2. "Seb" gy.

*Szent Isten oszlassa el,
Fiúisten mülassza el,
Szent asszonyoknak szent gyeröke
vegye le rüla a sebet.*

/Komáromszentpéter,
Ko/

XIII.

66. Torokfájás gy.

*Krisztus Jézus teremtötte,
szűz Mária oszlassa,
mögvdltó Isten segítse!
Torokgyógyító szent Balázs,
könyörögj érte.*

/Kiskundorozsma, Cso/

67. "Támadás" gy.

A jobb kéz "nevetlen" ujjával háromszor megkeresztelve
ezt kell mondani:

*Az Atyának nevébe,
Fijunak szerelmibe,
múlassa el aki teremtötte!*

Az ujját a földhöz keni. Napkelte előtt kell végezni.

/Szőreg, Tr/

68. "Árpa" gy.

Három reggel a jobb kéz "nevetlen" ujjával keresztet
vetnek rá, ezt mondva háromszor:

*Atyaisten mögteremtötte,
Fijuisten mögsemmisítötte,
Szentlélek Úristen mögszentölte.
Oszlassa el az Atyaisten,
oszlassa el a Fijuisten,
oszlassa el a teljes Szentháromság egy Isten!*

/Majdán, Tr/

69. "Pokolvar" gy.

Három fej fokhagymával körül kell keríteni és ezt
mondani:

*Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa el a Szentlélek!*

Ezután elássák a fokhagymát, úgy, hogy senki meg ne
lássa.

/Kunszentmárton és
Mesterszállás, Szo/

Azonos szövegek: vihar elosztatása, "kelés" gy. /Tura, Pe/
"szentantaltüze" gy., "gyűlés" gy. /Boldog, Pe/.

69. Variánsok: "seb" gy. /...Szentlélek Isten!; Jászapáti,
Szo/; "daganat", "pokolvar" gy. ill. vihar elhárítása
/...Szentlélek Úristen!; Zagyvarékas, Pe; Doroszló, Bb/
"szentantaltüze" gy. /...Szentháromság egy Isten!; Zagy-
varékas, Pe/

70.1. "Szentantaltüze" gy.

*Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa el a Szentlélek Úristen,
hogy ennek itt ne legyen semmi helye!*

/Zagyvarékas, Pe/

XIII.

70.2. "Guga" /jőszágon/ gy.

*Oszlassa el az Atyaisten,
oszlassa el a Fiúisten,
oszlassa el a Szentlélek Úristen,
szagasson százhetvenhét falé!*

/Jászsajókóhalma, Szo/

71.1. "Hólyagos pokolvar" gy.

Háromszor mondják el, féltérdre ereszkedve, közben a kéz élével az arc fölött a levegőben és a földön három-három keresztet húzva:

*Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa el a teljes Szentháromság
a föld hét csínjára.*

/Zagyvarékas, Pe/

71.2. "Szentantaltüze" gy.

*Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa el a teljes Szentháromság;
vigye a szerencsétlenrül
a földnek a hét csínjába.*

/U.ott/

71.3. "Pokolvar" gy.

*Oszlassa el az Atyaisten,
oszlassa el a Fiúisten,
oszlassa el a Szentháromság Isten,
oszlassa el a három személybe való egy Isten;
vigye az Úristen a mélységes pokol fenekére.*

/U.ott/

72. "Szentantaltüze" gy.

A gyógyító először a földre, majd a beteg testrészt vet keresztet, ezt mondva:

*Szent Antal elment bujdosni kilencedmagával,
visszajött, de nem kilencedmagával,
hanem csak nyolcadmagával;
Ez a nyavalya is bujdosszon el a földnek hét
csínjában,
oszlassa el az Atyaisten,
oszlassa el a Fiúisten,
oszlassa le a Szentlélek Isten,
oszlassa le a teljes Szentháromság egy Isten
semminek. Amen.*

Kilenc Miatyánk, kilenc Üdvözlégy, egy Hiszekegy.

Szent Antal, gyógyítsd meg!

A földre és betegre keresztet vet.

/Jásztelek, Szo/

73. "Igézés" gy.

*Nincs boldogabb óra,
melyben a szűz Mária fogantatott.*

XIII.

*Oszlassa el az Atya,
 oszlassa el a Fiú,
 oszlassa el a Szentlélek Úristen legmélyebb ereje.
 Mive kété, ezzel mulj.*

/Bátmonostor, Bb/

- 74.1. "Gyulladás" gy.
*Megkerekítem az Atyának nevében,
 a Fiú nevében
 és a Szentlélek nevében!
 Oszlassa el az Atya,
 oszlassa ek a Fiú,
 oszlassa el a Szentlélek!*

/Baskó, Ab/

- 74.2. "Torokgyík" gy.
*Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében, ámen.
 Oszlassa az Atya,
 oszlassa a Fiú,
 oszlassa a teljes Szentháromság Isten.*

/Tápe, Cso/

75. "Pokóvar" gy.
 A földet "húzogatva" mondják:
*Sílejtse el az Atya,
 Sílejtse el a Fiú,
 sílejtse el a Szentlélek!*

/Zagyvarékas, Pe/

76. "Támadás", "kilis" gy.
*Oszlassd el Atyaisten,
 oszlassd el Fiúisten,
 oszlassd el Szentháromság Isten;
 rontsa el az Atyaisten,
 rontsa el a Fiúisten,
 rontsa el a Szentháromság Isten.*

/Baskó, Ab/

- 77.1. "Lidércnyomás" gy.
 A lidércnyomás megduzzasztja az ember mellét.
 Ilyenkor a beteg valahova, pl. az istálló négy falára
 keresztet rajzol, ezt mondva:
Oszlassa el az Isten!

/Nagyida, Ab/

- 77.2. Mindenféle betegség
 Mindenféle betegségre ezt a ráolvasást mondták:
*Oszlassa el az Atya, Fiú, Szentlélek ezt a
 betegséget!*

/Mindszent, Cso/

- 77.3. "Daganat" gy.
Oszlassa el az Atya, Fiú meg a Szentlélek!
 /Tura, Pe/

XIII.

78. "Ad furtum cognoscendum" /jövőt megtudni/
 "Scribe in cartulis":
Abraham ligavit te. +
Isak retinuit. +
Jacob domum reduxit. +
 "Quibus scriptis pone unam chartam sub limitem ostii et
 siquis reus hoc furto transibit, dolore clamabit, donec
 furtum reddere cogitur."

/XVI.sz. második
fele/

- 79.1. "Hidegtelelés" gy.
In autoritate Patrjs
Sapientia Fjlij
et ueritate Spjrjtus Sanctj gratja,
Et jn nomine Patrjs, Fjlij et Spjrjtus Sanctj
reljnuat te N.N. Febrjs,
sjngula, bjdjana uel Trjdjana X. X. X. et quartana
Amen.

/1614/

- 79.2. U.az
 "Ember niaualiak elen Oruosagok.
Minden fele Hidegteleles ellen ualo Oruosagh ut cunque
probatum"

X potentia patris: X:
sapientia tibi
fortitudo Spiritus /Spiritus/ Sanctus liberet te
ab Omnibus Febris,
quotidianis, dualis, Tridualis, quadralis
in Nomine Patris, filij et Spiritus Sancti Amen.

/1614/

- 79.3. U.az
 "Benedictio b. Salvatoria de morte ordonis S.
 Francisci reformatoris"

potentia Dei patris +
Sapientia Dei filii +
virtus spiritus sancti +
liberet te ab omni febra tertiana, quartana
et continua.

Beato Salvatore orante tuo te famulo suo
/vel famula sua/,

dominus te N. benedicat +
et ab infirmitate,

ab omni malo te semper defendet. Amen.

"Mikor rajta az hideg, kösse az nyakára, Isten után
 sok emberséges embernek használt."

/XVII.sz. második
fele/

XIII.

80.1. "Kelés" gy.

Az Atyának szerelme,
a Fiúnak érdeme,
a Szentléleknek ereje,
oszlassa el a kelést
e gyarló testről,
a pokol mélységes fenekire.

/Mindszent, Cso/

80.2. U.az

Az Atyának kegyelme,
a Fiúnak szerelme,
Szentléleknek ereje.
Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa el a teljes Szentháromság egy Isten.
Földből gyűtt,
földbe menjen,
hogyan ezen a bűnös testen
hatalmat ne vegyen!

/Sándorfalva, Cso/

81. "Dőghalalról való ymadfag"

Őrök mindenható
istennek hatalma.
az meg fejezt Crístusnak
hatalmanak érdeme:
iesusnak /érdeme/ bekefeje
hywthnek erősege:
nemes azzonnyonk
zys marianak tyztafaga:
oltalmazzon wedelmezzen
engemeth simonth
menden nemő dőgh halaltwl:
es az hertelen halaltwl
at'a + fyw + zenth lelek +
dychőfegezes zenth háromfag: Iő

/Peer-kódex, 1526/

82. Fegyverek ellen

ely elon tetragramaton
byzon istennek myatta
ky mendeneketh teremtet
elyfin ayos melos otheos
ees istennek ez zenthfeghes newenek myatta
el ely elyon ihus tetragramaton agla alpha et o
kezet ees wegezet
hogh en symon meg née fertessem
lövestől thörthöl
ees egeb nemő merges artando allatokkthwl
ees wyztől zenthöl /+/ereftől /+/e'e'től

XIII.

es egeb nemö ve/cdelemtöl
 legek meg oltalmazwan
 at'anak ees fywnak ees zent leleknek neweben Amen
 /Peer-kódex, 1526/

83. Lóbetegség gy.

"...elsőben keresztet vetek"

Attyádnak fiúnak es az vigasztalo szent Lelek Istennek
 nevében

Ur Isten mondom azt szent igidel es szent hatalmaddal
 és szent paranczolatodal

Ur Isten gyögicz megh ezt az Szurkije Lovat

az szeginek szerenczejre Ur Isten gyögycz meg

"Es kösz az szörmiben az farkaban Ezeket Isopot kutban
 valo füvet, koporso diskat Legelsőben mondol el az igeket
 es most megh aztó két háromszor."

/1667/

84. "Hogy a rajod a méhesbű e ne mönjön..."

A kasból le kell vágni egy darabkát és a kas előtt a föld-
 be dugni, jobb sarokkal ráállni, napkelet felé fordulni
 háromszor, és "buzgó szívvel" mondani:

Ur Isten, az té szent erőddé és szent hatalmaddá és
 szent parancsolatoddá

az té szent Fiadnak dücsöségivē,

szűz anyádnak érdemivē

és Szentlélőknek esedőzsivē mondom,

hogy valamincségösen ez kasbú kimeccöt darabocska innét
 ē nem möhet,

ugy az én méheimnek rajja is ē ná möhössön.

/Szeged környéke, Cso/

85. Vihar eloszlatása

Keresztezi a felhőt és mondja:

Az Atyádnak és Fiúnak és Szentlélők Istennek:

én tégöd mögköröszöllek.

Vigyőn el a Tiszárrul a Dunára a jó Isten,

hogy sänkinek sämmi kárt në tögyön!

/Röszke, Cso/

86. "Tályog" gy.

A gyógyító kerékről vett sárral keni meg keresztalakban

a tályogot, ezt mondva:

Én megkenlek téged tályog,

az Ur Jézus legyen vele,

hogy távoztasson téged.

Kétszer mondja el: napkelte előtt és napnyugtá után.

/Borsa völgye/

87. "Kelés" gy.

A gyógyító "nevetlen" ujjával kanyargatta a kelést balról-
 jobbra:

XIII.

*Gyógyítalak én téged nem a magam erejével,
hanem az Úr Jézus Krisztus segítségével.
Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében, ámen.*

Három keresztet rajzol a kelésre. Háromszor egymásután csinálja.

/Sajópálvalva, Bo/

88. U.az

A gyógyító jobb kezében kőgolyót takarva, nevetlen ujjával keresztet vet a kelésre, ezt mondva:

*Miatyánk "...itt a földön"-ig.
Rejtsd el uram, teremtem
ezt a súlyos nyavajd!*

Ezt kilencszer mondja el. Utána:

*Amint szerelmes szent József mög nem nyugodott a
szalma szőrzsák pokróc alatt,
nehéz körösztfá sújos terhe alatt:
ugy mög ne nyugodjon a te kezeden vagy lábodon
ez a fájdalom,
hanem tisztuljon a földbe.*

A kőgolyóval kilencszer körülkeríti a kelést, kilencedszer a föld felé viszi a kezét, mintha a fájdalmat a földbe húzná le. Ezt is kilencszer ismétli, majd folytatja:

*Szent Anna, Szent Jodkim,
mög nem nyugodott a szalma szőrzsák pokróc alatt...
/stb. mint fent/*

Kerekítés mint, fent.

Miatyánk, Hiszekegy, Üdvözlégy, ámen nélkül.

*Ajállok a Jézus Krisztusnak a keserves kínszenvedéséért,
tisztíjja el ezt a fájdalmat inné!*

*Ajállok szent József tisztöletire, hogy a szentségös
esedőzése által Jézus tisztíjja el ezt a
fájdalmat inné!*

*Ajállok a boldogságos szűz Mária tisztöletire, hogy
szent sugallata által Jézus tisztíjja....
/stb. mint fent/*

Ajállok szent Jodkim, szent Anna ... /stb. mint fent/

*Ajállok szent Péter, szent Pál apostol és Istennek
minden szentek tisztöletire, hogy Jézus tisztíjja
el inné!*

/Szeged, Cso/

89. Vérzés csillapítása szülés után

Borban főzött cserefahajat tesznek a nemiszervre, közben ezt mondva:

*Amint a Szentlélek szűz Máriába mene és tisztán
kijöve,*

XIII.

*úgy te is vér, tisztán maradj, és állj meg a
Szentlélek nevében.
Éretted is elég vér folyt Megváltónk szent
sebeiből.*

/Kalotaszeg/

90. "Csomó", "kelés" gy.
Kerék tengelyéről levájt sárral kell a kelést körül-
kenni, közben ezt mondva:

*Eredetők eredetők,
Távozzatok, oszoljatok,
mint Krisztus tanítványival a getszemáni kertből.
Ammen.*

Háromszor kell ismételni.

/Udvarhely m./

- 91.1. "Szemverés" gy.

*Ezön kised gyermekök szenved szömigébe,
siessön, úgy müljon rúla,
mint ahogy boldogságos Szűzanyám sietött
szent fiának a magas Kálváriadjára.*

/Kiszombor, Tr/

- 91.2. U.az

*Ezön kised gyermekökrül az átkozott szömige
siessön, eltűnjön,
olyan gyorsan, mint amilyen gyorsan
boldogságos Szűzanyám sietett, fölmönt
a szentséges szent fiának a magas Kálváriadjára.
/U.ott/*

92. Méhek első kieresztése
Farkasgégén át történik; a legelsőt, amelyik megjelenik
benne, liszttel és porcukorral szórják be, ezt mondva:

*Méhek, repüljetek!
A gonosz felett győzedelmeskedjetek!
hogy a szentséges szűz Máriának vigaszt
adhassatok,
hogy Jézus Krisztus urunk dicsőségére
mézetek legyen.*

/Kalotaszeg/

93. Különböző betegségek gy.

*Uram Jézus Krisztus
add meg ezt a kelést! /vagy pl.: fájdalmas részt/
Sohasé vót jobb óra,
mint a málbe a boldogságos szűz Mária
az ő szent fiját a világra hozta.
A Krisztus Jézus szent testének megtörettetéséért,
a boldogságos szűz Máriának
az ő tisztaságának megtartásáért!
Kelés /vagy más baj/ oszolj el!
Én is azon boldog órában mondom ezen ígéket a te
szent parancsolatodból. Amen.*

/Szebény, Ba/

XIII.

94. "Rettegés" gy.
*Ne félj, ne rettegj,
 Jézus Krisztus sem rettegett a kereszt alatt.*
 /Porcsalma, Szt/
95. "Ijedés" gy.
 Az ölben tartott gyerek fejére keresztet rajzolva a
 következőt kell mondani:
*Rajtad ez az ijedelem ne maradjon meg,
 mint az úr Jézus Krisztuson a getsemani kerti
 ijedelem.*
 /Felsőnyék, To/
96. Jégeső elűzése
 Keresztet vet és mondja:
*Ne jöjj gonosz sátán a határunkra elpusztítani,
 mer Karácson estéjén nem jöttél el velünk a misére!*
 /Gyimesbükk, Csík/

Lehetetlen feltétel 97-100.

- 97.1. "Igézet" megelőzése
*Az az ember igézzen meg,
 aki vénebb a Jézuskánál.*
 /Korlát, Ab/
- 97.2. U.az
*Az igézzen meg,
 aki az Istennél erősebb.*
 /Arka, Fony, Ab/
98. Újszülött óvása
 Ha a gyerekágyastól el akarták venni a gyereket, azt
 mondták a kisgyerek felett:
*Az árthasson, az véthessen,
 aki a boldogságos szűznél szebb fiat szült.*
 /Tura, Pe/
99. Veszedelem elhárítása
*Ur Istennek mondom tiz parancsolatját,
 Bódog asszonynak hét szent ige mondásával.
 Valaki az mi Urunk Jezus Krisztusnál
 nagyobb urat urálhat,
 asszonyunk szűz Máriánál
 nagyobb urat asszonyolhat,
 az magas egeknél
 magasabbat ismélhet,
 az fekete földnél
 nehezebbet nyomhat,
 az árthasson, az vétkezzen
 a mai napon énnékem.
 Igaz bíró Jézus Krisztus ki az Atyával uralkodik
 és az Szent Lélekkel egy méltóságban*

XIII.

ald szállott magas mennybül,
 az egy szűznek méhében,
 te ott fel vetted az áldott szent testet
 minket meg látogattál,
 tulajdon szent véreddel meg váltál,
 Szent, szent seregeknek Istene légy őrizőm,
 oltalmazóm,
 és kegyes gondviselő Istenem. Amen.

/1613/

100.1. "Az mely lo meg uti az inath

Mihent ezedbe uezeth hogj megh uteotte az inath az egjik
 labath uegied fel, az uteoth inath kezedel niomogatfan
 ezeket az igiketh haromszor mond el az louat nap keletre
 alaftan".

Ur Istennek mondom tiz paranczolatiaual,
 Bodogh Azonnak het szenth ighe mondasaua,
 nagj dologh uott az hogj Azoniunk szuz Maria
 Christus Vrunkoth szuzen szulte,
 de ez nagj ob czuda hogj az en kek louam az
 utolso labaua az elseot megh utete.

/1614/

100.2. "Zabalt lorol"

Nem czuda hogj Azoniunk szuz Maria az jaszolba
 szuzen szulte az eo szent Fiat,
 de czuda hogj te fako lo etedben az uagj itodban
 megh szabaltal.

Három Miatyánk és három Üdvözlégy.

/1635/

100.3. "Lo ina utesreol bisoniosb"

Nemes Azoniunk szuz Maria
 nem czudalom hogj szulteth az te egietlen egj
 Aldothe fiadath
 de te lo[miczoda szeoru legien megh neueneznj,
 czudalom hogj az te utolso labadnak
 keormeuel az te elseo labadnak inath megh
 uteoteth.

Háromszor mondani, utána Miatyánkot és Üdvözlégyet.

/1635/

100.4. U.az

"Akár délelőtt, akár déli est történik, mihelyt eszödbe
 veszed, ha szintén uton, mégis állasd mindjárt napkeletre
 arccal a lovat és mondjad:"

te kék avagy fehér ló
 azt nem csudálom, hogy szűz Mária szűzen fogadta
 méhébe és szűzen szülte Jézus Urunkat,
 de azt csudálom, hogy te megütötted az te első
 lábodnak inát az utolsó láboddal.

XIII.

"Mond réá ezöket háromszor és mind háromszor töröld alá az inát vagy kezedd, vagy pedig talpa élével, meggyógyul."

/XVI.sz. vége/

100.5. U.az

*En nemes assonyom sýz mariya,
en nem czhwdalok azon, hogý the az the senth fýadoth
sýzen sýlethed,
de en azon czhwdalok, hogý the segh lw wagý peý lw
hogý the az wtho labadwal az elew labadon
walo ýnadoth megh ý.....hed [ütötte]*

"Kerýwld meg háromser es kezedwel az hasan Sere mentý ben thereld megh, es mýnden wthwal nyomd megh az ýna ywteth labath az labadwal".

/XVI. sz. eleje/

100.6. U.az

*Boldogságos asszonyom Szűz maria
nem csudálkozom azon, hogy szűzen szüled a te áldott
Szt fiadat a mi urunk Jézus Xtust ez
Világra,
De csudálkozom azon, hogy a pej lo /akár mi némű szőrű
ugy mond/ az ő hátulsó lábával az ő
első lábának Inát m̄ ütötte
azt is el hiszem hogy Szűzen szüled a te áldott Szt
fiadat ami Urunk Jézus Xtust ez Világra
azt is el hiszem hogy az pej lo /a mi némű Szőrű ugy
mond/ az ő Ina ütéséből m̄ gyógyul
Mondom Uram Isten a te Szent háromságoddal és Szent
hatalmaddal.
Három Miatyánk, három Ave Maria, egy Credo.*

/Berhida, Ve; XVII.
sz. második fele/

100.7. U.az

*nem chudalkozom en hogy te az hatüsü labodal az első
labodnak az inat meg ütöttet.
de chudalkozom azon hogý asszonyunk szűz Maria st...
azon képen hiszen első labodnak betek giogiulasat
/1656 utáni évek/*

100.8. U.az

*Nem csodálkozom én azon te fekete ló, hogy te az
utolsó láboddal az első labodnak inát meg-
üténéd,
de csudálkozom azon, hogy asszonyunk szűz Mária az
eő szt fiát Ur Jézus Christusunkat e
világra szűzen szülte
de mi képen Christus Jézus Urunkat szűzen születését,
azonképen hiszem a te első beteg labodnak gyógyulását.
Atyának X fiúnak X és Szentlilek Istennek nevében X
/1666/*

XIII.

Rövid áldás 101-146.

101. "Igézés" gy.

Ha a borjut megigézték, a gazdasszony háromszor végighúzta rajta a szoknyáját, háromfelé szétköpött és ezt mondta:

A Jézus nevében!

/Zalakoppány, Za/

Hasonló szövegek: vetés megkezdése /Ipolytölgyes, Ho; Zagyvarékas, Pe; Győrvár, Vas/; tyúkültetés /Győrvár, Vas/; "szemverés" gy. /Csákánydoroszló, Vas/; "hideg-lelés" gy. /Velem, Vas/; veszett disznó gy. /Recsk és környéke, He/

102. "Tyúkszem" gy.

Szalonnabőrrel keresztelték el háromszor:

Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében!

Ezután a szalonnabőrt hátrafelé kellett dobni, hogy ne lássák, hova esik. Mire elpusztul, elmúlik a tyúkszem is.

/Szántód, So/

Hasonló szövegek: "szemverés" gy. /Rétfalu, Vr; Ireg-szemcse, Bogyiszló, To; Pusztasomorja, Mo; Hédervár, Győr; Balatonszabadi, Szentgál, Ve; Felsőzsolca, Bo; Gagybátor, Ab; Doroszló, Bb; Borsa völgye, Kl/; kis-gyermek óvása /Vajdácska, Ze/; beteg gyerek gy. /Vesz-prém m./; "szentantaltüze" gy. /Szegevár, Cso; Hadik-falva, BU/; "pokolkelet" gy. /Tápé, Cso/; "kelevény", "sömör" gy. /Doroszló, Bb/; "árpa" gy. /Karancskeszi, Nó/; "daganat" gy. /Jászberény, Szo/; gyermekágyas anya óvása /Csorvás, Bé/; "zabált ló" gy. /1635/; kenyérsütés /Törökkoppány, So; Karancskeszi, Nó; Jászapáti, Szo/; kenyérszegés /Lébény, Mo; Karancskeszi, Nó/; építkezés /Doroszló, Bb/.

103. "Árpa" gy.

A beteg szemet bal kézzel, a mutatóujj körmével háromszor megkeresztelték, ezt mondva:

*Az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében
múljon el!*

/Nagyrév, Szo/

Hasonló szövegek: "hóttetöm" gy. /Szőreg, Tr/; püpos gyerekek gy. /Sajószentpéter, Bo/; "szentantaltüze" gy. /Tápé, Cso/

104. "Kilis" gy.

Szenteltvízbe mártott ujjal kereszt alakban megérintik, ezt mondva:

A Jézus, Mária nevében múljon el!

Három napig csinálják, naponta egyszer.

/Mónosbél, Bo/

XIII.

105. Tehén óvása

A kihajtás reggelén a teheneknek 3-3 szem szentelt barkát adnak, ezt mondva:

*Atya, Fiú, Szentlélek nevében mentek legyetek a
betegségtől és az égiháborútól!*

/Mihályfa, Za/

106. "Fejbe szökött vér" gy.

A gyógyító egy kettészakított kőrisbogarat nyers kovászbába csavar, ezt a beteg két fülétől a homlokán keresztül a két meztelen karon végiggörgeti. A csukló felett leköti, ezt mondva:

*Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében ne
ártson semmi rossz!*

Ezután hétszer köp.

/Kalotaszeg/

107. "Szemverés" gy.

A gyógyító keresztet vet a betegre, ezt mondva:

*Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében mentsetek
meg a szemveréstől, hogy nyugodtan pihenjél.*

/Csempeszkopács,
Vas/

108. Marhabetegség gy.

Háromszor a marha fülébe kell súgni:

*Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében jó essön az eledeled
és a nyavała távozzon belüled!*

/Lengyeltóti, So/

109. "Kelés" gy.

Késsel háromszor keresztetkék:

*Jézus, Mária nevibe
sömmi sö legyen belülle!*

/Szegevár, Cso/

110. "Szemverés" gy.

Elfújták:

*Fuuuu z Atyának,
fuuuu Fiúnak,
fuuuu Szentlélek
fuuuu Istennek
fuuuu nevibe,
ammenn.*

/Gyimesközéplek, Csík/

111. "Szárazbetegség", "Aszalány" gy.

A beteget hat éves kislány által font fonállal mérik keresztbe és hosszába. Ha egyforma, nem beteg; de ha egyik hosszabb, mint a másik, egy vagy két hónapos "aszalánya" van /a különbségtől függően/. Kilenc napig ismétlik, mindig napnyugta után. A fonalat kilenc napig rongyocskába kötve hordja az illető, majd leereszti a vizen. Méréskor ezt mondják:

XIII.

- Isten hírével múljon el neked a fájdalmaid.*
 A beteg kilenc napon keresztül mond minden nap hét
 Miatyánkot és Üdvözlégyet.
 /Zsére, Nyi/
112. Búzaletés
 Nagy keresztet vetnek a tábla felé, ezt mondva:
Jézus nevében nőjj nagyra!
 /Sur, Ve/
113. Kenyérsütés
 A kovász megkeverése után tenyérrel keresztet vetnek rá:
Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében keljete fel!
 Bevetés után sütőlapáttal keresztet rajzolnak a kemence
 falára:
Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében süljete meg!
 /Dunapentele, Fe/
114. "Ijedtség" gy.
Én keresztellek téged NN-nek
az Atyának, Fiúnak Szentléleknek nevében, ámen.
 /Visk, Má/
115. Szívgörccs gy.
 Esküvőkor viselt ruhadarabot szorítanak a gyermek met-
 szőfogai közé. Ugyanazzal a száját is "lehúzzák", ezt
 mondva:
Isten nevébe huztalak le,
Isten nevébe gyuógyull mög!
 /Ságvár, So/
Azonos szöveg: "fökény" gy. /U.ott/
116. "Árpa" gy.
 Három keresztet rajzoltak a beteg szemre, háromszor
 mondva:
Elkeresztellek az Atya, Fiú, Szentlélek Isten
nevében.
 /Pusztaszemes, So/
117. "Gennyes góccok" gy.
 Keresztet vetnek a beteg helyre:
Én tégedet megkeresztellek
Atyának, Fiúnak, semminek.
 /Tiszakécske, Pe/
118. Kisgyerek óvása
 Ha a gyereket befektették kis teknőjébe, keresztet ve-
 tettek rá e szavakkal:
Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevében adjon
neked az édes Jézus nyugodalmat.
 /Mátraalja/

XIII.

119. Lórüh gy.

Káposztalébe tett tyúkszarral kerüli a lovat, ezt mondva:

*A kapott tetűtől és a vartól az Isten őrizze
meg!*

/Hadikfalva, BU/

120. Betegség gy.

*A háromszemélyű Istenség gyógyítson és törölje
el a gonosz verését!*

/Magyarszék és Mecsek-
pölöske, Ba/

121. "Ijedtség" gy.

Hideg vízbe ólmot öntenek; keresztben a táltra három seprűágot téve. A beteget és azt, aki őt ölben tartja, karácsonyi abrosszal takarják le. A gyógyító öntés közben a beteg feje fölé tartja a tányért, ezt mondva:

*Boldogságos szűz Mária,
távoztassa tőled az ijedséget.*

Annyiszor önti az ólmot, "míg ki nem jön a szive" - ha kijön, már jól van a beteg.

/Geszte, Nyi/

122. "Szemverés" gy.

Pohár vízbe három szemet tesznek; ha nem ül le, még háromat. A gyerek testét keresztalakban megmossák a vízzel, ezt mondva:

*Az Atyának és Fiúnak és Szentlélek nevében
moslak meg én téged e vízzel.*

Az Isten szabadítsa meg e bajtól téged!

Utána három cseppet itatnak belőle, majd a szoknya aljával törlik le a vizet. A maradék vizet olyan helyre öntik, ahol senki se jár.

/Szekszárd, To/

123. "Ijedtség" gy.

Önt olvasztottak, egy pohár vízbe öntötték. Itatták a gyereket. Háromszor mosdatták a fejét, arcát. A maradék vizet a folyóba öntötték, e szavakkal:

Vigye a jó Isten a szárnya alatt. /t.i. a rontást/

/Kiskapos, Nk/

124. Szülés

A gyerekágyast látogatók így köszöntik az anyát:

Adjon Isten az elmönt erőd helyett újat!

/Hódmezővásárhely,
Cso/

125. Új kenyér

Adj a Isten, hogy jó kenyeret süthessünk belőle!

/Jászapáti, Szo/

126. Búzavetés

Az Isten adjon rajta jó termést!

/Karancskeszi, Nó/

XIII.

127.1. Tehén eladása

*Adjon Isten jó szerencsét magának ehhez a kis
tehénhez,
nekem meg ehhez a kis pénzhez!*

/Göcsej/

127.2. U.az

*Adjon Isten szerencsét neked ehhez a kis
tehénhez,
nekem ehhez a kis pénzhez!*

/Rábagyarmat, Győr/

128. Tejhaszon

Adjon az Isten sok vajat!

/Zagyvarékas, Pé/

129. U.az

*Adjon Isten nagy borjút, sok tejet, vajat
kevés savót!*

/Nagyberki, So/

130. Tehénvásárlás

*Ha tehenet vettek, elhozásakor a tehen régi gazdája
ezt mondta:*

*Az Isten tartsa meg, legyen nagy, sok pénz,
és sok jóbul, sok szegénységből vegyen ki!*

/Gajcsána, ML/

131. Rekedtség gy.

Egészségedre adja az Isten!

/Pusztina, ML/

132. Tyűkültetés

A Jóisten adjon szerencsét hozzá!

/Istensegítség, BU/

133. Búzavetés

Adjon Isten ezerannyit helyetted!

/Tiszaroff, Szo/

134. Gyümölcstermés

*A jó Isten úgy áztasson meg, hogy bő
termést adj!*

/Tákos, Be/

135. "Igézés" megelőzése

A jó Isten növellön nagyra!

/Somogy m./

136. Vetés

Isten áldása legyen rajta!

/Sámod, Ba/

137. U.az

Aldja meg az Isten!

/Nagykörü, Szo/

XIII.

138. U.az

Aldjon meg a Jóisten!

/Zagyvarékas, Pe/

139. Kenyérsütés

*Uram Isten segíts még!
Mink most má mögcsinyádtuk,
most má csak a jó Isten segítjön!*

/Kiskunhalas, Pe/

140. "Dögvész" megelőzése

*Őrizze meg a jó Isten dögvésztől a jószágjainkat,
meg minden szerencsétlenségtől!*

/Zagyvarékas, Pe/

141. Szerelmi varázslás

*Olyan ágat kell keresni, amely az elágazásnál másra
csavarodik. Le kell törni, megszáritani, liszté törni.
A hüvelybe dugva el kell vele menni a templomba kilenc-
szer, és ott kilencszer elimádkozni:**A boldogságos Úristen vezéreljen arra az útra,
amelyikre szívünk vágyik.*

/Hete, Be/

142. "Szemverés" gy. /baromfinál/
Szenesvíz-készítés közbe mondják:*Bocsássa meg az Isten a szeme bűnit,
aki megverte a baromfimat.*

/Szank, Pe/

143. Betegség, halál okozása

*Ha valakitől loptak, "fekete böjtöt" tartott.
Három pénteken nem ettek, csak imádkoztak:**Krisztus engedje meg,
csak annyi legyen neki, amennyit tőlünk lopott,
ne legyen része a marháéhoz,
ne legyen szerencséje az életjibe.*

Miatyánk, Üdvözlég.

/Gajcsána, ML/

144. Nehezen beszélő gyerek gy.

*Az Úrjézus megadta a madaraknak a beszédet,
adja meg ennek a némának a beszédet.*

Háromszor kell elmondani.

/Nagyberki, So/

145. Fogfájás gy.

Az újhoidra rálehelve mondják:

*Újság, újság!
Engedje meg a Szentháromság,
hogy az én fogam ne fájjon!*

/Sárrétudvari, Bi/

XIII.

146. "Szemverés" gy. /marhánál/

Megmossák az állat szemét, majd szenesvízbe mártott kézzel huzogatják orrától a torkáig, végül szenesvízzel itatják, közben imádkozva:

Miatyánk, Üdvözlégy

*Szent Vendel tiszteletére kérem a Jézus Krisztust,
ezt a beteg marhát gyógyítsa meg!*

/Koppányszántó, To/

XIV. VALLÁSOS FOHÁSZ, IMA, HIVATKOZÁS

Egyszerű fohász 1-50.

1. Vetés és aratás

A munka megkezdése előtt keresztet vetnek és mondják:

Jézus segíts!

/Gödreszentmárton, Ba/

Hasonló szövegek: /Jézusom segíts meg, Uram Jézus, segíj, stb./ vetés /Jászapáti, Szo; Zagyvarékas, Pe/; különböző gazdasági munkák /Fülöpszállás, Pe/; munkák megkezdése /Boldog, Pe/; állatkihajtás /Jászapáti, Szo/; kenyérsütés /Göntérháza, Za; Verpelét, He; Nagyhodos, Szt; Furta, Bi; Szeremle, Pe/; kenyérszegés /Adorján, Ba/; köpülés /Bakonyoszlop, Ve/; utazás, szállítás /Furta, Bi; Hatvan, Pe/; "fekély" gy. /Hegyhátszentmárton, Ba/; "ijedtség" gy. /Mohács, Ba; Vilonya, Ve/; "igézés" gy. /Mohács, Ba; Vilonya, Ve/; "árpa" gy. /Soltvadkert, Pe/; "hideglelés" gy. /Egyházaskér, Tr/; torokbetegség gy. /Tolna m.; boszorkányper/; gyomorrontás megelőzése /Darány, So/; betegség megelőzése /Bács-Bodrog m./.

2. Ficam gy.

A csontrakók e szavakkal kezdték a ficam helyretevését:

No Jézus segíts a jó nevében!

Nagyberki, So/

3. Sárgaság gy.

A beteg széken ül. A gyógyító háromszor mondja:

Uram irgalmazz!

A betegre keresztet vet, összefogja a kezét. Elmond egy Miatyánkot és egy Üdvözlégyet, majd tizenkétszer a szöveget. Nem használ a ráolvasás, ha a beteg úgy érzi, mint-ha emelkedne.

/Regéc, Ab/

4.1. Szántás

A munka megkezdésekor ezt mondják:

Uram, Istenöm, adj erőt munkáimhoz!

/Csányoszró, Ba/

4.2. Búzavetés

Jaj Istenem, áldd meg!

/Sárrétudvari, Bi/

4.3. U.az

Uram, Jézus, áldd meg munkánkat!

/Padragkut, Ve/

XIV.

4.4. U.az

Adj Isten bő termést!

/Bánokszentgyörgy,
Za/

4.5. U.az

Uram Jézusom, segíts, hogy minden szem kikeljen!

/Zagyvarékas, Pe/

5. Gyógyítás általában

Gyakori és hasznos gyógymód volt, ha villámsújtotta fa darabjaival a beteg homlokát és szíve tájékát megdörzsölték; keresztet vetve a betegre és ezt mondva:

Szent kereszt, gyógyítsd meg!

/Tiszapogár, Sza/

6. "Boszorkány-nyomás" gy.

Szüzlán, szent Margit, mulaszd el!

/Szank, Móricgátpuszt,
ta, Pe/

7. "Tyúktetű" gy.

Uram Isten, szabadíts meg engöm a tyúktetűtől!

/Sámod, Ba/

8. "Árpa" gy.

Ó Istenem vedd el a szememről ezt az árpát!

/Ócsárd, Ba/

9. "Ijedtség" gy.

"Önt" öntöttek: a beteg hátára tettek egy tál vizet, abba öntötték az olvasztott ólmot, e szöveggel:

Én uram, én Istenem!

Vedd ki azt az ijedtséget az ő szívéből!

Nagyobb betegségnél ezt ötször, kilencszer ismétlik, a tál vizet a test különböző részeire helyezve. Az ólom alakjából megállapítható, hogy mi okozta a bajt. Utolsó öntésnél keresztet húznak a földre, majd erre helyezik a tálat. Ekkor az ólmot "a tisztátalanokra öntik" e szavakkal:

*Ez nem a tiéd,
ez a másé.*

/Székelyföld/

10. "Meredek" gy.

A beteg gyerek mellére mézezett, gúnárszárny alól kitépett pehellyel borított kék papírt kell kötni e szavakkal:

*Szent Péter, szent Pál,
szabadídd meg a rossztól!*

/Karancskeszi, Nó/

11. "Tehénrontás" megelőzése:

*Mentsed meg uram minden gonosztól és minden
rossztól!*

/Tiszapolgár, Sza/

XIV.

12. "Rosszak" elhárítása

A szülés utáni kilencedik napon napkelte előtt a temetői kereszt előtt, vagy a templomban /régebben a kereszt után/ háromszor elmondta az asszony:

Avass ki engem, szűz Mária!

Ezután már nem árthattak a "rosszak".

/Szentmárton és Sas-
várpuszták, So/

13.1. "Sárgaság" gy.

Kenyérlisztből sültöt peregén háromszor átbújtatták a gyereket, majd a perecet a keresztútra vitték; korán, míg a madár nem repül át. A perecet a földre téve ezt mondták:

*Drága jó Istenem,
add jobban a gyermekem!*

/Abaújdevecser, Ab/

13.2. "Ijedtség" gy.

*Nem egy,
nem kettő,*

.....

/ötig vagy hatig/

A víz sarkokba öntésekor:

*Szent Péter, szent Pál,
add jobban a gyermekemet!*

/Tibolddaróc, Bo/

14. "Szeplő" gy.

*Boldogságos szűz Mária áldos anyám
ezt a szeplőt húzd le az én mellemre!*

/Karád, So/

15. Szívбай gy.

A monoki kálvária-bucsun ezt kellett imádkozni, a Jézus lábán lévő sebet csókolva:

*Jézus szent szívéből kifolyó vér,
Gyógyítsd meg az én beteg szívemet!*

/Taktaharkány, Ze/

16. Kenyér-sütés

*Drága szent Antal, kenyerek szaporítója,
szaporítsd meg a kenyeret!*

/Kaposvár, So/

17. Új házba költözés

A meszelés, seprés után körüljárják a házat, ezt mondván:

*Istenem, engedd, hogy e háznál sokkal na-
gyobb szerencsém legyen, mint a másik-
nál volt!*

/Tengelic hegy, To/

18. Bűzavetés

Vetés befejeztekor "a vetésre rámondták az áldást":

XIV.

*Édes jó Istenem, dldd meg, s szenteld meg,
 hogy jusson minden szegénnek, s az égi
 madaraknak belőle!*

/Andrásfalva, BU/

19. "Szemverés" gy.

*Atya, Fiú, Szentlélek nevében kérlek édes
 Istenem,
 mentsd meg a gonosz szemek és szellemeiktől.
 Gyógyítsd meg!*

/Nyíradony, Sza/

20. "Pattanás" gy.

*Atyának, Fiúnak, Szentléleknek.
 Szent Péter, mulaszd ezt el rólam!*

/Abaújszántó, Ab/

21. Villám elhárítása

Az égre keresztet vetve ezt mondták:

*Édes jó Istenem,
 csak oda vágjad, ahol nagy gonoszságok
 vannak!*

/Zagyvarékas, Pe/

22. "Szentantaltüze" gy.

A beteget háromszor füstölték karácsonyi morzsával, köz-
 ben ezt mondva:

*Édes kedves Szűzanyám, Máriám,
 hét fájdalmad érdeméért bocsáss meg nekem.*

/Geszte, Nyi/

23. "Anyajegy" gy.

Az anya hat hétig minden szerdán és pénteken a ház küszö-
 bére ül a gyerekekkel, s azt háromszor megcsókolva mondja:

*Az én gyermekemen /ezért s ezért/ van ilyen jegy,
 Istenem, távolítsd el azt az ő ártatlan testéről!*

/Hosdát, Hu/

24. Betegség gy.

Evéskor szájából kiesett morzsával "lehúzták" a beteg he-
 lyet, ezt mondva:

*Uram, Jézus, légy velem,
 távolítsd el a betegséget tőlem!*

/Kiskundorozsma, Pe/

25. Fülcsengés gy.

*Uram Jézus, segíts meg,
 távoztasd el a gonoszt tőlem.*

/Tápé, Csd/

26. Hasfájás gy.

A gyerek hasán ujjal vagy tenyér élével keresztet húz-
 nak, közben imádkozó hangon mondják:

*Krisztus Urunk segíts,
 csillapítsd, gyógyítsd meg fájdalmát!*

/Kuncsorba, Szo/

XIV.

27. "Igézés" gy.
 Fürdőt csináltak a gyerekeknek /nem szabad kútvizből/.
 Öt parazsat dobtak bele e szavakkal:
Uram Jézus segíts,
meggyógyulj, aranyos, édes gyermekem!
 /Fajsz, Pe/
28. Ficam gy.
 Agyag, búzakorpa, pókháló és ecet keverékével borogatják,
 közben hétszer keresztet vetve és így fohászkodva:
Gyógyítsd meg szent Antal a jány lábát,
ugorja őt vele az árpát!
 /Bánokszentgyörgy,
 Za/
29. Derékfájás gy.
Hiszek az Istenben!
Isten ereje, vedd el reomámat!
Isten akarata segítsen bajomon!
 /Bánokszentgyörgy,
 Za/
30. Vetés
Istenem segíj meg, adj bő termést ebbe az
esztendőbe!
 /Berettyóújfalu, Bi/
31. Állatok óvása
 Szent Vendel szobra előtt mondták:
Drága szent Vendel, nagyon kérlek, őrizd meg
minden jószágot!
 /Jászdózsa, Szo/
32. Terhes anya óvása
 A terhes asszony holdtöltekor a szabadba megy, a hold
 felé háromszor kiköp és ezt mondja:
Szent Mária úrasszony,
légy velem a bajban,
óvjad meg magzatot,
nőjjön, mint a hold.
 /Székelyföld/
- 33.1. Vihar elűzése
Vidd el uram, Tiszára, Dunára,
hogy sänkinék kárt ne okozzon!
 /Kistelek, Cso/
- 33.2. U.az
Vidd el uram a tengerre,
ments meg minket!
 /Deszk, Tr/
34. Egészség biztosítása
 Újhold meglátásakor keresztet vetnek:
Édes jó Istenem,
áldjál meg ebben a hónapban egészségvel, örömmel,
békével.
 /Andrásfalva, BU/

XIV.

35. Vihar elűzése

*Aldd, fényesség, bölcsesség,
légy segítségünkre, úr Jézus Krisztus.*

Magában mond kilenc Hiszekegyet, keresztet vetve a betegre.

/Balástya, Cso/

36. U.az

*Ég az üngöm, szemfödelem,
Jézus, Mária lögyetök velem!*

/Bátya, Pe/

36. Variáns: Homokmégy /Pe/

37. Tolvaj ellen

*Jézus, Mária nevének ereje,
győzd le a sátdányi légiőt,
kik a hat szentek ellen törnek.
Miatyánk, Üdvözlégy.*

/Kalocsa, Pe/

38. Vihar eloszlatása

Úrnapi koszorú darabját égetik az udvaron, közben imádkozva Úrangyalát, majd:

*Szüntesd uram haragodat,
tögyöd lá szent ostorodat,
haragod ugyan méltó ránk,
ó de té vagy a mi atyánk.*

Háromszor mondták el.

/Doroszló, Bb/

39. "Seb" gy.

*Örök Atya, én neköd följánlom a mi urunknak, Jézus
Krisztusnak szent sebeit,
hogy az én seböm begyógyuljon.
Bocsáss mög neköm, könyörülj rajtam.*

/Öregcsertő, Pe/

40. "Szemölcs" gy.

*Szent Antalka,
Isten nevibe,
amit én megláttam,
ezt a teremtményt
Isten neviben
küldd el!*

/Drágszél, Bb/

41.1. Veszettség megelőzése

*Gáspár, Menyhért, Boldizsár,
ez a három szent király
őrizz meg engem,
hogy ez a kutya meg ne lászon!*

/Besenyszög, Szo/

XIV.

41.2. Betegség gy.

*Menyhárt, Gáspár, Boldizsár,
mind a három szent király,
légy segítségemre,
gyógyítsd még a betegségemet.* /Kiskundorozsma, Cso/

42. "Kelés" gy.

*Uram Jézus,
áldd meg a kelést,
vagy a véres részt,
vagy a fájdalmas részt,
melyben sohasem volt jobb óra,
mint amelyben boldogságos szűz Mária
az ő szent fiát méhíbe fogadta.*

/Szeged, Cso/

43. "Daganat"

Kutyával nyalatják a beteg helyet és háromszor mondják:
*A Szentlélek szűz Máriába mene és épen kijöve;
Szentlélek, vedd rólam a rosszat!*

/Kalotaszeg?/

44. "Szárazság" gy.

Holdtöltekor kivitték a beteg gyereket az udvarra. Ott elmádkozták a Miatyánkot és az Üdvözlégyet, majd ezt mondták:

*Ó Istenem, úgy töltsd meg ezt a gyereket,
mint a holdvilágot is megtöltötte.*

Három egymásutáni este csinálták ezt; azután elkezdett hízni a gyerek.

/Arka, Ab/

45. Szerencse, gazdagság biztosítása

"Menj el új hold vasárnap hangya fészekhez, végy egy marokkal benne mind fészkestül hajts /hajtsd/ által rajta és ezt monddyad":

*Uram Istenem, agy énnékem is hogy illen gazdag lehessek,
mint ezek a hangyálok;
adgyon az Isten nekem is anyi pénct, anyi jószágot,
mint ennek van. Amen.*

/XVII-XVIII.sz. fordulója/

46. "Kiütés" gy.

A gyereket lopott liszttel hintik be, és újév napján lopott fával befűtik a kemencét; majd ha kihült, bedugják a gyereket, miközben a kemence nyílásánál befelé a kemencébe mondják:

*Boldogságos szűz Mária
végy ezen sebektől annyit el kilencvenkilencszer,
mint ahány pénzt a gonosz Júddás szent fiadért kapott.*

/Kalotaszeg?/

XIV.

47. Nehezen beszélő gyerek gy.

*Szűz Mária, add meg ennek a gyerekeknek a beszédét,
ahogy a madarak megszólaltak.*

/Mezőkövesd, Bo/

48. "Ijedség" gy.

Rózsafüzért imádkoztak szent Antal tiszteletére és ezt mondták:

*Dicsőség az Atyának és Fiúnak,
vigasztaló szentlélek Úristen,
vigasztald meg ezt a /Pistát/.*

Miatyánk, Üdvözlégy.

/Pusztina, ML/

49. Fejfájás gy.

Vizet vetnek: bögrébe vizet merítenek, keresztet vetnek a bögre alá, majd a vízbe három szentet dobnak, ezt mondva:

/első szén:/

*Vigasztald meg ezt a gyermeket,
fejfájástú, igézettű,
minden nehéz betegségtű.*

/második:/

*Páduai szent Antal vigasztald meg ezt a gyermeket
fejfájástú, igézettű,
minden nehéz betegségtű.*

/harmadik:/

*Szentlélek Úristen,
vigasztald meg ezt a gyermeket
fejfájástú, igézettű
minden nehéz betegségtu.*

Azután még három-három szentet vet belé; majd itat belőle a beteggel kilenc cseppet, megmosdatja belőle. A maradékot tiszta helyre /kertbe/ önti.

/Lészped, ML/

50. "Szemverés" gy.

Egy pohár kútvízbe keresztvetés után három csepp szenteltvizet belecsöppent, háromszor mondva:

Jézus segítsd még a beteget.

Utána egyenként beleszór kilenc szem kukoricát. Az első szem bedobásakor ezt mondja:

Jézus, segíjj kilencszó.

A másodiknál:

Jézus, segíjj nyolcszó.

Stb., mindig eggyel kevesebbet mond. Utána elmond három Miatyánkot, három Üdvözlégyet és egy Hiszekegyet. Közben mindig ezt mondja:

Jézus segíjj, hogy meggyógyuljon a beteg.

Ezután háromszor mosdatja a beteget, jobb kézzel. A vizet visszakézből, járatlan helyre önti.

/Doroszló, Bb/

XIV.

Hármas fohász forma 51-56.

51. "Daganat" gy.

*Atyaisten gyógyítsd meg,
 Fiúisten gyógyítsd meg,
 Szentlélek Isten gyógyítsd meg.*

/Cserépváralja, Bo/

Azonos szöveg: szemverés gy. /Nagybaracska, Bb/

52.1. "Támadás" gy.

A gyógyító "nevetlen ujjával" keresztezi a támadást,
 ezt mondva:

*Atyaisten gyógyítsd mög,
 Fiúisten mulaszd el,
 Szentlélek Úristen oszlasd el!*

/Egyházaskér, Tr/

52.2. Többféle betegség gy.

*Atyaisten mulaszd el,
 Fiúisten oszlasd el,
 Szentháromság egy Isten gyógyítsd meg!*

/Nagyfüged, He/

52.3. U.az

*Atyaisten mulaszd el,
 Fiúisten szüntesd meg,
 Szentháromság egy Isten gyógyítsd meg!*

/U.ott/

53. Fogfájás gy.

*Atyaisten szüntesd meg,
 Fiúisten oszlasd el,
 Szentháromság egy Isten küldd a föld hét csínjára.*

/Mezőkövesd, Bo/

54. "Szemverés" gy. /marhánál/

*Atyaisten oszlasd el,
 Fiúisten kergesd el,
 Szentlélek Isten vidd el a szerencsétlentől a hideg
 havasokra.*

/U.ott/

55. Orrvérzés gy.

*Atyaisten állítsd el,
 Fiúisten mulaszd el,
 Szentlélek Isten töröld el a verést róla.*

/U.ott/

56. "Nyilamlás" gy.

*Atyaisten gyógyítsd meg,
 Fiúisten gyógyítsd meg,
 Szentlélek Isten áldd meg és szenteld meg, hogy
 egészséges legyen.*

/U.ott/

XIV.

Hosszú ima 57-89.

57. "Contra morbum caducum" /"kórság" gy./

"Ecce vidimus eum non hab... requiem In cena domini In matutino etc. Oratio."

*O Jesu criste salu. mudi propter hec verba et per
tuam amarissimam passionem lib... me
famulum tuum N.*

*de morbo caduco et ab alijs infirmaribus
ut digh... ti. laudare in omnibus diebus et noctibus
vite mee.*

*O sancte Valentine episcopo martir et pontifex ora
pro me famulo tuo N.*

/1516/

58. Szabadulás tömlöcből

*Idwez legy wram ihus xpus
ky zenth peterth melto löl meg szabadayanod
ees az waas retezeketh el zaggatnod
kerönk adyad hog ez retezek en labaymrol el töref/enek.
ees egyeb tagaymrolys
at'anak es fywnak es zent leleknek neweben Amen:
vg legen Öörök iftennek kwtá lenky bee nem tefci ö
ereywel
wegky mynketh éthömlöchnek közepyröl
ülwn az fötet/egben ees az halálnak arnykaban
at'anak es fywnak es zent leleknek neweben. Amen.*

/Peer-kódex, 1526/

59. "Nehez Betegsegh ellen Kalnaj Ferencz V. sokon probalt
bjzonjos Oruosaga.

Czedulat kel jrnja az oljan njauualjas embernek njakaban
ualot, de mynek eleote hoza fogz az jrashoz ezt kel mon-
danj":

*Atjnak, fjnak es Szent Lelek Vr Jstennek neueben, kezdem
en el azt az jrast,*

Atja, fju, es Szent Lelek Vr Jsten adjat hogj haznaljon,

ez jgeket magan lassan el mondanj, semmjt ne zoljon ember,
hanem, ezt jrja az czedulara utana ualo jrast.

X Admjrabjle mjsterjum declaratur,

*hodie Deus Homo factus est, et id quod fujt permansjt,
et quod non erat assumpsjt,*

non commjrtjonem passus est,

neque djujsionem protuljt,

pro nobjs peccatorjbus jn Cruce +

Jesus Nazarenius Rex Judaeorum +

tjtulus trjumphaljs,

defendat te Creaturam suam ab omnjbus maljs,

Sancte Deus, Sancte fortjs,

XIV.

*mjserere et saluum fac hunc famulum, aut famulum
tuam /Andream Magdalenam/ ab hac infirmjtate,
et haec jn nomjne Patrjs, et Fjlij, et Spjrjtus Sanctj
Amen.*

Ezt jljen forman le jruan, mongja el jsmeg magaban az az
kj az czedulat megh jrja,

*Atjanak, Fjunak, es Szent Lelek Vr Jstennek neueben
uegheztem el ezt az jrast,*

*Atja, fju, es Szent Lelek Vr Jsten, agjat hogj haznal-
jon nekje,*

Eozue takaruan ezen czedulat keose atal kereztul az
Czernaual. Az kj penjgh az betegh gjermekek rea keotj az
czedulat Njakaban, tehat terden alua mongja el elseoben
az Mj Atjankot eotczer, az utan Hjzek egj Jstentjs eotczeor,
ugj keose czomura az njakan, de el ne ueczek az jmadsg-
hokat..."

/1614/

60. Méhek eresztése

"Legelsőben mikor ki akarod miheidet rakni ezeket a szókat
mond el és azután miheidet rakd ki:"

*Oh Uram Jézus Krisztus,
az mint szaporítod az igaz áldott kenyeret,
úgy szaporodjanak az én miheim,
rajokat bűven bocsássanak,
erősek legyenek, gazdagok, bűvek,
és hordjanak bűvségesen magoknak,
mindenfelől, kilenc határokrul, napkeletrül, nap-
nyugotrul, éjszakerül és délfélrül,
hogy mind nékik lgyen mind énnekem is jusson bűven,
és semmiféle mih hatalmot rajtok ne vehessen;
azért, ti mihek, menjetek el ki a kasokbul,
az nagy Istennek ereje és hatalma által,
és ez lgyen + Atyának, + Fiunak, + Szentlélek Istennek
+ neviben + Amen +."*

/XVII.sz. második
fele/

61. "Gonosz ember ellen"

Háromszor el kell mondani:

*Örök mindenható Úr Isten kérlek téged
az te szerelmes szent fiadnak kinszenvedésének és
halálának érdemeiért,
hogj leszegj te az te szent karoddal.
Örök mindenható úr kérlek téged,
az te szerelmes szent fiadnak kinszenvedéseinek
haláláért kérlek téged...
oltaimazz meg minden gonosz ellenségtől es ... az te
szent...*

Háromszor el kell mondani a Miatyánkot.

/XVII.sz./

XIV.

62. "Kórság" gy.

"Kórságos emberre jó reámondani":

Ur Isten tekincs a te szolgáló lednyodra az vagy a
te fiadra,
Ur Isten üdvéítsd az te szent fiaddal Jézussal megh
ötet,
szent véredde, gyógyítsd megh
ártatlan szent halaloddal, szabadíts megh.

/XVII.sz./

63. "Kórság" gy.

A beteg mondja el:

Ved el Ur Isten én rollam ez földi fájdalomat
ha te szent felségednek is kedves akaratya
és ha neki is üdvösségre volna
és ha te szent felségednek is tisztességire vagy.

/XVII.sz./

64. "lelky es teſty degh halal ellen"

Oh erök myndenhato wr yſten,
ki ez zegen embery nemnek ydweſſegenek epwletyerth
te edes zenth fyadnak my wrwnk ieſuſnak criſtuſnak
ewth mely ſebeybewl Nagh Es dragalatos Zenth
Weerth,
my lelkwnek es teſtewnknek orwoſſagara bewſeggel
ky akara entheny,
kerwnk engegyed mynekewnk,
hoſh my te zolgayd,
kyk azon zenth ſebeketh naponkeed tyztellyek
azon dragalatos zentſeges weerne orwoſſagawal,
döghalalth fökelyes halalth,
fewfaydalmath, hertelen halalth
es erök karhozatoth,
erdemlywnk el tawoztathny,
azon zenth fyadnac erdeemenek myatta amen.

"Ez wtan olwas ewth pŕ nŕth es heeth aue mariat az
fezwleth elöth."

/Thewrewk-kódex, 1531/

65. "Zenth Agoſton Zerzette ez ymaczagoth

Es wala ky aytatoſſagwal megy olwaſſa ewteth awagy welee
wyſelendi az napon el nem weez ſem zenben ſem wyzben ſem
hadban ſem hamyſſan nem gyeztetyk ſem zernyw halallal
Es ſemmy mergös allath nem arthath ew neky Es walamy
Igazath kerend yſtentöl meſ Nyery Es myden az ew lelke az
teſtewl el tawozyk awagy el walyk pokol ewteth nem byra
yellenteth zent agoſtonnal zent lelektöl."

Iſten legy yrgalmas Ennkem[!]

Es ewryz meg engemeth en eletemnek mynden ydeyeben
eyel es nappal

XIV.

Ambrahamnak Iſaaknak es Iacobnak yſtene irgalmaz
 ennekem
 Es en ſegedſegemre boczaſſad zent myhal archangyalth.
 ky engemet meg ewryzzen es oltalmazzon
 Zent Myhal Archangyal. oltalmaz meg engemet a
 wezedelemben
 hog el ne wezem rettenetes yteleten,
 O zenth Myhaal archangyal az malasztnak myatta
 kyt erdemlel
 Es yſtennek egyetlenegy fyara wr ieſus criſtuſra
 kerlek tegedeth,
 zabadoycz engemeth ma halalomnak wezedelmetewl.
 Zent Gabriel zent Raphael
 yſtennek mynd angyaly Es archangyaly
 ſegehetek ennekem
 O ty egeez menyey ereek kerlek tyteketh,
 hogy agyatok ennekem ſegedelmeth Es hatalmath,
 hog ſemmynemö ellenſegh engem ne Karhoztaſſon
 az wton ſem az wyzben, ſem zenben, ſem hertelen
 halalal
 ſem alwtomba, ſem wygyasztomban
 ne nyomwasthaſſon, awagy meg ne ſertheſſen
 yme urnak kerezttywł fwſſatok el ellenſegös rezeke,
 gyözü orozlan ſydok nemzetybewł,
 dauidnak gyekerebewł
 alleluya ez wylagnak ydwezeytoye ydwezeycz mynkenth !
 ky kereztthnek es werednek myatta meg waltal Mynketh,
 ſegeycz mynketh teged kerwnk my wronk yſten.
 zent yſten, zent hatalmas, zent halhatatlan
 yrgalmaz mynekönk
 Criſtuſnak kereztthe ydwezeycz mynketh
 Criſtuſnak kereztthe oltalmaz meg mynketh
 Criſtuſnak kereztthe eryz meg mynketh
 Atyanak es fywnak es zent leleknek neweben amen.

př nr aue.

/Thewrewk-kódex, 1531/

66. Fegyverek ellen

criſtusnak kereſtfaya legen en welem ſymonwal
 criſtusnak kereſtfaja byzon vilagoſſag
 criſtusnak kereſtfaya göz teröketh ees menden fegwereketh
 hog ennekem néé arthaſſanak latando ees nem lathatando
 ellensegym
 merth te wram ihs xps kynth ees halalth ,cenwedel
 a kereſtſan
 mell'eth tennen magad megſzenthelyl dragalatus weredwel
 wram Iſten tarch engemet az the örizetedben
 criſtusnak kereſtfaya legen en welem ſymonwal:
 ees legen en payzom bekeſeges

XIV.

menden en ellenfegymnek lathatandoknak es nem lathatandoknak ellene
 fostoknak ölöknek ellene:
 wram ihus xpus halalokthwl ees fccermekthöl /+/
 zabadoh meg engemet
 en yftenem en meghzabadeytom köñöröl en raytam bññöfññ:
 az te zolgalo fyadon
 elötemnek vegezetynek ydeyn
 wgh hogh az the thűzed ennekem femmykeppen nee arthafñon
 criftufnakh kereftfaya göz xpusnak kereftphaya paranchol
 criftufnak kereftfaya algyon meg engemet nyawolafth
 bwnö fth
 menden gonozoknak felette
 gaspar baltysar melchyor
 ihus által mene az ő ellenfegy közöth
 lucas marcus matheus zent Ianus ees mend zenthek
 örizenek engemet nyawolafth bwnöfth
 My wronk ihus xpusnak kereftfaya
 zent yfayas profetanak meg mwatafa:
 Salamonnak Ionatafnak ees danielnek tysteffege
 es zent három fccemelnekh yelen wolta
 atának ees fywnak ees zent leleknek
 legenek maa en közöttem es mend en ellenfegym közöth
 wram ihus xpus legen oltalmam eyel ees nap:al teftemnek
 es lelkemnek
 hog örizenek engemet menden gonozoknak felette
 urnak neweben amen:

/Peer-kódex, 1526/

67. Ellenségtől szabadulás

Mint a te szolgalo leanyodtul Saratul az Asmodaeus
 eordeogh az Raphael Angyal által el üzetete;
 Szabadicz megh engemetis azon keppen minden ellense-
 gemteol,
 mint Daidot az Golyattul, es Sautul, /!/
 Danielt az orozlanyok szaiabol;
 Jonast ez Czett halnak gyomrabol,
 Az három Iffiakat az Egeo kemenczebeol,
 Susannat az hamis biraktul,
 Judithot az Hollofernestul,
 Menasest, es Josephet az teomleochbeol.
 Így tegy en velem szegeny szolgaddal en Mennyey sze-
 relmes Szent Atyam etc

/1651-1671 között/

68. "Kiben béka vagy kígyó vagyon..."

Menj el,
 országnak vagyon négy szegi,
 minden szegiben négy jó...
 Uram Istenem agyad és vegyed az lunat az ördögtül,

XIV.

az ördögnek hatalmától,
égnek setétségében,
holdnak homályában,
napnak világában.
emészed, emészed luna az kígyót s az békát,
mint az Ur Jézus Christus emesztette volt
az magos keresztfán az epét és mérget.

/h.n. XVII.sz./

69. "Suj" gy.

Gyógyítson téged a Szentlélek Isten ereje,
a teljes Szentháromság egy Isten!
Valamint a többi nyomorultakból és nyavalyákból
kitávoztattad,
távoztasd ki énbelülem is,
bűnös szolgálódból,
mint a hódnak a fogyatkozása!
Hogy az újság itt ne találhasson,
a Szentlélek Isten kiszármaztasson belülem!
Amen.

Öt Miatyánk, öt Üdvözlégy és egy Hiszekegy azokért,
akik "suj"-ban haltak meg.

/Szebény, Ba/

70. "Hideglelés" gy.

Ó uram Jézus Krisztusom,
ki érettem bűnösér a Gecemányi kerbe megszomorodtá
és imádkoztá,
szörnyű filelembé pegyig vért izzatá,
az angyalú pegyig megbátorítottá,
adjad, hogy én is megbátorodjak a te szent neved
segítségű hívása által.
Kérlek téged édes Jézusom azé a te nagy
szenvedésedé és fáradságodé,
melyet szenvedté, mikor téged éccakának idején
megfogtak
és kötözve hurcoltak a Cédrony patakján keresztű,
ahonnét kegyetlenül alátaszítottak és ott súlyosan
megütözté,
hogy a te szent véred orrodon és szájadon bősígesen
kifolyt
és azon hideg éccakán vizes ruhájdiba úgy dideregté
és fáztá,
hogy egísz tested reszketett és fogajid összekocogtak:
Kérlek téged ezen nagy szenvedésedé és fázsodé,
bocsásd meg nekem minden bűnjeimet,
add meg előbbeni egízségemet édes Jézusom,
hogy a te keserű poharad legyen az én orvosságom.
Amen.

Kilenc este kell szabad ég alatt elmondani. Után Hiszekegy, kilenc Miatyánk, kilenc Üdvözlégy. Minden nap egy

XIV.

Miatyánkkal és Üdvözléggel kevesebb. Az Üdvözlégybe a Jézus név után a következő szavak szúrandók be:

*Ki érettünk megfogattá
a Cédrony patakjába taszítottá
és az egész testedbe reszketté és fáztá.*

A kilencedik napon még a fájdalmas szűz tiszteletére és a vizbefúltakért Hiszekegy, őt Miatyánk, őt Üdvözlégy. "Mivel pedig a hideglelős szomjazik, megemlékezőn Krisztus Urunk szomjazásáról, neki is egy verűng ecetet vízzel elegyítve minden alkalommal meg kell innia."

/Erk, He/

71. Égiháború elhárítása

*Dicsőség az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek.
Miképpen kezdetben vala, most és mindörökké, ámmen.
Irgalmasságnak szent anyja,
boldogságos szűz Mária,
állítsd meg szent csatornádat,
oszlasd el a felhőjidet,
őrizd meg határainkat
égi háborútól.
Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek.
Miképpen kezdetben vala, most és mindörökké örökké,
ámmen.*

/Gyimesközéplek, Csík/

72.1. U.az

*Nagyhatalmú Úristen,
ki mind az égen, mind a földön
megmutatod a te hatalmasságodat,
midőn a felhőkből adott szózatoddal
nagy hegyeket megindítod,
villámlásokkal, fergetegekkel
a bűnösöket megrettented.
Alázatosan kérünk, a mostani veszedelemtől,
mennykőtől, égiháborútól, kűesőtől
a teljes Szentháromság Isten őrhojzon meg műnköt!
A názáretbeli Jézus tartson meg műnköt,
a Szentlélek Isten ereje oltalmajzon meg műnköt!
Hazánkot, határainkat,
a Szentlélek Úristen vűselje gondunkat!
A Szentháromság Isten hallgajson meg bennűnköt!
Az űr Jézus Krisztus kűnszenvedése által,
nyerjűk meg mindezt
Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében,
ámmen.*

/Gyimesfelsőplek, Csík/

72.2. "Nagy idő" elkűldése

"Keresztet vet a Jézus feszűletjivel":

XIV.

Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek ámen.
 Nagyhatalmú Uristen,
 ki mind égen, mind a földön
 megmutatod a te hatalmasságodat,
 midőn a felhőből adott szózatoddal
 a földet megrendítet,
 nagy hegyeket megindítot,
 villámlásokkal, fergetegekkel
 a bűnösöket megrettentet,
 alázatosan könyörgünk szent felségednek,
 a mostani veszedelemtől,
 mennykőtől, küessőtől, égiháborútól,
 teljes Szentháromság Isten öröjzöm meg münköt!
 A názáretbeli Jézus tartson meg münköt,
 a Szentlélek Isten ereje oltalmajzon meg münköt!
 Hazánkot, határinkot, hajlékunkot, lakásunkot,
 családjunkot, állatainkot és mindent, ami az ő
 keze alatt,
 teremtménye alatt, öröjzön meg minden veszedelemtől.
 Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek
 Istennek,
 miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és
 mindörökkön örökké. Ámen.

/Gyimesbükk, Csík/

73. "Hideglelés" gy.

Ég földem,
 ég az ingem,
 ég a szemfödelem.
 Krisztus Jézus fegyverem,
 sémmitféle ellenségem
 nő árthasson énnekem!
 Jézus, Mária, Szent József, légy velem!
 Nő hagyj el engem,
 mer van, aki bűnömöt,
 vigasztalja lelkemet,
 három bíztat engemet.
 Az Atyának érdeme,
 Fiúnak kegyelme,
 Szentléleknek ereje.
 Jézus amment mond ere.

"Aki ezt háromszó egy héten emondja, emulik a hidege".

/Mindszent, Cso/

74.1. Jégeső elhárítása

Énok és Illés!

Lassan zörgessétek az egeket,
 mer nálunk van a boldogságos szűz Mária
 az ő egyszülött szent fiával szállásul.
 Énok és Illés, hozdátok el azon kenetet,
 mellyel az úr Jézus szent testét kentétek még.

XIV.

*Kenjétek meg szívünket, lelkünket.
hátsunk belsejét,
kapufélfánkat,
hogy semmi veszödelöm ne ártson!*

/Tiszasziget, Cso/

74.2. U.az

*Dicsértessék a Jézus Krisztus.
Illés próféta, lassan hurcold az eget!
És az ige testté lett, és mi köztünk lakozék.*

/Ferencszállás, Tr/

75. "Daganat" gy.

*Édös jó Szűzanyám, drága jó szülőm!
Add még azt a gyermekömnek, gyógyítsd még ezeket a
seböket róla.
Ezt a daganatot húzd még édös jó Istenöm.
Légy irgalmas, légy kegyes, ó kegyes Szűzanyám,
hallgasd még kérésemet!
Tehozzd sóhajtok édös jó Istenem, gyógyítsd még ezt.
Ó irgalmas, ó kegyes, ó édös Szűzanyám, vidd le ezt a
daganatot!*

/Kiszombor, Tr/

76. "Szárazság" gy.

*Jöjj segítségemre a beteg gyógyulásában,
add vissza az egészségét
Krisztus Jézus kinszenvedése által,
távostasd a betegséget belőle.*

/Mezőkövesd, Bo/

77. Betegség gy.

*Napkeltekor három Miatyánkot és három Üdvözlégyet mond
a gyógyító. Utána:*

*Gyógyítsd meg a beteget úr Jézus,
Krisztus kinszenvedése által,
szűz Mária fájdalma által,
Jézus megfogattatása és meghurcoltatása által.
Add vissza az egészségét ennek a betegnek!*

/U.ott/

78. "Szentantaltüze" gy.

*Szent Antalhoz kell imádkozni három Miatyánkot és három
Üdvözlégyet. Azután mondani:*

*Ajánlom eztet az imádságot szent Antal tiszteletére
azért a betegségért.
Angyalok, arkangyalok, trónok, uraságok, fejedelem-
ségek, hatalmasságok, kerákok, szeráfok
könyörüljete ezen betegért.*

Dicsőség.

Újra szent Antalhoz kell fohászzkodni:

*Ragadd a te paizsodat és a te fegyveredet,
kelj föl ezen beteg segítségére,*

XIV.

vond ki a te erődnek fegyverét,
és harcolj azok ellen, akik üldözik őtet.
Mondjad: az ő lelke segítője vagyok.
Szégyenüljenek és gyalázkodjanak meg azok,
akik ennek a betegnek kárját keresik.
Dicsőség.
Csudákat keres, haldl, vétek, inség, ördög és
bélpoklosság szaladnak.
Betegek egészségesebben fölkelnek, eltűnnek a
veszedelmek,
és megszűnik a szükség.
Beszéljenek azok, akik érzik,
Mondják meg a páduaiaknak: engednek a tengerek
és fogságok.
Romlott tagokat és elvesztett tárgyakat kérik
és megnyerik ifjak és vének.
Dicsőség.
Uram, hallgasd meg az én könyörgésem és az én
kiáltásom jusszon elődbe.
Akkor fussanak ellenkező gonosz szellemek, mert
meggyőzött Dávid gyökere,
Juda nemzetségéből való oroszlán feje.
Aluluja világ megváltója,
őrizz, oltalmaz minden veszélytől.
Tűztől, víztől, hirtelen haláltól,
gonosz emberek szándékától,
ments meg édes Jézusom. Amen.

/Martonos, Bb/

79. "Szemverés" gy.

A gyógyító tányérra két szál ollóval tört cirkot tesz
/pusztá kézzel nem szabad törni/ keresztben, vizet önt
a tányérba, majd kilenc csepp szenteltvizet. Ollóval pa-
razsat szed a tűzhelyről és a vízbe teszi, ezt mondva:

Ember,
asszony,
lány,
gyerek.

Ezután ezt mondja magában:

Uram, ha akaratom is úgy akarja,
úgy muljék el a gyermekről a rossz ember szeme
általánál,
mint ahogy ez a parázs megsemmisült a vízben.
Uram, add segítségemet.
Uram, siess segítségemre.

A gyermek feje felett elmond három Miatyánkot és három
Üdvözlégyet.

Feljegyzi, melyik parázs szállt le. Ezután ezt mondja:

XIV.

Szüle uram Jézus Krisztus irgalmazz minden bűnös
embernek,
ne tekintsd ezen ártatlan gyermeket, kit még
az anyja méhében megármnyékozott a bűn,
ne tekintsd jó szülei bűneit,
hanem a te drága szavaidra emlékezvén,
hogy kérted egykor a jó anyákat,
hogy engedjétek hozzám jőni a kisdedeket, mert
ilyeneké az Isten országa;
ezen szép szavaidra kérlek, szabadítsd meg ezt
a gyermeket a mostani szenvedéseiből,
hogy ezáltal áldjuk és imádjuk
az Atya, Fiú, Szentlélek Úristent, mindörökké ámen.
Hétfájdalmú drága Szűzanyám könyörögj a Szent-
háromság Istennek érettünk.

Miatyánk, Üdvözlégy

Visszakézből mosdatja a gyermeket a szenesvízből; homlo-
kát, ajkát, köldökét, kezefejét, térdét, lábait, két ar-
cát. Utoljára itatja. A pendely visszájával törli meg;
a maradék vizet a tűzhelybe önti. Mosdatás után kiviszi
a gyereket a kürtő alá, és felnézve ezt mondja:

Úgy muljék el rólad a betegség,
mint a huzatos levegő kihuzzál /?/ a kürtőből,
annak az illetőnek pedig ilyen feketére váljék
az ártalom a szemébe,
mint razzab⁺ a kürtőbe.

/+ ismeretlen jelentésű szó/

/Galgamácsa, Pe/

80. Szemfájás gy.

Üdvözlégy, szűz szent Apolónia,
betegőknek gyógyítója,
szömfájósok új orvossa.
Nyerd mög neköm,
bűneimnek,
hogy az én szömem ne fájjon,
más nyavalya se ártson.
Uram, engedd mög, hozzád igyekezzek,
magamnak ne éljek.
Ó, kegyes Jézusom,
ó, édes Jézusom,
néked élek, halok,
tiéd leszen /!/ vagyok
most és mindenkor
és mindörökkön örökké. Amen.

/Deszk, Tr/

81. Pestis gy.

Szent Rókus imádsága a pestis betegség ellen.
Ó szent Rókus az életbe,
zorándok lévén testyibe.

XIV.

*Pestis támadá hirtelen,
 orvosságot ad az Isten,
 jobb ódalán kifolyt szent vére.
 Krisztus megrántá fegyverit,
 megronta a kígyó fejét.
 Ez lőn neki orvossága,
 pestis ellen vigassága.
 Eloszolják e nyavalya.
 Ó szent Rókus kérünk téged,
 hajtsd le hozzád!/ füleidet,
 mutasd meg kegyességed,
 őrsz meg minden vesztéstől,
 éljünk szentül a szent hitben,
 egészségben az életben, ámen.*

/Lésped, ML/

82. "Boszorkánynyomás" ellen

*Kérünk téged Isten
 látogasd meg a lakást
 és üsd el belüle ellenségeinket
 és azok incselkedéseit
 szent angyalaid lakjanak benne
 kik minket őrizni fognak
 áldások legyen rajtunk. Ámen.*

/Doroszló, Bb/

83. "Ijedtség" gy.

Ha a szenesvíz nem használ, viaszt öntenek: a tál vízre és saját magára keresztet vet az öntő, ezt mondva:

*Drága Jézusom tiszteletére
 meg a szerelmes Szűzanyám tiszteletére
 meg ennek a betegnek őrsz angyaláért
 és a páduai szent Antal tiszteletéért
 könyörüljete meg rajta
 hogy imádságom által
 szenteltvíz által
 távoztassátok el súlyos bajait.*

Ezután önti a viaszt, felteszi a vizet, és míg a viasz "sül", imádkozik hét, súlyosabb esetben kilenc Miatyánkot. A megolvadt viaszt és a három faszénderabot az ülő beteg feje fölé tartott vízbe önti. A viasz formájából állapítja meg, mitől ijedt meg a beteg.

/Orosztony, Za/

84. "Hideglelés" gy.

A beteg kitép elől-hátul három-három hajszálat a "boldogságos szűz nevére", majd a jobb és bal halántéka fölött ismét hármát-hármát. Feltör egy friss tojást a hegyénél, a tizenkét hajszálat egy kis sóval és kenyérrel beleteszi. A gyógyító felírja a "felső küszöbfára":

XIV.

A hideglelés nincs itthon.

Ezután elmegy a beteggel egy keresztúthoz. Útközben a beteg imádkozik három Miatyánkot és három Üdvözlégyet. A keresztúton lyukat ásnak, a tojást beteszik, majd ezt mondja a gyógyító:

*Mindenható Isten és boldogságos szűz Mária,
ki a kutak mélyében is megjelenesz,
vegyétek felét magatokhoz,
mert nektek annyi hatalmatok van a földbe kergetni,
mert az jobban elbírja a rázást,
mint a szegény férfi /asszony, stb./*

Ezután keresztet vetnek magukra, és hátranézés nélkül mennek haza.

/h.n./

85. Ficam gy.

A kificamodott lábú ember vagy állat hajából vagy sörényéből levágnak egy csomót, s arra imádkoznak:

*Édös anyám, boldogságos szűz,
könyörögj a té szent fijad, mönnyeji szent atyád,
teljes Szentháromság egy Istenné,
hogy könyörüljön ezön a szögény nyomorúton!*
/Szeged, Cso/

86. Kígyómarás gy.

Miatyánk.

*Oh, Ábrahámnak, Izsáknak, Jákobnak Istene, ki nekünk
is szövetségesünk vagy!
Fordítsd a te szemedet erre a tüzes kígyó által
megmart N. állatra.
Te mondtad: Hívj segítségül engem a te nyomorúságod
idején
enyhítsd meg a szegény állat vívódását, kínjait.
Téra, tera mára...
Orsovárrul Orsovára.
Tiéd a menny. Amen.*

2-3-szor kell elmondani, úgy, hogy senki meg ne hallja.
/Tiszabecs, Sza/

87. Bármilyen betegség gy.

A beteg sajátmaga mondja:

*Errül is gyűttem,
arrul is gyűttem,
de sehol föl nem találtalak.
Addig mentem,
míg a gecsemánéi kertbe föl nem értem.
Láttam a napot felkelni, lemenni,
láttam a holdat újulni, elmúlni,
de hiába mentem akárhová,
míg téged föl nem kerestelek*

XIV.

*nem tudtam tőle szabadulni.
 Azért kérlek drága jó Jézusom,
 ahogy te megszabadultál a magos keresztfáról,
 engem is úgy szabadíj meg az én kínjaimtól.*

/Zagyvarékas, Pe/

88. "Megrontott" tehén gy.

A tehén kötelét elvitték a boszorkányhoz; az viaszt öntött fölőtte, ezt mondva:

*Szent Antal, szent Vendel,
 jószág patrónusa,
 /tehén neve/
 te válaszd ezt rajta.
 Hozzátdok vissza tejit, vaját, tejfölit,
 az egész körülményi mindenit,
 téged dicsérhesselek és imádhassalak.*

/Varga, Ba/

89. "Csuma" elhárítása

Akkor mondták, ha jött a "csuma":

*Mirigyeknek imádsága,
 hercegeknek unokája,
 üdvözlégy szép rózsája.
 Velünk szömbe nyájaskodék,
 testünk sem tették sírba,
 köszikla folyása,
 hála Jézus szavának,
 beértünk boldogságba.*

/Valény, Lábnik, ML/

Szent János áldása és archaikus ima-motívumok 90-101.

90. "Nehézség" gy.

A beteg keresztet vet, és háromszor mondja:

*Velem az úr Jézus Krisztus,
 szent szívével,
 szent lölkével,
 szent arany koronájával,
 áldozzék, bizon áldozzék,
 az úr Jézus Krisztus szívemben.*

/Garabonc, Za/

91. Gyerek "kicszerelésének" megelőzése

A gyermekágyasnak minden este el kell mondania:

*Úr bejön házamba,
 megáll a házam közepén,
 lehajtván szent fejét,
 kiadá szent lelkét,*

XIV.

*úgy áldja meg az én házamnak minden legkisebb porci-
káját,
hogy abba semmi rossz be ne mehessen.*
/Zagyvarékas, Pe/

92. Ház óvása szerencsétlenségtől
Vízkeresztkor és húsvétkor szenteltvízzel hintették be
a házat és az összes melléképületet, közben ezt mondva:
*Órizzen meg a jó Isten minden szerencsétlenségtől,
négy evangélista álljon a négy sarkára,
hogy a gonosz sátán meg ne kísérhesse,
Az úr Jézus töviskoronája legyen ennek az ajtónak
a zárja.*

/U.ott/

93. Szülés könnyítése
Az első szülőfájások jelentkezésekor a férj egy vassző-
get ver a kemence vagy kémény falába, a köré néhány
hajszálat teker felesége bal halántéka tájáról, s a kö-
vetkezőket mondja:

*Vak szem, élő légy;
Isten földet teremtett,
 eget, vizet teremtett,
 megadta a Jézuskát,
 a szentséges szent fiát.
 A szentséges Szentlélek
 az is legyen itt velünk!*

/Székelyföld/

- 94.1. A ház népének óvása
Szent János napon a "szentjánospoharat" isszák, ezt
mondva:

*Szent János napja van van,
hónap is a lösz,
hónapután is a lösz.
Szent János áldjon még mindnyájunkat!
Szent János vére fussa be a mi utainkat!
Szent János áldása lögyön a mi lépésünkön,
házunkon, családukon, mindenünkön!*

Ezután emelik fel és isszák ki a poharat. Aki ezt meg-
teszi, nem téved el a sötétben.

/Szőreg, Tr/

- 94.2. Kisgyerek óvása

*Szent János vére folyja körül e háznak minden részeit,
lúkat,
még a legkisebbik hasadását is.
az Úristen takarjon bá az ű palástjával!
Az emberi alkotmány árthasson nekünk,
aki szebb fiat szül,
mint a boldogságos szűz szült.*
/Csengőd, Pe/

XIV.

94.3. Veszedelem megelőzése

*Szent János vére fussa körül a ház környékit,
 hogy ne ártson semmiféle veszedelem.*
 /Lőrincfalva, Tr/

94.4. Szemfájás gy.

*Az Atyának neviben,
 Fijúnak szerelmibe,
 szent János áldása terjedjön rejá!
 Boldogságos szűz Mária teje
 Moss lé, mosogassa le ezt a bajokat!*
 /Szőreg, Tr/

94.5. Boszorkány vagy "más rossz" elhárítása

*Atyának hatalma,
 Fiúnak szerelme,
 Szentlélek ereje szálljon mireánk,
 maradjon mivélünk.
 Szent János áldása legyen rajtunk!*
 /Kapuvár, Sp/

94.6. "Boszorkánynyomás" megelőzése

Lefekvés előtt mondták:

*Uram Jézus Krisztus!
 Mikor téged a magos keresztfára felfeszítettek,
 amé piros véred a földre lecsurgott,
 fussa körül házunkat, ablakunkat, ajtónkot,
 házunk négy sarkát, ágyam négy sarkát,
 szívem alját, fejem alját, eszem alját!
 Háromszor mondják az esti imádság után.*
 /Jászdózsza, Szo/

94.7. U.az

*Krisztus keresztje jegyezz meg engem,
 Krisztus piros vére folyjon körül engem,
 nekem semmi gonosz ne ártson,
 csak a Jézus neve velem maradjon a számba,
 szent kereszt a szívembe,
 boldogságos szűz Mária előtttem;
 hátam mögött szent János,
 két vállamon őrző angyal a lelkemet őrizze. Amen.*
 Az ima szövegét papírra írva a szalmazsákba tették.
 /Doroszló, Bb/

95. U.az

*Körösztot vetök öt ujjammal,
 ötvenöt angyalommal,
 Mária tejével,
 Krisztus erejével,
 szent Benedék körösztyével.*
A szent Benedék körösztye verjén meg!
 /Doroszló, Bb/

XIV.

99. Fejfájás, fülfájás gy.

"Ez jó, mikor fáj valaki feje, füle":

*A szent egyházba szent Antal,
négy szegibe négy angyal
közepibe szent ótár,
szent ótáron szent kereszt,
szent kereszt alatt aranypad,
aranypadon fekszik úr Jézus Krisztus,
szegi szent kedvit,
tépi szent szakállát,
térgyig vérbe,
könnyökig könnyibe,
áment.*

/Gajcsána, ML/

100. Rossz csecsemő

"Hogyha rossz a pici baba, rá kell olvasni. A bal kezünket a szivire kell tenni, úgy kell mondani kilencszer, vagy csak háromszor":

*Uram Jézus, Jézus uram!
szent kezédnek munkálása,
ujjaimnak formálása.
Feltekintek a fűyes mennyországba,
mennyország kapuit nyitva találom.
Ott ülnek az aranyos karszékbe:
megparancsolja az ű tanítványainak:
menjete szíjjel e szíles világon,
hirdessétek az evangéliumot.
Mert aki hiszen idvezül,
aki nem hiszen, elkárhozik.*

/Sárrétudvari, Bi/

101. "Szemverés", "ijedtség" gy.

Az alábbi szöveg esti ima, de el szokták mondani szemvízkesztéshez és viaszöntéshez is:

*Anyám, édesanyám,
ébredj álmaidból,
és kelj fel álmodból.
Szól a kakas éjjéltájban.
Elfogták szent fiadat,
megverték, leköpdösték,
dárdával dárdázták,
tövissel megkoronázták,
meghala és az angyalok eltemették.
A mi üdvösségünkre feltámadt.
Oh Szűzanya, és üdvözítőnk
segíts meg és ne engedj az ellenségnek hatalmat
venni rajtam.*

/Nagyberki, So/

XIV.

Vallásos szövegek amulettszeru használata /egyházi szöveg-
töredékek 102-109.

102.1. "Contra febres" /láz gy./

xpus regnat +
xpus inperat
xpus vincit +
leo de tribu Iuda +
libera ʔymonem ab omni malo et febre
hac in nomine pris + et fily + ʔpuʔcti + Amen.
pr.nr. Aue Maria Credo

/Peer-kódex, 1526/

102.2. U.az

criʔtus orzagol +
criʔtus paranchol +
criʔtus gqz +
orozlan iuda nemzetebql
zabadoychad megh ʔymont
menden memq gonoztul
ees ez hydeglele tol
at' anak + es fywnak +
es zenth leleknek newebe +
pater: nr. Aue Maria Credo

/Peer-kódex, 1526/

103.1. "Kórság" gy.

Cédulára kell írni a következő szöveget, és térdelve, összetett kézzel háromszor a kórságos fülébe olvasni:

Atyától + ige
szűz Máriának + méhébe
testté + változék. +

Utána:

Miatyánk.

Ezután a cédulát a beteg nyakába kell kötni. "Csuzi Pál uram próbált, bizonyos orvossága."

/XVI.sz. vége/

103.2. "Contra morbum caducum" /"kórság" gy./

Atthya ʔr Iʔtennek ygije:
Zeluz Maryanak meeheeben
Byzon testis leen az my vronk Jéfus Xpus Amen:

/1551-1552 között/

104.1. "Lo ki megh szabalik."

Mikor itatnj akarod, mongiad háromszor
soha nem uott boldogb ora,
mind az meljben Vrunk szuletet.

/1635/

XIV.

104.2. Ismeretlen cél

Szól a kakas,
most harangoznak a Rózsailonba.
Boldog volt az az óra,
melyben urunk Jézus megszületett e világra;
de még boldogabb volt az az óra,
amikor urunk Jézus felment a valódi dicsőségbe;
mindörökké ámen.

/Galgahéviz, Pe/

105. Torokfájás gy.

A gyógyító "nevetlen" ujjával keresztet vet magára és a
fájós torokra, ezt mondva:

Miatyánk ámen nélkül

Az Úr anygala köszöntötte szűz Máriát és méhébe
fogad.

Üdvözlégy.

Fölaajánlom az én imádságom az három úrangyal,
tisztelőtíre, hogy ez a fájdalom innen eltisztúljon,
takarodjon el!

/Szaján, Tr/

106. Betegség gy.

"Felajánló ima"

Szűz Mária születéséhez, mikor Jézus fölvette
szűz Máriát szent Anna ágyából és kedves kezén
bemutatta mennyei Atyjának: itt van, mennyői
Atyám, szűz Mária, az úr Jézus, örök ige kalászos
tála, akiben az egész emberi nemzetnek örök ige
könyvere fölosztatik értünk, élőkért és holtakért!

/Gödreszentmárton,
Ha/

107. Szülés könnyítése

"Que mulier non potest parere masculum vel feminam, debet
scribere istas literas et debet ligare ad ventrem parient-
tis et statim pariet sine dolore, si quis quum ligat tunc
unum Pr nr et unum Ave et Credo ligat.

Sequitur

+ Elisabeth + peperit + Sanctum + Joannem

+ Baptistam

+ Anna + peperit + matrem + domini + nostri

+ Jesu + cristi + sine + dolore

+ conjuro + te + Infans + per patrem + et filium

+ et spiritum + sanctum

+ ut + sive + sis + masculus + sive + femina

+ sive + sis + vivens + sive + mortuus

+ venias + ad lucem

+ xpi + Infans + veni + foras + locum + apem

+ et eduxit + eum.

XIV.

Alia

Domini est terra etc.
Hunc Psalmum debet scribi et poni sub pede dextra et
statim pariet."

/1516/

108.1. Ismeretlen cél

*Ag szülte ágát,
ága szülte virágát,
virág szülte szent Annát,
szent Anna szülte Máriát,
világ világosságát.*

/Bárdudvarnok, Olaj-
hegy, So/

108.2. Ismeretlen cél

*Fa szülte ágát,
ága szülte Emerencet,
Emerenc szülte szent Annát,
szent Anna szülte Máriát,
Mária szülte úr Jézust,
a világ megváltóját.*

/Galgahéviz, Pe/

108.3. Kelés, "pokolvar", "rontás", stb. gy.

*Tengerszöggyibe ződ fa szütte ágot,
ága szütte levelit,
levele szütte virágát,
virága szütte szent Annát,
szent Anna szütte Máriját,
Márija szütte szent fiját,
az ő szent fija Jánosnak és Zakariásnak neveztesse.
Szája kúcsolódjon,
körme kapcsolódjon,
hogy ez a fájdalom se testyinek, se lelkiének ne ártson.
Oszlassa el + az Atya,
oszlassa el + a Fiú,
oszlassa el + a Szentlélek.*

/Erk, He/

108.4. Tolvaj ellen

*Pálmafa szülte ágát,
ága szülte bimbáját,
bimbaja szülte virágját,
virágja szülte szent Annát,
szent Anna szülte szűz Máriát,
szűz Mária szülte szerelmes szent fiát.
Aki engem meg akar csalni, lopni, rontani,
az előbb mőnjön és hozzon abbú a széndbú,
akin a kiseded Jézus feküdt.*

/Ordas, Pe/

XIV.

109. "Hogj az lo soha meg ne szabaliek."

Hogj ha ember itatia az Louath haromszor ereszen uizet
 az szajabul kj es az legh elseo ki erezteskor ~~mongiath~~
Atianak

az masik erezteskor
fiunak,

az harmadigh uiz ki ereztes utan
es Szent Lelek Istennek neueben,

Auagj csak reoideden,
Vr Jsten nagj ob az the hatalmad az uiznel
 ezt haromszor mondanj."

/1635/

XV. EPIKUS SZÖVEGEK

XV.1. MEGBOTLÓ LÓ/SZAMÁR /"MÁSODIK MERSEBURGI RÁOLVASÁS"/

A szent utas/ok/ gyógyít/anak/ 1-5.

1.1. Rándulás, ficam gy.

A ráolvasó rátartja két kezét a megjelölt helyre és csendesen mondja:

*Mikor urunk Jézus elindult Jeruzsálembe,
Jeruzsálemből Jerichó városába,
mikor ment volna által a kőhídon,
az ő szamarának kificamodott a lába.
Urunk Jézus szent szavával mondá:
semmi ízben, semmi tekintetben
a ficamodás meg ne maradjon,
hanem ín inhez,
csont csonthoz,
hús húshoz,
ér érhez,
vér vérhez,
erő erőhöz,
verő verőhöz
a mi urunk Jézus Krisztus szent nevében úgy ne maradjon
ennek az embernek, lónak testében ficamodás, rándítás,
valamint az urunk Jézus szamarának. Amen.*

Ezt háromszor egymásután elmondja, és ugyanannyiszor keresztet is vet a fájó helyre.

/Kiskunfélegyháza,
Pe/

1.2. U.az

Két Miatyánk.

*Mikor elindula urunk Jézus Jeruzsálembe,
Jeruzsálemből Érikóba,
mikor mënne a kőhídon,
ő lovának, szamárkájának lábacsckája kificemédett;
ugy ezen szolgáltnak is lába megficemédett.
Hanëm azon Isten szájából jött szent ige szálljon rëd,
hogy sëmmi izziben fájdalom meg në maradhasson,
hanem csont csonthó,
vér vérhó,*

XV.1.

*in in hó forrjon össze;
 az Atyának kegyelme,
 a Fiúnak szerelme,
 a Szentléleknek ereje
 vegye ki ezt a fájdalmat belüle.*

Három Miatyánk a Krisztus Jézus kínszenvedéséért.

/U.ott/

1.3. U.az

*Jézus nevében Jézus segíti.
 Mikor Jézus Jerikóban számár hátán menvén
 számara lábát megüté
 közben Jézus leszállván
 ráolvasván
 ér az érhez,
 vér a vérhez,
 in az inhoz,
 Jézus Mária nevében.
 Ó názáretbeli Jézus, zsidóknak királya
 daganatot lapassz,
 fájdalmat oszlass,
 Jézus Mária nevében,
 oszlassa el az Atya,
 oszlassa el a Fiú,
 oszlassa el a Szentlélek
 oszlassa el a teljes Szentháromság egy Isten semminek.
 Amen.*

Három Miatyánk, egy Üdvözlégy, egy Hiszekegy.

/Jásztelek, Szo/

1.4. U.az

*Mikor az úr Jézus a földön járt,
 ment a szamarával,
 szamarának lába megficamodott,
 az úr Jézus számara megsántult.
 Akkor azt mondta:
 bűr bűrhön álljon,
 csont csonthon álljon,
 mint ahogy az úr Jézus megterömtötte.
 /Apátfalva, Csa/*

1.5. U.az

*Mikor Krisztus urunk a hídon mene,
 a szamarának lába eltöre;
 az úr erőssen mondta:
 bűr bűrhő,
 csont csonthó,
 hus hushó,
 in in hó,
 víz vízhe;*

XV.1.

*N-nek a lába is úgy maradjik,
ahogy az Isten megadta, ámmé.*

/Nagyszalonta, Bi/

1.6. "Kelevény" gy.

*Az úr Jézus mönt az aranyhídon,
mögbotlott a lova lába.
Az úr Jézus azt mondja:
Szúrás, nyílallás,
hasigatás, rándulás,
kelevényök, fájdalek,
csontok közt né lögyön mögmaradása.
Ó, édds Jézuskám,
tē látod,
tē tudod,
tē vagy az orvossa.
Gyógyítsd mög az én imádságom által.*

Háromszor a kelevényre:

*Körösztoillek az Atyaisten nevibe,
körösztoillek a Fiúisten nevibe,
körösztoillek a Szentlélek Isten nevibe.*

/Deszk, Tr/

1.7. U.az

*Oh édds Jézusom,
mikor elindultál Jeruzsálijomba,
lovad lába mögmarulván,
szent kezeddél tapogatván
tapogass mög ezön lénynek, fejit, mejjit, hasát, hátát,
mindön termő tagját!*

/Egyházaskér, Tr/

1.8. U.az

*Amikor Jézus Krisztus urunk elindult Jerikóból
Szamaritánba,
kificamodott szamarának a lába.
Amikor az ott meggyógyult,
úgy gyógyuljon meg ez is.*

/Kiskunfélegyháza,
Pe/

1.9. U.az

*Krisztus Jézus számrhátan
átalment az aranyhídon.
Lova lába megbotlott.
A Krisztus Jézus lészállt,
szent kezivē megkenegette,
szent nyáldávā meghuzogatta.
Gyógyuljá meg, édds lovam lába,
viggyél engēm föl a mennyországba!*

/Algyő, Cso/

XV.1.

1.10. Rándulás, ficam gy.

A beteg testrészt "eszences korpa" vagy "húgyos agyag" pakolással kell ellátni.

*Mikor Krisztus urunk Jeruzsálemből ment vóna,
Jeruzsálemből Jerikóba,
mikor a kőhídon átment vóna,
a lovának megrándult a lába.
Szegény lánynak itt vagy ott /vagy: asszonynak,
embernek/*

*megrándult a keze vagy a lába.
Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa el a teljes Szentháromság egy Isten onnan
a vércsomókat,
hogy ott ne maradjon,
az Atya, Fiú, Szentlélek által. /Kiskunfélegyháza,
Pe/*

1.11. U.az

*Mén a boldogságos szent Szűz
a jeruzsálemi szent templomba.
Előtalálja a Gecemáni kertet.
Gecemáni hídján mikó mén át,
mégbörtlott a szamarának a lába.
Akkor a boldogságos szent Szűz mondta:
In inhez,
csont csonthoz.*

/Apátfalva, Csa/

2. U.az

*Elindula urunk Jézus
Jerikóból Jeruzsálembe.
Által mene kőhídon,
ő lován, ő szamarán.
Haragos gazdasszony,
jámbor gazdája,
gyékény-ágy,
kő párnája,
kő kenygre,
fa kése,
ez az Isten mondása:
ezen jószág semmi ízébe, tagjába
ficemlés vagy nyilamlás meg ne maradhasson,
hús húshoz,
csont csonthoz,
tag taghoz,
ín inhoz,
vér vérhöz,
ér érhez,
Krisztus Jézusnak maga szájából származott
szent igék által gyógyuljon meg.*

/Kiskunfélegyháza,
Pe/

XV.1.

3.1. U.az

*Elindult az úr Jézus Jeruzsálembe, Jerikóba
szűz szent anyjával, Máriával.
Midőn a hídon át akart menni,
az ő szamaracskájának, lovacskájának
lábacskája megficamodott.
Hogy ezen ficamodás abba ne maradjon,
az úr Jézus szájából származott ezen íge:
Csont csonthoz,
ín inhez,
hús húshoz,
vér vérhez
forrjon össze!*

Miatyánk, Üdvözlégy

*Oszlassa az Atyaisten,
oszlassa a Fiúisten,
oszlassa a Szentlélek Úristen,
oszlassa a Szentháromság egy Isten!
Testi-lelki gyógyulásért esdeklek,
mindazonáltal nem az én akaratom legyen,
hanem, Atyám, a tied. Ammen.*

/Mindszent, Cso/

3.2. U.az

*Amidőn az úr Jézus Krisztus elindult
szűz anyjával, Máriával,
Jerikóból Jeruzsálembe.
Amidőn a nagy kőhídon ért,
lovának vagy szamarának megficamodott a lába.
Ennek a jószágnak is megficamedett.
Krisztus Jézus szent szájává
szálljon rá az íge.
Ugy hogy: vér vérhöz,
hús húshoz,
bőr bőrhöz(!)
forrjon össze!
Mondom Isten erejévé,
Szentháromság segítségévé.
Maradjon rajta az Istennek szent Aldása,
szent gyógyulása.*

/Pusztaszer, Cso/

3.2. Variánsok: Apátfalva /Csa;6/, Mindszent /Cso;4/, Tápé /Cso/

4.1. U.az

*Midőn Márja szent Józseppel szamarháton járt,
a szamarának lecsúszott a lába a hidról,
osztán kificamodott.
József mondta Márjának,
Márja mondta szent fijának,
szent fija mondta ficamodásnak,*

XV.1.

mönjön hejre.

Kimönést kütte szent Anna Márjának,

Márja kütte szent fijának,

szent fija kütte hejre.

Miatyánk, Üdvözlégy.

Uram Jézus, vödd fő az én imádságomat a te

szentségös szent atyád elébe,

hogy lögyön hasznos, valamint hasznos vót a te

anyád Márijának keresése.

/Szeged, Cso/

4.2. U.az

Mikor az úr Jézus Józseffel, Máriával számárháton

járt,

a számár a hídra lépett s a lába a helyéről

kihobbant.

József mondta Máriának,

Mária mondta szent fiának,

Jézus mondta hobbant lábának:

menj helyre.

/Arad, Ar?/

5. U.az

Ha valakinek a lába kificamodott, a tudósasszonyok a helyet simogatva ezt mondták:

Isten elindult szent Péter után a pallásro

de a pallás megmozdult

és az Isten lába kificamodott.

Istenem,

szólj jó szót hejettem,

jól igazízs meg,

bűrt bűrrel,

csontot csonttal,

húst hússal,

ínt innel,

vírt vírrel,

tedd ippé,

ahogy te megadtad, ámmé.

/Nagyszalonta, Bi/

6.1. "Menieles exit de pedibus Equorum." /ló menyelésének gy./

Vronk xpc samar hatan Jhrlamba /Jherusalembe/ ha menth ew samara megh santhulth vala.

azt megh lata bodogh affon.

az foth monta vala

fiam ihc xpc Nam⁺ megh fantolth louad

xpc halla az foth monda

En edes filem aniam megh fantolth merth laba ky menielth.

En edes fiam ihc xpc

poroncholok the fenth hiredel es the akarathodual

hogy az the louad megh vigafpek.

/+ = lám/

/3.bagonyai ráolvasás, 1488/

XV.1.

6.2. "Ki ficzamos ellen"

Uram Jesus Christus,
 mikor a földön járt lába ki menyülvén,
 Csont mene heléből,
 Csont, csont esze mene,
 az ő dragalátott Szent, Szent székebe üle,
 nagy banatnak hajtotta az eő szent fejet.
 Azon méne Asszonyunk szép, szép szüz Maria,
 Kerdezé tölle min bankodol édes fiam, édes Jesusom?
 Hogy ne bánkodnám Asszonyunk szép, szép szüz Maria,
 Mikor a földön járék Labom ki menyülek,
 Csont ki mene helyéből,
 Csont, csont essze mene;
 Küldi vissza a Boldogsagos szép, szép szüz Mariának
 Boldogságos Szüz Maria Keresztelő Szent Jánosnak,
 Keresztelő Szent Janos uqyan Jesus Kristusnak,
 Uram Jésus Kristus, könyeruly a ki ment csontokon Amen.

Mi Attyánk etc.

/XVII. század ?/

6.3. "Az Menyelesről"

WRunc Wr Isten fel üle az ő szent Szamaranac nyergetlen
 hatara,
 el indula Paradiczomba,
 be nem mehete Paradiczom kapuian,
 laba meg botlec,
 laba meg czokec.
 tsont mene ki helyeről,
 velö mene ki helyeről,
 vér mene ki helyeről,
 ér mene ki helyeről,
 wrunc Isten le függeste az ő aldót szent feiet,
 szine szomorodec,
 kedue könyörödec.
 Azt meg lata az ő szent anya,
 monda az ő sz. anya,
 oh en szent Fiam mire à te szent feied fügezted,
 szent kedued könyörödec?
 Hogy azt hala áldot wrunc Isten, Monda:
 Oh en sz. anyam Maria,
 hogy ne függesszem sz. feiemet,
 hogy ne szomorodgyec szent szüem,
 hogy ne könyörögyec sz. keduem.
 Im en fel ültem szent Szamaromnac hatara,
 be akar nec menni Paradiczomba,
 be nem mehetec Paradiczomnac kapuian,
 szent Szamaromnac laba meg botlec,
 laba ki czokec,
 czont mene ki helyeről,
 velö mene ki helyeről.

XV.1.

ér mene ki helyeröl,
 vér mene ki helyeröl/l/.
 Hogy ezt holla az ő szent Anya Maria.
 Ne ijedgy en áldot szent Fiam.
 En az en szent kezemmel meg fogom szent Szamarodnac
 labat,
 szent szaiambol szent íget rea mondom,
 szent lehelletemet rea lehellem,
 czont megyen czonthoz,
 velö megyen velökhöz,
 ér megyen érkhöz.
 In megyen inkhöz,
 vér megyen vérkhöz.
 Enis è mai napon meg foktam az en bünös kezemmel,
 ez oktalannac auagy emberneac labat, auagy kezet,
 Enis szent íget rea mondom,
 bünös szaiambol lehelletemet rea fuom,
 hogy helyekre mennyenec.

/Bornemisza 4. bá-
 joló imádsága,
 1578./

Külön gyógyító 7.

7.1. Ficam gy.

Kilencszer kell elmondani e szöveget. Ha a gyógyító-asszony elakad, az annak a jele, hogy "a betegen nagyon erőt vett a nyavalya."

Amikor az úr Jézus a földön járt, utazott,
 szamarának lába kificamodott.
 Arra ment szent Cicer Máté.
 Szent kezével simogatta,
 szent szájával fúvogatta.
 In inon maradjon,
 hús húson maradjon,
 úgy legyen, mint az úr Jézus előbb megteremtette.

/Apátfalva, Csa/

7.2. U.az

Mikor Krisztus urunk a fekete föld színén számárháton
 járt,
 a számár lába a szent Márk hídon kificamodott;
 odament szent Vicel Máté,
 szent kezével megnyomá,
 szent szájával megfúvá;
 csont csonthoz mőnjön,
 ín inhoz mőnjön,
 hús húshoz mőnjön.
 Legyen úgy, ahogy Isten az első embert megteremtette.

/Vinga, Te/

XV.1.

7.3. U.az

*Mikor az úr Jézus a földön járt,
szamardának a lába megfájút.
Arra járt szent Cicella,
szent kezével simogatta,
szent szájával fújogatta
hús húshon állj!
vér vérhön állj!
ín inhun állj!*

/Apátfalva, Csa/

7.4. U.az

*Mikor az úr Jézus Krisztus a földön járt, utazott,
szamardának lába megficamodott.
Arra mönt szent Lucer Márton,
szent szájával fújogatta:
In inhön álljon,
vér vérhen, hús húshon álljon,
úgy álljon, mint mikor az úr Jézus mögterömtötte.*

/U.ott/

7.5. U.az

*Mikor az úr Jézus a földön járt,
szamárr hátán acél útra jutott.
Szamara lába megbotlott,
szent Ficéria odajutott,
szent kezévé gyógyította és megigazította,
szent szájával ráfűjt
ín indra,
csont csontjára,
hogy az úr Jézus tegye helyére.
Oszlassa el az Atya,
oszlassa el a Fiú,
oszlassa a teljes Szentháromság!*

/Tápé, Cso/

7.6. U.az

*Mikor az úr Jézus a földön járt,
szamárr hátán acél útra jutott.
Szamara lába megbotlott,
Szent Ficérja odajutott,
szent kezével gyógyította és megigazította,
szent szájával ráfűjt,
ín indra,
csont csontjára,
vér mőnjön helyére,
hogy az úr Jézus Krisztus tőgye helyire.*

/U.ott/

7.7. U.az

*Mikor az ur Jézus ezen a földön járt,
a számaron ment az acélhídon,*

XV.1.

szamara lába megficemödött
 odajutott a szent Ficernáter,
 szent szádjával megfúvogatta,
 szent kezével megnyomkodta,
 iná inhoz,
 véré vérhez,
 csonté csonthoz,
 csak olyan víg legyen a te lábad,
 mint amilyen vót.

/U.ott/

7.8. U.az

Mikor Krisztus urunk a földön járt szamár hátán,
 fölment egy kűhídra,
 szamara lába kificamodott,
 szent Vice Máté odafutott,
 szent kezével megnyomkodta,
 szent szádjával oszt megfűtta.
 In az innék,
 vér a vérrel,
 csont a csonthátyon forrjon,
 ojí ép legyen ez a test,
 mint azelőtt vót.

/U.ott/

7.9. U.az

Mikor az úr Jézus a földön járt szamáron,
 ráment egy kűhídra.
 Kificamodott a szamarának a lába.
 Akkor szent Vicerndár odaütött
 s szent szádjával azt mondta:
 Csont csontjádun,
 ín inádun,
 bőr bűrihön
 vér vérihön,
 hús húsdhun,
 úgy meg ne gyökerezzön benne a fájdalom,
 mint a vaslánc Jeruzsálem kapujában meg nem gyökerezött.

/U.ott/

7.10. U.az

Mikor Krisztus urunk a földön járt,
 szamár hátán fölment egy kűhídra.
 Szamara lába kificamodott,
 szent fice Máté odafutamodott.
 Szent kezeivel megnyomkodta,
 szent szádjával megfűtta,
 ín az innal,
 vér a vérrel,
 csont a csontjához forrjon,
 oly ép legyen ez a test,
 mint azelőtt vót.

/U.ott/

XV.1.

7.11. U.az

*Szent kezével húzogatta,
szent szájával megfűtta,
ér az érrel,
csont csontjához forrjon,
oly ép lögyön az a test,
mint azelőtt volt.*

/U.ott/

7.12. U.az

*Elindult a kis Jézus
a szamarán,
számár hátán
kűszikla hídján.
Mögficemődik szamarának lába.
Odamén a Ficemáper, rdolvas,
szent szájával fűvogatja,
szent kezével tapogatja.
Uhön!
Csont csonthó,
hús húshó,
vér vérhön,
azután pediglen ojan víg lögyön, mint vót!*

/Egyházaskér, Tr/

7.13. U.az

*Krisztus urunk elméne
kű hídjára, kín helére,
mögcsuszamodik szamarának lába kűsziklába,
arra méne szent Fice Márton,
szent kezivē túlökteti,
szent szájáva huhogatja,
mondá:
Csont csonthon,
hús húskon,
vér vérhön,
ol víg lögyé,
mint ennek előtte vótá!
Názáretbeli Jézus,
gyógyítsd mög szögén jószágomnak a forgóját!
Édös anyám,
boldogságos szent szűz Márijám,
gyógyítsd mög a te szent Fijad érdemijé!
Szent Ciccé Márton
tödd helére szögén jószágomnak a forgóját!*

/Lőrincfalva, Tr/

7.14. U.az

*Mikó az úr Jézus a földön járt,
dtmönt az acélhídon.
A szamara lába mögficcant.
A szent Ficere Máté odaért,*

XV.1.

szent kezeivē mögnyomta,
 szent szájavā mögfúttá:
 In, ín oszolj!
 Atyaisten oszlassa!
 Fiúisten mulassza!
 Szentlélek Isten sömmivé tögye!
 Szent Atyáknak szent gyeröke,
 nagy köröszet van a kezibe,
 ezt a nagy fájdást vigye ki belüle!

/Tápé, Cso/

7.15. U.az

Mikor az úr Jézus a földön járt,
 szent Licernát odajutott,
 szent kezével mutatja,
 gyógyítson az Atya,
 gyógyítson a Fiú,
 gyógyítson a teljes Szentháromság egy Isten.
 Atyának kegyelme,
 Fiúnak szerelme,
 Szentlélek Isten teljes kegyessége
 semmivé tegye.

/Vagy:/

Atyaisten oszlassa,
 Fiúisten oszlassa,
 Szentlélek Isten semmivé tegye.

/U.ott/

7.16. U.az

Az Atyának és Fijúnak és Szentlélek Istennek
 nevében kezdöm az imádságomat.

Uram, Jézus Krisztus,
 mikó a fekete föld színin jártá és mönté,
 lovad lába megficemödvén,
 āra möne szent Máté,
 szent kezéve simogatá,
 szent szájava fúvogatá.
 Erősim!

Csont, bőr ojan lögyé,
 mind mikor a Krisztus urunk mögteremtött.

/Szőreg, Tr/

7.17. U.az

Jézus lova mögbotlott.
 Odamönt a szent Oficér.
 Szent Oficér szent szájava rálehoit
 a Jézus lova lábára,
 és azt mondta:
 Ezön ficemödés, rándulás
 az én imádságom által múljon el!

/Tápé, Cso/

XV.1.

7.18. U.az

*Mikor elmönt a Jézus az ű kínjára,
kínhejre,
küsziklárul kűhegyekre,
az Aspiom hídjára,
lova lába megficemödvén,
ara mén a Fice Márton,
szóla, mondd a Krisztus Jézus:
Bizony, bizony, bizony,
mondd Fice Mártonnak,
lovam lába megficemödvén,
olvass rá,
lehölj rá!
In hejre,
csont hejre,
Édes Jézusom
tödd hejre.*

/Egyházaskér, Tr/

7.18. Variánsok: Apátfalva /Csa;2/, Tápe /Cso/

8.1. U.az

A gyógyító bal kezében fogta a beteg végtagot; közben a szöveget mondva a jobb kéz élével minden sornál egy-egy keresztet tett rá:

*Ér helyre,
bőr helyre,
Jézus, Mária húzd helyre!*

/Zagyvarékas, Pe/

8.2. U.az

*In helyre,
bőr helyre,
idős Jézusom,
húzd helyre!*

/Jászládány, Szo/

8.3. U.az

*In helyre, hús helyre!
Jézus ament mondott erre.
Mer möntek a József mög Mária az acélhídon, és mögcsuk-
lott a számár lába. És azt mondták:
In helyre, hús helyre!
Jézus mög ament mondott rá.*

/Hódegyháza, Tr/

XV.2.

XV.2. TALÁLKOZÁS A GONOSSZAL A: SZENT ÉS GONOSZ TALÁLKOZÁSASzent vándorol 1-13.

1.1. "Has fayiasrol."

Wram mindenhato Isten,
 mulec egy regös nagy vth,
 rayta megyen az mindenhato wrunc WR Isten,
 az ő szerető szentiuel kereztelő szent Ianossal,
 elő talalnac hetuen het fele erötelen has faiast.
 Monda ez szot wrunc Isten,
 houa indultatoc ti ez regös nagy vton,
 hetuen het fele erötelen hasfaias?
 Ha engemet ezen kérdész wrunc WR Isten houa indultunc.
 Minkis el megyünc ez fekete földnec színere,
 áldot ez testbe,
 teremtet lélekbe,
 hurat, gyomrat öszue haborgatom,
 piros véret meg iszom,
 szálas husat meg szaggatom.
 Azt meg hallá áldott wrunc Isten,
 paranczoloc en té neked hetuen het erötelen has
 faias:
 tuc se mehessetec el,
 ez fekete föld színere,
 szálas hussat meg ne szaggassatoc,
 az en adottam testnec,
 teremtet leleknek
 hurat, gyomrat, öszue ne haborgassatoc,
 piros véret meg ne igyatoc,
 tükis menyetec az tengerbe,
 tenger főenyet fel forgassatoc,
 habiat haborgassatoc,
 köuet hasogassatoc.
 Azt meg hallac el sietenec:
 hetuen het erötelen has faias,
 tenger főenyet fel forgatac,
 köuet hasogattac.
 Ez embernek az ő hassabol, gyomrabol, belibül
 vgyan ki oszollyon, romollyon,
 az ő has faiasa.

/Bornemisza 8. bá-
 joló imádsága,
 1578./

XV.2.

1.2. "Czuzrol való bay"

Wram mindenható Isten,
 muléc regös nagy vth,
 rayta megyen vala áldot wrunc Isten,
 elő talala hetuen het fele veres Czuzt.
 Monda áldot wrunc WR Isten:
 houa indultatoc ez regös regi nagy vton?
 Meg szolala hetuen het fele veres Czuz:
 Ha minket azon kérdesz wrunc wr Isten,
 houa megyünc vgy mond,
 Minkis el megyünk vgy mond,
 ez fekete föld színere.
 Áldot ez testbe,
 teremtet ez lélekbe:
 szálas husat szaggattyuc,
 piros véret meg íszuc,
 száz tetemet tördellyüc,
 száz ízít, száz forczikaiat.
 Hogy azt halla áldot Wrunc Isten:
 Túc se mehessetec vgy mond
 ez fekete föld színere,
 ez en adottam testbe,
 teremtettem lelekbe,
 tükis siessetec,
 az tenger szigetibe,
 kegyetlen Oriassoknac
 szálas hussat szaggassatoc,
 piros véret meg igyatoc.
 Azt meg hallác, el sietenec,
 menenec tenger szigetiben.
 Ez ember nec szeméből, szálaból, feieből,
 ortzaiból, piros vereből
 szálas hussából, száz tetemiből,
 ki siessen es el oszollyon,
 hetuen het fele Czuz:
 Follyo czuz, veres czuz, kec szuz, feier czuz,
 szöderies czuz, köszüeny,
 faydalom, keleueny,
 ki oszollyon, ki romollyon
 hetuen het fele nyaualya ez emberből.

/ Bornemisza 1.bá-
 joló imádsága,
 1578./

2.1. "Szentantaltüze" gy.

Háromszor kell elmondani a szöveget. Ha nem használ, korpára vagy szénre kell olvasni, és a betegnek azzal füstölnie magát.

Elindult az álldott Jézus a Gecemné kerbe imádkozni.
 Megtalálta a hetvenhétfele szökdöső, futkosó, rusnya,
 fekete Szentantaltüzit,

XV.2.

kidőlt, bedőlt ódalával,
fagyott szakállával,
fekete hermáncdval.⁺

Kérdi az álldott Jézus:

Hová méssz, hová méssz,
te hetvenhétféle szökdöső, futkosó, rusnya fekete
Szentantaltüze,

kidőlt-bédőlt oldaladval,
fagyott szakállodval,
fekete hermáncdval?

En menyek ennek a /Borbálnak/ csontja, húsa szállon-
goldásra,

piros vére italára.

Tér meg, tér meg

te hetvenhétféle szökdöső, futkosó, rusnya fekete
Szentantaltüze,

kidőlt-bédőlt oldaladval,
fagyott szakállodval,
fekete hermáncdval!

Térítlek azokval a szent igékvel,
mejekvel az álldott Jézus megtérített.

Menj el kemény kősziklába,
ahol orosz lány leányok, legények laknak.

Fejiken bujj be,
talpikon bujj ki!

Azoknak szállangold csontjikat,
hasogald húsikat!

Menj el fekete tenger közepibe!

Ahol kakasszó nem hallatszik,
s a jó Isten ígéje sohasem tartatik.

Első harangszó ne találjon,

második itt ne érjen,

harmadikcor úgy elmúljál,

mint a füst s a pára,

semmijé válj!

/+ ismeretlen jelentésű szó, talán csizma; románból/
/Gyimesközéplek,
Csík/

2.2. U.az

Elindult a boldogságos szép szűz Márja a Gecemáni
kerbe imádkozni.

Megtalálta hetvenhétféle Szentantaltüzét,
hét leánydval,

hét fernáncdval;⁺

Kérdi, hová méssz te hetvenhétféle Szentantaltüze,
hét leányodval,

hét fernáncdval?

En menyek /Borbálnak/

XV.2.

húsa hasogatására,
 piros vére italára.
 Tér meg, tér meg,
 te hetvenhétféle Szentantaltüze,
 ne menj /Borbálnak/
 húsa hasogatására,
 piros vére italára!
 Menj a fekete kősziklák ódalába,
 hol fekete kókisok szólnak,
 agyatlan kutyák ugatnak!
 S úgy oda légy,
 mind a füst s a pára.
 /+ fernánc = feltehetően férfirokon; románból/
 /U.ott/

2.3. U.az

Elindult az úr Jézus Gecemáné kerbe imádkozni.
 Béütött ódalával,
 fele farkassával.
 Elől találta hetvenhétféle Szentantaltüzt,
 hetvenhétféle pokol eredetet.
 Kérdezé, hogy hová mentek tik,
 hetvenhétféle Szentantaltüze,
 hét leányodval,
 hét onokádval?
 Elmegyünk mü,
 ennek a /Katának/ csontja hányására,
 piross vére szádroztatására.
 Kérünk szépen térjete meg,
 ennek a /Katának/ csontja hányásáról,
 piross vére száraztatásától,
 mert én nagyon titlak tüktöket.
 Eléveszem arany vesszőmöt s arany medencémet.
 Addig ütlek tüktöket,
 amig bementek a fekete föld gyomrába hetvenhét singnyég.
 Úgy elműljék ennek a /Katának/ a fájdalma,
 s ujan tisztán maradjon,
 mint a boldogságos szűz Mária tisztán szülte az
 áldott szent fiát.
 Első harangszóra,
 s harmad harangszóra tisztán maradjon a fájdalomtól.
 /U.ott/

2.4. U.az

Elindula szép szűz Márja Gecemáné kerbe imádkozni.
 Megtalálta hetvenhétféle futkosó, szökdöső Szentantaltüzt.
 Kérdi boldogságos szép szűz Márja:
 hová méssz, hová méssz,
 te hetvenhétféle futkosó, szökdöső Szentantaltüze?
 Mejek /Annának/ piros vére italára,
 csontjai és húsi hasogatására.

XV.2.

*Tér meg, tér meg,
te hetvenhétféle futkosó, szökdöső Szentantaltüze!
Eredj a kősziklákra,
ahol vadleányok laknak,
ahol a fekete kutyák nem ugatnak,
ahol a fekete lovak nem nyerítnek,
a fekete kokisok nem szólnak.*

*Tér meg, tér meg,
te hetvenhétféle futkosó, szökdöső Szentantaltüze,
azoknak csontjaikat, husikat hasogasd,
s /Annából/ térítlek a boldogságos szép szűz Mária
erejével.*

/U.ott/

2.5. U.az

*Melindon elindula a boldogságos szűz Mária
megtalálá a gonosz Szentantaltüzeit,
hét lednyával,
hét onokájával,
fene farkassával,
fekete hermánccával.
Azt kérdi a boldogságos szép szűz Mária:
Hová méssz, hová méssz,
te gonosz Szentantaltüze?
Én menyek /Péternek/ testjibe, tetemibe,
szádroz husa hasogatni,
piross vére szádroztatni.
Ne menj, ne menj,
met én titlak tégedet Krisztus Jézusnak szent igéjével,
öt ujjamnak erejével.
Eléveszem arany medencémet,
arany medencémből arany vesszőmet,
avval addig ütlek téged,
mig béméssz fekete föld gyomrába,
és ott úgy elmúljal,
mint a füst s a pára,*

/U.ott/

2.5. Variáns: U.ott

2.6. U.az

*Elindul a boldogságos szűz Mária
Szent Antal kérdé, hová mentek?
Megyek /Annusnak/ a fejibe, tetemibe,
piros vérit kiszívjuk,
szádkás húsdát hasogassuk,
Ó én titlak tüktöket,
a boldogságos szűz Mária pecsétjével,
Menjetek a hideg havasokra,
hol embernyom nem látszik,
harangszó nem hallik,
bokor kalácsokat nem kötnek,*

XV.2.

szádkramentummal nem járnak.
 Ó én titlak tüktöket,
 hogy úgy eloszolják,
 ahogy a hob eloszlik.

/Pusztina, ML/

2.7. "Igézés" gy.

Elindula bódogságos szűz Mária,
 szentségével, szent keresztvel,
 fekete föld színyire.
 Megtalálá hetvenhétféle gonosz Igizetet,
 hetvenhétféle minden rossz betegséget.
 Merre mentek,
 merre mentek hetvenhétféle gonosz Igizetek,
 hetvenhétféle betegségek?
 Menyek N-nek
 piros vére megivására,
 szállkás husa hasogatására,
 íze csontja rontására.
 Térjete meg, térjete meg,
 hetvenhétféle gonosz Igizetek,
 hetvenhétféle betegségek.
 Menjete el a kősziklába!
 Hol fekete kakasok nem szállnak,
 fekete lovak nem nyerítenek,
 kovászos kenyeret nem esznek.
 Idd meg vérüket,
 szározd el húsikat,
 menj bé fején,
 jere ki lábán!
 Hadd úgy, hogy a bódogságos szűz Mária világra hozta!

/Gyimesközéplak,
Csík/

2.8. U.az

Hol megyen vala Urunk Jesus Christus,
 elől találta az hét igizetet,
 hetvenhét fiával,
 hetvenhét menyével,
 hetvenhét unokával.
 Christus urunk mondá:
 tiltlak az Istennek szent Igével,
 szent hatalmával,
 hogy ne mehessen az gonosz,
 ne árthasson senkinek.

/Nagyszeben, 1651/

3.1. U.az

Elindult a Názáretbeli Jézus fekete földnek színire,
 Találta hetvenhétféle rút látó szemeket, gonosz
 Igizeteket.
 Kérdé: merre mentek, merre mentek gonosz Igizetek?

XV.2.

Mű elmenyünk /Péternek/ csontja hányásdra,
 vére szípdásra,
 szálas húsa hasogatásdra.
 monddm nekik, térjetek, térjetek, mer meg nem engedem,
 hogy elmenjete /Péternek/ csontja hányásdra,
 vére szípdásra,
 szálas húsa hasogatásdra,
 Térjetek, menjetek erőst kösziklába,
 ahol az oroszlanok laknak,
 ahol fekete lovak nem nyerítenek,
 fekete kakasok nem szólnak,
 kovászos kenyérvél nem élnek,
 sohase is éltek.
 Arra mondom ezeket a szavakat,
 /hogy/ vegye le a Názáretbeli Jézus a szent óltárról
 a gyújtó gyertyát,
 kerítse meg fejét, testjét.
 Ugy elmúljon minden betegség róla,
 hogy az esti harangszó rajta ne találja.
 /Gyimesfelsőfok,
 Csík/

3.2. U.az

Elindult a boldogságos szűz Mária,
 szembetalálta a gonosz Igízetet,
 hetvenhétféle szurkos-kákás orbánédval.
 Hová mész, hová mész,
 te gonosz Igízet?
 Elindultam /Klárinak/
 a csontja hasogatásdra,
 vére szípdásra.
 Menj el, menj el
 te gonosz Igízet,
 fekete kösziklákra,
 hol fekete kakasok nem szólnak,
 kovászos kenyeret nem esznek.
 Olyan tisztán maradjon /Klári/ az igízettől,
 mint a boldogságos szép szűz Mária,
 mikor szent fiát szülte erre a világra!
 /Gyimesközéplak,
 Csík/

3.3. "Rontás", "igézet" gy.

Folyóvízzel szembe vizet merítenek. Mikor a vederből ki-
 merik, három cseppet visszatöltenek. Ahová a kannát le-
 teszik, oda keresztet vetnek, majd a kannát letéve annak
 tetejére is. Három parazsat tesznek bele. Minden parázs
 után lefedik tenyérrel és keresztet vetnek rá. A szent
 késsel vagy ollóval kell belévetni. Háromszor olvasnak
 rá. Ha az igézés után csak másnap reggel olvasnak rá,
 akkor vasabroncsból vagy más vasdarabból kell a szent

XV.2.

vetni, vagy akár egy vasdarabkát kell megtűzesíteni. Más-
képp nem gyógyul meg a beteg.

*Elindult a boldogasszony szűz Mária,
az ő áldott szent Fidéval.
Találkozott hetvenhétféle gonosz Igízetvel.
Hová méssz, te gonosz Igízet?
Én menyek ennek az /Erásinek/
piross vérit megiszom,
szálkás húsát hasogatni.
Nem engedem, hogy a piross vérit megigяд,
szálkás húsát hasogajjad,
menj el oda,
ahol a fekete kutyák nem ugatnak,
a fekete lovak nem nyerítnek,
a szent harangok nem szólnak,
kovácsos kenyérrel nem élnek.
Menj el fekete földnek színnyire,
kősziklák gyomrába.
Én ezt a szemet azzal vetem belé,
ezer angyal járjon vigasztalásdra.*

/U.ott/

3.4. "Igízet" gy.

*Elindult boldogságos szép szűz Márja
fekete földnek színén,
az ő áldott szent fidéval.
Talála kék szemet,
sárg szemet
hetvenhétféle gonosz Igízetet.
Meg nem engedem,
hogy /Imrének/ piross vérit megidd!
Menj el oda,
ahol fekete lovak nem nyerítnek,
fekete kókisok nem kikirílnék!*

/U.ott/

3.5. U.az

*Megindult az úr Jézus Krisztus
az ő áldott szent anyjával
a gecsemáni hegyeken át.
Megtalálkozott a gonosz Igízetvel.
Kék szem,
sód szem,
fekete szem,
kutyaszem,
macskaszem,
mindenfélé gonosz szem.
Azt kérdezte az úr Jézus Krisztus:
Hová méssz te gonosz Igízet?*

XV.2.

Menek ennek a marhának
csontja hasogatásdra,
vére szípásdra.
Térj meg, térj meg
te gonosz Igízet,
menj a kősziklák hátára,
hol a fekete lovak nem nyerítnek,
fekete kakasok nem kikirílnak,
fekete kutyák nem ugatnak,
kőttes kenyeret nem sütnék!

/U.ott/

3.6. U.az

Mikor elindula fekete földön szép szűz Mária,
kérdi tőle: merre mész te hetvenhétféle pokolbeli
tűz?

Én elmenyek az enyémnek /név/
csontja hányásdra,
vére kiszippantásdra.
Ne menj, ne menj!
Hanem menj el a kősziklák gyomrába,
ott fekete kutyák nem ugatnak,
fekete kókisok nem szólnak,
kovászos kenyérrel nem élnek.
A Krisztus kínszenvedésére kérlek,
erejsz ki szent aranyos, szent aranyos pókából,⁺
szent aranyos kezeidvel.
Bizony, bizony mondom,
meg fogsz térülni.⁺⁺
Kék szem,
zöld szem,
fekete szem,
sárga szem,
kutyaszem,
macskaszem,
megigézte, sz megszerette,
boldogságos szűz Máriára, kérem, vigasztald meg!

/+ = pólya; ++ = gyógyul/

/U.ott/

4. Ijedtség gy.

Elindula bódugságos Szűz Mária
az ő áldott szent fiával,
fehér fátyoljával
a szent templomba mise hallgatni.
Üsszetalálkozik rossz szél hordozó asszonyokkal,
hetvenhétféle nyálo/j/ordozó⁺ asszonyokkal.
Kérdé bódugságos szép Szűz Mária,
merre mentek tik?
Menünk /Rózsának/ kebelibe,
szüvit, máját meghirvasszuk,

XV.2.

piros vérit megalissuk,
 Tírjetek meg, tírjetek meg,
 ne menjetek /Rózsának/ kebelibe,
 szüvit, máját ne hirvasszátok,
 piros vérit ne alissátok,
 menjetek el a tengereknek fenekikre,
 ott van nektek terített asztalotok, vecserátok,
 hónap délbe itt álljak,
 megkötlek jászlának vesszejiho,
 hogy a /Rózsa/ maradjon tisztán,
 mint anyja szülte,
 Mária adta erre a világra, áment.

/+ = értelmezhetetlen szó/

/Lészped, ML/

5.1. "Igézet" gy.

Krisztus urunk elindula az aranyhídhöz,
 találd az Igézetet.
 Kérdi tőle:
 Hová ménsz, Igézet?
 Megyek N. vérontására.
 Térj vissza Igézet,
 menj el az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében
 a kősziklához. Ámen.
 Kék szem igézte,
 fekete szem igézte,
 verje meg az Isten,
 ki megigézte!

/Udvarhely m./

5.2. U.az

Jézus elindula hosszú útra,
 találkoza az igézőkkel.
 Kérdezte tülek:
 Hova mentek, te?
 Megyünk, hogy rontsuk meg N. egészségét,
 vegyük el szívit, máját.
 Elmenjetek onnan a fekete földnek gyomrába,
 én oda meg vagyok hívva
 az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében.
 Ámen.

/Erdély/

6.1. "Szemverés" gy.

Szenesvíz készítése közben imádságot kell mondani.

Elindul az Atyaisten az igaz úton,
 előtalála az Igézetet.
 Kérdi tüle:
 há mész, te Igézet?
 Elmenek az /István/ fiadat meglátogatni.

XV.2.

Ne menj el te az én /István/ fiamat meglátogatni,
 gyere te énvelem!
 Hetvenhét szekérút,
 hetvenhét gyalogút,
 menj el te azon!
 Szedd össze vadaknak
 szőreit-szállait,
 nyomának porait;
 vidd föl a vadon-vad erdőbe,
 vidd föl a fa tetejébe,
 hintsd el a sík mezőre,
 hogy ne árthasson a te igézeted
 ennek a kis fiúnak,
 miként a zsidók,
 legények és lányok
 szíve szeretete
 nem árthatott a Jézus Krisztusnak!
 Kalap alól jött,
 kalap alá menjen!
 Keszkenő alól jött,
 keszkenő alá menjen!
 Tűnjék el a homlokába,
 menjen oda vissza,
 ahonnan jött!

Az imádság előtt és után keresztet kell vetni. A "Kalap.." kezdetű résznél egy-egy faparazsat kell a vízbe dobni; ha egyiknél a parázs leszáll, abból lehet tudni, hogy férfi vagy nő rontotta meg a gyereket. Ha nem merül le, nem szemverés a baj. Ha elmerül a parázs, a beteg homlokát meg kell mosni szenes vízzel, és a pohárban maradt vizet meg kell itatni vele. A pohárban maradt szemet az üstökbe kell dugni.

/Balatonszentgyörgy,
 Za/

6.2. "Igézés" gy.

Szenesvizet készítettek, közben mondták a szöveget. Az utolsó négy sort az arc lehúzása után mondták:

Elindult az úr Jézus Krisztus az igaz úton,
 elütalálto az Igézzetet,
 kiérdi tülö:
 hová miész te Igézzet?
 Én emenek Csehibe,
 /Jóska/ gyeröknek szőrö-szállát szaggatnyi,
 erejiét fogyasztanyi,
 sziniét hervasztanyi.
 Ne menj e te Igiézet,
 menj az erdüöbe,
 madaraknak szüörüket-szállukat szaggatnyi,
 erejiét fogyasztanyi,

XV.2.

Kalap alu gyüttié,
kalap alá mönny,
párta alu gyüttié,
párta alá mönj!
Szem meglátto,
szív megverte,
Isten lásso,
vígasztalla!

/Csehi, So/

6.3. U.az

Elindul a Jézus Krisztus az igaz útra.
Előtalálja az Igézetet.
Kérdi tőle a Jézus Krisztus:
há mégy Igézet?
Elmegyek N. faluba
/Kata/ lánynak színét hervasztani,
szőrét borzasztani.
Ne menj annak
színét hervasztani,
szőrét borzasztani,
hanem maradj meg az igaz úton.
E sem egy,
e sem kettő,
.....
e sem kilenc.
Ha kalap alól jött ki,
az alatt maradjon.
Ha konty alól jött ki,
az alatt maradjon.
Ha párta alól jött ki,
az alatt maradjon.
Szeme látta,
szája megszólította,
Krisztus Urunk meggyógyította!

/Belsősomogy/

6.4. U.az

Elindul az úr Jézus az egy igaz útra,
találkozik az Igézettel.
Elmegyek ennek a kis gyerekek
szőrét-szárát szaggatni,
szívét szorongatni.
Ne menj el ennek a kis gyerekek
szőrét-szárát szaggatni,
szívét szorongatni,
hanem menj el az erdei madaraknak
szőrét-szárát szaggatni,
szívét szorongatni.

Miatyánk.

/Kéthely, So/

XV.2.

6.5. U.az

Egy pohár vízbe három szem parazsat kell tenni, ezt mondva:

*Szem látta, megigézte,
szív látta, megszerette,
szálljon annak a szívére,
aki megigézte,
Atya Isten nevében,
Szentlélek Isten nevében!*

Ekkor keresztalakban megmosdatja a beteget:

*Kalap alul gyüttél,
kalap alá menj!
Konty alul gyüttél,
konty alá menj!
Pántlika alól gyüttél,
pántlika alá menj!
Elindula asszonyunk, Mária,
az aranyos úton,
elütaöldvén hetvenhétféle fájást.
Hetvenhétféle veszedelem
ne érthasson ennek a /Jancsinak/,
se szívének, se csontjának,
semminemű erejének.
Menjen a vadonvad erdőbe,
ágát-bogát tördelje,
zúzza, szaggassa,
hogy ne érthasson
ennek a földi embernek,
úgy mint Krisztus Urunknak
a zsidó leány igézete
nem értott.
Boldogasszony igéjévé,
Boldogasszony parancsolatára!*

/Szebény, Ba/

7. U.az

*Elindult szűz Mária az ő jegyesével,
úttalan utakon.
Amint ment, mendegélt,
találkozott az Igézettel.
Kérdi tőle:
há mész, te Igézet?
Én elmegyek egy közeli faluba,
egy leálynak erejét, egészségét elvenni,
és a szája izét elrontani.
Ne menj el te annak a leálynak
szája izét elrontani,
menj el a Sinai hegyre,
ott vannak a mérges kígyók
azoknak az erejüket elvenni.*

/Beleg, So/

XV.2.

8. "Pokolvar" gy.

*Ma órdába történt ez a nyavalya.
Mikor Krisztus urunk Szent Péterrel
főden elől találta az ártalmas vért.
Huva méssz te, ártalmas vér?
Bűnes Ádámnak genge csontjait
megrantattam,
piros vérit kiasztattam,
mert a piros vér
hetvenhét féle nyavoja,
hetvenhét féle kelevény,
hetvenhét féle eredet.
Eloszolj, meg ne állj,
mint Krisztus urunk előtt
az igaz hit meg nem állt.*

/Magyarózd, Af/

9. U.az

*Elindul a boldogságos szent Szűz
jeruzsálemi szentséges szent templomba.
Előtanáta Rontó Pált.
Kérdi tőle:
Hová méssz, te, Rontó Pál?
Hét fiaddal, hetvenhét onokáddal?
Emék ennek a kislánynak
piros vérit színi,
szálkás húsd szagatni.
Piros vérit nő szídd,
szálkás húsd nő szaggasd,
eredj a pokolnak mélységös fenekire,
maradj ott örökre!*

/Apátfalva, Csa/

9. Variáns: u.ott /3/, Szőreg /Tr/

10.1. "Szúrás" gy.

Keresztet vet magára és a betegre. A fájós testrészsre
/fej, fül/ tartja jobb kezét. Váltogatva: 3 Miatyánk,
3 Üdvözlégy. Az Üdvözlégybe beszúrja /"...gyümölcse, Jé-
zus..." után/:

*Hová méssz te szúrás, nyílamlás?
Elmöggyök egy asszonyba.
Nő menj tő asszonyba,
hanem eredj a túsökbokorba.*

Lehet reggel, délben, este két-két Miatyánkot és Üdvöz-
légyet, vagy napkeltekor és naplementekor három-három.
Utána magára, a földre és a betegre keresztet vet:

Kísérd ki Jézus ezt a nyavalyát belüle!

/Szaján, Tr/

10.1. Variáns: U.ott

XV.2.

10.2. "Nyilamlás" gy.

Hová mész te nyilamlás?
 Megyek a te tetemidbe.
 Ne menj te az én tetemimbe,
 eredj a zöld erdőbe,
 annak törd le ágát.

/Miske, Pe/

11. Jégeső elhárítása

Szíz leány szent Margit elindula széjjes utcán,
 elé viszi arany medencéjét,
 arany medencébe viszi Krisztus Jédusnak harminchárom
 csepp vérit,
 szenvedőknek szárnyát, szárnyékját,
 szent Antalnak kötelit, hét sing olvasóját.
 Megtáldalkozik sátányval, sátányval.
 Azt kérdik a sátányok:
 Szíz leány szent Margit,
 mi az ok hejzád nem közeledhetünk?
 Hejzám nem es közeledhetek,
 mert tik tiszta lelkek nem vagytok. ~
 Én hunyam alatt viszem arany medencémet,
 arany medencémbe viszem Krisztus urunknak harminc-
 három csepp vérit,
 szenvedőknek szárnyát, szárnyékját,
 szent Antalnak kötelit, hét sing olvasóját.
 Arra megtérnek a sátányok, sátányok.
 Azt mondják:
 Szíz leány szent Margit, ki ezt elmondja jégeső eleibe,
 az úr Jédus Krisztus megőrizi hatádrát, mezeit,
 szőlőösöket, kerteket a jégtől.
 Uram Jédus Krisztusom vidd el a jégesőt,
 nagy havasokra, nagy kősziklákra.

/Lésped, ML/

12.1. U.az

Holot el indula a mü Urunk Jesus Christus,
 eleol talala pokol /Eseott/, Szelett, pokol Eseott,
 pokol Fergeteget,
 ez szott monda Urunk Jesus Christus
 houa megj pokoll Széll, pokol Eseö, pokol Fergetegh.
 Ez szot monda pokol Szél, pokol Eseö, pokol Fergetegh,
 Enis megjek büneos Adam feoldere
 termeo szem [et?] teordelni,
 aldot buza veszteni,
 ez szot monda Urunk Jesus Christus,
 poronczolok az en mennyey Szent Attyamnak szajabol
 szarmazott Szent ighjjivel,
 szent hatalmaual,
 hogj [oda?] ne mehes,

XV.2.

hanem teryj el innét,
 s menny el /kegjetlen/ kietlen keo szal rontany,
 fürteos fenyeo teordelni,
 keo sziklaknak rontani. Amen.
 Mü Attyank. &c Hiszek egj Istenben minden /ha/ adhato,
 &c. /1651-1671 között/

12.2. U.az

Háromszor kell elmondani "és mind háromszor más helyen
 kell ugordani, mikor elvégezted. probatum."

Hol vala az áldott atya Ur Isten
 szent Kálmán hegyén,
 láta pokol fene esőt,
 te pokol fenék,
 fene eső,
 azt parancsolja az Áldott Atya Ur Isten,
 hogy te ide a földre ne jöhess,
 es erre a határra,
 meny el az köszárlakat hasogasd.

/XVII.sz./

13.1. U.az

"Die Mechel Kutesin in Gr.-Alisch kann das Wetter also
 versprechen:"

Hol elindula Urunk Jézus Christus
 szerető szolgálival,
 szent Peterel,
 elől talala fekete felhőt,
 felheteget,
 az szót mondván az Ur Jesus Christus
 Te hova megy fekete felhő?
 Az szót mondván fekete felhő:
 Én elmegyek mindeneket elvenni,
 elszaggatni,
 embereket megszegényíteni.
 Parancsolia Urnak szent fia az Ur Jesus Christus
 sz. Attyanak sz. szavábúl sz. ígével.
 Menyel hideg havassakra,
 szakassad hidegh havassaknak agat bogat,
 es tengernek követtset-fővenyet.
 Ne mehess te fekete földnek szenyire
 es embereket megszegényíteni!!

/Nagyszeben, Sze;
1651/

13.2. U.az

Ha nagy felhő jött, mogyorófpálcával intettek a felhő-
 re és háromszor mondták:

Boldogságos szűz Mária
 elindult az ő szent fiával
 egy nagy hosszas úton.
 Megtalálkozott egy nagy záporosóvel.

XV.2.

Mēre mensz te nagy jégeső?
 Megyek az élőknék kovászrontásikra.
 Térj meg, térj meg,
 te nagy jégeső,
 te nagy záporoső,
 ne menj élőknék kovászrontásikra.
 Menj el a nagy kőszikládba,
 ott es oszolj el,
 hogy ne ronts az élőknék.

/Gajcsána, ML/

13.3. U.az

Elindult a boldogságos szép szűz Mária
 az ő áldott szent fíával.
 Találá a zápor esőket.
 Kérdik, hová méssz, hová méssz, te zápor eső?
 Menyek élőknék élő kenyere rontásdra.
 Tiltlak én titeket a szentségek által,
 ne menjetek élőknék élő kenyere rontásdra.
 Hetvenhétfelé szakadjatok,
 menjetek el kősziklákra,
 haszontalan helyekre,
 hol nem élnek kovászos kenyérrel,
 sohasem es akarnak.

/Gyimesfelsőlok,
Csík/13.3. Variánsok: U.ott /2/

13.4. U.az

Elindula a boldogságos szűz Mária az ő áldott szent
 fíával.
 Találá a záporosőt.
 Kérdé: hová méssz, te záporoső?
 Én élő földbe, élő kenyér rontani!
 Térj meg, térj meg, te záporoső,
 szakadozzál el hetvenhétfelé,
 hetvenhét kősziklába rejtőzzél belé,
 hol vakaru kalácsot nem sütnék,
 s a kakasszó nem hallatódik.

Dicsőség, Miatyánk, Üdvözlég.

/Csíkszentdomokos,
Csík/

13.5. U.az

Dicsőség az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek,
 Miképpen kezdetben dicsőség vala,
 most és mindörökkön örökké, amen!
 Elindula bódogságos szép szűz Mária
 az ő szent fíával.
 Találának záporosőt, jégessőt.

XV.2.

*Kérdé Mária:
 Hová méssz záporesső, jégesső?
 Menyünk az élőknék élelem rontani.
 Térj meg, térj meg záporesső, jégesső!
 Eredj el a magos havasokra,
 hol az úr Jézus Krisztusnak szent nevét nem emlegetik.*

Dicsőség... stb. /mint fent/

/Gyimesfelsőlök,
 Csík/

13.5. Variáns: U.ott

13.6. U.az

*Elindula a boldogságos Szűzanya az ő áldott szent
 fiával Jézusval.
 Megtáldalta ezt a zápor jeges esőt.
 Kérdé, hová méssz te zápor jeges eső?
 Elmenyek élőknék, élőknék kenyérének megrontására.
 Menj el, menj el te zápor jeges eső a kősziklákra,
 ahol a fekete kókisok nem kikirílnék,
 a fekete kuttyák nem ugatnak
 a fekete lovak nem nyerítnek,
 és ahol kovászos kenyérrel nem élnek és nem fognak
 élni.*

/U.ott/

13.7. U.az

*Elindult a boldogságos szép szűz Mária
 Jordán folyóhoz.
 Megtáldálkozott egy nagy záporessővel.
 Azt kérdezi:
 Hová méssz te záporesső?
 Én elmenyek élő kenyér rontani.
 Ó ne menj el élő kenyér rontani,
 hanem szakadojzál hetvenhét felé!*

/Gyimesközéplök,
 Csík/

Gonosz vándorol 14-22.

14.1. "Szentantaltüze" gy.

*Elindult szent Antal
 hét fiával,
 hét leányával,
 fene farkasával,
 vad oroszlánjával,
 hetvenhét féle tüzes orbáncos sebeivel.
 Megtáldálkozott boldogságos szűz Mária.
 Hová méssz Szent Antal?*

XV.2.

hét fiadval,
 hét leányodval,
 fene farkasával,
 vad oroszlánjával,
 hetvenhét féle tüzes orbáncos sebeidvel?
 Megyek Máridához,
 piros vérit kiszívom,
 gyenge szívit elszorítom.
 Térj meg szent Antal,
 menj el az erdőre.
 Ott vannak a vad leányok,
 piros vérüket szívd ki,
 gyenge szívüket szorítsd el!
 Térj meg Szent Antal

Miatyánk, Üdvözlégy és Hiszekegy Szent Ilona tiszteletére.

Szent Ilona térítsd meg ezt a sebet!

Üdvözlégy Szent Antal tiszteletére.

Szent Antal hallgassa meg könyörgésemet és térítse meg azt a fájdst.

Hiszekegy vigasztaló Szentlélek tiszteletére.

Vigasztaló Szentlélek Úristen vigasztald meg,
 vedd le azt a fájdalmat, gyógyítsd meg. Ámen.

/Istensegíts, BU/

14.2. U.az

Elindult a szent Antal hét fiával,
 hét leányával,
 hetvenhétféle unokájával,
 tüzes orbáncos dagadott sebeivel,
 fene farkasaival,
 vad oroszlánjaival,
 hogy /Jusztinának/ gyenge szívit elszorítom,
 piros vérit ott megiszom.
 Térj meg szent Antal,
 kérlek a Jézus Krisztus keserves kínszenvedéseire,
 öt mélységes sebeire,
 eredj el az erdőkre,
 ott a vad orosz lányoknak gyenge szívüket szorítsd el,
 piros vérüket ott idd meg!
 Térj meg szent Antal, vagy akármiféle eredet vagy!
 Mikor Krisztus a földön járt,
 hegyek nőttek,
 kövek töttek,
 Krisztus mennybemenetele után mindenek megtértek,
 térj meg te is, akármiféle eredet vagy!
 Az Úr Jézus Krisztusnak
 gyékény ágya,
 kőpárnája,

XV.2.

sütelen kása,
főtelen pogácsa,
ez a Krisztus Urunk vacsorája,
kérlek erre a keserves kínszenvedésekre,
térj meg, akármiféle eredet vagy!
Édes Jézusom, nem az én akaratom szerint.
Miképpen mennyben, úgy legyen a földön.
Ha te akarsz, mutasd meg a te irgalmasságodat,
ne nézd bűneinket, sok ellened való cselekedeteinket,
édes Jézusom.

"Ugy kell, ahogy a nap megyen, abba az irányba".

/Hadikfalva, BU/

14.3. "Szentantaltüze" [/?/ gy.

Szent Antal elindult hét leányával, hét fiával
magas kösziklára minden fájdalommal.
Szent Antal kérlek,
térj meg hét fiaddal, hét lányoddal,
minden nyílalásoddal és fájdalommal.
Menjetek el a magas kösziklára,
ott vannak vad emberek, vad leányok,
törjétek össze csontjaikat,
szívjátok ki piros vérüket!

Miatyánk, Üdvözlégy, Hiszekegy szent Antal tiszteletére.

/Bukovina ?/

14.4. U.az

Hova méssz, szent Antal
tüzes orbáncidval,
fene farkasidval?
Menyek, s menyek,
N-nek beszállok a szüvibe,
gyenge testit észaggatom,
piros vérit mind megiszom.
Térj meg szent Antal,
Kérlek Krisztusnak keserves kínszenvedésire,
az öt mélyseges sebeire,
szállj bé az oroszán lányoknak szüvibe,
gyenge testit szaggasd össze,
piros vérit ott azoknak idd meg.

/Hadikfalva, BU/

14.5. U.az

Háromszor kell elmondani. Ruhát tesz a beteg fejire,
szentelt pimpóval füstöli.

Elindula hetvenhétféle Szentantaltüze,
hetvenhét farkasodval,
hetvenhét onokádval.
Hová méssz te Szentantaltüze?

XV.2.

Én mejek ennek /Katinak/ testjibe,
 hogy megigyan piros vérit,
 elszaggajsam szállas húsát.
 Titak téged Krisztusnak szájából jött igékvel:
 ne szaggasd el szállas húsát,
 ne idd meg piross vérit!
 Menj el havasokra, kősziklákra,
 hol Isten nevébe nem adakoznak,
 kakas szót nem hallacc.
 Kérlek, Pádúai szent Antal
 adj vigasztalást ennek /Katinak/,
 mindenféle fejfájdstul, filfájdstul,
 mindenféle csont eredeteiből,
 adj vigasztalást!

/Lészped, ML/

14.6. U.az

Hova mentek hetvenhét féle ördögök,
 hetvenhét féle Szentantaltüze?
 Elindultunk elszaggatni
 ennek s ennek a piros húsát,
 meginni a piros vérit.
 Ne menjetek,
 ne szagassátok piros húsát,
 ne igyátok piros vérit.
 Menjetek a kősziklákra,
 ahol vadak nem járnak
 és emberi állatot nem látnak.

"S akkor utána háromször töp".

/U.ott/

15.1. "Ijedtség" gy.

Elindul a nagy sátán hetvenhét fíával
 hetvenhét leányával, hetvenhét unokájával.
 Te nagy sátán menj be ennek a /Marikának/ a fején,
 s menj ki a talpán,
 s csontja-bontját hányjad,
 s piros vérit igyad.
 S térj meg te sátán hetvenhét fiaddal,
 hetvenhét leányoddal,
 hetvenhét unokáddal,
 menj el a kősziklába,
 ott vannak a tündér leányok,
 s ott menjen be a fejükön,
 s menjen ki a talpukon,
 csontja-bontját hányja,
 piros vérit igya,
 s ezt a /Marikát/ olyan tisztán hagyj,
 mint az anyja szülte e világra,
 boldogságos szűz Mária hagyta.

Önöntéssel.

/Lábnik, ML/

XV.2.

15.2. U.az

*Elindult a nagy sátán hetvenhét fiával,
 hetvenhét leányával,
 hetvenhét onokájával,
 s akko menyen bé ennek a fején
 menyen ki talpán,
 s csontja bontját issza,
 piros vérit hervassza.
 Tér mett, tér mette nagy sátán
 hetvenhét fiával,
 hetvenhét leányodval,
 hetvenhét onokádval,
 menny el kűsziklákba,
 kűsziklába vannak tündérlányok,
 menj bé fejiken,
 s menj ki talpikon,
 s csontja-bontját nányjad,
 piros vérit ígyad,
 színyt hívvaszd,
 S ezt a /Rózsát/ hagyjad tisztán,
 mind az anya szülte e világra,
 boldogságos szűz Mária hagyta.*

/Moldva/

15.2. Variáns: Pokolpatak /ML; "nagy sárkány"/

16.1. "Igézet" gy.

*Elindulának hetvenhétféle Igézetek:
 kékszemű, feketeszemű, sárgaszemű emberek.
 Szem megnézte,
 szív megszerette,
 szem megígézte.
 Én is tiltom tűzzel-vassal és ezen három imádsággal,
 hogy úgy megvigasztaltassék,
 mint Krisztus Urunk megvigasztalta
 a boldogságos szűz Máriát a Jordán vizéből.
 Én is tiltom tűzzel-vassal,
 hogy úgy meg ne nyugodjék,
 mint Krisztus urunk meg nem nyugodott
 a gyékény ágyon és a kőpártnán.*

Miatyánk; második és harmadik ismétléskor Üdvözlégy és
 Hiszekegy is.

/Csíkszentdomokos,
Csík/

16.2. "Rontás", "igézet" gy.

*Megindult a gonosz Igézet
 hetvenhétféle szárnyával.
 Rászállott ennek a malacnak testjére,
 száraz húst hasogatni,
 piross vérit száraztani.*

XV.2.

*Menj el gonosz Igízet
 ki a kősziklák tetejire,
 ahol a fekete lovak nem nyerítnek,
 a fekete kutyák nem ugatnak,
 s a fekete kókis nem kikirül.*

*/Gyimesfelsőlök,
 Csík/*

16.3. U.az

*Elindult az Igízet hetvenhétféleképpen,
 ennek a ledőnynek
 feje hasogatására,
 piross vére ivására.
 Kék szem,
 zöld szem,
 mindenféle szem megigízte.
 Aki megigízte,
 ne tudjon ártani,
 menjen a pusztákra.*

/U.ott/

16.4. U.az

*Megindult a hetvenhétféle Igízet,
 /Ilona/ csontja hasogatására,
 piros vére kiontására és megivására.
 Tér meg, tér meg hetvenhétféle Igízet
 /Ilondának/ csontja hasogatásából,
 piros vére kiontásából és megivásából!
 Menj el oda,
 hol a fekete kókisok nem szólnak,
 fekete jóhók nem bögnék,
 fekete lovak nem nyerítnek
 s fekete kutyák nem ugatnak.
 Szem megnézte,
 szű megszerette is megigízte.
 Kék szem,
 zöld szem,
 sárga szem,
 s mindenféle tarka szem megigízte,
 jöjj el boldogságos szűz Mária, vigasztald meg.
 Zöld nyalja a fiát szeplőtől,
 én es /Ilandt/ az igízettől.*

*/Gyimesközéplek,
 Csík/*

17. "Szentantaltüze" gy.

*Elindula nagy kolostorom elébe,
 megtalálá bódogságos szűz Máriát.
 Kérdé: hová mész te nagy gyilkos páduai Szentantaltüze?
 Menyek én annak az embernek csontja hasogatására,
 piros vére felszáraztatására.*

XV.2.

ó térj meg, térj meg!
 Menj el oda, hol kősziklák hegyére, hol ...
 emberek nem lakoznak,
 kovászos kenyérrel nem élnek,
 fekete kutya'k nem ugatnak.

Kilencszer kell elmondani.

/U.ott/

18.1. "Udma" gy.

Néhol elindula üszeges udma,
 csontba járó udma,
 csontba hasigató udma,
 hetvenhét fiával,
 hetvenhét leányával,
 hetvenhét unokájával.
 Elöl talál'd boldogságos szűz Mária.
 Kér'di, hogy merre mensz,
 üszeges udma,
 csontbajró udma,
 csontba hasigató udma,
 hetvenhét fiaddal,
 hetvenhét lányoddal.
 Elindultam /Rózsának/
 csontja-bontját szórjam,
 húsd't hosogójam,
 szűvit rettegtessem,
 piros vérét igyam.
 Térj meg, térj meg,
 te csontbajró udma,
 csontbahasogató udma,
 hetvenhét fiadval,
 hetvenhét lányoddal.
 Ne menj /Rózsához/,
 csontját hasigasd,
 szűvit rettegtesd,
 piros vérit igyad,
 hanem menj el erdő'kbe, mező'kbe,
 nagy tengerekbe, kősziklákba,
 hol a kutya'k nem ugatnak,
 kakasok nem szólnak,
 tün'gyér lányok játszódnak,
 és a fejiken menj bé,
 és a talpikon menj ki.
 Hogy /Rózsa/ maradjon tisztán,
 mint Krisztus Urunk adta,
 az anyja méhibe,
 az anyja szűlte
 erre a világra.

XV.2.

"Elfutta, elköpdöste. Háromszor mondja. Fénkövel huzogálja a nyakán, ha egyik felén fáj, az egyik felén, ha mind a két felén, akkor két felén."

/Klészse, ML/

18.2. U.az

*Merre mész te üszeges udma,
csontbajjáró udma,
hetvenhét fiadval,
hetvenhét lányoddal?
Térj meg, térj meg,
üszeges udma,
csontbajjáró udma,
csontja-bontját ne szórjad,
husát ne hasigasd.*

/U.ott/

18.3. "Orbánc" gy.

*Elindult a haragossz orobánc,
kászássz orobánc,
tyüzessz orobánc,
sonthányó orobánc,
színrontó orobánc,
vérszipó orobánc,
meggyütt⁺ egy szűz Máriával.
Sz'e megkírte:⁺⁺
merre mész te,
horogossz orobánc?
Menek /Kutáréhoz/.
Sz'e mét mész?
Menek hogy menyek be fejibe elé,
jöjje ki szarkain,
elronsam színét
elhasigasszam sontjait,
kiszípjam a vérit.
Tyér meg, tyér meg
ne máj menj!*

/+ = találkozott; ++ = megkérdezte/

/Jugán, ML/

18.4. U.az

*Elindult a horogossz orobánc,
kászász orobánc,
tyüzessz orobánc,
tsonthányó orobánc,
vérszipó orobánc.
Elmenj a /Józsitól/ hovoszokba,
hol a kakaszok nem szólnak,
kutsák nem laterálnak⁺
vadszágokba,
hol tiszta emberláb ott nem jár,*

XV.2.

*bemenj a tetejiken,
kijöjj a lábaikon,
elhagyátok tisztán,
mint a szép szűz Mária
elhatta ez világot.*

/+ = ugatnak/

/U.ott/

19. "Igézet", "rontás" gy.

*Megindul az Igézet,
előtalál rossz szemeket,
előtalál gonosz Igézetet.
Azt kérdi:
hová méssz te gonosz Igézet?
Én menyek /Katinak/
színe látásdra,
piross vére italára,
szálla húsa hasogatására.
Intlek én tégedet
te gonosz Igézet,
menj el oda tenger hátához,
magass kősziklákra,
hol fekete lovak nem nyerítnek,
hol fekete kókisok nem kukorékolnak
vakaru kalácsot nem sütnék!
Ujan tisztán maradjon
/Kati/ az igézettül,
mind a tiszta víz.*

*/Gyimesfelsőlok,
Csík/*

20.1. "Igézet" gy.

*Elindult az Igézet,
hogy menjön a /Rózsika/ fejibe.
Megtalálkozott a boldogságos szűz Mária, és
kérdőzte:
Hová méssz te Igézet?
Mögyök a /Rózsika/ fejibe!
Térj vissza Igézet,
hadd békin az ű fejét,
ahogy az ű éldéssanyja szülte!
Dicsőség az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Uristön
nevibe!*

/Bukovina/

20.2. U.az

A viaszöntő asszonyhoz mentek. Az viaszt melegített egy lábosban. Egy tányér vízre keresztben szalmaszálat tett, közben a szenteket hívta segítségül. Ha a viasz felforrt, a tányérba öntötte, az "eloszlott a vízben és megmutatta, ha igézet volt." Gyerek gyógyításánál a gyerek névadó szentjét szólították.

XV.2.

Úton megy az Igézet,
szemben találja az Úristent.
Azt kérde tőle:
Hová mész, te Igézet?
Elmegyek ehhez a /Pistához/,
a testit marcíngolni,
a szívét hervasztani.
Menj vissza te igézet,
a nád tűjére,
madarak tollára,
és tenger vizibe.
Boldogságos szűz Mária, édesanyám,
gyere segíts, hogy meggyógyítsuk ezt a nagy beteget.

Hiszekegy, Miatyánk, Üdvözlégy

/Somogyudvarhely, So/

20.3. U.az

Üdvözlégy, Miatyánk
Megy az Igézet igaz úton,
kérdi tőle Krisztus:
Hová mész te Igézet?
Elnemök a faluba
N-nek szűrit-szálát szödögetnyi,
szinét, szűrit hervasztanyi.
Ne mőnj tő oda,
hanem mőnj adakra-vadakra,
farkasokra, özekekre, nyulakra,
azok szűrit-szálát szödögesd,
Ne mőnj te Igézet oda,
hanem ha kalap alu gyüttői,
fejkötő ald mőnj vissza!

Hiszekegy szent Vendel tiszteletére

Aki leszart, nyallon kü!

/Somogy m./

20.4. U.az

Uton mőn az Ige,⁺
azt kérde a...
hová mész te Ige?
Elmegyek /Jánoshoz/,
szívét szaggatni,
szinnyét hervasztani.
Menj el a Jordán vizére,
fürödj meg a Jézus nevébe.
Uram Jézus segítsd meg.

/+ = igézet/

/Vajta, Fe/

XV.2.

21. "Mádra" gy.

Elindult a Mádra,
 magas hegyre,
 keskeny hídra;
 Találkozott a szűz Máriával.
 Mondta neki szűz Mária:
 Hová mész, te Mádra?
 Megyek /Mariskának/ a gyomrába.
 Ne menj te oda Mádra,
 ha eredj te az Atyának, Fiúnak és a Szentlélek
 Istennek nevében. Amen.

/Abaújdevecser, Ab/

22. Jégeső elhárítása

Elindula a záporosó a szegén ember eledel őrontására.
 Kérdezi a bődügságos szép szűz Mária:
 Hová mész te záporosó?
 Elindultam a szegén ember eledele elrontására,
 Kérlek térj meg,
 menj a kősziklákra,
 hol kenyervel nem élnek,
 és az őrdriszsentséget nem használják.

/Lészped, ML/

23. Törés gy.

Háromszor kell elmondani. Előre keríti, majd mikor ide ér: "tiér meg...", hátrafelé keríti.

Ebszőr vagy?
 Ebszőr nem vagyok.
 Kucsaszőr vagy?
 Kucsaszőr nem vagyok.
 Mi e világon szőr van, mindenféle vagy?
 Mi e világon szőr van, semmiféle nem vagyok.
 No ha nem vagy, tiér meg, tiér meg!
 /Rózsának/ csontjait, bogjait ne hánd!
 Hadd meg tisztán,
 mind szűz Mária küldte 'zannya méhibe,
 'zannya szülte ez világra.

/Klézse, ML/

24. "Nagy betegség" gy.

Pusztá u j mezőben
 u j kolostor áll,
 maga Jézus Krisztus u j predicator készít,
 a gonosz szellem /pokursine/ Jeruzsálembe mentében
 találkozott Luciferrel
 s lebeszélte az ő lelki üdvösségéről
 az ő szent sarkába,
 lábába,
 üdvösségének tetejébe,
 és úgy ment az Isten anyjához.

XV.2.

A jó Isten anyja jó orvosnő volt,
 ő elment Keresztelő szent Jánosért és szent Lőrincért,
 neki Urunk Jézus Krisztusnak megkönnyítették a kinjait,
 és szintén kérem Urunk Jézus Krisztust,
 szent Lőrincet, Keresztelő szent Jánost és az anyját,
 hogy ők ennek az embernek megkönnyebbitsék kinjait.

/Trencsén m.; 1723-
 as boszorkányper/

25. "Seb" gy.

Segíts meg Istenem,
 szent Mária, szent anyám,
 hogy gyógyuládnak indujják ez a seb;
 amikor ki vótam a mezőn,
 találkoztam egy hótt emberrel,
 nyóc boszorkánnyal,
 virüket megittam,
 húsukat megettem,
 mer űk kedden itt vótak;
 ne gondój semmivel,
 hadd úgy, ahogy az Isten megadta,
 ott el fog vészni,
 ott biztosan elvész, ámmen.

/Nagyszalonta, Bi/

26. Fülfájás, fülcsengés gy.

Jézus a hegyre mene
 és jött az ördög és fülibe fútt.
 Jézus mondd: eredj a föld alá!
 Fülfájás, kövesd őt!

/Kalotaszeg ?/

XV.3. TALÁLKOZÁS A GONOSSZAL B: A KIS JÉZUST MEGIGÉZIKSzűz Mária gyógyít 1-8.

1.1. "Igézet" gy.

Elindult a boldogságos szép szűz Mária
 Jézuskával az ölibe,
 megtalálkozott a zsidó leánnyal,
 megölelte, megcsókolta,
 az igézet rajta maradt.
 Boldogságos szép szűz Mária visszatért,
 kősziklából szikrát vetett,
 Jordán vizéből vizet vetett,
 én is vetek a maradékjából Katinak.

/Moldva/

XV.3.

1.2. U.az

Elindula szűz Mária
 Jézuskával az ölibe,
 Jordán mellé szép mezőbe,
 hol találkozott egy zsidó leánnyal.
 E zsidó lány szép babáját,
 Máriának Jézuskáját
 kitakará fehér fátýolából;
 möglátá,
 halálra ígézé.
 Szűz Mária Jordánhoz mene,
 vizet vete,
 megmosogátá, meggyávítá,
 Ugy használjon vízvetésém,
 mind a kis Jézusnak hasznát a szűz Mária vízvetése!
 S mennyit használ,
 annyit használ.
 Hígyjed te is
 ha még nem háltál.

/Klészse, ML/

1.3. U.az

Elindul a boldogságos szűz Mária,
 hogy vizet vegyen a Jordán vizéből.
 S azt kitakarta, halálra ígézte.
 Boldogságos szűz Mária
 vizet vett a Jordán vizéből,
 vizet vett az ő áldott szent fiának.
 Ugy használjon az én vízvetésem,
 ahogy boldogságos szűz Mária
 vízvetése használt az ő szent fiának.

/Moldva/

1.4. U.az

Háromszor három szemet tesznek egy kanna vízbe, háromszor
 keresztet vetnek rá. A beteget megdörgölik vele, és iszik
 belőle. A maradékot tűzbe öntik.

Elindula bódogságos szűz Mária,
 elindula ő áldott szent fiával,
 az aranyos templomba,
 Megtalálkozték a zsidó legényvel s a zsidó leánnyal,
 s megcsudáldták az ő áldott szent fiát.
 Onnét visszatére bódogságos szűz Mária,
 elmene Jordán vizihez.
 Három szikrát beleszikrála,
 nevetlen ujjával három cseppet béereszte
 az ő áldott szent fiának szájába,
 s az ő áldott szent fia megvigasztalódék.
 Kérlek bódogságos szűz Mária

XV.3.

*adj vigasztalást ennek /Erzsinek/ ígézetből való
betegsége miatt,
hátfájástul, mindenféle fájdalmainak.*

/Lészped, ML/

2.1. U.az

Kilenc szénnel vizet vetnek, közben mondják:

*Elküldé boldogságos szűz Mária
áldott szent fiát.
Jordán vizet hozza,
megmosogassa kezit, lábát,
fájdalomtól,
ígézetből,
Kékszemű látta,
megigézte,
Mária hallja.
meggyógyítja;
zöldszemű látja,
megigízte,
Mária hallja,
meggyógyítja.*

A vízből háromszor ivott a beteg, majd megmosták a szívét,
homlokát; a vizet olyan helyre öntötték, ahol nem járt
senki.

/Klészse, ML/

2.2. U.az

*Elküldé boldogságos szűz Mária
áldott szent fiát
Jordán vizibe.
Jordán vízbü Jordán vizet hozott,
hogy megmosogató
az ő áldott szent fiának kezit, lábát.
Kékszemű látta,
megigízte,
Mária hallja,
meggyógyítja.
Zöld szemű látta
megigízte,
Mária hallja,
meggyógyítja.
Sárgaszemű látta,
megigízte,
Mária hallja,
meggyógyítja.
Úgy múlt el ennek a betegnek es a betegsége,
kezüből,
lábából,
amint boldogságos szűz Máriának
a fiának elmúlt!*

/Pokolpatok, ML/

XV.3.

3. U.az

Boldogságos szűz Mária elindula,
 hogy vessen vizet a Jordán vizibe
 az ő szent fiának, Jézusnak.
 Szem megnezte,
 szű megszerette,
 vigasztalja meg a vigasztaló Szentlélek Isten,
 ha meg van igézve.

/Gyimesközéplek,
 Csík/

4.1. U.az

Elindult asszonyunk Mária Jeruzsálem kertjébe,
 vevé kisedét az ölébe.
 Talált három aprószentet,
 öleli, csókolja,
 vitte a Jordán vizére,
 megmosogatta,
 öntötte piros márványkőre.
 Ugy használjon neked N. a rólad olvasd,
 mint az ur Jézusnak
 a Jordán vizében való megmosogatás.
 Férfinak sisakjába,
 asszonynak kontyába,
 lánynak pártájába.

/Vámosoroszi, Szt/

4.2. U.az

Elindul szűz Mária anyjával
 Jeruzsálem kertbe,
 vivé Jézust az ő ölébe.
 Három szentek megtalálák,
 ölelék, csókolják.
 Vivék Jordán vizébe,
 megmosák,
 öntvén piros márvány kőre.
 /Katica/ úgy használjon neked az én rád való olvasásom,
 mint a mi urunk Jézus Krisztusnak a Jordán vizébe
 való megmosódása.
 Férfi látta süvegjébe,
 asszony kontyába,
 lány pártájába.

/Szatmárcseke, Szt/

4.3. U.az

Elindula szűz Mária az ő anyjával a jeruzsálemi kertbe,
 vivén Jézust az ölében,
 három szentekkel összetalálkozik,
 ölelék, csókolák.
 Vivén Jézust a Jordán vizéhez, megmosá,
 a vizet önté a piros márványkőre.
 Úgy használjon neked az én rád való olvasásom,
 mint a mi Urunknak a Jordán vizében való megmosdása.

XV.3.

*Férfi látta süvegében,
asszony látta kontyában,
leány látta pártájában.*

/U.ott/

4.4. U.az

*Mikor Krisztus urunk összetalálkozott szűz Máriával,
Jézussal szembe három szentek mentek,
ölelték, csókolták,
úgy megverték, nem tudtak vele mit tenni.
Elvitték a Jordán vizébe,
megmártották és ezt mondták:
férfi fejébe,
asszony süvegébe,
lány pártájába,
ez kis /Bandikának/
a szem meg ne ártson.*

/Nagyar, Szt/

4.5. U.az

*Elindult asszonyom szép szűz Mária
vevé Jézust a karjára
vivé a Jordán vizéhez,
ott megmosatá,
önté a piros márvány kőre,
/Jóska/ úgy használjon néked a ródolvasdóm,
mint a Jézus Krisztusnak a Jordán vizébe való meg-
mosakodása.*

*Férfi látta, süvegébe,
asszony kontyába,
lány pártájába.*

/Szatmárcseke, Szt/

5. "Szemverés" gy.

A gyógyító az első rész elmondása után három parazsat dob a vízbe.

*Elment Jézus Jeruzsálembe,
találkozott Jeruzsálem leányaival.
Urunk színe elváltozott,
szíve elbágyadott,
ennek a gyerekeknek a színe elváltozott,
szem megverte,
szív megigézte,
Jézus Krisztusom megigézte.*

Miatyánk, Hiszekegy, Üdvözlégy.

/Orosztony, Za/

6.1. U.az

A gyógyító asszony szenesvizet készít, majd a következő szöveget mondva mosogatja a gyereket:

Három Miatyánk, három Üdvözlégy egy Hiszekegy

*Asszonyunk, Márija, szűsztű fogantta,
szűsz méhedbe hordozta
kilenc hónapiig.*

XV. 3.

Kilenc huónap betellött,
 tizedikbe született.
 Evüttik kërécçigre.
 Elüतालतो három zsidu csapat.
 Tizēnüt ekerütö,
 tizēnöt megigēzte
 nēm mäsit,
 kiék /fekete/ szēmijit,
 piros kiēt orcdjít
 iés kis vizslasdgajit.
 Krisztus urunk szószulotta:
 Menjünk a Jordán vizibe,
 onnaj hozzuk szuótalan vizet N-nek;
 fejedbe, fejed csontjaiba javítsanak,
 hok könnyebb legyen a makkná,
 vagyis a komluná.
 Sulos nyavaládot könnyebbitse,
 Szel lölkivel fűjja,
 szen kezive törüllö el a Szellélek Isten,
 hogy a te hiétfiéle hiét nyavalájdídat
 benned meg ne gyökeresítse.
 Kérgyük a boldogságos szűz Máriját,
 hogy oszlassa e bajodat iés viselle gondodat.

Három Miatyánk, három Üdvözlégy, egy Hiszekegy
 A megmaradt mosdóvizet a kemence hátára öntik. A mosda-
 tást a gyerek állapotához képest többször ismétlik.
 /Valkonya, Za/

6.2. U.az

Asszonyunk, Márija, szűztü fogantta,
 szűsz miéhedbe hordozta kilenc huónapig.
 Kilenc huónap betellött,
 tizedikbe született.
 Evüttik kërécçigre,
 elüतालतो három zsidu csapat.
 Tizēnöt ekerütö,
 tizēnöt megigizte,
 nēm mäsit,
 kiék /fekete/ szēmijit,
 piros kiēt orcdjít,
 iés kis vizslasdgájit,
 Krisztus urunk szószullotta:
 mēnjünk a Jordán vizibe,
 onnaj hozzuk szuótalan vizet N-nek;
 abba vessünk három elevön tüzet,
 fujítsuk még háromszor,
 nē maradjon sē fejibe,
 sē lábábo,
 sē kërēscsontjábo,
 kitakarodjon belülö.

/U.ott/

XV.3.

7. Fejfájás gy.

Szömtől megverettetett,
háromféle szömtől megcsodáltatott.
Menj el, asszonyunk Mária
szent Simon földjére,
szedd föl a földnek zsirját,
az égnek harmatját.
Föröszd meg a te áldott szent fiadat.
Amint az megkönnyebbedik,
ugy könnyebbedjen meg a /Katica/ ledny is.
Származzon ki csontjából, véreből
mindenféle teteményeiből hetvenhétféle rontás,
hetvenhétféle fájdalom.
Mondom Istennek ígéjét,
Boldogasszony parancsolatját,
szent Isten, Szentháromság egy Isten,
vedd ki az erős hatalmaddal. Amen.

/Dunaszekcső, Ba/

8. "Ígézet" gy.

Krisztus urunkat Jordán vizire vitték,
kisdéd korába mögígézték,
szömvöréssel mög is verték,
három arculesapásokkal
álla Mária, szentök szentangyala,
többen tekintettek Jézusra,
mint emböri nemzetre.
Boldogságos szent száú,
vödd el róla ígézetet, fáradtságot,
adjd neki nyugodalmat,
valamint a Szentháromság Úristen is.

/Tápé, Cso/

8. Variánsok, töredékek: U.ottKülön gyógyító 9-15.

9. "Az ígezetről"

Nemes asszonyom Maria
őlebe takara az ő áldot szent Fiat,
be mene vele szent Timpoliomba,
le üleplec az ő áldot zent aranyas zent szekibe,
eleibe teue aranyos bölczeit,
bele fekteti Iesust,
azt meg latic zent asszonyoc,
zent leanyoc, zent Apostoloc Martelyoc,
Iesust meg ígezec.
Azt meg lata az ő szent Anya,
monda ez szot az ő szerető szentíne:
zent Nestorid azonnac,
mennyel en szerető szentem,

XV.3.

hozzad Iardouannak vizet,
 had firesszem meg benne az en aldot zent Fiamat,
 El mene zent Nestirid asszony,
 el hozza Iardouannac zent vizet,
 benne Iezust meg fireztec.
 Monda ez szot zent Nestirid aszonnac,
 vid el vgy mond Iezusnac az ő igezetit,
 piros Maruan köre,
 hogy azt halla az ő szerete szenti,
 zent Nestirid asszony,
 el önte piros Maruan köwön,
 ot el oszla, meg nem maradhatta
 Iesusnac az ő igezeti.
 Ez mai diczöseges napon
 ez s'ez emberen vgyan ne maradhasson meg
 firfi igezeti, ledny igezeti,
 asszonyi állat igezeti,
 Istennec hatalmabol,
 Boldog asszony paranczolattyabol.

/Bornemisza 5. bájló
 imádsága, 1578./

10.1. U.az

Vizvetés kilenc szénnel. Mindegyik szénre keresztet vet-
 nek. Minden parázsnál megvárják, hogy sisteregjen; ez-
 alatt kézzel beborítják az edényt, közben egyszer mond-
 ják a szöveget:

A boldogságos szűz Mária elindult hosszú útra
 út közben találkozott egy zsidó leánnyal,
 s az ő kicsi fiát megigézte.
 Menj el szent Lukács evangélista a Jordán folyóhoz,
 hozzád vizet a Jordán folyóból,
 hogy vessek vizet a kicsi fiamnak.
 Elmentedért kapsz egy fekete báránnyt,
 s visszajöttödért kapsz egy raj méhet.

Három keresztvetés.

Három Üdvözlégy

A vízzel a beteget megmossák, háztetőre öntik, vagy ke-
 resztben az udvaron, hogy sokan lépjenek rá, vigyék el.
 Kiöntéskor mondják:

Phö, phö, phö,
 ha valaki megnézte,
 menjen a papné seggébe.

Mikor a gyereket lefektetik, ugyanezt mondják és köpnek.
 Ha a szén leszáll, meg van igézve; akkor még kétszer vet-
 nek vizet.

/Vágás, Ud/

10.2. U.az

Boldogságos szűz Mária elindula avatni.
 Találkozik pogány zsidó leánnyal.

XV.3.

Fölemelte fehér fátyolát,
halálra ígézte szent fiát.
Monda szent Lukács evangélistának:
Menj el a Jordán vizéhez,
vess vizet az én szent fiamnak, Jézusnak.
Én is vetek vizet ennek a kis ártatlannak. /vagy:
"ennek a Bertának"/

A szent kereszt nevében,
az Atya, Fiú és Szentlélek nevében. Amen.

/Atyha, Ud/

10.3. U.az

Háromszor 9 szemet vetnek vízbe. Nevetlen ujjal 3 csepp
vizet cseppentenek a gyerek szájába. A maradékot vagy
a ház fedelére, vagy kutyával szemben öntik ki.

Elindula asszonyunk szűz Mária ző dldott szent
fíával.

Elétaldáld nad szemű szent Lukács.
Megemlíté fejér fátyolát,
megigizé ző szent fiát.
Szóval szollá szűz Mária szent Ilana asszonnak,
szent Ilana asszon gyorsan fordula,
Jordokán kútjából hideg vizet hozza.
Szenes vizet vetett.
Az akinek veti, maradjon tisztán,
mind anyja szülte.

/Klészse, ML/

10.4. U.az

Elindult a boldogságos szűz Mária
szerelmes fíával a gecemáni kertbe,
út közben találkozott az Igizettel,
hetvenhét fíával és leányával,
kitakarták, megnézték
és halálra ígézték.
Mondá: Menj el, menj el szent Ilona asszony a
Jordán vizébe
és vess három szemet a vízbe
és hozd az én szerelmes fiamnak,
és én is vetek /beteg neve/ az Atyának, Fiúnak
és Szentlélek Istennek nevében.

/Korond, Ud/

11. U.az

Kék szem,
ződ szem,
tarka szem,
sárga szem megnézte,
szű megszerette,
azokval az ígékvel vetek vizet,
kivel Jézusnak vettek vót,
mikor Jézust megnezték vót.

XV.33.

Elküldte Mária édesanyánk Szent Ilona asszont,
 a Jordán viziből hozzon három csepp vizet.
 Elment Szent Ilona asszon,
 hozott három csepp vizet.
 Jézust avval megmosták, abba a hejba jobban leve.
 Ugy használjon /Annának/ es,
 mint Jézuskának, ahogy használt vót.

/Gyimesközéplek, Csík/

12.1. U.az

Azokkal az igékvel akarok vizet vetni,
 melyekkel az úr Jézus Krisztusnak vettek vót,
 mikor szent Ilona asszonynak elibe volt s meg-
 ígézték.
 Szent Ilona asszony vizet vetett.
 Ezt vetem a szent Antal tiszteletére,
 olyan tisztán maradj, úgy használjon neked,
 és úgy tisztulj meg
 mint az úr Jézus Krisztusnak ahogy használt.
 Azokkal az igékvel akarok vizet vetni,
 melyekkel az úr Jézus Krisztusnak vettek vót,
 mikor szent Ilona asszony elébe vót, s megígézték,
 hogy úgy használjon neked is,
 mint neki ahogy használt.

/Gyimesbükk, Csík/

12.2. U.az

Vizet vetek ennek az /Ibolyának/,
 úgy használjon az én vízvetésem,
 mint páduai szent Antal vizet vetett vót
 bódogságos szűz Máriának,
 belévetek öt szentet
 a vigasztaló Szentlélek tiszteletére.
 Ki este lefektébe,
 reggel felkötébe elmondja,
 három imádság és három keresztvetés.

/Gyimesközéplek, Csík/

12.3. U.az

Úgy használjon az én vízvetésem,
 mint bódogságos szűz Mária vetett vót
 szent Marcellának.
 Belévetek három szentet
 a bódogságos szűz Mária tiszteletére.
 Kék szem nezte,
 zöd szem nezte,
 férfiú nezte,
 fehérnép nezte,
 ezernyi angyal, jertek vigasztalására, Amen.

/Gyimesfelsőlek, Csík/

12.3. Variáns: Gyimesközéplek /Csík/

XV. 3.

12.4. U.az

Vízet vetek ennek az /Ibolyának/,
 úgy használjon az én vízvetésem,
 mint szent szűz Marcella vizet vetett vót
 bódogságos szent szűz Máriának.
 Belévetek öt szentet
 a vigasztaló Szentlélek Úristennek tiszteletére.
 /Gyimesközéplak, Csík/

12.5. U.az

Azokkal az igékkel akarok vizet vetni ennek az N-nek,
 amikkel az úr Jézus Krisztusnak vettek vót.
 Mikor szent Ilona asszonynak az őlibe vót s meg-
 ígézték,
 szent Ilona asszony vizet kért, hogy vessenek vizet.
 Szent Ilona asszony megmosta ezzel a vízvetéssel.
 Áldjon meg tégedet a mindenható,
 Atya, Fiú és Szentlélek Úristen.
 Távozz el a gonosz ígézte tőled!
 És a Szentlélek áldása írítsa ki belőled a fájdal-
 mat.
 A Szentháromság Isten hallgajsa meg a hangomat,
 a boldogságos szűz Mária viselje gondodot,
 az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevé-
 ben, amen.
 /U.ott/

13. "Ígézet" gy. tehénnél

Vetem ezt a vizet, /Manci/ nevű /piross és fehér/
 szőrű tehénnek.
 Szent Ilona vizet vetett az úr Jézusnak a Jordán
 viziből.
 Úgy használjon ennek az állatnak es, mind az úr
 Jézusnak.
 Menj el te gonosz ígézet a tehen fejének
 vérontásáról,
 csontja hasogatásáról
 a tengeren is túl,
 kősziklákról-kősziklákra,
 hol a vadleányok laknak,
 szentséget nem használnak,
 kovászos kenyérrel nem élnek,
 fekete kutya nem ugatnak,
 fekete lovak nem nyerítnek
 fekete disznók nem vicsognak.
 Kék szem,
 sód szem,
 fekete szem,
 sárga szem,
 farkas szem,
 férfiú szem,
 fehérnép szem ami megnezte,

XV. 3.

*A vigasztaló Isten vigasztalja meg,
hogy harangszó itt ne érje,
kakasszó itt ne találja.*

/Gyimesfelsőlok, Csík/

14.1. "Ijedtség" gy.

Háromszor, vagy hétszer, vagy kilencszer kell elmondani.
A gyerek jobb kezét a szivére tenni, a saját kezét is.

*Elindula Krisztus urunk
háromszáz mártíddal;⁺
hatvan angyalddal.
Útközben előtanáldja a gonosz zsidó lányt.
Tőlle megijede,
tőlle megrettene,
szent fejét lehajtd,
szent szivét szomorítd.
Parancsolá keresztelő szent Jánosnak,
eriggy a Jordán vizére,
hozz vizet,
rakj tüzet.
Úgy ezen gyermeknek,
tenéked mondom,
szent László állj mellénk,
légy most véllünk,
igyál szent vért,
mert nincsen drágább, mint a Jézus vére. Amen.
/+ = mártír?/*

/Hajdunánás, Ha/

14.2. U.az

*Elindula Krisztus urunk
negyven mártikumokkal,⁺
ötven angyalddal,
megtanált egy zsidó leányt,
tőle megijede,
tőle megrettene.
Eridj Keresztelő János a Jordán vizére,
hozz tüzet, hozz vizet,
öntsünk ónyát erre a /Lajos/ fiúra
hogy ennek a szivibe,
sem szíve gyökerébe,
semmiféle ijedtség
meg ne találtassék.
/+ = mártír?/*

/U.ott/

14.3. U.az

*Elindult Krisztus urunk
háromszáz tanítványddal,
hatvan angyalddal.
Elől tanáldta a rút zsidó leányt.
Tőle megijedett,
tőle megrettegett.*

XV. 3.

*/Julcsa/ leány néked mondom, ébredj fel.
Serkenj fel, maradj meg az igaz hitben,
én is megmaradtam az igaz hitben.*

/U. ott/

14.4. U.az

*Krisztus urunk elindult számárháton Jeruzsálembe,
találkozott hatvan mártinnal.⁺
Tőle megijede,
tőle megrettene,
szent székibe leüle,
szent szinét szomorítja.
A drága úr Jézus a kis gyerekekről vegye le ezt az
íjedelmet.*

*Miatyánk, Hiszekegy
/+ = mártír?/*

/U.ott/

15.1. U.az

*/Julcsa/ nevű nekéd szólok,
igyál szent vért,
végy szent lelket,
maradj még az igaz hitbe,
melyben Krisztus urunk szenvedett haldla órájdig a
keresztfán.
A Szentlélek Isten szentöljön még,
a Fiúisten vigasztaljon még,
az Atyaisten bátorítson még,
Mégnyílek Jeruzsálem kapuja,
kijöve belőle asszonyom, szép szűz Mária,
karján a kised Jézus.
Egyet lépett, kettőt lépett,
a harmadik lépésben megijedett.
Szívében, szíve gyökerében, ezor tetemében.
Jer, jer, Keresztelő Szent János,
hozd az aranykancsódat,
mönj a Jordán vizére,
hozz vizet,
öntsd az élő fának sebös tűzére,
hogy ebből a /Julcsából/ az íjedtség kimönjék,
többé bele nő gyűjjék,
az Atyaisten parancsolta.*

/Poroszló, He/

15.2. U.az

*Uram Jézus Krisztusom
egy N. nevű nő néked szól,
igyál szentelt vizet,
maradj meg az igaz hitben,
mint Krisztus Urunk is megmaradt a keresztfán
az igazaknak haldláért.
Jeruzsálem kapuja,
kijöve belőle asszonyunk, szűz Mária,*

XV. 3.

*karján a kised Jézussal,
egyet lépett, kettőt lépett,
a harmadik lépésben megijedt,
szívében, szíve gyökerében,
ezer tetemében.*

*Jer, jer keresztelő szent János
kapd az arany csészét,
öntsd a Jordán vizébe,
melyből az ijedség kimenjen,
mint az Atyaúrsten is megparancsolta.*

Három Miatyánk ámen nélkül.

*Uram Jézus Istenem jőjj el,
jőjj el a halandó leányodhoz a te segedelmeddel.*

/Mezőkeresztes, Bo/

XV. 4. TALÁLKOZÁS A GONOSSZAL C: HÁROM FEHÉR ASSZONY

1.1. "Igézet" gy.

A román gyógyító asszony kanálban önt olvaszt, közben:
Miatyánk, Üdvözlégy

Ezután "elajánlja" páduai szent Antal és szűz Mária
tiszteletére, majd betölti az önt a vízbe, ezt mondva
/magyarul/, keresztet vetve:

*Elindula a Krisztus urunk szent Pétervel,
megtalálkoztak három fehér asszonval.*

*Három fehér asszon megnézte,
szűbül megszerette,
vigasztaló Szentlélek Úristen
vigasztald meg.*

*Térj meg, térj meg
hetvenhétféle betegség,*

fejiből,

füliből,

hátdból,

mejjiből,

szüviből,

derekából,

hasából,

lábujjiból,

*minden hét izig való csontjából,
menjen el fekete tenger fenekibe,*

magos kőszikla tetejibe,

ott legyen helyik,

nyugalmik,

betegségnek.

/Lábnik, ML/

1.2. U.az

*Elindula Krisztus urunk
szent Pétervel.*

XV. 4.

Megtalálkoztak
három fehér asszonyval.
Három fehér asszon
megnézte,
szüübül megszerette.
Kék szem,
zöld szem,
fekete szem
megnézte,
s a szű megszerette.
Vigasztaló Szentlélek Úristen
vigasztald meg /Jánost/.

/U.ott/

1.2. Variáns: U.ott

1.3. U.az

Elindula Krisztus urunk Szent Pétervel,
megtalálkozik három fehér asszonyval.
Három fehér asszony megnézte,
szívből megszerette.
Kék szem,
zöld szem,
sárga szem,
kecske szem,
lőszem,
mindenféle rossz szem
megnézte,
megigízte,
keresztelő Szentlélek Úristen
vigasztald meg,
hogy olyan tiszta legyen,
mint az anyja szülte a világra.

/U.ott/

1.3. Variáns: U.ott

1.4. "Méhereszkedés" gy.

Elmentem virágos kendert vetni,
a virágos kendert elvetettem,
virágos kender kinőtt, megért.
Akkó kiszedtük a virágos kendert,
megszáradott,
kirágtottuk,
leszépítettük,
leléheltük,
megfontuk,
megszőttük,
a vásznat megvarrtuk,
mind egy szálíg elszaggatuk.
Elindula Krisztus urunk szent Péterrel
megtalálkoztak három fehér asszonval,

XV. 4.

három fehér asszon megnexzte
 szűbül megszerette
 vígasztaló Szentlélek Űristen
 vígasztald meg /Jánost/.
 Űgy használjon az én vízvetésem,
 mint a szent Péter vízvétése
 Krisztus urunknak;
 térjete meg,
 s menjete el
 fekete tengernek fenekibe,
 magas kőszikláknak tetejibe,
 ott legyen helyik, nyugodalma
 annak a betegségnek.
 Én ajánlom ezt a kedves imádságomat
 páduai szent Antal tiszteletibe
 és a boldogságos szűz Máriának,
 hogy ők vígasztalják meg
 a beteget.

/U.ott/

2.1. "Szentantaltűze" gy.

Elindult három fehér asszony,
 fehér szentantaltűzivel,
 csattogó szentantaltűzivel,
 hólyagos szentantaltűzivel,
 hetvenhét szentantaltűzivel.
 Megtáldálkoznak
 boldogságos szép szűz Máriával.
 Kérdette:
 Hová mentek tük,
 három fehér asszony?
 Megyünk /Rózsának/
 a piros vérit megigyuk!
 Térjete meg,
 térjete meg,
 te három fehér asszony.
 Menjete ki a határba,
 az odvas fába,
 az odvát egyétek,
 az ágít hasogassátok,
 s az életjít elfogassátok.
 Ott sem lesz nyugodalmatok.
 Menjete be a Veres tengerbe,
 kő legyen párndatok,
 ott legyen a nyugodalmatok.

/U.ott/

2.2. U.az

Elindult három fejer asszony Szentantaltűzivel,
 megtáldálkozott boldogságos szűz Máriával.
 Hová mentek három fejer asszony?

XV. 4.

Menyünk, hogy ennek s ennek piros vérit megigyuk,
 s az életjét elfogyasszuk.
 Térjete meg, térjete meg három fejér asszony.
 Menjete ki a határba,
 az odvas fának az odvát egyétek,
 s az életjét fogyasszatok,
 s ha ott sincs nyugalmatok,
 akkor menjete a Veres tengerbe,
 s ott legyen nyugalmatok!

/U.ott/

XV. 5. TALÁLKOZÁS A GONOSZAL D: HÁROM ZSIDÓ LÁNYSzűz Mária gyógyít 1-4.

1. "Szemverés" gy.

Elindula három zsidó lány.
 Ed kiék szemű,
 ed züőd szemű,
 s ed fekete szemű,
 Kiék szemü megigízte,
 s e fekete szemü meggyi vissza.⁺

/+= gyógyítsa meg/

/Klézse, ML/

2.1. U.az

Elindula a boldogságos szűz anyánk, Mária,
 az áldott Jézust jobb karjára vötte,
 előtanát három zsidó leányt;
 az egyik mondja:
 ó de szép az áldott Jézus,
 mint a szép piros hajnal!
 A másik mondja:
 ó de szép az áldott Jézus,
 mint a szép fényös nap!
 Harmadik mondja:
 ó de szép az áldott Jézus,
 mint a szép telehód!
 Mögverték, mögigézték,
 Jordán vizére vitték,
 mögfüröszötték,
 mögköröszötték,
 piros márványküre öntötték;
 azon piros márványküvön meg nem maradt,
 ennek az ártatlan kisednek se ártson semmi gonosz
 szöm:

säm fejibe,

säm karjába,

säm belibe,

säm odalcsonkjába,

säm miféle tetemibe nē ártson semmi gonosz szöme!

Három Miatyánk, három üdvözlég

/Szeged, Cso/

XV. 5.

2.2. U.az

Elindula szűz anyánk Mária,
 jobb karjára véve a kis Jézust;
 útjában három zsidó lánnyal találkozik;
 ezek egyike aszongya:
 De szép a kis Jézus, mind a napfény!
 A másika:
 De szép a kis Jézus, mind a szép piros hajnal!
 Mögverték, mögigézték az áldott Jézust,
 de evítették a Jordán vizire,
 ott megfüröszttették,
 a vizet pedig piros márvány küre öntötték.
 Ott mög ne maradjon,
 se pedig N.N. kicsinek a kezibe,
 se lábába,
 se szömibe,
 se a fejibe,
 se a szivibe,
 se semminémü tetemibe!

Miatyánk, Üdvözlégy.

Szűz anyám, Máriám tisztöletieért öntse le szűz anyám
 Máriám N.N. kicsirül mindön fájdalmát!

/U.ott/

2.3. U.az

Elindult a boldogságos szűz,
 karjára vötte az áldott Jézust;
 három zsidó lány tanákozott véle a kühidon.
 Az egyik azt mondta:
 Ó, asszonyunk, szűz Mária,
 de szép az áldott Jézus, mint a szép fényös nap!
 A másik azt mondta:
 Ó asszonyunk szűz Márja,
 de szép az áldott Jézus, mint a teljes hód!
 A harmadik az mondta:
 Ó asszonyunk, szűz Márja,
 de szép az áldott Jézus, mint a szép piros hajnal.
 Mögverték, mögigézték az áldott Jézust.
 Asszonyunk szűz Mária évitte Jordán vizibe az
 áldott Jézust;
 mögmosogatta, mögfüröszttötte az áldott Jézust,
 öntvén fürdő vizit piros márván küre,
 de ott se maradhatott mög.
 Ugy ezön + a /Rozál/ nevü léjányon se maradhasson
 mög

sömmínémü szömverés vagy igézés
 sem fejibe +
 sem fejevelejibe +
 sem oldalába +
 sem oldalbordájába +
 sem sömmínémü porcikájába, ámen!

/U.ott/

XV. 5.

2.4. U.az

Elindult az úr Jézus Krisztus
 Szűz anyjával, Máriával.
 Előtanáltak az útbá három zsidó lányt.
 A három zsidó lány a kis Jézuskát megigízte.
 Az első azt mondja:
 De szép a szép Jézus, mint a szép csillag.
 A másik azt mondja:
 De szép a szép Jézus, mint a szép nap.
 A harmadik azt mondja:
 De szép a szép Jézuska, mint a szép teli holdvilág.
 A kis Jézuskának a lányok szöme mögártott.
 Ennek a kislánynak is szöme ártott.
 De a boldogságos szép szűz Mária hazatérvén
 a kis Jézuskát szótalan vízbe megfüröszttette.
 Vizit piros márvány kűre öntötte.
 A piros márvány kűröl löfölyt a fürdővíz a földbe,
 hét mély földre.
 Úgy mənjön lö erröl a kislányröl is a fájdalom
 a földnek hét mélységibe.
 Hogy a fájdalom nə hasigassa
 sə eszit,
 sə fejit,
 sə csontját,
 sə husát,
 səmminemü porcikájának nə ártson!
 /Apátfalva, Csa/

2.5. U.az

Mikó a boldogságos szűz Mária a földön járt, utazott,
 három zsidó lánnyal találkozott.
 Az egyik azt mondta:
 Szép az édes Jézus, mint a napsugár.
 A másik azt mondta:
 Szép az édes Jézus, mint a telihold.
 A harmadik azt mondta:
 Szép az édes Jézus, mint a piros hajnal.
 Mőgverték, mőgnézték.
 szömmel mőgverték.
 Szűz Mária hazavitte,
 Jordán vizébe megfürdette.
 Jordán vizét piros márvány kűre öntötte,
 hogy ennek a kisednek nə ártthasson,
 sə szívének,
 sə szíve gyűkerének,
 sə feje velejének,
 hanem mənjön el a világ négy sarkára,
 mindörökkön örökké.

/U.ott/

XV. 5.

2.6. U.az

*Mikor a boldogságos szűz Mária
vitte az ő szent fiát az avatóra,
előtanált három zsidó lánt.
Egyik azt mondja:
De szép ez az áldott Jézus,
mint a ragyogó fényes holdvilág.
A harmadik azt mondta:
De szép ez az áldott Jézus,
mint a ragyogó fényes csillag.
A három zsidó lánynak megártott a szeme a Jézusnak,
Jézust a boldogságos szűz Mária megmosta,
piros márvány küvön.
Piros márvány küvön
a Jézus fürdőviziből
egy csepp nem maradt,
úgy ennek a kisgyereknek
se szivibe,
se szive erejibe,
se semmiféle tagjába
szemverés ne maradjon,
hanem menjen el
a fekete földnek a legmélységesebb fenekibe,
rejtőzzön el a földbe.*

/U.ott/

2.7. U.az

*Mikó a boldogságos szent Szűz
a kis Jézussa utazott,
előtanálkozott három zsidó lánnyá.
Egyik asszonya:
De szép az úr Jézus, mint a fényes csillag.
Másik asszonya:
De szép az úr Jézus, mint a fényes nap.
Harmadik asszonya:
De szép az úr Jézus, mint a telihold.
Mégigézték, mögverték.
Szűz Mária mögfürdette.
Fürdővizit márvány kűre öntötte.
Minthogy azon a márvány küvön a víz mög nem állt,
ennek a kisgyereknek ső ártson
ső hasfájás,
ső semmiféle szemverés,
ső semmiféle betegség.*

/U.ott/

2.8. U.az

*Elindult a boldogságos szent Szűz
jeruzsálemi szent templomba.
Előtanáta három zsidó lányt.
Egyik asszonta:*

XV. 5.

*Szép a szép csillag.
 Másik aszonta:
 Szép a szép nap.
 Harmadik aszonta:
 Szép a szép hódvilág.
 Ennek a kisgyerőknek szám né ártson!
 ső emberszöm,
 ső asszonyszöm,
 ső lányszöm,
 ső gyerökszöm,
 ső sőmmiféle szöm.
 ső hasának,
 ső hátának,
 ső semmiféle csomitájának!⁺ Amen.
 /+ = tagjának/*

/U.ott/

2.9. U.az

*Elindult az úr Jézus a templomba.
 Tanákozott három zsidó tánytā.
 Egyik aszongya:
 Aj, de szép az áldott Jézus, mint a szép fényös nap.
 Másik aszongya:
 Aj, de szép az áldott Jézus, mint a fényös csillag.
 Harmadik aszongya:
 Aj, de szép az áldott Jézus, mint a szép telehold.
 Megverték, megigézték.
 Szűzanyám, Máriám,
 Ennek a kisgyerőknek a szömverés mög né maradjon
 ső fejibe,
 ső lábába,
 ső hasába,
 sőmminémü porcikájába.
 Takarodjon a rút sebére,
 ahol a fekete állatok vannak.*

/Maroslele, Csa/

2.10. U.az

A gyógyító jobb keze nevetlen ujjával keresztet vet ma-
 gára, és a gyerek fejére, majd a gyerek fején tartva
 jobb kezét, mondja:

*Elindult a boldogságos szűz anyánk, Márijánk,
 a réluzsálemi szentségös szen misére,
 vitte a szép Jézust a karján.
 Előtanáta három zsidó lány.
 Aszongya a zsidó lán:
 De szép a szép Jézus, mint a szép fényös nap!
 Aszongya a másik:
 De szép a szép Jézus, mint a szép fényös hódvilág!*

2.11. U.az

/Kiszombor, Tr/

2.12. U.az

Mikor Mária az egyiptomi templomba méne,
három zsidó lánnyal találkoza.
Az egyik mondá:
oh de szép az ártatlan Jézus,
olyan, mint a fényes nap!
A másik mondá:
Oh de szép az ártatlan Jézus,
olyan, mint a fényes hold!
A harmadik mondá:
oh de szép az ártatlan Jézus,
olyan, mint a fényes csillag!
Megigézték és megcsodálták az úr Jézust.
Ekkor Mária a Jordán vizéhez méne,
és onnat vizet meríte,
abba megfüröszte az úr Jézust,
és a szentséges fürdővizet piros márvány kőre önté;
de a szentséges fürdővíz a piros márvány kővön meg
nem állt.

XV. 5.

*hanem elfolya a fekete földbe;
és mint ahogy a szentséges fürdővíz a piros márvány
 kövön meg nem áll,
úgy ne álljon meg az én /Pistikámban/ semminémű nya-
 valya,
hanem menjen le a fekete földbe!*

/Békéssámsón, Bé/

2.13. U.az

Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében.
Embör verte kalap alá,
asszon verte konty alá,
lán, legén verte párta alá.
O kiseded Jézusom,
midőn te kisgyermek vótál,
szűz anyád a templomba elvitt,
ott három zsidó lán möglátott.
Az egyik aszmonta:
Ez a kisgyermek ojan mint a fényes nap.
A másik aszmonta:
Ez a kisgyermek ojan mint a fényös csillag.
A harmadik aszmonta:
Ez a kisgyermek ojan mint a szép szelid holdvilág.
Ezen ígék, szavak
a te szépségödnek megártottak.
Szűzanyád füveközt szedött,
abba megförszotgetött,
annak levét elöntötte márványköre,
onnan elfojt a fekete földre.
Úgy múlték el ezen kisgyermeknek is /Józsikának/
szemverése, szűrása, ijedése,
vagy bárákármijön betegség legyön benne,
az Atya, Fiú, Szentlélek Isten nevében mondom,
múlték el benned.
Főlajánlom ezen kis imádságomat
édes Jézusom a te szent gyermekeségödé,
szent gyermekeségedbe való titkaidé,
fájdalmaidé és örömeidé,
Szűzanyáknak, boldogságos szűz Máriának fájdalmáé,
szűzi anyaságodé, szűz tejidé,
szűz tejivé tisztítsd meg, szűz tejeddel mosogasd meg,
hogy meggyógyulhasson a mi Urunk, Jézus Krisztus által
Amen.

/Tápé, Cso/

2.13. Variáns: U.ott

2.14. U.az

Miatyánk, üdvözlégy

Mikor az Úr Jézus ezen a földön járt, kisgyermek
korában,
mikor a kised Jézus szűz anyja a templomba elvitte,

XV. 5.

három zsidó lány möglátta,
 egyik ezt mondta:
 ez a kisgyerek olyan, mint a fényes nap,
 a másik azt mondta:
 ez a kisgyerek olyan, mint a szép, fényes csillag,
 harmadik azt mondta:
 ez a kisgyerek olyan, mint a szép szelíd holdvilág.
 Ezen ígék, szavak
 a te szépségödnék megártottak,
 szűz anyád füveket szökött,
 abba mögfürösztgetött,
 annak levét elöntötte márványkőre,
 onnan elfolyt a fekete földre.
 Úgy múltak el ebbe a kis /Józsika/ gyermekbe
 szűrés, nyilallás, szömvetés,
 bátrakármilyen betegség lögyön benne,
 az Atya, Fiú, Szentlélek Istennek nevében mondom,
 múltak el benne.
 Mönj el, mönj el, Jeruzsálem kapuba,
 ahol Jézust mögláncolták,
 azt a vasláncot Jeruzsálem kapuba ledsták,
 úgy múltak el ebbe a kisgyerekbe mindön fájdalom,
 az Atya, Fiú, Szentlélek Istennek nevében.

Miatyánk, Üdvözlégy

Fölajánlom ezt a kis imádságomat édes kised Jézusom,
 a te gyermekségedé,
 gyermekségedbe való titkaidé,
 örömeidé, fájdalmaidé,
 boldogságos szűz Máriának érdemié,
 az én bűnöm hocsínatidé,
 lelkem üdvösségié,
 ezen beteg kisgyermeknek gyógyulásidé.
 Uram, hallgasd meg könyörgésünket!

/U.ott/

2.15. U.az

Szűz Mária elindut szent fiávā
 zöd erdőbe a Nente⁺ kereszt ellen.
 Útközbe előtalálván három zsidó lányt.
 Az első azt mondja:
 Ó, de szép a drága Jézus, mint a szép fényes nap.
 A második azt mondja:
 Ó, de szép a drága Jézus, mint a megtelt holdvilág.
 A harmadik azt mondja:
 Ó, de szép a drága Jézus, mint a szép piros hajnal.
 Jézus Krisztust mögfogták a Jordán vizébe.
 Jordán vize róla löpörgött.
 Ugy pörögjön ez gyermekről is,
 hogy nő ártson ső szívének,
 ső szíve gyökerének.

/+ = jelentése ismeretlen/

/Klárafalva, Tr/

XV. 5.

2.16. U.az

*Mikó az úr Jézus a földön járt,
tanákozott három szűz leánnyal.
Az egyik azt mondta neki:
O édes Jézuskám, szebb vagy te a fényes napnál.
A másik azt mondta:
O, édes Jézuskám, szebb vagy te a tündöklő hódvilág-
lágnd.*

*A harmadik azt mondta:
O édes Jézuskám, szebb vagy te a ragyogó csillagnál.
Hazament a boldogságos szép Szűzanyánk, Mária.
Hozott vizet.
A kis Jézust megfüröszttette.
fürdővizit a márvány küre öntötte.
Amint szétfolyt a márvány küvön a víz,
úgy menjen szét az ígézet,
mint az úr Jézus Krisztuson.*

Miatyánk.

/Apátfalva, Csa/

2.17. U.az

*Föülte Jézus a márvány kőre,
Arra ment három szűz leány,
az egyik azt mondta:
Ó édes Jézuskám, szebb vagy, mint a holdvilág,
a másik azt mondotta:
Édes Jézuskám, szebb vagy te a fényes napnál!
Arra ment a boldogságos szűz anyánk, Mária a
Jordán vizére és hozott vizet.
Ezen a gyermekeken /leányon/ úgy menjen szét az ígézet,
mint a márványkövön lefolyt a Jordán vize.
Az Atyának, Fiúnak s a Szentlélek nevébe, amen.*

/Kistelek, Cso/

2.17. Variáns: Kiszombor, Kübekháza, Deszk /Tr/

2.18. U.az

*Mén a boldogságos szent Szűz
a jeruzsálemi szent templomba
szentmisét hallgatni,
Előttalál három zsidó lánt.
Az egyik azt mondja:
Olyan szép a kis Jézus, mint a szép nap az égen.
A másik azt mondja:
Olyan szép a kis Jézus mint a szép csillag az égen.
A harmadik azt mondja:
Olyan szép a kis Jézus, mint a szép fényes hódvilág.
Előttalálja a boldogságos szent Szűz a Jordán vizét.
A Jordán vizébe megfürdette,
piros márvány küre kiöntötte.
Piros márvány künek nem ártott.
Ennek a kicsinek se ártson!*

XV. 5.

*Ső fejinek,
ső szívinek,
sëmmiféle porcikájának!*

/Apátfalva, Csa/

2.18. Variáns: Királyhegyes /Csa/

2.19. U.az

*Mikor az úr Jézus a földön járt,
elindult a jeruzsálemi szent templomba.
Tanákozott három zsidó lánnyal.
Az egyik azt mondta
hogy olyan szép az úr Jézus, mint a szépséges hold.
A másik azt mondta,
hogy olyan szép az úr Jézus, mint a szépséges nap.
A harmadik azt mondta,
hogy olyan szép az úr Jézus, mint a szépséges csillag.
Elindult Mária,
mënt tovább a jeruzsálemi szent templomba.
A kis Jézus csak bágyadozott.
Kimënt a folyóra.
Vizet merített, mëgfüröszötte.
Szív szerette.
sëm mëgverte,
nagyobb az úr Jézus ereje,
mint a gyermekek szeretete.
Fürdëvizit a piros márvány küre öntötte.
A piros márvány künek a fürdëvíz nem ártott,
ugy në ártson ennek a kicsinek së!
së fejinek,
së hátának,
së hasának,
sëmmiféle csomitájának.
Ártson a fekete földnek!*

/Apátfalva, Csa/

2.20. U.az

*Amikor a boldogságos szűz a földön járt, utazott,
három zsidó lánnyal találkozott.
Egy azt mondja:
Szép kis Jézus, mint a szép piros hajnal.
A másik azt mondja:
Szép kis Jézus, mint a szép telehold.
A harmadik azt mondja:
Szép kis Jézus, mint a szép ragyogó nap.
Megigézték, szemmel megverték.
Hazavitte,
fürdëvizét piros márvány kübe öntötte.
Te szemverések, ne ártatok ennek a kisednek,
se szívének, se szíve gyökerének,
se fejének, se feje velejének,
hanem menjetek a világ négy sarkára.*

/U.ott/

XV. 5.

2.21. U.az

Az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében.
 Mikor az úr Jézus a földön járt,
 Jeruzsálem városában ment,
 út közben találkozott három zsidó leánnyal.
 Az egyik azt mondja:
 Szép a kis Jézus mint a szép fényes napsugár.
 A másik azt mondja:
 Szép a kis Jézus mint a holdvilág.
 A harmadik mondja:
 Szép a kis Jézus mint a szép fényes csillagok.
 Szűz Mária meghallotta,
 a kis Jézust megfürdette,
 fürdővizét egy fehér márvány kőre öntötte és azt
 mondta:
 Úgy ártson a szemverés a kis Jézusnak,
 mint a márványkőnek.

Három Miatyánk, három Üdvözlégy.

/Egyházaskér, Tr/

2.22. U.az

Egykor a boldogságos szűz Mária elutazott Betlehembe
 az ő szent fiával, az áldott kis Jézussal.
 Előtalált három zsidó leányt.
 Azt mondja a három zsidó leány:
 Boldogságos szűz Mária,
 mutasd meg nekünk szent fiadat.
 Olyan szép az áldott kis Jézus, mint a napfény.
 A másik mondja:
 olyan szép, [mint a] holdvilág,
 olyan szép, mint a ragyogó csillag.
 Azonnal mögverték az áldott kis Jézus szömit.
 Mögyn a szűz Mária, elviszi a Jor [dánhoz],
 mosdó vizibe:
 az Atyának, Fiúnak, Jézusnak a szent neveiben,
 szerelmes magz [atom], Jézusnak a szent neveiben,
 Istennek minden szentjeinek,
 Köröztőlő Szent Jánosnak szent neveiben,
 ki az úr Jézus Krisztust mögköröztölte a Jordán
 viziben,
 szentölt vízzel, szent [keresztel],
 én is avval akarom ezt a /.../[b] aját eloszlalni.
 Mögfogom az öt ujjammal:
 az Atya Isten törje,
 a Fiú Isten rontsa,
 a Szentlélek eloszlassa,
 a teljes Szentháromság möggyógyítsa.

/Szőreg, Tr/

2.23. U.az

Pálma szülte ágát,

XV. 5.

virág szülte szent Annát.
 Midőn az úr Jézus a földön járt,
 előtandlt három zsidó lánt.
 Egy azt mondta:
 de szép vagy Jézus, mint a nap.
 Másik azt mondta:
 de szép vagy Jézus, mint a hajnali csillag.
 Ez a három zsidó lán mögverte Jézust szömmē;
 Elvitte Mária Jézust a Jordán vizire,
 ahun vizet merítött,
 aztán fehér márván kűre öntött.
 Ezön kisedrű a verést, fájdalmat
 mosom le evvē az imádsággā.

/Szeged, Cso/

3. U.az

Elindúlt a boldogságos szűz Mária az ő áldott szent-
 séges szent fijával
 a szent Isten szent templomába szentmise hallgatásra.
 Elől talált három pogány zsidó leányt talpig feketébe
 lén,
 úgy megnézték a boldogságos szűz Mária ölébe az úr Jézust
 szörnyű halált halt.
 Akkor a boldogságos szűz Mária elment a Jordán folyóhoz,
 kimerített három csepp vizet.
 Belévetett három eleven szentet,
 vizet vetett az ő áldott szentséges szent fijának,
 hogy meggyógyuljon és megvigasztalódjon.
 Én is azzal az íge által vizet vetek N.N. csontjaira,
 husaira, inaira,
 hogy ezáltal meggyógyuljon és megvigasztalódjon. Amen.

/Gelencze, Hsz/

4. U.az

A három zsidó leány elment
 és a kicsin Jézuskát erőst megigézte.
 Ezt a gyermeket es mostan a rossz szemek megigézték.
 Boldogságos szűz Mária elvitte a kis Jézuskát a
 Jordán vizire
 és megferesztette benne és egészséges lett.
 Én es evvel a szent imádságos vízzel megmoslak tégedet
 és adja vissza neked es az Isten egészségedet.

/Istensegíts, BU/

Külön gyógyító 5-6.

5. "Szemverés" gy.

Ahogy mentem a Jordán vizére,
 arra jött három szűz.
 Egyik mondta:
 Jézus szebb a napnál.

XV. 5.

Másik mondta:
 Jézus szebb a holdnál.
 A harmadik mondta:
 Jézus szebb a csillagoknál.
 Ekkor megfájdult Krisztus urunk szent feje.
 Mondá Mária:
 Menjetek a Jordán folyóra vizért,
 megmosdatjuk Krisztus urunkat,
 mint mink e gyermeket.
 S miként folyik le a Jordán vizéből
 a fák gyökereire a víz,
 úgy folyjon le a gyermekekről a szenvedés. Amen.
 /Decs, To/

6. "Igézet" gy.

Mű megváltó Jézus Krisztus urunk
 kimene paradicsom kertibe,
 szent szinyivel meghirdetve,
 arangy haja leeresztve.
 Meglátá három asszony.
 Az első mondá:
 olyan szép a Jézus,
 mint az áldott nap.
 Második azt mondá:
 olyan szép a Jézus,
 mint az áldott hód.
 Harmadik azt mondá:
 olyan szép a Jézus,
 mint az áldott csillag.
 Az a három asszony
 Jézust halálra megigézé.
 Mondá Jézus Péternek:
 menj el a jó sován
 Jordován vizibe,
 végy vizet háromszor föl,
 meg háromszor le
 s vess belé kilenc szenet.
 Az a kilenc senek
 leszállnak a fenekibe,
 öntsd az ajtó sarkára.
 Maradjon olyan szép tisztán
 mint az édesanyja szülte
 a világra.
 Mert öpszem⁺ megnézte,
 pokolszem megtalálta.
 Fájjon annak a feje,
 aki megnézte,
 s megigézte.

/+ = ebszem?/

/Lábnik, ML/

XV. 5.

7. U.az

*Elindula boldogságos szűz Mária
 ki egy hegyen.
 Megtalálkozik
 három zsidó leányval.
 Megigézték a boldogságos szűz Máriát,
 az a három zsidó leány.
 Úgy használjon az én vízvetésem,
 hogy használt
 a boldogságos szép szűz Máriának
 a vízvetése.
 Szem megnézte,
 a boldogságos szűz Mária
 vigasztalja meg
 ezt a Katalint.*

/Pusztina, ML/

8. U.az

*Elment a Gecsemáni kertjébe,
 Ott láttam az úr Jézus Krisztust három szép fíddal
 játszani,
 egyik olyan szép volt, mint a nap,
 másik olyan szép mint a hold,
 harmadik, mint a csillagok,
 Te voltát /Jóska?/
 Három Hiszekegy, három Üdvözlégy*

/Szamostatárfalva, Szt/

XV.6. TALÁLKOZÁS A GONOSSZAL E: JÉZUST MEGIGÉZIK + BETEG
 PANASZA

1.1. "Igézet" gy.

*Elindula bódogságos szeép szűz Márja ző áldott
 szent fíddal avatodni.
 Elétalálkozik szent Ilana asszonval,
 veress szemü Abrahámval.
 Veress szemü Abrahám kitakard,
 halálra igézte az ién álldott szent fiamat.
 Sirni kezde, keseregni kezde.
 Mèt sirc, mit keseregsz bódogságos szeép szűz Márja?
 Hodne sirjak, hodne keseregjek,
 zén álldott szent fiamat halálra igísték.
 Menjetek el Jordován kútjához,
 hánjunk szenet vizet Krisztus Ézusnak hirivel nevivel.
 Vizek áradjanak,
 szemek megoldodjanak.
 Úgy megnyugodjék ennek a betegnek a testje
 mind a Krisztus urunk hatta s teremtetten,*

XV. 5.

s ez anyja szülte e világra.

/Klészse, ML/

1.2. U.az

Elindula boldogságos szép szűz Mária,
 az ő áldott szent fiával avatódni.
 Előtalálkozik szent Ilona asszonval,
 veresszemű Abrahámmal.
 Szent Ilona asszon kitakarta,
 veresszemű Abrahám megnézte,
 halálra igizte az én áldott szent fiamat.
 Sirni kezde,
 keseregni kezde.
 Ne sirj, ne keseregj
 asszonyom Mária,
 menjünk el a Jordován kútjához,
 hányjunk szenet, vizet,
 Krisztus Jézusnak hírivel, neveivel.
 Vizek áradjanak,
 szenek megaludjanak.
 Úgy megnyugodjék
 ennek a betegnek a teste,
 mint Krisztus urunk hagyta
 s teremtette a világot.

/U.ott/

1.3. U.az

A boldogságos szűz Márja
 elindula a szent áldott fiával az ölibe.
 Megtalálta kígyúszemű Abránt.
 A kígyúszemű Abrán
 az ő áldott szent fiját
 kitakarta,
 megölelte,
 megcsókolta
 és halálra igizte.
 Előbb mäne, megtalálkozik
 keresztelő szent Jánosval.
 Keresztelő szent János
 az ő szent fiját kitakarta,
 és boldogságos szűz Máriát kérdözte:
 mé sirsz Mária, mé sirsz?
 Hojne sirjak, hojne sirjak,
 mikor eléltálтам
 kígyúszemű Abránt,
 mäjik az én szent fiamat kitakarta,
 megölelte,
 megcsókolta
 és halálra igizte.
 Ne sirj Mária, ne keseregj,
 mənj el a Jordán vízéhez,

XV. 6.

hol a vizék megdradnak,
 hol a szémék megalusznak,
 hogy mi urunk Jézus Krisztusnak használt a vízvetése,
 úgy használjon /Pétörnek/ a vízvetése.

/Pusztina, ML/

1.4. U.az

Elindula szűz Mária
 az ő szent fiával az öliben,
 megtalálkozik kigyúlt szemű Abránnal.
 Kérdé Máriát:
 Hova mész a fiával?
 Elindultam a Jordán vízihez,
 ahol a víz megdradt,
 és a szén kialszik.
 Kigyúlt szemű Abrán
 a szent fiát kitakarta,
 megölelte,
 s megcsókolta,
 halálra igizte.
 Előbb mene Mária,
 megtalálkozott keresztelő szent Jánosval.
 Kérdé szűz Máriát, hogy
 miért sír?
 Mondá Mária szent Jánosnak:
 Előbb megtalálkoztam kigyúlt szemű Abránnal,
 szent fiamat kitakarta,
 megcsókolta,
 s halálra igizte.
 Ne sírj Mária,
 ne keseregj,
 menj a Jordán vízihez,
 hol a víz megdrad,
 s a szén kialszik.
 Hogy használt Krisztus Jézusnak a vízvetése,
 úgy használjon /Péternek/ is.

/U.ott/

1.5. U.az

Bódogsgos szép szűz Mária elindula az ő áldott
 szent fiával,
 Krisztus Jézusvá.
 Esszetalálkozik három zsidó leánvá.
 Kitakarák,
 megnezék,
 halálra igizék,
 mingyá elfittyen.
 Azt kérdé szent Ilona asszon:
 Miér sírsz, mit keseregsz
 bódogsgos szép szűz Mária?
 Hodne sírjak,
 hodne keseregjek,

XV. 6.

az én áldott szent fiamat
 kitakarák,
 megnézik,
 halálra igizék,
 mingyá elfittyen.
 Ne sirj, ne keseregj
 bódogságos szép szűz Mária!
 Mennjünk el, törjünk három magyaró ágat,
 égessünk belőle kilen' szenet,
 hányjuk bé vízbe,
 mossuk meg vele.
 Ulyan tisztán maradjon ez a beteg,
 mint a bódogságos szép szűz Mária a fiát szülte vi-
 lágra,
 Krisztus Jézust.
 /+ = elbágyad/

/Klészse, ML/

1.6. U.az

Boldogságos szép szűz Mária
 megferesztí az ő áldott szent fiát
 a Jordán vizibe.
 Bétakará fehér fátyolába
 s elindula Názáret városba,
 Krisztus urunknak miséjére
 misehallgatni.
 Esszetalálkozik veresszemű Abránnal,
 három zsidó leánval,
 s kitakarák,
 megnézik,
 halálra igizik,
 minnyá elfittyene.
 S esszetalálkozik szent Ilona asszonyval.
 Az kérdi:
 Mit sirsz, mit keseregsz
 boldogságos szűz Mária?
 Hogyne sírnék,
 hogyne keseregnék,
 mikor az én áldott szent fiamat
 kitakarák,
 megnézik,
 halálra igizik,
 s minnyá elfittyene.
 Ne sirj, ne keseregj
 boldogságos szűz Mária.
 Menjünk el,
 törjünk három mogyoróágot,
 égessünk belőle kilenc szenet,
 hányjuk bé vízbe,
 mossuk meg vele,

XV. 6.

hogy olyan tisztán maradjon,
mint boldogságos szűz Mária
szülte az ő fiát méhéből a világra.
Úgy használjon a betegnek ez a vízvetés,
mint a boldogságos szűz Mária
fiának használt, Krisztus Jézusnak.

/Somoska, ML/

2. U.az

Az Atya, Fiú és Szentlélek nevében.
Az úr Jézus Krisztus elindul a Jordán vize mellé,
ahun előtalál egy rút személy zsidót.
Rút személy redm néz.
Édesanyám, Mária,
meg kell belé halnom.
Ne félj fiam /József/,
ha párta alól,
ha fejkötő alul jött annak a rút személynek,
sem égen,
sem földön,
sem az én kiskörmöm alul való mocsok soha meg ne álljon.
Az Atyának, Fiúnak és Szentháromság Istennek nevében
mondom ezen szent ígéket. Amen.

/Sorokmellék, Vas/

XV. 7. SZENT ÉS GYÓGYÍTÓ TALÁLKOZÁSAKilenc lány/fiú/ökör mint gyógyító 1-4.

1.1. "Hályog" gy.

Elindult egy úton kilenc ledny,
kilenc ásó a kezibe.
Az ingujjaik feltűrve,
s a pendejik felhúzva,
Megtalálkoztak boldogságos szűz Máriával.
Mekérdette boldogságos szűz Mária:
mere mentek tük kilenc ledny,
kilenc ásóval,
feltürt ingujjakval,
s felhúzott pendejvel?
Mi mejünk,
hogy egy kutat kitakarítsunk a humától.⁺
Térjete meg vissza a kúttól
s menjetek el /Katinak/ a szemihez,
s takarítsátok meg a szemit,
minden rossz szőrtől,
minden rossz vértől,
s minden rossz hájogtól.

/+ = sártól/

XV. 7.

Háromszor mondják el.

/Gerlén, ML/

1.2. U.az

*Elindult kilenc leány
kilenc helléccel,⁺
kilenc lapátval,
feltűrött ingajval,
feltűrött ingujjval,
hogy a portól az utat seperjék el,
az út széjjit a porondtól szedjék meg.
Gyertek vissza leányok!
Takarítsátok ki a kútból a sárt,
ennek a leálynak a hájogot,
a verességet,
a homájját,
a nyilalásokat a szeméből,
legyen ujan szép tiszta,
hogy a szűz Mária hagyta.
/+ = ásóval/*

/Gyimesközéplak, Csík/

1.3. Fejfájás gy.

*Elindult kilenc leány kilenc seprűvel,
kilenc lapátval,
feltűrt ingujjval.
Feltűrt ingujjval, hogy az utat a portól seperjék meg,
az út szélét a gyomtól szedjék meg.
Gyertek vissza leányok!
takarítsátok ki a kútból a sárt,
nekem a hályogot,
a verességet,
a homályt,
azt a nagy nyilallást,
s legyen olyan szép tiszta,
ahogy a szűz Mária hagyta.*

/U.ott/

1.3. Variáns: U.ott

2. "Kelés", "kiütés" gy.

*Elindult kilenc baba kilenc kapával,
kilenc lány kilenc seprűvel,
kilenc legény kilenc gereblyével.
Hová mentek tük?
Elindultunk ennek a betegnek a fejibe,
foghusaihoz,
szórjuk, rontsuk.
Ne menjetek,
ne rontsátok, kinozzátok!
Hanem menjetek el erdők allyába,
hol nem szántnak,*

XV. 7.

semmi állatok nem járnak,
 még e kakasok sem szállnak.
 Maradjon tisztán,
 mint bódogságos szűz Mária hatta s teremtetten
 'z anyja szülte.

/Klészse, ML/

3.1. "Hályog" gy.

Elindula kilenc lány,
 kilenc fejszével,
 kilenc baltával,
 kilenc furuval,
 kilenc söprűvel,
 kilenc kandllal,
 kilenc zsebkendővel.
 /Katinak/ a hályogot a szemiről
 a fejszével lefaragjuk,
 a baltával megbaltázzuk,
 a furuval megfúrjuk,
 a kandllal megkanalazzuk,
 a seprűvel megseperjük,
 a zsebkendővel megtöröljük.
 Úgy teljék, úgy oszoljon,
 hogy egy mákszem se maradjon!

/Lábnik, ML/

3.2. "Szemverés" gy.

Elmentek az erdőre
 kilenc fiú
 kilenc fejszével,
 kilenc ásóval,
 kilenc söprűvel,
 kilenc törölközővel.
 A fejszével levágják a betegséget,
 mint a fát,
 az ásóval eldassák,
 a söprűvel elsöprik,
 hideg vízzel megmosdanak,
 törölközővel megtörölik.
 S maradjon tisztán,
 mint az anyja szülte.

/Magyarfalu, ML/

4.1. Kígyómarás gy.

Elindula szíp szűz Mária
 az ű áldott szent fiával.
 Meggyűle^t kilenc fekete ökörvel.
 Kérdé boldogságos asszonyunk Mária:
 Merre mész kilenc fekete ökör?
 Elindúltam nagy fehér kövek közti só-nyalni.
 Ne menj te nagy fehér kövek közti só-nyalni,
 menjetek el,

XV. 7.

nyaljdtok ki /Antinak/ a marását
és maradjon tisztán,
mint Krisztus urunk adta anyaszült
ez világra!
/+ = találkozott/

/Klésze, ML/

4.2. "Hejmáz" gy.

Elindula boldogságos szűz Mária só dldott szent fíával,
fejér fátyolával.
Elétalálkozik kilenc fekete ökörvel.
Kérdi: merre mentek tük, kilenc fekete ökör?
Menünk az Ádám kútjához e nad kövekre sőt nyallyunk.
Térjete meg,
ne menjetek Ádám kutjaihoz nagy kövekre sőt nyalni,
térjete meg vissza.
Mennjete el ennek a betegnek testyiből,
lábaiból, kezeiből, fejiből,
minden csontjaiból,
szípjdtok ki,
nyellydtok ki,
kék hejmáz,
süöd hejmáz,
sárig hejmáz,
veress hejmáz,
minden moldu hejmáz.
Maradjon tisztán,
mint anyja szülte.

A gyógyító tüvel szurkál fokhagymát. A tüvel vízzel telt pohárba szűr, majd a fokhagymát összetörve és három darab szemet a vízbe tesz; ezzel dörgöli a beteget.

/U.ott/

5. "Disznók Torka Dagadásáru"

Elment Sz. Tamás Apostol az Rigyás uton füvet és
gyükeret ásni,
elő találd Urunk Jézus Krisztus
és kérdi tüle, hova mégy, Sz. Tamás Apostol?
felele néki:
Én elmegyek Uram, Jézus Krisztus az Rigyás uton
füvet és gyükeret ásni,
mert az én Marháim /igen/ megkóródtak.
Felele néki:
Térj vissza Sz. Tamás Apostol,
és aggy árpát az Atya, Fiu, és Sz. Lélek Isten
nevében nékik és meggyógyulnak.

"Disznók Torka Dagadásáru" való Árpára köll háromszor ezt olvasni, egy Szakajtó vékában Száznak is elég."

/XVII. század/

XV. 7.

6. "Megszólítás" gy.

Három merítéssel szótlán vizet vesznek, amelybe kilenc szem parazsat tesznek, számolva:

Sem kilenc,

sem nyolc,

.....

sem egy.

Ezután kilenc szem morzsát tesznek bele, újra számolva:

Sem egy,

sem kettő,

.....

sem kilenc.

Majd a gyógyító visszakézéből mosdatja a gyereket, a következő sorrendben: jobb kezét, bal lábát, bal kezét, jobb lábát; mindig "visszajáról". Mosdatás közben így imádkozik:

Boldogságos szűz Mária

elmentem én borostyánni fa alá.

Előrl találom szerelmes szent fiad, szent Lukács.

Hová, háová, szerelmes szent fiam, szent Lukács.

Ide ennek az /Ilonkának/ fejéből kivenni az ígézetet,

minden erkeiből,

minden csontocskájából,

minden izkeiből,

minden bőröcskéiből,

és az egész testyiből.

Kalap alól gyüttél,

kalap alá menj.

Féköttő alól gyüttél,

féköttő alá menj.

Párta alól gyüttél,

párta alá menj.

Szemtül gyüttél,

szembe menj.

Felnőttet saját pendelyével vagy gatyájával visszafelé törülték meg; gyereket saját pelenkájába.

/Pográny, Nyi/

7. "Szárazbetegség" gy.

Az én áldott uram, Jézus Krisztus,

mely órában asszonyunk, szűz Mária

elindula az ő szülő szent fiával,

előttalálja a zsidó asszonyt a borostyánni fa alatt.

Hová megy te zsidó asszony?

Én emegyek hegyet-vögyet rontanyi.

Ne menj é te hegyet-vögyet rontanyi,

erődj é ennek a /Jóskának/

aszaványát+szaggassad,

szemiből,

szeme gyökeriből,

piros víriből,

XV. 7.

szádkás hűsdbú,
 mindenféle testi-lelki tagjábú.
 Úgy szakadozzanak,
 úgy romoljanak,
 mint az áldott vizek tajtéki, hajjai,
 íjjē-nappa emúnak.
 Sem kilenc,
 sem nyolc,

.....

sem egy.

/+ = "szárazság", "szárazbetegség"/

/Kolon, Nyi/

8. Lófekély gy.

"Ffekel Equorum depertitus cum ista oracione. Item
 Imprimitis pro passione domini debet dicere quinque
 pater noster et pro septem fatigacionibus beate virginis
 marie eptem Ave maria Incipiendo hanc oracionem cum
 signo dominice crucis."

Vronck xpc felden ha Jár vala.

Egy vton el megyen vala,

prothomartir fenth ifthwanth Elel leltheuala,

az foth monta vala vronck xpc

En ferethew fenthem fenth iftwan prothomartir.

Ez vth melleth latek egh veres pey louath,

Ew barekefith es ew hufath fekel war fogta.

Menie mondiad Zenth János ewangelistanak,

hogy ez fekel war fogotta weres pey lo megh tistolion

agh kepen menth Jordwan vize isten poroncholathia miath

vronck xpc filetek

menden Joth then

hifegh isten(n)ek hogy ezt es Joua tefi.

/l.bagonyai ráolvasás, 1488/

9.1. "Szegedés" gy.

Mikor Jézus a Jordán vize mellett járt,

nagy sírás-rívás hallatszott.

Mondá szent Péter Jézusnak:

Nem-é valami szegedés szúrja az oldalukat.

Nyomd rá bűnös kezedet,

fujd rá bűnös szellődet!

Háromszor ráfűj.

Gyógyulj még!

Gyógyulj még!

Gyógyulj még!

Atyaisten, Fiúisten, Szentlélek Isten nevében.

/Doroszló, Bb/

9.1. Variáns: "kelevény" gy. /U.ott/

9.2. "Szegedés" gy.

Mikor Jézus Krisztus a Jordán vize mellett járt,

nagy sírás és jajgatás hallatszott a pusztába.

XV. 7.

Kérdi Jézus Pétertől:
 Péter, micsoda sírás és rívás hallatszík?
 Mondja Péter:
 Uram Jézus Krisztus,
 fájdalmak vannak az oldalukba,
 azért sírnak, rínnak.
 Akkó mondta Jézus:
 Eredj Péter, és t added rá bűnös kezedet,
 és leheld rá bűnös lelkedet,
 hogy gyógyuljanak még a Jézus, Mária, Szent József nevében.
 Három Miatyánk, három Üdvözlégy, egy Hiszekegy.
 /U.ott/

10.1. "Szemverés" gy.

Ahol jön a Szűzanyám, Máriám,
 sötétzöld erdőből.
 Előtalál három szép zsidó lányt.
 Kérdik tőle:
 Hol voltál, Szűzanyám?
 Oda voltam Jeruzsálem templomba,
 ahol az úr Jézust megkeresztelték a Jordán vizébe.
 Ennek a kis /Józsikának/
 ső szívének,
 ső a szíve gyökerinek
 az átkozott szöm nő ártson!
 Tízszor elmondani, utána tíz Miatyánk.
 Atyaisten mulasz é,
 Fiúisten oszlasd é,
 Szentlélek Űristen sөmmivé tegyed!

/Kiszombor, Tr/

Variáns: U.ott10.2. U.az

Ehun gyün Mária,
 möglátta három szép zsidó lány.
 Azt kérdözték:
 Hová méssz, Szűzanya, Mária?
 Jeruzsálemi templomba.
 Ott körösztoték Krisztus Urunkat
 a Jordán vizibe,
 hogy ennek a kis ártatlan léloőknek
 sөm szivibe,
 sө szíve gyökeribe
 az átkozott szöm nő ártson!

/U.ott/

11.1. Fejfájás gy.

Elindula Szűzanya, Mária Simonád földjére.
 Kérdi tőle szűz szent Margit:
 Mit csinálsz, Szűzanya, Mária?
 Itt ülök, itt állok,
 tartom a szent Fiam, az úr Jézus Krisztust.

XV. 7.

Mivel az úr Jézus Krisztus megkönnyebbödött,
könnyebbödjön meg ez a /Kati/ nevű lélek,
mindenféle fájdalmától,
mindenféle nyavajától,
mindenféle igézetjitél.

Mondom a Boldogasszony parancsolatját,
Szenhááromság, a te erős hatalmadba ajánlom. Amen.
Keresztet vetnek a beteg fejére. Háromszor, ötször, hét-
szer, vagy kilencszer mondják. Ha az imádkozó ásit, ak-
kor a beteg meg van verve szemmel, de meggyógyul.

/Dunaszekcső, Ba/

11.2. "Hályog" gy.

Elindult Szűzanyám Józefát völgyébe,
arra ment szent Margit,
azt kérdezte tőle:
Mit csinálsz itt Szűzanyám?
Itt ülsz, itt tartom szerelmes Jézusomat, mert ő bete;
Sion völgyében hétféle gyümölcsfa ágat és az égi
harmatokat
és fürödj abban kised Jézuskám!
Mikor a Jézuska megfürdik,
a beteg megkönnyebbedik,
hetvenhétféle nyavalyából és szenvedésből,
vedd ki ezen betegből minden betegséget!
Három angyal őriz engem,
egyik fejtől,
másik lábtól,
harmadik a bűnös lelkem várja.

/Baranya m./

12.1. Fejfájás gy.

Elindula boldogságos szép szűz Mária,
az ő áldott szent Fiaival,
bérene szent templomba,
béüle arany karszékebe.
Mondja az úr Jézus:
Erejsz ki, erejsz ki boldogságos szent anyám,
szent pókából⁺ szent kezemet,
vegyek le három szál gyertyát,
olvassak ennek az N-nek
a fejére és az egész testyre.
Hetvenhétfajta szentantaltűziből,
hetvenhétféle pokol eredettől,
hetvenhétféle tüzes orbáncoktól.
Eszi nagy fájdalma szálkás husát,
issza piros vérit.
Merre ménsz, merre ménsz te hetvenhétféle Szentantal-
twz,
hetvenhétféle pokol eredet,
hetvenhétféle tüzes orbáncok?

XV. 7.

Menyek, mennék ennek az N-nek szépséges látogatására,
csontja hasogatására,
piros vére megivására.

Térj vissza, térj vissza hetvenhétféle Szentantaltűz,
hetvenhétféle pokol eredet,
hetvenhétféle tüzes orbdancok!

Kérlek a Mária hét fájdalmáért,
kérlek a Jézus öt mélységes sebeiért,

menj el, menj el,

hegyeknek, völgyeknek, kőszikláknak háta mellé!

Hol a fekete kutyák nem ugatnak,
hol kovászos kenyérrel nem élnek,
hol fekete kakasszó nem hallszik.

Esti harangszókor meg ne találtassál, vagy déli
harangszókor,

abba a csontba,

azokba az ízekbe,

ahova beszálltál,

mert ha megtaláltatlak,

elvágom késvel a nyakadot,

s agyonütlek a Jézus feszületjével, ámen.

/+ = pólya/

/Gyimesbükk, Csík/

12.1. Variáns: U.ott

12.2. "Megrontott" tehén gy.

Mondja az úr Jézus:

Erejsz ki, erejsz ki, boldogságos szent Anyám,

szent munkából szent kezedet,

nyúlok fel szent oltáromra,

vegyek el három szál gyertyát,

olvassak ennek az állatnak minden szőre szálára,

testjére és zsírára,

hetvenhétféle boszorkánytól,

hetvenhétféle pokoleredettől,

hetvenhétféle tüzes orbdancoktól,

Merre mész, merre mész,

te hetvenhétféle boszorkány?

Te hetvenhétféle tüzes orbdancok?

Te hetvenhétféle reves szúk?

Menyek, menyek ennek az állatnak

csontja hasogatására,

zsírja kiszipására,

és a fájdalom szaporítására.

Térj vissza, térj vissza,

kérlek a Mária hét fájdalmáért,

a Jézus öt mélységes sebeiért,

menj el, menj el a hegyek, völgyek háta mellé!

A kősziklába.

XV. 7.

*Ott foglalj helyet magadnak.
Hadd tisztára ezt a szállást, ezt a lakást,
hogy ez éljen az Atya, Fiú és Szentlélek Isten
oltalma alatt és nevében. Amen.*

/Gyimesközéplek, Csík/

12.3. "Szentantaltüze" gy.

*Jézus szentséges szent szive,
felesketted szentséges szent kezéd,
hogy szentséges szent pókádba,⁺
hogy én menjek ele,
Szentháromság ótárján,
vegyem el a Szentháromság gyortydját,
kerítsem meg ennek a betegnek a testyit.
Úgy meg ne nyugodjék ez az igen nagy betegség a
testyibe,
mint Krisztus urunk meg nem nyugodott az ő
kőpárndján.*

/+ = pólya/

/Klészse, ML/

12.4. "Szem sérülés" gy.

*Ézus szive, Ézus szentséges szent szive,
keress ki te szentséges szent kezedből,
szentséges szent pókádból,
hód ién menjek el,
vegyem el Szentháromság gyertyáját,
ennek a betegnek testyit keressem meg.
Maradjon tisztán,
mint bódogságos szent szűz Mária hatta.
Maradjon tisztán,
mind az anyja szülte.*

/U.ott/

XV. 8. BETEG PANASZA

1. Fejfájás gy.

"Az kinec feiet meg mente hogy ne fayion"

*Nemes asszonyom Boldog Anya,
be mene szent Templomba,
le üleplec az ő áldot aranyas szent szekibe
az ő áldot szent feiet meg esè
fenye füst ozuz,
fenye füst keleueny,
le fügexzte az ő áldot szent feiet rayta,
szent kedue könyörödec
szent szine szomorodec.
Azt lata az ő áldot szent Fia, Monda:
Oh en szent Anyam,
mire szent feied le függeztöd,
szent kedued meg könyörödet,
szent szinöd meg szomorodot?*

XV. 8.

Hogy azt halla aszonyunc Maria, monda:
 Oh en áldot szent Fiam,
 hogy ne szomorodgyec az en áldot szent szinem,
 hogy ne függesszem az en áldot szent feiemet,
 hogy ne könyörödgym meg az en áldot szent szinemben.
 Az én áldot szent feiemet meg essé fenye füst czuz,
 fenye füst keleueny
 hetuen het faydalom be fokta száz tetememet.
 Hogy azt halla áldot Wrunc Isten:
 Ne ijedgy en zent anyam Maria:
 im en meg szoritom az en aranyas kendetlen
 kezkenömmel,
 az te áldot szent feiedet,
 belöle ki fusson fenye füst czuz,
 fenye füst keleueny,
 benne meg nem maradhasson hetuen het faydalom
 az te száz tetemedben.
 Áldot wrunc Isten hatalmabol,
 meg nem maradhatanac hetuen het fele fenye füst Czuz.
 Ez mai diczöseges napon
 enis meg szoritottam ez embernek feiet,
 ez kendetlen kezkenöuel,
 bűnös szaiambol szent igeket rea mondottam:
 Ne ijedgyel szent Anyam Maria,
 en vagyoc mindennel nagyob oruos,
 te vagy mindennel nagyob baos.

/Bornemisza 2. bájo-
 ló imádsága, 1578/

2. Féreg kihajtása lóból

"Hogj az Njuegh Lobul uagj marhabul kj huljanak.
 Oluas rea haromzor ez igheketh."

Mjkoron Vrunck /Jezus/ Christus ez feoldeon jar uala
 tanala eleo Szent Jobbot,
 kerde Szent Job,
 Niues uagj te,
 az Vagjok Vram,
 teghnap harom uot
 ma /kellene legjen/ egj se maragjon,
 Atjanak fiunak es Szent Lelek Istennek neueben Amen.
 Mjkoron Vrunck Christus ez feoldeon jar aula,
 tanala eleo Szent Jobot,
 kerde Szent Job,
 Njues uagj te,
 az uagjok Vram,
 tegnap /nem/ ketteo uoth
 ma egj se maragjon,
 Atjanak, fjunak, es Szent Lelek Istennek neueben Amen.
 Mjkoron Vrunck Christus ez feoldeon jar uala,
 tanala eleo Szent Jobot,

XV. 8.

kerde Szent Job
 Njues uagj te,
 az uagjok Vram,
 teghnap egj uot,
 ma egj se maragion
 Atjanak, fiunak, es Szent Lelek Jstennek neueben Amen.
 /1635 után/

3. "Kelés", "kiütés" gy.

Ez az /Ilana/ felkőtt jó regvel,
 megmosdott, imádkozott, elindult a templomba.
 Az irigyek nyomából kivették,
 esszetették farkasbőrvel, medvebőrvel, rókabőrvel.
 Eleibe vette az irigye, beléje lépett,
 s akkor mind megtőtt csomóval.
 Mikor meglátta magát, hogy mije csomós,
 akkor kezdett sírni, jajgatni.
 Senki se hallotta,
 csak bódogságos szűz Mária mennyországnak kapujából.
 Te /Ilana/ mét sírc, mét jajgatsz?
 Kérde Mária.
 Hogyne sírjak, hogyne jajgassak,
 hogy bétőtem csomóval.
 Mária kezit megfogta,
 Jordán vizibe lemosta.
 Ott vót egy hordó bor, s egy hordó mirna,
 s abba lemosta.
 Magad /Ilana/ maradj tisztán, mind a gyertyavilág,
 mind az ezüst
 mind ahogy a bódogságos szűz Mária hagyott, mikor
 született,
 ojan tiszta légy.
 Elkütte kútrul-kútra,
 míg elért kilenc kútat.
 Onnan jöjjön ki a mezőre,
 legyen veszett kutya belőle.
 Menjen annak a fejire,
 ki ezt a rosszat csinyálta,
 s /Ilana/ maradjon tisztán,
 mind anyja szülte.

"Ha rontásba, vagy rossz nyomba lép, és kijő a testin, kilenc kútból vizet hoz, egy tálba belétölti. A tál széjjére felragaszt egy égő gyertyát. Három szál biszijekot⁺esszeköt, s míg az olvasást mondja, örökké keríti a vizet. Mikor kilencszer elmondta, a beteg kilencszer iszik belőle. Teknőbe állva megmosdik a vízből. A maradék vizet rossz fazékkal patakba vetik."

/+ = ismeretlen növénynév, románból/

/Lészped, ML/

XV. 8.

4.1. "Hályog" gy.

A hályogos szem legjobb orvosságának a ráolvasást tartják. Ilyen ráolvasás:

*Uram Jézus, segíts meg!
N. emént napkeletnek a Paradicsomba,
az aranyamafáro főtekintött.
A galamb a fáro szállott,
nyálo a szemibe szakadt.
Asszonyom szűz Márijám,
nem látok ién szémeimekké!
Né fiéll fijam, né fiéll,
mőguódom ién kezemmé,
mőgiélem én lölkömmel!
Úgy oszlik, mind Krisztus naptján az iégön a fölhü,
a mi muódon oszlik.*

Ezután a ráolvasó a szembe belefúj. Több ízben ismétlik.
/Szilvagy, Za/

4.2. U.az

*Ó Jézus Krisztus,
ki vakoknak látását, a siketeknek hallását adtál,
nagybetegeknek gyógyítottál.
Halottakat támasztottál.
Én elmentem ujhold vasárnap Keletben
mise halhatatlanba paradicsom kertbe,
feltekintetem egy aranyos almafáro
galamboknak nyála csepeget a szemembe
termés termet rájta
hálog eredt rája
Asszonyunk Szűz Mária soha nem lát a szemikel.
Ne félj fiam, ne félj lányom,
letörülöm szent kezemmel,
felujitom szent lelkemmel,
úgy használjon az én mondásom a fájdolmas szemeknek
mint Krisztus Urunk reménysége a gecemáni kertben.
Szent, szent, szent legyen az én mondásom fájdolmas
Jézusom!
Gyógyicsd meg a fájdolmas szemeket. Amen.
Aki ezt az imát kilenc napon át el mondja tiszta
szívéből
regel is háromszor,
délben is háromszor,
este is háromszor,
az Isten a szemét meggyógyítja
és ezen imát a Szentháromság nevében kel kezdeni.
Amen.*

/Kerkateskánd, Za/

4.3. U.az

*Ez a /Mári/ föniéztett az aranamafáro,
szemibe beleesett a galambnak a nyálo.*

XV. 8.

*Termis termett rajta.
 Buódogságos szén Szűz,
 tēdd rā a tē szén karodat,
 türūd lē szēmīrū ezt a hālogot!*

/Kissziget, Za/

4.4. U.az

*Uram Jēzus, sēgill mēg!
 N. emēnt napkeletko a Paradicsombo.
 Gyüműőcsottu dē csapta a szēmit;
 a hālog efogta,
 gonosz vadpecsenye elūtalāto.
 Asszonyom, buódogasszonyom,
 mondom a szent īgīdre,
 szēn szēmīlōdre.
 A te szēn kezēd függeszkedjik rā.
 Hījjātok ide a Keresztōlū szén Jānost,
 hadd kērēsztellō mēg az ū szēn kezīve,
 hadd fuōlla mēg az ū szēn lōlkīve.
 Miērgyēd rām a tē liēlōgžētōdet,
 fūjītsd e rūla fōsīges Urīsten!*

/Szilvāgy, Za/

4.5. U.az

*Újvasārnap napkűőtekor emēntem iēn a Paradicsomkertbe,
 szén mīse hagatādsāro.
 Fōtekintāk arānuomafāro,
 beleesett iēn szōmeimbe galambok nyālo.
 Asszonyunk, szīēp szűz Mārija,
 iēn szēmēmre termis termett,
 hālog esētt.
 Fōnyītom iēn szén kezemet,
 rāfujolok szellōlkēmre.
 Nē fiē lānyom, nē fiē,
 uh hasznāllon Krisztus urunk remīnsīgē Gecemāni kerbe.*

/Valkonya, Za/

4.6. U.az

*Oh Atyām teremtōm!
 Elmentem én újvasārnap napkeltekor
 szentmīse hallgatāsra paradicsomkertbe.
 Feltekintek arānyalmafāra,
 beleesett én szemembe galamboknak nyāla.
 Oh asszonyunk szēp szűz Māria,
 termés esett én szememre,
 hālyog esett rāja.
 Ne félj fiam, ne félj,
 megfogom én szent kezemmel,
 elfuhītom szent lelkeimmel,
 úgy hasznāljon,
 mīnt Krisztus Urunk remēnysēge.*

/Zebecke, Za/

XV. 8.

5. U.az

Hályog hasadj meg a Krisztus szíve hasaddsáért.
 Vér oszolj el a Krisztus vére hullásáért,
 termés oszolj el a szűz Mária szüzességéért.
 Én uram Jézus Krisztusom!
 A te szent igéddel mondom szent parancsolatidat.
 Elvitte a boldogságos szűz Mária az ő áldott szent
 fiát az úr Jézus Krisztust a paradicsom kertjébe.
 Lefeküdvén, elaludván gyönyörűséges pálmafánok árnyékába,
 feltekintett tetejébe,
 szemébe hullott szép virágja,
 kedve megkülönböztet
 szent szíve meghervadt.
 Kérde tőle a boldogságos szűz Mária,
 kérde tőle, mi lőtt szerelmes fiam fényes Jézus?
 Mi nem lőtt engem, ő én áldott szent anyám!
 Ó én áldott szent fiam!
 Gyere velem a Jordán vizéhez,
 ott megmosogatlak,
 számból származott szent lélekzetemmel megfúllak.
 Valamint az úr Jézus szeme megtisztult,
 most ezen szem is úgy tisztuljon,
 vér, hálog, termés hetvenhét felé oszoljon,
 Miatyánk, üdvözlégy, Hiszekegy.

/Lébény, Mo/

XV. 9. HÁROM GYÓGYÍTÓ ASSZONY

1. "Az Geleztarol"

Fekszik vala az egy geleztas ember az tengernek
 partyan,
 oda mene három szép szent asszony,
 egyic szent Borbalya,
 másik szent Ilona asszony,
 harmadic, kinec neuet nem tudom:
 Szent Ilona asszony szedi ki az geleztas asszonnac
 az geleztat az ő beliből, gyomraból,
 Az szent Borbalya asszony aprora vagdala,
 ő kinec neuet nem tudom, az, az tenger fenekebe
 hanya,
 az tenger feneken meg nem maradhata,
 ot el osztla, el romla,
 Ez embernek az ő beliben, gyomraban, hasaban
 ugyan el osztollyon.
 Istennec hatalmaual,
 boldog Anya paranczolatlyaual.

/Bornemisza 7. bájoló
imádsága, 1578/

XV. 9.

2. Hályog gy.

A beteg minden nap elimádkozta, amikor ráért:

*Van egy rúzsakert,
abban van egy rúzsafa,
alatta ül három szűz leány,
egyik a vért mossa,
a másik a hályogot hasíjja,
a harmadik maga gyógyíjja.*

/Nagybaracska, Bb/

3. Nehéz vizelés, székrekedés gy.

A beteg ló, tehén, stb. esetleg ember feje felett 20-30-szor "eleven bütök" nevű, egy húzásra kibomló csomót kötnek és oldanak. Közben ugyanannyiszor ezt a szöveget mondják:

*Uram Jézus, segíts meg!
Orbán víze mellett
három szűz lány vala,
egyik ódi,
másik köti,
a harmadik hugyát /szarát/ eregeti
ennek a lónak. /tehénnek, gyereknek, stb./*

Ha a bütök-kötést véletlenül elhibázzák, nem használ.

/Őcsény, To/

4. "Szemverés" gy.

Szenesvizet készítenek.

Hiszekegy

*Dülő mellett megy három szűz lány
az egyik viszi az aranytüzet,
a másik aranyvizet,
a harmadik az aranysöprűt.
Boldogságos Szűz Mária söpörje le ennek a
lárnynak /fiúnak/ a lelkét.*

[Osztopán, So/

5. Vérzés gy.

*Három kisasszony ül a patak mellett,
az egyik neve vér,
a másiké víz,
a harmadiké tűz.*

*Jöve szűz Mária és mondá:
Menjetek innen, és szálljatok az ördög kemencéjébe!
Menj innen vér a szentséges Mária nevébe,
menj a három kisasszonyhoz, hogy aszaljanak meg!*

/Kalotaszeg?/

6. "Sárgaság" gy.

Napkelte előtt egy fához kell menni, és abban lyukat fúrni. A gyógyító a lyukba dugja széketét, ezt mondva:

*Három kisasszony elmene sétálni;
az egyik sárga volt,
a másik fehér,*

XV. 9.

*a harmadik veres;
a sárga fehérre hágott,
a fehér a veresre,
most menjenek mindhárman a zöld apjukhoz.*
/Kalotaszeg?/

7. U.az

A fenti gyógymód e szöveggel is ismert:
*Sárga elment sétálni,
találkozott veressel,
meg akarta ölni a vereset;
de jöve a zöld,
és agyonverte a sárgát a veres nevében.*
/Kalotaszeg?/

XV. 10. HÁROM GYÓGYÍTÓ ASSZONY + HÁROM VIRÁG

1.1. Szembetegség gy.

Dicsértessék a Jézus.

A gyógyító kezét a betegre teszi.

*Elment a mi urunk Jézus Krisztus
a régi járt útra,
szent misére,
vecsernyére,
sújtván az ő szent szemeit,
sújtás után vér bocsájtatott,
vér után termés,
termés után hájog.
Ebben mén az én szerelmes fijam.
Mikor elmentem a régi járt útra,
sújtván az én szemeimet,
elküldök a Paradicsomba három szűz leányt,
hozatok velők három termő ágat,
egy lesz a vérhasító,
harmadik lesz hájoghasító,
Krisztus Jézus ígéje,
Boldogasszony ereje,
távoztasd el ezen szolgáltnak
avagy szolgálódnak
szeméről a hállyogot.*

Öt Miatyánk, öt Üdvözlégy.

/Csengőd, Pe/

1.2. U.az

*I + n + r + i.
Názáreti Jézus, zsidóknak királya,
Juda nemzetségből való oroszlánny győzelmet vett;
szaladajatok ellenkező részek!
Dicsértessék az úr Jézus Krisztusnak drága szent
neve;*

XV. 10.

szent Jánosnak szép tiszta, aranyos vize.
 /Anna/ elindult,
 ág megcsapta szemét;
 ág után vér,
 vér után termés,
 termés után hályog,
 hályog után sötétség.
 Az úr Jézus Paradicsomában vagyunk három szép virág,
 ez alatt ül három szűz leány;
 egyik a vért mossza,
 másik a termést bontja,
 harmadik a hályogot hasítja.
 Vér osezoljon Krisztus sebeiből kifolyó vérért;
 a termés romoljon a Krisztus Jézus öt mélységes
 sebéért;
 a hályog hasadjon Krisztus Jézus szent haláldért;
 boldogságos szűz Mária keserves hét fájdalmáért.
 Vér vizare!
 Sötétség sárira!
 Világosság a szeme világára!
 Az vér,
 az termés,
 az hályog
 úgy müljon,
 úgy siessen elmenni,
 mint az boldogságos szűz sietett a Kálvária hegyére.
 /h.n./

1.3. U.az

Dicséertessék az úr Jézus Krisztusnak drága szent
 neve!
 Szent Jánosnak szép tiszta aranyos vize.
 Szent Anna elindult,
 ág megcsapta a szememet,
 ág után vér,
 vér után termés,
 termés után hályog,
 hályog után sötétség.
 Az úr Jézus Krisztus Paradicsomában van három
 szép virág,
 az alatt ül három szűz leány,
 az egyik a vért mossza,
 a másik a termést hasítja,
 a harmadik a hályogot hasítja.
 A vér elszórjon a szememről a Krisztus Jézus öt
 mélységes sebeiért,
 a hályog hasadjon le a Krisztus Jézus haláldért,
 a boldogságos szűz Máriának fájdalmáért,
 a vér a termés a hályogot vegye el.
 A boldogságos szűz elment a Kálvária hegyre,

XV. 10.

*Máriának szent kenetje,
Szentháromsdágnak nagy ereje,
vegye le a szememről a hályogot. Amen.*
Három Miatyánk, egy Hiszekegy.

/Kistelek, Cso/

1.3. Variáns: Kiszombor /Tr/

1.4. Szemfájás gy.

A beteg három napon át napkelte előtt a ráolvasó asszony-
nyal letérdelt az udvaron. A ráolvasó elmondta az imát,
és az utolsó sor közben keresztet jelölt hüvelykujjával
a szemére.

*Elment az úr Jézus Krisztus a szent misére,
sújtván szent szemébe.
Sújtás után vér bocsájtódott,
vér után hályog,
hályog után termés,
az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek nevében. Amen.*

/Szegvár, Cso/

1.4. Variáns: U.ottHárom gyógyító virág + beteg panasza

2.1. Hályog gy.

A gyógyító jobb kezével a hályogot simogatja, s mintha
mosná le, kezét a föld felé viszi, ezt mondva:

*Hiszök egy Istenbe,
Jézus, Mária, József a te szent nevedbe
kezdöm ezt az imádságot a te dicsőségedre
és tisztőletedre.
Uram, Jézus Krisztus,
mikor a fekete földön járt és mönt,
fenyőfa ága között sújtván szentségös szömejit,
Kérdi a boldogságos szűz Mária az ű szent Fiját:
Miért szomorkodván, bánkódván?
Vagyon a mi urunk Jézusnak három szál virágja:
egyét szakajtok vérrül,
másikat termésrül,
harmadikat hájogrul.
Vér és termés,
hájog,
hasadozzatok és szakadozzatok
errül a szömekrül.*

/Szőreg, Tr/

2.2. Szemfájás gy.

*Hiszök egy Istenbe,
Jézus, Mária, szent József,
a te szent nevedbe kezdöm az én imádságomat,*

XV. 10.

lőgyön a tő szent' neved dícséretire és szőmnek a
möggyógyulásdra!

Uram Jézus Krisztus
mikor a fekete földön járt,
méné ű a fenyűfák árnyai alatt
és sujtá az ű szent fejét
lőfüggesztötte az ű szent szőme fényit.
Hozzája mén a boldogságos szűz Mária:
Uram, Jézus Krisztus,
mit szomorkodol, mit bánkódol?
Mert van a mi Urunknál három szál virágom:
az egyiket szakajtotta vérrű,
másikat szakajtotta termésrű,
harmadikat szakajtotta hájogrű.
Vér, termés és hájog,
szakadozzatok és csattogózzatok lő ennek a szőmirűl!
/Szegec/

2.3. Szembetegség gy.

Mikor elmönt Jézus a jeruzsálemi kőbe,
mögcsapta a száraz szőlődg a szőmit;
előtanáta boldogságos Szűzanyánk:
Ő szerelmes szent fíjam,
tudok én arrul,
elmék a jeruzsálemi kőbe,
szakajtok három virágot:
a pirosat vérrűl,
a sárgát termésrűl,
a fehérét hájogrűl.
Mikor én ezt a három virágot leszakajtom,
a te szentségős szőmödrűl a hájogot lehasítom.
/Egyházaskér, Tr/

2.4. Láb fájas gy.

Mikor az űr Jézus Krisztus
leszállott a szőlőhegy közepére
megsűjtotta az ő szentséges szent lábait.
Bement az ő szent templomdba,
leült az ő szent székére,
lehajtotta az ő szentséges szent fejét,
az ő szent asztalára.
Oda szállott a boldogságos szép szűz Mária:
Mit búsulsz, mit bánkódsz,
szerelmes szent fíjam?
Van még a Krisztus urunknak
egy gyönyörűszép kis kertje,
abban van három szál virág.
Egyiket szakajtom vérrű,
másikat termésrű.
Vér, termés, fájdalom,

XV. 10.

oszoljatok széjjel
az én nyomorult lábaimrú!

/Tompá, Bb/

2.5. Fájdalom, betegség gy.

Hiszek az egy Istenben.
Mikor az úr Jézus leszállott a szőlőhegy
tetejére,
megsújtotta szent testét.
Bement az ő szent templomjába
leült az ő szent székére,
odament a boldogságos szűz Mária.
Mit búsulsz, mit bánkódsz szerelmes szent fiam!
Van még Krisztus urunknak három szál virág,
egyiket sujtom rákbetegségre,
a másikat tuberkolózis betegségre,
a harmadikat hirtelen halálra,
/Bármilyen betegséget lehet kérni./
Rákbetegség, tuberkolózis betegség, hirtelen halál,
mindenféle betegség,
oszoljatok szét az én testemről.
Te vagy boldogságos szűz Mária mindenkinek a
gyógyítója,
gyógyítsd meg az én testem.

/U.ott/

2.6. Szembaj gy.

Az úr Jézus kiment a szőlőbe,
megbotlott a szőlőtőkében,
és a szőlőtőke megvédte szent szemét.
Arra ment az édesanyja, a boldogságos szűz Mária
és azt kérdi tőle:
Miért sírsz szerelmes fiam, Jézus?
Jézus feleli:
Hogyne sírnék, szerelmes édesanyám, Mária,
a szőlőben jártam,
szőlőtőkében megbotlottam,
és a szőlővessző megvédte szerelmes szent szemem!
Ne sírj, szerelmes fiam, Jézus, felelé Mária.
Eredj a jeruzsálemi kertbe,
és szakíts le három virágot:
a pirosat szakítsd a vérről,
a fehérét szakítsd a hályogról,
a sárgát meg a termésről.
Az Atyaisten vegye le a vért,
a Fiú vegye le a hályogot,
a Szentlélek Úristen oszlassa szét a termést.
Három Miatyánk, három Üdvözlégy, Hiszekegy.

/Tóalmás, Pe/

XV. 10.

2.7. U.az

Elment a Kisjézus Gecimáne kertbe,
megvágta a szőlővessző szentséges szent szemét.
Vér ráereszkedett,
termés megtermett,
hályog elborította.
Arra ment a Szűzanya,
kérdé, mért sírsz, szerelmes szülöttem?
Hogyne sírnék, hogyne sírnék,
mikor a szőlővessző megvágta szentséges szent
szememet,
vér ráereszkedett,
termés megtermett,
hályog elborította.
Ne sírj, ne ríjj szerelmes szülöttem,
tudok én a Gecimáne kertben három szál virágot,
vérről vöröset,
termésről termettet,
hályogról fehéret.

/Tura, Pe/

2.8. "Hályog" gy.

Krisztus urunk bemönt a szőlőbe,
szent szömit mögcsapta egy szőlővenyige.
Szent szömből kicsordút három csöpp vérösség.
Krisztus urunk nagy szomorúan
bemönt a szent templomba.
Imádkozva möglátta Szűzanyánk Mária:
Hun jártál te, szent fiam, Jézus?
Mi lelt? Mi bajod?
Mér vagy olyan szomorú?
Ó, Szűzanyám, Mária,
hogyné vónék szomorú.
Bemöntem a szőlőbe.
Szent szömmet mögcsapta egy szőlővenyige,
szent szömből kicsordút három csöpp vérösség.
Igy szólt nagy szomorúan.
Ó, szentségös szent fiam, Jézus,
tudok én róla jó orvosságot.
Paradicsomkertbe három szép virágot.
Vérről pirosat,
termésről termettet,
hályogról fehéret,
Teljes Szentháromság egy Isten ereje,
oszlásd az én szömmről a hályogot!
Hej, szent fiam,
kerügesd mög ezt az ótárt,
ihol hozzád a kehöltöt,
az oltáriszentséget.
Létérgyel szent térgyre,

XV. 10.

lăkönyökül szent könyökire,
 főt看int a magas mennybe,
 ott lát egy tornyot,
 kívű aranyost,
 belű irgalmast.
 Ez a hét oltár:
 Szent Pétör és Pál.
 Hetedik mondja a misét.
 Aki eztet este lăfektibe,
 röggē főkétibe ěmondja,
 enyeri az örök boldogságot. Ammen,
 /Csanytelek, Cso/

2.9. U.az

Mikor az űr Jézus a jeruzsălemi templomba mönt,
 elěbe mönt a boldogsăgos szép szűz Măria,
 kěrdi tulle,
 mér sĳrsz, szerelmes szent fiam, Jézusom?
 Hogyne sĳrněk ědősanyăd,
 boldogsăgos szűz Măriăd.
 Kimöntem a szőlőbe,
 szőlővessző mögcsapta a szent szőmemet.
 Szent szőmőmbe három piros vér kicsőppent.
 Ne sĳrjăd, szerelmes szent fiam,
 ěn a jeruzsălemi kertbe űltettem három virăgot.
 Kettőt fehéret,
 egyet pirossat.
 Szakajjă fehéret,
 hogy a termő hălyog nă maradjon a szőmődön!
 Az enyimen sě maradjon,
 mer az űr Jézusěn sě maradt.
 Most ěs mindenkor ěs mindörökkőn örökkě. Amen.
 /Deszk, Tr/

3. Szemfăjăs gy.

A győgyitő nevetlen ujjăval keresztet vet magăra ěs a fă-
 jős szemre, ěs ezt mondja:

Mikor Jézus Krisztus szent Pétörre a fődőn jărt,
 möntek egy erdőségbe,
 mögcsapta /egy/ fenyű ága az ű szent szőmit,
 aszongya Pétörnek:
 Pétör, erĳgy el Ăgnis doktorhon,
 kěrjě tulle hăromfěle virăgot.
 Věrrű vöröset,
 hăjogrű fehéret,
 terměsrű termőttet!
 Valămint ahogy Krisztus urunk szőminek hasznălt a

hăromfěle virăg,
 űgy hasznăljőn a te szőmődnek az ěn imădsăgom!
 Ezutăn nevetlen ujjăval kőrűlkerĳti a făjős szemet. Mi-

XV. 10.

kor mindezt háromszor elismételte, elmondja a
Miatyánkot.

/Szeged/

4. "Hályog" gy.

*Mikor úr Jézus Krisztus a földön járt,
tüskebokor alá lehajolt,
szentséges szemét megszurta.*

Mén a boldogságos szűz Máridhoz.

/Itt rálehel a beteg szemére/

Meggyógyul a te szemed. Amen.

/h.n./

XV. 11. JÓ EMBER - GONOSZ ASSZONY /GYÉKÉNYÁGY, KÖPÁRNA/

1.1. Mellfájás gy.

A beteg háromszor mondja:

*Mikor Krisztus urunk szent Péterrel a földön járt,
bemöntenek egy szögén embörrhön, szállást kértek.*

A gazda ajálta, hogy ad,

de az asszon ajálta is, nem is.

Az asszony gyékényt terítött, és követ tött a feje alá.

Jézus azé szépen nyugodott, szén Péter is.

Ezután éccaka elkezdött /az asszonynak/ a mejje fájni.

Főkeltek korán. Jézus Péterrel elmöntenek.

Mikó möntenek őd darabon, aszonta Péter:

Uram, teremtőm!

gyógyítsd mög annak az asszonnak a mejjit!

Látod, hogy egész éccaka jajgatott!

Nem Péter, hagy szenvedjön!

Mögén elmöntenek őd darabon, aszongya Péter:

Uram, teremtőm!

gyógyítsd mög annak az asszonnak a mejjit!

Látod, hogy egész éccaka jajgatott!

Akkor aszonta Jézus:

Péter, eredj vissza.

Mondjad neki:

Engödelmes gazda,

engedetlen gazdasszon.

Gyékéndgy, küpárna,

Isten mondta szó.

Azonnal mögtért⁺ a fájdalom.

Három Miatyánk, három Üdvözlégy.

/+ = elmúlt/

/Egyházaskér, Tr/

1.2. "Gelka" gy.

*Volt, amikor Krisztus urunk a földön járt szent Péter-
vel, mentek faluról-falura, esteledett, és betértek
egy házhoz. Ott egy gazdag ember vót, és szállást kér-*

XV. 11.

tek. A háziasszony azt mondta, hogy mibe fektesse, mert őneki olyan rendes ágyneműi vannak. Látta, hogy milyen porosak. - Hát - azt mondja - adok szállást, de én csak gyékényt teríték le. És követ tett a feje alá. Úgy megvette az ágyat nekik, de nem ágyba, hanem földre, a szobába a földre tett gyékényt és követ a fejük alá. És így nagyon rossz nyugalomuk vót, egész éjszakán nem tudtak pihenni. Reggel, amikor felkeltek, Krisztus urunk megdélta avval, hogy akkora csomó legyen a nyakán, mekkora kő vót a feje alatt. Hát amikor elmentek, már neki dagadt a nyaka, annyira, és már ő szaladni kezdett, az asszony, hogy kérdezze, hogy mit is csináljon, hogy hát őneki olyan nagy daganat lett a nyakán?

Krisztus urunk azt mondta, hogy hát mondd azt, hogy: Gyékényből terített ágy,
kőből rakott párna,
kőszikla az ágyon,
Krisztus urunknak nem vót nyugalma,
ennek a gelkának se legyen nyugalma!

/Lábnik, ML/

2. "Gerka" gy.

Mikor Krisztus urunk vót a földön,
bekéredzett egy asszonyhoz.
Az vetett ágyat páporból,⁺
vánkos helyett tett követ,
s reggel, amikor felkelt Krisztus urunk, mondta neki:
Mekkora követ tettél a fejem alá,
akkora gerkáid legyenek a nyakadon.
S akkor, hogy elment, az asszonynak akkordra dagadott
a nyaka,

hogy nem tudott szólni.

Az asszony szaladott utána, hogy tanítsa meg,
hogy mit csináljon, hogy az elteljék.⁺⁺

Azt felelte Krisztus urunk, mondd úgy:

Páporból terített ágy,

kőből rakott párna,

kőszikla az ágyon,

hogy Krisztus Urunknak úgy nem volt nyugalma,
úgy ne legyen a te gerkádnak nyugalma a te nyakadon.

/+ = gyékényből/ /++ = elmúljék/

/U.ott/

3.1. "Kelevény" gy.

Kilencszer mondják napkelte előtt és napnyugta után:

Mikor az úr Jézus a földön járt;

bement egy jámbor gazdához,

haragos gazdasszonyhoz.

Kért szállást,

adtak neki szállást.

XV. 11.

Vettek neki földre ágyat,
gyékény ponyvát, kű vánkost.
Úgy ez a fájdalom helyét ne találja,
mint Krisztus urunk nem találta az ő ágyába.
Oszlassa széjjel az Atya,
oszlassa a Fiú,
oszlassa a teljes Szentháromság egy Isten
szerelmes szent anyjával, Máriával,
szent Józseffel,
az úr Jézus Krisztussal.

/Apátfalva, Csa/

3.2. "Pokolvar" gy.

Mikor az úr Jézus itt ezen a földöm járt, utazott.
Bemént egy jámbor gazdához,
haragos gazdasszonyhoz
szállást kérni.
Adott neki szállást gyékényponyván még kővánkoston.
Minthogy az úr Jézus ezen a gyékényponyván és kő-
vánkoston helyit nem találta,
úgy itt ez a fájdalmas pokolkelet, pokolvar
vagy akarmiféle támadás itt ebben a testbe
helyit nő találja.
Ménjén lő a föld alá fájdalma!
Oszlassa el az Atyaisten!
Oszlassa el a Fiúisten!
Oszlassa el a Szentháromság egy Isten!
Ménjén lő a föld alá fájdalma!

/Királyhegyes, Cso/

3.3. Fájdalom gy.

Miatyánk

mikor az Jézus jerikobol jeruzsalembe ment
ut közbe elfáradott
bement egy házhoz szülés kért
kapott szállást az úr Jézus
gyékén ágyat kőpárnát
ur Jézusnak gyékén ágya kő párnája
melyen nem volt neki semmi maradása
ennek a fájdásnak se legyen itt semmi maradása
oszlassa e a teljes szent háromság egy Isten amen!

/Kiskunfélegyháza, Pe/

3.4. "Támadás" gy.

Mikor az úr Jézus a földön járt,
tanált jámbor gazdára,
jámbortalan gazdasszonyra.
Főzött neki sajttalan kását,
adott neki nádkést,
vetett neki gyékényágyat,
adott neki kőpárnát.
Az úr Jézus a gyékényágyon, kőpárnán nem maradhatott,

XV. 11.

*ez a pokolbeli fájdalom se maradhasson énrajtam,
csak menjen el hetedhét ország ellen,
ott es menjen a föld alá,
ott se tegyön semmi kárt!*

/Apátfalva, Csa/

3.5. "Nyilamlás" gy.

*Uram Jézus Krisztus,
aki meggyőztet a poklot és halált,
légy segítségemmel a te szolgádnak.
Mikor Krisztus a földön járt vala,
szállást kért vala,
engedelmes gazdája,
haragos gazdasszonya,
gyékény ágya,
kő vánkosa;
nem nyughatott,
nem maradhatott.
Ugy ezen te szolgádnak a nyilamlása, nagy fájdalma
ne nyughasson;
ugy siessen elmenni,
mint sietett az boldogságos szűz Mária a Kálvária
hegyére.*

/h.n./

3.6. "Pokolvar" gy.

*Mikor az Uristen ezön a földön járt,
tanált jámbor gazdát,
haragos gazdasszonyt,
gyékény ponyvát,
sajátlan⁺ kását.
Ez a nyavalya ennek a látnak úgy ne árthasson a testin,
mint Krisztus urunk nem maradhatott a kű ágyon.
/+ = sötlan/*

/Majdán, Tr/

3.7. Fájdalom gy.

*ó jén éddös Jézusom,
szent száddal lehölj rá.
Elindult kis Jézus,
előtanát egy zsidó asszonyt,
ágyat vetött néki,
gyékény ágyat,
kű párnát,
Jézus a kű párnán nem nyughatott,
ezön a nyavalya se nyughasson,
se pedig ez ne maradhasson,
ez a Jézus szava.*

/Egyházaskér, Tr/

3.8. U.az

*Mikor Krisztus urunk Pétorre a földön járt,
bemönte a városba,*

XV. 11.

onnan mög bemönteek egy házba;
 tanítak jámbor gazdát,
 haragos gazdasszonyt.
 Kért tülle vacsorát;
 adott nekik kű kenyeret, fa kést,
 főzött nekik sajttalan kását.
 Azután mög kért tőlük szállást:
 vetött nekik gyékény ágat, kű párnát,
 Jézusnak a kű párnán nem vót maradása,
 az te testödbe ennek a nagy fájdalomnak
 úgy ne lögyön maradása.

/Szeged, Cso/

3.9. "Seb" gy.

Mikor az úr Jézus a földön járt,
 bekopogtatott a szegény ember házába,
 szállást kért.
 A haragos asszony adott neki kő kenyeret, fa kést,
 vetett neki puha ágat kőpárnából,
 de ezen Krisztus Jézus nem nyughatott, pihenhetett.
 Te se nyughass, te se maradhass,
 tisztulj innen, takarodj!

/Atkár, He/

3.10. Betegség gy.

Mikor Jézus Krisztus a földön járt,
 volt neki gyékényágya, kőpárnája,
 jámbor gazdája, haragos gazdasszonya.
 Bevándorolt egy kis házba,
 az ágyára fejét lehajtja.
 Uram, drága Jézusom,
 a te szent igéddel mondom:
 ahogy elmondtam a te kis versedet,
 úgy távolítsd el tőlem ezt a veszélyt.
 Környékezzon meg az Atyaisten,
 környékezzon meg a Fiúisten,
 környékezzon meg a Szentháromság Úristen;
 vigye a földbe ezt a betegséget,
 e földi élőlényt többet ne kínozza meg;
 Vigye el az Atyaisten,
 vigye el a Fiúisten,
 vigye el a Szentlélek Úristen. Amen.

/Zagyvarékas, Pe/

3.11. Torokfájás, torokgyík gy.

Megindult a Krisztus urunk a földend.
 Kű ádzsat vetének,
 kű párnát tevének,
 szóttalan kását főzének.
 Ennie ádtak a Krisztusnak.
 Nem ult ura megnyugodzsék a kű párnán, sze kű ádzson.
 Sze nem ult a megszáttulodzsék⁺e szóttalan kászával.

XV. 11.

Ud ne ledzsek megnyugodzsék e gilka betegnek e nyákába.
 Kiszökjék e nyákdából,
 biémennyen e nadzs erdőbe,
 biészökjék e vadlyánynak e köbelibe.
 E beteg elmaradsson tisztán,
 mind kiszületett⁺ e világra,
 megszületodzsék.⁺⁺

/+ = megszületett/ /++ = jóllakjon/

/Gyimesfelsőlok, Csík/

4. Fájdalom gy.

Mikor Jézus Krisztus szent Pétorre a földön járt,
 bemönt egy házhoz,
 tanítak engödelmes gazdát,
 engödetlen gazdasszonyt.
 Az embör akart háldást adni,
 az asszony nem akart:
 ott háttak,
 kaptak termés küvet, gyékén ágyat.
 Jézus fekszik rajta.
 Jaj, de kemény ágy!
 Engödelmes gazda,
 engödetlen gazdasszony.
 Jaj, de fáj!

Öt Miatyánk, öt Üdvözlégy

/Hosszúhát, Cso/

5. Torokfájás, torokgyík gy.

Krisztus urunk elindula szent Pétervel.
 Bémenének egy házhoz,
 s vettek ké ágyat s ké párnát.
 Atkozott fehérnép,
 jámbor férfiú,
 Krisztus Jédusnak sítelen pogácsa,
 fételen kása.
 Krisztus Jédusnak egészséges ágya,
 kébel lett párnája.
 Kérem Krisztus Jédust,
 vedd ki ennek a Marikának kébel lett párnáját,
 nyaka hol vidd el késziklákra.
 A beteg maradjon egészségesen,
 hogy az Isten adta.

/Lészped, ML/

6. "Gilka" gy.

Hüvelykujjukat köpdösték:

Krisztus urunk mikor a földön járt,
 talált jó emberre,
 rossz asszonra.
 Az asszon vetett nekik gyékényágyat,
 tett köpárnát,
 adott kötöken kását,

XV. 11.

sűtelen pogácsát,
Krisztus szava mondása,
gilka elmúlása!

"S akkor tettek így, töpdösték, ptü, ptü, ptü!"
/U.ott/

7. "Gilka" gy.

En előlvasom /Annának/ a nyakátó
hetvenhétféle gilkát,
hetvenhétféle torokgyékét,
brénkát,
szokát,
csumát,⁺
hollárát,⁺
dagadást,⁺⁺
ágyinát.⁺⁺
Tik hetvenheten vattok,
hétről maradjon hatra,
ötről négyre,
négyről háromra,
háromról kettőre,
kettőről, egyről sém mire.
Mer Krisztus urunk mikor a féden járt,
talált egy jó emberre s egy rossz asszonra.
Az asszon nekik vetett gyékén ágyat,
tett kő párnát,
adott főtelen kását,
sítelen pogácsát.
Krisztustól mondáso
lőgyen gélka elmúláso.

/+ = kolerát; ++ = torokbetegséget; román/
/U.ott/

8.1. "Gelka" gy.

Krisztus urunknak
főde jártában
jámbor gazdájával
hamis gazdasszonyával
gyékény ágya,
kő párnája,
sótalan kása vacsordája.
Hét gelka,
hétből maradt hat,
hatból öt,
...
egyből semmi.
Ugy eloszolják,
mint a hob⁺ hogy eloszlik!
/+ = hab/

/Pusztina, ML/

XV. 11.

8.2. U.az

Gyékény ágya,
 kő párnája,
 sőtalan kása vacsorája.
 Hét gelka,
 hétből maradt hat,
 hatból maradt öt,
 ötből maradt négy,
 négyből maradt három,
 háromból maradt kettő,
 kettőből maradt egy,
 egyből semmire.
 Úgy eloszolják, mint a hab, hogy eloszlik!
 /U.ott/

9.1. Szemfájás gy.

Mikor az úr Jézus a földön járt,
 ment, mendégélt,
 betért egy házhoz,
 szállást kért.
 Adtak neki éjjeli szállást,
 vetettek neki gyékény ágyat,
 és adtak kőpárnát ... /hiányos közlés/
 /Szegevár, Cso/

9.2. "Seb" gy.

Mikor Krisztus a földön járt,
 szállást sehol nem talált,
 talált egy kőpárnát és azon nem találta nyugtát,
 ez a kelés is úgy ne találja nyugtát a te szolgádba.
 /Csorvás, Bé/

10. "Kelés" gy.

Háromszor olvastak rá, közben gyűrűs ujjal körülkerítették:

Jézus kősziklán feküdt,
 kőpárnával takaródzott,
 nem nyughatott.
 Te se nyughass,
 ne maradhass,
 tisztulj innen, takarodj!

Utána keresztet vetett a kelésre. A harmadik ráolvasás után elmúlt.

/Atkár, He/

11. Fájdalom gy.

Krisztus Jézus földön jártában,
 gyékény ágya,
 kő párnája,
 sőtalan, föttelen kásája,
 av vót este vacsorája,
 egy rossz asszon,
 s egy jó ember adta vót,
 Fu, fu, fu!

/Gyimesközéplek, Csík/

XV. 11.

12. Torokfájás gy.

Istennek nevében kezdem el
 az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében, ámen.
 Fuss, fuss, meredek,
 soha sehun menne állj,
 mint Krisztus Urunk ezen a feődön nem állott,
 gyékény párnája,
 keő vánkoscája.
 Oszlasson el téged az Atya,
 oszlasson el téged a Fiú,
 oszlasson el téged a Szentlélek.
 Semmi vaót,
 semmi legyen,
 oszollyon el ez a kövi.

A második rész után háromszor keresztet vetnek rá.

/Szentistván, Bo/

13.1. "Támadás" gy.

Krisztus urunknak gyékény ágya,
 kü párnája,
 tüskös lepedője,
 sajttalan⁺ kásája,
 Jézus mondása:
 Múljon el a támadása!

/+ = sőtlan/

/Monostor, Te/

13.2. Kelés gy.

Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Úristen nevibe
 köröszttöllek sémminnek.

Gyékénykáka,
 köpárnája,
 Krisztusnak tüskös lepedője.
 Sajttalan kásája.
 Krisztus mondása:
 Múljon el a támadása!
 Atyaisten, oszlasd el,
 Fiúisten, mulaszd el,
 Szentlélek Úristen, vidd el!

/Szőreg, Tr/

13.3. Rándulás gy.

Gyékényágy, köpárna,
 úr Jézus mondása:
 Ennek a nagy fájdalomnak
 lögyön elmúlása.

/Kiszombor, Tr/

13.4. Emlő-daganat gy.

Dicsőség az Atyának és Fijának és Szentléleknek,
 miképpen kezdetben vala, most és mindörökkön örökké,
 ammen.

Engödetlen gazdasszony,
 engödelmes gazda,

XV. 11.

*gyékénnád,
kűpárna,
Jézus mondta szó,
hol lappadjon!*

Miatyánk, Üdvözlégy

/Szeged, Cso/

13.5. Ismeretlen cél

*Jámbor embör,
gonosz asszony,
kűpárna,
Jézus mondása
jusson eszödbe!*

/Egyházaskér, Tr/

13.6. "Kelés" gy.

*Kőpárna,
gyíknád,
engedetlen asszonyi állat,
engedelmes férfiú,
ezt mondom a Boldogasszony nevében.
Oszlasson el az Atya,
oszlason el a Fiú,
oszlason el a Szentlélek Isten. Amen.*

/Lőrinci, Nó/

13.7. "Kelés" gy.

*Mikó az Úristen a szögény asszonyhon bemönt,
bajkolódott,
aszmondja:
kűpárna,
káka ágy,
Isten mondja szó.*

/Tápe, Cso/

13.8. "Csöcsfájás" gy.

*Erős asszony,
engedelmes embör,
a Jézusnak gyékény ágya,
kűpárnája,
ez a csöcsfájóknak
legnagyobb orvossága!*

/Szőreg, Tr/

13.9. Ismeretlen cél

*Kő-pad,
gyékényágy,
csepegés alatt való ser,
sótalan kása,
ez a Jézus három szava,
s használjon az egész világnak.*

/Erdély/

XV. 11.

13.10. Mellfájás gy.

*Küppárna,
gyékénydgy,
sajttalan kása.
jóakarató embör,
rossz szándékú asszony,
az Isten szava, mondása.
Ez lögyön a csöcsfájósok
orvossága.*

/Tápé, Cso/

13.11. "Csöcsfájás" gy.

*Küppárna,
gyékénydgy,
sajttalan kása;
Jézus szava,
ezáltal múltjon el
ennek a csöcsnek a fájdalma.*

/U.ott/

13.12. U.az

*Küppárna,
sajttalan kása,
Isten mondása,
ez a csöcsfájósoknak gyógyulása.*

/U.ott/

13.13. "Gelka" gy.

*Krisztusnak köppárnája,
sütelen pogácsája,
fötelen galuskája.
Legyen a gilkának elmulása,
met a Krisztus hagyománya.*

/Lészped, ML/

13.14. U.az

*Gyék dgya,
köppárna,
Istennek mondása,
és gelkának elmúlása.*

/Pusztina, ML/

13.15. "Minden baj" gy.

*Gyékén káka,
küppárna,
Jézus mondotta:
múltjon el!*

/Szőreg, Tr/

14. "Süh" gy.

Egy lélegzetre mondja el, közben jobbával a beteg arcát simogatja:

*Gyékén dgy,
küppárna,
haragos asszony,*

XV. 11.

engedelmes embör.
 Sü,
 hetvenhétféle sü,
 úgy eltisztuljátok,
 mind ennek előtte vót!
 Szentök,
 szent angyalok,
 úgy eltisztíjjátok,
 mind ennek előtte vót!

/Egyházaskér, Tr/

15.1. Torokfájás, "torokgyík" gy.

Főtelen kása,
 sütelen pogácsa,
 gyékén alatt való Krisztus köpárnája.

/Gerlén, ML/

15.2. "Megrontott" tehén gy.

Gyíkiny dunyha,
 kűvánkös.

/Kapunvár, Sp/

16. Ismeretlen cél

El indula Krisztus Urunk Szent Janossal
 érkezett a Fene asszonyhoz,
 szállást kért,
 adott szállást,
 tsindlt kőbül párnát,
 vasbül lepedőt,
 el méne onnat az erős aranyos oroszlánval.

/Hódmezővásárhely,
 Cso; 1744-1750 kö-
 zötti boszorkány-
 per/

16. Variánsok: U.ott

17. Fájdalom gy.

Istennek mondom parancsolatjábú,
 a te sz. hatalmaddal sz. háromság úr Isten!
 Elindula urunk Jesus Kristus egy 'sidó városban,
 vete ő néki egy 'sidó ledny kő vánkost, gyékény lepedőt.
 Mint urunk Jesus Xs nem maradhatott kő vánkoston, gyékény
 lepedőn,
 úgy ne maradhasson keserves fájdalmad a csontaid vagy
 más tagjaidban.

/Kiskunhalas, Pe;
 1752-es boszorkány-
 per/

18. "Szemverés", torokfájás, stb. gy.

Mikor a Jézus Krisztus mőnt Jeruzsálemben,
 szömbetandt egy zsidó lánt.
 Kérdi túllé:
 Hol jártá te zsidó lány?

XV. 11.

*Jeruzsálem városába.
Gyere vissza véllem, vessé neköm gyékéndgyat,
kűpárnát!
A zsidó lán vetött a Jézusnak gyékéndgyat,
kűpárnát.
Ahogy a Jézusnak azon nem vót maradása,
úgy ne lögyön ezen a kiseddön sömmiféle betög-
ségnek, szömverésnek maradása!*

/Torontáltorda, Tr/

19. "Gelka" gy.

*Irigyeknek imádsága,
üdvözlégyszép rózsája.
Mikor Krisztus Urunk velünk szembe lakott,
házasságra hiutt.
Kőből párnája,
páporból⁺ terített dgya,
úgy ne legyen annak a gelkának nyugodalma,
mint Krisztus Urunknak hogy nem volt.
/+ = gyékény/*

/Lábnik, ML/

XV. 12. ASZTALTERÍTÉS A HEGYEN

1.1. "Pokolszökés" gy.

*Elindula bódogságos szűz Mária,
kiméne nagy hegyre,
egy lovat megtalálá.
Megfogá, elvágá,
asztalt tevé belőle.
Mennye csomót,
mind melléje hitta,
csak a pokolszekést nem hitta;
Elszárada a pokolszekésnek a töve.
Mind a Krisztus Jézus adta az ő testjét.
Bódogságos szűz Mária,
adj vigasztalást
ennek az /Ilanának/.
Ha foga váj,
ha foga húsán van,
menjen a pusztákra!*

Rongyot gyűjt, füstöli a fogát, vagy amire nőtt a pokol-
szökés, a rongy hamujával háromszor megkeni. Háromszor
mondja és keni.

/Lésped, ML/

1.2. U.az

*Elindult boldogságos szép szűz Mária,
kimene egy hegyre,
megtalálta egy fehér lovat,*

XV. 12.

elvdgá,
asztalt teve belőle.
Az egész csomót odarikótatta,
csak a pokolszökeést nem rikótotta oda.
Pokolszökésnek megharsant,
megcsattant a töve,
úgy eloszolják,
mint a hob hogy eloszlik.

/Pusztina, ML/

1.2. Variáns: U.ott

1.3. U.az

Boldogságos szűz Mária felült egy nagy lóra,
s kiment egy nagy hegyre.
Egy szép asztalt terített a nagy hegyen,
s egy nagy lovat elvdgott.
Az egész csomókat melléje hitta,
csak a pokolszökeést nem fogták meghinni az asztalhoz.
Pokolszökés mérgibe
hasadott hetvenhétbe.
Gyökere szerte szakadjon,
nagy kősziklákra maradjon,
s /Ilondt/ soha meg ne találja.
Dagadjon,
lohadjon,
csak a heje maradjon.

/Lészped, ML/

2.1. U.az

Háromszor kell mondani:

Anyám kerített egy nagy asztalt,
édesanyám minden csomót odahiott,
feketét,
kékét,
zödet,
pirosat,
kilencvenkilencféle csomót.
Ezt nem hitta oda,
ez megharagudott,
/Anna/ nyakára szállott.
Menj el a pusztákra,
pthü, pthü, pthü!

A végén háromszor köp.

/Lábnik, ML/

2.2. U.az

Anyám csinála egy nagy asztalt,
elvdga egy fejér lovat,
az egész pokolszökeést odahívta.
Menjetek a kősziklákra,
ahol a kutydák nem ugatnak,

XV. 12.

*s a kakasok nem kukuríkolnak,
menjetek!*

/U.ott/

2.3. "Kelés" gy.

*Édesanyám csindált egy nagy asztalt,
minden kelést odahívott,
csak ezt a nagy kelést nem hívta oda.
Ez a nagy kelés menjen ki a kősziklára,
hol a kutyák nem ugatnak,
kakasok nem kirikelnék.*

/U.ott/

2.4. "Pokolszökés" gy.

*A király csindála egy nagy asztalt,
mindegyiket meghívta,
csak a pokolszökést nem hívta meg.
A pokolszökés bánatos lett,
reament erre az emberre.
Térj meg, térj meg,
menj bé a pokolba,
ahol harangszó nem hallik,
s ott legyen nyugodalmad!*

/U.ott/

3. "Dalák" gy.

Egy adatközlő ismerte csak a dalákról való ráolvasást;
két részletben mondta el, mert a gyűjtő idősebb volt ná-
la, és félt hogy elveszti hatását, ha elmondja.

A két részlet így egészíti ki egymást:

<i>Dalák, dalák</i>	<i>Dalák, dalák,</i>
<i>fekete dalák.</i>	<i>fekete dalák</i>
<i>...</i>	<i>fehér dalák,</i>
<i>zöld dalák,</i>	<i>...</i>
<i>...</i>	<i>hetvenhétféle dalák,</i>
<i>telepedett</i>	<i>...</i>
<i>a szemébe,</i>	<i>...</i>
<i>az ő arcába,</i>	<i>...</i>
<i>eredj onnan,</i>	<i>eredj oda,</i>
<i>oda ahol a kakas /nem/</i>	<i>ahol a kakas kukorékol,</i>
<i>kukorékol,</i>	<i>Isten anyja asztalt terített,</i>
<i>/Isten/ anyja lakomát</i>	<i>meghívta</i>
<i>készített</i>	<i>a ... hólyagot</i>
<i>és meghívta</i>	<i>hetvenhétfélét.</i>
<i>a fekete hólyagot</i>	
<i>...</i>	

/U.ott/

XV. 13. NEM GYÖKEREDZŐ KÖ

1. "Contra Tharghy Equorum" /lótályog gy./

Erdewnyar wala lebeke tharghy.

Beka wala ekeye.

kygyo wala ofthora.

Zanth wala keweth.

Weth wala keweched.

parancholok en theneked

*hogy my keppen a kew nem ghyekerezhethyk és nem
lewelezhethyk*

*azon keppen the Ith a lowon ne ghyekerezhessel es
erekedhessel.*

/Szelestei-féle rá-
olvasás, 1516-1518
között/

2. "Torok gikrol" /torokgyík gy./

*Christusnak szent vere megh szalla emberj allatnak testeth,
tetemeth*

szent attjanak szentseges teje megh mossogata, [!]

hol szant uala szent szeries,

szant uala keöueth,

veth vala keöueth,

ekeje vala gjik,

barma vala beka,

ostorossa vala kigjo.

Szolala vronk, azt monda,

szent szeries, attja istenek szereteö szentj,

az te szent szantassod vetesed egg czepe se lehessen,

magua ne lehessen,

magoth ne teremphessen.

Ezert mondom en aldoth szenth fiam, Jesus,

kith szenth veredel, halalodal megh valtál,

hetven heth fele Torok gjkia

hetuen het fele bekaja kinek lenne,

egg czep se lehessen,

*mjnth szent szeriesnek az eö szantassaba vetesseben magua
nem lehet.*

*Tegedeth en azerth irtalak megh, hetuen het fele Torok gik,
hetuen het fele beka,*

az Istennek akarattiaval, paranczolattjauál,

hogj semmi nemeö halala, fuladassa

vele ne legjen testeben,

tetemeben, inakban, vereken,

vgjan szakadozon testebeöl, tetemebeöl,

mjnt az artatlan Iesusnak szent kinia husuet napjan 36 oran.

Kereztellek Christus vrunknak eöth vyauál

eöth merth sebeuel,

eöth ezer angjalauál

XV. 13.

*egessegre, üduessegre, io szerencerenczere [!]
ez vilagj tellies eletere, Amen.*

"Ket imatsagban kel ez vtolso verset el mondani az
keleuenreöl, torok gjkrol."

/XVII.század első
harmada/

3. Torokfájás gy.

*Ezékiás püspök elment szántani,
béka ekéjével,
gyík üstökével,
kígyó ostorával.
Addig szántotta a földet,
hogy az oszlott, bomlott,
úgy oszlódjon, bomlódjon a te torokfájásod is.*

/Mernye, So/

4. "Zsébre" gy.

*Elindult szent Antal szántani,
követ ment szántani,
de úgy ment,
hogy ne nőjjön a gyerek szádjába a zsébre,
mint szent János köve közt nem nőtt meg a gyöngyszem.*

/Abaujdevecser, Ab/

XV. 14. HAMIS BÍRÓ

1. Fekélyes ló gy.

*Holott be ült ket hamis Biro Szekiben,
latnak vala igazat,
itilnek vala hamissat,
valamint az a ket hamis Biro Urunk Ur Istennek
szent szinet nem lathatják,
igaz ugyan Ugy ne maradhasson megh ebben az szal kék
avagy pej loban*

*sarga fekelý,
feer fekelý
zad⁺ fekelý,
apro fekelý,
mind az hetven het féle fekelý-ek közül egy se
maradhasson megh
ebben az szal kék⁺⁺ vagy pej loban,
en mondom Boldogh Asszonyinak idejébül,
Jesus Chtusnak parancsolatjabül.*

"Az lovat az nap kelet felől kell fordítani és ezeket az
szokat haromszor mongya el es minden az ... Miatyánkot is
utoljára."

/+ = nyilt; ++ = szürke/

/XVII. század/

XV. 14.

2. "Nyű" kihajtása állatból

"Hogj az njuek Lonak uagj akar melj fele marhanak sebul
ki huljanak, oluas rea ez jgheket haromzor, es harom
Miatjankot."

*Ul uala ket hamjs bjro,
jtjlt jgazat,
az jgazat hamjsnak,
az hamjsat jgaznak,
mjkepen az hamjs bjrak, az eleo Jstennek zjnje
elejben nem mehetnek, es Szent orzagaban,
azon kepen ebben az marhaban /zeorjn kel neueznj/
az feregh megh ne maradhason.*

"Pazabj Georgj djak oruosaga ut djcjt tule jgen probalt,
nemjs kel egjebel semmjuel oruoslanj, hanem az jgjekt
ehomra mjndennap rea mondanj."

/1635/

3. Fekélyes ló gy.

"Oluas rea ezeketh haromzor es mindenegh utan egj
Miatiankoth."

*Vl uala szekibe az hamis biro,
ki az igazat hamisra forditia uala,
mi kepen Vrunck Christus Jezus eleoth megh nem
marathata az hamis biro,
ugj ennek az fekete Lonak, ez az undok rut fekelj
megh ne marathason,
se buriben, se tetemeiben,
se czontiaiban, se ezeiben,
se semmi nemu tagjaj keozeoth
mikepen Vrunck Jeszuz Christus szekj eleoth megh
nem marathath az hamis biro.*

/1635/

XV. 15-33. EGYÉB

15. Marha óvása vadállattól

"Ittem Barj kouacz Balazne monta Oruosaga ha az marhaja
ualakjne mezeoben tanal maradnj, akar mj fele marhaja
legjen, hogj az uadak ne banczak azokat az jgheket kel
haromzor reajok el mondanj de az marhat zeorjn kel megh
neueznj ut sequjtur."

*Ul uala /Ej/ Sjnaj hegjne tetejen Abraham, Izak,
keotnek uala fejer fatjolt,
hjm farkasnak, neosten farkasnak, az en marhamra
/zeorjn kel neueznj az Marhat/
az eo zajath fel ne tathasa,
az eo zemeth megh ne njthasa,
az eo negj labat megh ne mozdjthasa,*

XV. 15-33.

*mondom Jstennek paranczolatjaua,
boldogh Asszszonnak het Szent jgejeuel.*

/1635/

16. Állat vérzésének elállítása

"Az melj Loath uagj Barmoth megh uerhetik uagj uerit
bocztatik es megh nem alathatiak. Mond ezeket haromszor
rea."

*Az Zinaj hegjneket tetejen egj kü aztal,
az ku aztal meghet egj kü Azonj ember,
az ku Azonjembernek ku karjan egj ku giernek,
az kü Azonj ember /nek karjan/ az ku giermeknek ki
uetette az eo kü mellieth,
ualamind abul az ku meljbul se nem czeordul se nem
czepeñ,
sinten ugj se ne czeorduljeon se ne czepeñien az
en kek louamnak az uere:*

"dicitur probatum."

/1614/

17. Per sikere

"A ki perelni akar veled, azt mond."

*Egyszer elmennék egy uton,
Latek három iccolmot.⁺
Egyikben ül vala Kristus urunk,
másodikban ül vala Jesus,
harmadikon ül vala Asszszonyunk szűz Mária.
Valaki elvenne fatyoldt Asszszonyunk szűz Máriának,
az árthasson, véthessen énnékem ez mai napon.
Másodikon ül vala Ur Jesus.
Valaki az ő vérében megmosodnék,
az árthasson, véthessen énnékem e mai napon.
Harmadikon ül vala Krisztus Urunk,
valaki az ő vérében megmosodnék,
az árthasson, véthessen e mai napon.*

"Háromszor kell ezt mondani a törvényházban, míg az
peresed bémegyen."

/+ = ismeretlen jelentésű szó/

/Marosvásárhely, Mt;
1620/

18. U.az

"In Nomine Domini.

Hogy ha perelni akarz valakivel, es nyerni akarod, tehát
minek elotte be mennel az szek hazba, eleoszeor az Szek
haz eleött ez ighikett mondd ell, az utan az Pater nostert
Tribus vicibus."

*Kün üll vala Asszszonyunk szep Szűz Maria /fel/ fekete
feoldnek szinen,*

*Veres Tengernek keozepen,
eoleben vala gusalía,
gusalían fon vala,
eoleben az eo aldot szent Fiatt rengeti vala,*

XV. 15-33.

oda jeoue Teorueny teueo harmincz Sido Leany, [!]
 eoteot ideze Teoreueny szekben,
 Teoreueny teueo harmincz Sidoknak eleyben,
 hogj Szűznek mondotta eo magat;
 maga⁺ fiatt rengeti;
 kezde erette Aszszonyunk szep Szűz Maria keseruesen
 Sirnia:
 Megh szolalla Urunk Jesus Christus negyven napi kis
 koraban:
 Mitt sirz Szűzesseges Szent Anyam?
 Mitt ne siriak aldott szent Fiam Jesus,
 ha ide jeott vala teorueny teueo Harmincz Sidoknak
 edgyk leanya,
 engemett ideze teorueny szekben harmincz Sidoknak eleybe:
 hogy Szűznek mondomtam magamot,
 maga⁺ Fiamot rengetem;
 Meg szolalla Urunk Jesus Christus,
 Vegy fel engemet,
 Szűzesseges ves karodra,
 Vigy be engemet Teorueny teueo Harmincz Sidoknak
 eleyben,
 megh felelek eretted.

/Pater noster. & C/

"Notabam Anno Domini 1653. dje 28 Mensis July"

/+ = noha/

/1653/

Jézus életének eseményei 19-30.

19. Fekélyes ló gy.

Ha Fekeles louath uagion semmiuel se oruosolt hanem
 ezeket az igiket oluas rea"

Mikor Vrunk Jezus Christus suletek:
 am el mene az eo szereteo szenth szolghajahoz,
 keresztelto Szent Janoshoz
 hogj megh keresztelkednek az Jordanak uizebe;
 Mikor Vrunk Jezus Christusnak nem arthatanak es az eo
 szent korozmanjanak,⁺
 az Jordanak uizeuel az eo Szent korozmania helen marada.
 Jaj ennek az fekete lonak ez az fekelj,
 Het fele fekelj,
 Hetfen het fele rut undok fekelj,
 igaz ugian ne arthason, ne uethesen,
 megh ne marathason se testeben, se czontiaban,
 se beoriben, semmi nemu izeben, tetemeben,
 mind Vrunk Jezus Christusnak nem arthatanak az eo
 Szent korozmanianak,
 az Jordanak uizeuel
 az eo Szent korozmania helen marada Amen.

XV. 15-33.

"Ezeketh haromszor oluas rea az lora, es mindenigh utan
egj mi Atiánkath. Probalt."

/+ = ismeretlen jelentésű szó/

/1635/

20. U.az

"fekyles lwthwl"

En nemes assonjom sÿz marÿa,
mÿkorth az the senth fÿjadoth sÿlethÿd ÿeswsth
sÿzen es thÿstan,
azkorth the hozÿad gÿwe egÿ serehte Sented se ... [szent]
Janos

az ÿob kezÿben hoza egÿ fegÿr sÿp thÿs...

az fegÿr sÿp thÿsta kezkeneben az the senth fÿjadoth
[tisza keszkenőt]
el fel wÿewÿe

wÿththe wala az ÿardan wÿzÿre
az ÿardan wÿzÿben megh mossa megh fÿrÿsthy,
mel sÿp thÿstan megh marada az fegÿr sÿp thÿsta
keskene az the szent

fÿadthwl
olÿan sÿp thÿstan megh maragÿon ez Sere lw ez
gonosz fekÿlthÿwl,

in nomine patris

"tria pater noster et aue maria tot uel vnam missam
gloriosissime marie virginis ad honorem."

/XVI. század eleje/

21. "Sÿly" gy.

"Sÿlÿrÿl valo szez imatsagh.

Probatum est, melliet minden nap migh az nap fel nem iö,
haromszor kel tisza sziböl az sÿliös embernek ell mondanj"

Azt mondd Urunk Szent Janosnak,
menj ell te Janos az Jordán vizehez,
mond megh az Jordán vizenek, tisztulion megh,
mert el ieo az ő Ura teremptöie
eö benne megh keresztelkedik
Istensegenek hatalmanak általa.

El mene Szent János az Jordán uizehez,
megh monda Szent Janos az Jordan vizenek,
tisztulj megh, Jordan uize,
mert el iö az en Uram Teremptem,
te benned megh keresztelkedik
Istensegenek hatalmanak általa.

Az Jordán uize megh szolala es ezt mondd:
Jöiön el az en Uram Teremptöm, en megh tisztultam.
En bennem megh keresztelkedhetik
Istensegenek hatalmanak általa.
El mene Szent Janos az Jordán vizetöl Vrunkhoz,
aszt monda Szent Janos Urunknak:
en el mentem vala,

XV. 15-33.

*en Uram Teremptöm az Jordán vizehez,
 megh mondám az Jordán vízenek, hogy megh tisztulion,
 mert el iö az en Vram Teremptöm,
 ő benne megh keresztelkedik
 Istensegenek hatalmanak általa.
 Az uiz megh szolala s azt mondd:
 Jöbön el az en Uram teremtem, en megh tisztultam,
 en benhem megh keresztelkedhetik
 Istensegenek hatalmanak általa.
 Ell mene Urunk Szent Janossal az Jordán vizehez.
 Azt mondd Urunk Szent Janosnak az Jordán vízenel:
 Janos, keresztelj megh engemet,
 s megh keresztelte Urunkat Szent Janos az Jordán vízében,
 s azt monda Urunk Szent Janosnak:
 Janos, bizoni mondom,
 valamely emberek ez igiket el tudgiak szibol mondanj
 giakorta,
 avagi szüliös leszen,
 avagi belj fekelies leszen,
 igaz ugi megh tisztulion,
 mint az Jordan vize, Ammen.*

/XVIII. század első
 harmada/

22. Vakság gy.

Hét évig kellett minden lefekvéskor háromszor elmondani:
*Mikor az úr Jézus harminckét éves vala,
 azt is tudta, hogy a földet ő már nemsókára itthaggyja.
 Meg akarta a népeknek mutatni,
 hogy a jövevényeket meg kell keresztelni.
 Lement a Jordán vizére,
 Nepomuki szent Jánost magához hívta,
 és néki e szavakat mondta:
 János, én megkeresztellek tégedet
 az Atyával, Fiúval, Szentlélek Istennek nevében,
 most már te keresztelj meg engem,
 az Atyának, a Szentléleknek és az én nevemben, ámen.*

/Zagyvarékas, Pe/

23. "Ijedtség" gy.

Az öntőasszony olvasztott viaszt öntött hideg vízbe. A
 viasz olvadása közben mondta:
*Amikor Jézus Krisztus a földön járt,
 harminchárom esztendeig,
 könnyhullajtásával ázott meg lába feje
 mégis feláldozott a magas mennyekbe.
 Kiválasztott tizenkét tanítványt,
 kettő előre és mellé.
 Fővette nádpálcáját, mutatta
 micsoda fűbe-fába az orvosság.
 Mert hetvenhét féle a nyavalya.*

XV. 15-33.

*Nem tudom, melyikért szól az imádságom,
melyikre szól, Jézus Krisztus,
válaszd el rajta.*

A viasz vízbe öntése közben ezt mondta:

*Űrmenet kínjára,
ötet a zsidók megfogták,
marolvesszővel vesszőztették. //
Vajon van-e a bűnös Ádámnak olyan fia
ki minden nap elmondandó háromszor:
Pokol se kemmék látni, //
mint korosbabéli gyerekek.*

Háromszor csinálja; minden öntés után jobban megtisztul a viasz. Egyre gyorsabban csinálta. Harmadszor megmutatta az alakja, mitől lett beteg: pl. macska, egér, emberfűl, stb. Kétszer kellett hozzá elmennie a betegnek; aki elment kétszer, meg is gyógyult.

/Varga, Ba/

24. "Rontás" gy.

*Poklos ember ment a Jézushoz;
János apostol láttára elszaladt.
Poklos mondá Jézusnak:
ne nyúlj hozzám!
Az úr Jézus hozzányúlt egy zöld ággal.
Siess innét eltdvozni pokoli betegség,
mint János apostol eltdvozott tőled!
Igy müljon el rólad a rontás, sietve. Ammen.*
/h.n./

25. Fejfájás gy.

A gyógyító ecetes ronggyal köti be a fejet, másnap reggel napkelte előtt fára akasztja a rongyot és mondja:

*Péter mondá: A fejem fáj!
Jézus mondá: Nem fáj többé!*

/Kalotaszeg?/

26. "Hideglelés" gy.

*Kősziklák repednek,
halottak föltámadnak,
Krisztus urunkat megfogták és Judás elébe állították.
Azt kérdik tőle, mit félsz? Mit reszketsz? Talán a
hideg lel?
Nem lel engem, nem is kívánom.
Azt se lelje soha, aki az én keserves kinszenvedésemről,
halálomról megemlékezik.
Oh hajnal, hajnal,
piros szép hajnal,
engem vendégségbe hívnak,
de én nem megyek,
elküldöm az én hideglelésemet,
Aki ezt elmondja háromszor napfölkelte előtt,*

XV. 15-33.

*és három-három Miatyánkot, annyi Üdvözlétet és egy
Hiszekegyet,
és följádnlja Jézus utolsó rázadsáért és tiszta szívből
mondja. Amen.*

/Kistelek, Cso/

26. Variáns: Kiskundorozsma /Cso/

27. "Izreöl" /"iz" gy./

*Christus szent vere megh szalla az emberj alataknak testeh,
tetemeth
az eö szent anianak szenseges teje megh mossogata.
Kergeti vala az sidosagh az nazaretbelj Jesust,
eleöte megh gjujta az tüzes langos erdöth az sidosagh,
ereztenek vtanna hetuen het fele iztt az artatlan Jesusnak.
Megh lata az eö draga szent ania,
ter hozam en draga szent fiam;
Jesus hoha tere az eö szent aniahoz.
En aldoth szent fiam, Jesus,
tüzes langos erdeö a' te tested megh nem gjudalhata,
sidosagnak kezeben a te testedeth
el nem erhete hetuen het fele jz.
Fogad agjatt, fogad gjeökereth
mjnt azsonionk Szösz Marja megh olta az eö szent tejeuel.
Szolala Vronk, azt monda:
en aldoth szent aniam,
kith szent veredel, halalodal megh valtottal,
fejer iz, fejer penez az emberj alataknak foga agjath, foga
gjeökereth
feöldeön ualo bünös Adam fianak az eo testeben, foga
agjaban
mint Vronknak hogj nem alhata az eö szentseges testeben,
emberj alataknakis vgjan ne alhasson az eö foga agjaban,
mjnt Vronkak nem alhata,
mjnt Vronknak az eö aldot szent igejeuel
az eö szent fiaual egjetemben
mjnd eörökreöl eöreöke, /al/ Amen.*

/XVII. század első
harmada/

28. "Az ökleletről" /"öklelet" gy./

*Kergetic vala mi wrunkat az gonosz Sidoc,
meg fogac, fel feszitec magas kereszt fara,
töuis Coronaua koronazac,
hegyes czuczaua öklelec,
vas szeguel szegezec,
az aldot zent szieuböl fel inditac az ö ökleletit,
az ö meredöket,
az ö keleuenyet,
Azt meg lata az ö szent Anya,
Oh en aldot zent Fiam,*

XV. 15-33.

nem czudalom hogy te neked fel indult à te keleuenyed,
 ndm teged meg foktac az gonosz Sidoc,
 fel feszitettec magas kereszt fara,
 tðuis Coronaua! koronasztac,
 hegyes czuczaua! ökleltec,
 vas szeggel szegeztec.
 Im en meg nyomom a te áldot öt mély sebeddel,
 az en zent het epessegemmel,
 zent Ianosnac ö arany gyűrőjeuel.
 A mint meg nyoma szűz Maria,
 az ö áldot zent Fianac.
 Enis embermec ugyan meg nyomom
 WR Istennec öt mély sebeuel,
 aszonyunc Mariának zent het epessegeuel,
 zent Ianosnak ö arany gyűrőjeuel.

"Az embert meg neueztem."

/Bornemisza 6. bájo-
 ló imádsága, 1578/

29. "Keleuenről" /"Kelevény" gy./

Hol el indola az artatlan Jesus szentekel, profetakal,
 martiromokal,
 szolala az meniegbeöl az eö szent attja:
 megh kel en aldoth szent fiam az en akarathomnak
 telliessedni
 Azontol fogsagra ada magath az artatlan Jesus
 az sidosagh kezében.
 Be uiue Pilatos pituaraban,
 keö ozlophoz keöteözek,
 vas ostorua! ostorozak,
 uas keztiöuel arczol czapdossak,
 szent fogajttth teördelek,
 szent szakallath szagatak,
 verben fertesztetet test uala az artatlan Jesus.
 Szolala, azt monda:
 meniej szent attiam,
 elegeld megh kinomath,
 azontol az aldoth hajnal rea hassada
 az eö meniej szent attja akarattjabol.
 Szolala, azt monda:
 aldoth legj, aldoth hajnal, hogj ream hassadal,
 aldoth legj misekor, hogj en megh erelek.
 Vallara adak az magas szent kereszt fath,
 ki hozak Pilatos pituaraban
 a' sidossagh el uiuek az fel feziteö heljre az artatlan
 Jesust,
 oth fel fezitek,
 három uas szegel megh szegezsek,
 teöuis coronaua! megh koronazak az artatlan Jesust,
 nitoth oldalal leön az artatlan Jesus,

XV. 15-33.

merth merges nillal megh leöüöldek az sidossagh,
 hegjes czuczauual megh eöklelek az eö szent szüeth az
 sidosagh,
 verben fertezeth vala /az sidossagh/ artatlan Jesus.
 Szola, azt monda:
 meniej szent attiam,
 szent veremel, halalomal kith megh ualtok,
 fekete feöldnek színere beöneös Adam fiath
 hetuen het fele keleuen testeth, tetemeth ki megh ernéje,
 ne emezthesse megh,
 halala vele ne legjen,
 testeböl, tetemebeöl ugjan szagadozzon az gonoz keleuen
 emberj alattak,
 mjnt az Nazarethbelj Jesusnak szent kinia szakadoza
 az düczöseges Husueth napjan 36 oraiglan mjnd eöreöke,
 amen.

/XVII. század első
 harmada/

30. "Contra mundum morbum" /"kórság" gy./

Wr iften mit monda w..
 mit paranchola miglen Wr iften az magas keresztfan meg f...
 es az ew fzywet altal eklelwen es meg mar... ew benne
 harom czep wer,
 fel haga szent Janos apaftal...
 ziz zonnionk fzis marianak karya ala ada,
 az magas kereszt farol leweven,
 mikepen askorth az filoh meg nem Indul...
 iftennek paranyolaltaval /!/ mondom es bodod azsonnak
 hatal...
 hog te benned N. meg alha ffon az korfagh,
 Adait... + guet + guattaury + habet +

/1516/

31. "Nyílvás kivonása"

Nikodem [?] az jámbor és β. élető ember
 kirdlyunknak kezébül lábábül a Jarom Beget kivonja
 kik olyan könnyen kimenének
 olyan könnyen kimennyen a nyíl belőled
 ehez segellyen az az ember
 a ki az magas kereft fán érettünk megh hala

/XVIII. sz./

Szent asszony karján szent gyermek 33.

32.1. Betegség gy.

Egy ifjú elindult a Szentföldre,
 az úton találkozott egy szent asszonnyal,
 a szent asszony karján egy szent gyermek,

XV. 15-33.

a szent gyermek kezében szent pohár,
 a szent pohárban szent víz,
 aki ebből kenzik és mosdik,
 nyitva látja a mennyország kapuját.
 Kívül aranyos, belül irgalmas,
 közepe táján Urunk,
 Úr Jézus Krisztus.

/Bojt, Bi/

32.2. Rándulás gy.

Úton mén a szentasszony,
 szentasszonnak szent gyermek a kezibe,
 szent gyermeknek szent körösz a kezibe.
 Icemödés, ficemödés,
 inaknak, csontoknak
 hejjibű kimönetele,
 küddöm Márijáhon,
 Márija küdi szent Fijáhon,
 küdi hejjire.

/Szeged, Cso/

32.3. Ficam gy.

Atyának, Fiúnak, Szentlélek Úristennek nevibe:
 Amoda gyün úgy szent asszony,
 kezibe a szent olvasó.
 Icamodás-ficamodás,
 addm,
 múltjon el.

/Szőreg, Tr/

32.4. "Szemverés" gy.

Elindult az úr Jézus Krisztus a szent úton,
 szent úton előtalált szent asszonyt,
 szent asszonynak szent gyermek a karján,
 szent gyermeknek szent pohár a keziben,
 kívül aranyos, belül szent,
 ígyál Pistikém belüle,
 gyógyulást veszel tőle.
 Uram az én könyörgésem
 hasson fel szent színed elejébe,
 Uram Jézus hallgasd meg az én könyörgésem
 és gyógyítsd meg. Amen.

/Csorvás, Bé/

32.5. U.az

Jézus, Mária, szent József!
 A te szent nevetekben kezdöm el az én imádságomat
 a teljes Szentháromság nevében!
 Édös Jézusom, a te öt mélségős szent sebeidnek tisztetetére!
 Úton mén a szent asszony,
 szent gyermek a karján,
 szent gyermeknek a szent körösz a kezébe,

XV. 15-33.

*valaki annak a szent gyermeknek a szent körösztet
kivőszí a keziből
hogy avvā árthasson úton, útfélén,
járásba-keelésébe mondja Istennek igéit,
Szűzanya parancsolatját
az Úristen nevébe. Amén.*

Három Miatyánk, három Üdvözlégy, egy Hiszekegy.
/Szebény, Ba/

32.6. U.az

*Úton mén a szent asszon,
szent asszonynak szent gyerök a kezibe,
szent gyeröknek szent köröszet.
Aki ezen körösztet
köröszetúton keziből kivőszí,
mondja Istennek igéjét,
Szűzanyának parancsolatát:
Úristen. Amen.*

/Deszk, Tr/

33. Különböző betegségek gy.

A gyógyító madzaggal méri a beteget: a szétterpesztett
ujjai közti távolságot, és magasságát a feje tetejétől
a sarkáig. Közben mormolja:

*Fájdalmas Szűzanyám, Máriám,
hegyen-völgyön jártál,
kezeidben arany könyvet hordtál,
írtál-olvastál.
En is úgy olvasok
ezt a fájdalmakat,
ezt a betegséget,
ezt a nyavalyákat,
mindent széthajtok.*

*Nem az én erőmből,
Krisztus Jézus erejével.*

*Segíts Atyaisten,
segíts Fiúisten,
segíts Szentlélek Úristen.*

*Oszlassa szét a teljes Szentháromság egy Isten ezt
a betegséget.*

/Pestkörnyék/

XVI. ÉRTELMETLEN SZÖVEGEK, AMULETTEK

1. "Hidegtelelés" gy.

Kilenc "siflire" kell írni, majd megenni:

A.AB.ABC.ABCD.
 ABCDE.ABCDEF.
 ABCDEFG.ABCDEFGH.
 ABCDEFGHI.

/XVII-XVIII.sz. fordulója/

2. U.az

Le kell írni éhgyomorra, szótlanul; majd ha férfi a beteg, jobb hóna alá, ha nő bal hóna alá köti:

Abracadabra X.
 Abracadabr X.
 Abracadab X.
 Abracada X.
 Abracad X.
 Abraca X.
 Abrac X.
 Abra X.
 Abr X.
 Ab X.
 A X.

/U.akkor/

3. U.az

+ Abracolum +
 + Abracolum +
 + Abracoli +
 + Abracol +
 + Abraco +
 + Abrac +
 + Abra +
 + Abr +
 + Ab +
 + A +

"Ezen szókat körösztyökkal edgyütt, valamint itt vannak úgy papirosra írnya és a hideg lölösnek czérna szálon a nyakába kel kötni."

/XVIII.sz. eleje/

XV. 1.

4. "Hogy a vendég aludjon"

Kés nyelére kell írni:

A, Y, K, P. H.

vagy:

N. S. H. F. G.

A kést az asztal alá kell tenni - alszik a vendég, míg az írást le nem vakarják a kés nyeléről.

/Szeged, Cso/

5. Vadászat sikerének biztosítása

Aki jól akar lőni, denevérszárnyat tartson a puska fiókjában, és papírra írva a következőket:

X9XX5XX00CX3X

/XVII.sz. második fele/

6. Meddő asszony vagy rosszul termő gyümölcsfa gy.

Kis darab forgácsra vagy papírra kell írni; a meddő asszonyra, illetve a nem termő fára rá kell kötni:

N,g,b,k,b,g,a,z,o,n,e,a

/XVI. sz. vége/

7. "Ad futurum cognoscendum" /Jövőt megtudni/

Kis cédulára kell írni, és éjjelre a fej alá tenni:

d,a,bb,et u, h, as, d, i, n, r, ch, d

Harmadik éjjelen a következő betűket is hozzá kell írni:

*n, g, xx, g, t, i, d, b,r, ad, r, f, tt,**u, s, p, p, f*

/XVI. sz. vége/

8. "Contra Rabjam idest Duheosek elen"

Zaro, Zarabja, Zarabjsta, Parabuntur.

"ezeket az jgeket, kenjere auagj pereczre írjad, es az duheos alatnak ad meg ennj, es megh gjogjul."

/1598/

9. "Cuj Sangujs exjbjt per nasum" /Orrvérzés elállítása/

*"Scrjbe haec nomjna subsequentja, suo sangujne cum nouo calamo, et ljga ad collum jpsjus, et statjm sangujs cessabjt"**+ Barbara + barta + byra*

/1614/

10. Hideglelés gy.

*"Fogh hagjma Gerezdre harom feleol az oldalara ezt kell írni"**Arex. Arex. Artjfej.**"Czak egj gerezd fogh hagjma kel egj oruosaghoz de az ruhában ualo keotesrejs haromzor kel hurkolnj az Czernat, es mjnden hurkolas utan mongja,"**Atjanak, Fjunak, es Szent lelek Jstenek neueben Amen.*

/1614/

11. "Contra kórság"

Kenyérre írva meg kell etetni a beteggel:

+ alga + et + algalj + algala +

/1531/

XVI.

12. Lakatot megnyitni
A talpat meg kell vágni, a kifolyó vérrel papírra írni
a szöveget, majd a papírt a lakat lyukába dugni:
X.X.anígx. anogx. velmex.
/Szeged környéke, Cso/
13. "Dühödés" gy.
"Írd le kenyér hajra és azután vágd külön három részre
azokat, az mint notáltattak fen, és ad be a Paciensek
egymás után azon órában, meggyógyul az ember."
Aporu, Aporone, Aporonixi
/Hunyad m.; 1740-1759
között/
14. Kártyán nyerni
Cédulára kell írni és a cédulát a ujjakra kötni:
Emanuelx, Emanuelx
/Szeged környéke, Cso/
- 15.1. "Contra mundum morbum" /"kórság"/
Elim, melim zelim
unum pr.nr. Ave...credo
"Item in lingua greka:"
Inola + farus + Ibas + Ibol + gargarü + gargalaü +
In + nomine + patris + e fily + ét + spiritus s..."
/1516/
- 15.2. "Contra morbum caducum" /"kórság"/
helym, zelym...ym
In nomine patris et filii et spiritus sancti, amen.
\ /XVI.sz. vége/
16. "Nehézség" gy.
A beteg nyakára kell írni:
X Tabel, X Gut, X Guttunaj
/XVI.sz. vége/
17. Tolvaj kézrekerítése
Akiire gyanakszik, annak adja be szelet kenyérre írva:
Arfa eza trapha agira criapha
be fogja vallani a lopást.
/Hunyad m./
18. "Ijedtség" gy.
A gyógyító piros, illetve kék csík nélküli lepedővel
teríti le a beteget. Homloka fölé kést, villát, ollót,
három hajtút tesz. A beteg mellére tett táliba ölmot
önt háromszor, e szavak kíséretében:
---gari---tal---mal---emem
Az ólom alakja megmutatja, mitől ijedt meg a beteg.
/Százazberek, Szt?/
19. Kincsházás
Pünkösdkor napkelte előtt tükröt kell venni szó nélkül,
köszönés nélkül, alkú nélkül. Szó nélkül kell menni, és
a tükörrre írni a következőt:
oh Holon + Taller + Ihatal + Thaler Theja + ganelei +

XVI.

Következő éjszaka be kell ásni a keresztút közepébe.
Meg kell jegyezni, hogy ez hány órakor történt, és pontosan egy hét múlva ki kell ásni. Először kutyával kell belenézetni, azután az illető maga is belenézhet. /Feltehetően a kincs helyét látja meg benne./

/XIX. sz. eleje/

20. "Hideglelés" gy.

A szöveget háromszor kell elmondani, közben a beteg kezét a pulzusánál egy gyapot fonállal át kell kötni, minden ismétlésnél egy bogot kötve. Addig kell viselnie, míg magától le nem esik a kezéről; addigra betegsége is elmúlik. "Probatum".

Gizan oglu hamdi, mangsi ingi, oglu lihandi

/Hunyadi m.; XVIII.sz./

21. Kígyómarás gy.

A gyógyító halkán mormolva mondja:

---eszterodi, ostoródi---teremora

---alje---ameny---

A beteg szemére köd száll, amit csak a ráolvasó lát. Ennek elkergetésével a fájdalom is elszáll.

/V.sz. Szárazberek,

Szt/

22.1. Kígyó által megmart tehén gy.

*Ice, ice, etice, moskotára sárpékum,
unfla zefice beátum, kató ledkum*

/Csíkszentgyörgy, Csík/

22.2. Menyét által megmart tehén gy.

*Ice, ice, etice, moskotaré nyivasztulyka,
ungla zefic bedkum, kató ledkum*

/U.ott/

23. Kígyó által megmart jószág gy.

Kilencszer mondja el a gyógyító:

Abrahám, Izsák nevében fogok e dologhoz.

Terra esztem mera, eszterére, esztem, mera, ergoe

Ha nyolcvanegyszer mondják el, a kígyó úgy megszeli, hogy kézbe lehet venni.

/Fehérgyarmat, Szt/

24. "Ha az lonak vizeleti megh al

Irt az negj keormere az negj folio uiznek neueketh tudnjilik"

Fizon, Chrison, Tygris, Euphrates.

/1635/

25. Ló hályogának gy.

*Istene leue X minden teheon X mindent jo leue
X te is jo legj*

Három Miatyánk

/1635/

XVI.

26. "Baromhalálról"
 "Im ez igéket káposzta levelekre írd és add megönni az barmoknak:"
X Rex, X Pax, X Vox, X in X Põ, X Dei, X Filio, X Amen.
X In Nomine patris, filii et spiritus sancti.
 /XVI. sz. vége/
27. "Contra morbum caducum" /"kórság"/
+ Ebrum + Intebrum + Critio + merit + Pal + Pater
+ ventus + Fil... + remedium + spiritus
+ sanctus + custodi + famulum + tuum
N. vel anc...
 /1516/
28. Szerelmi varázslás
 "Végy egy piros almát, írd a szeretődnek, mög a magadnak a nevit rá:"
Cius fa gyit fa
 "add neki, hogy ögye mög, nagyon szeret."
 /Szeged környéke, Cso/
29. "Hideglelés" gy.
 Hosszú cédulára írták:
Adaka u dalfe
 Minden nap elhagytak egy betűt, a végén csak az A maradt.
 Cérnán nyakba kötve hordta a beteg.
 /Apátfalva, Csa/
30. Kocsi megindítása
 Ha nem indul a kocsi, ezt kell mondani:
Segíts Sámuel!
Ablakadabla!
 /Jászdózsa, Szo/
- 31.1. Patkányküldés
 Le kell írni visszafelé:
Kala, Bala Nikodémus
 /Csaroda, Be/
- 31.2. U.az
 Hét cédulára kell írni, majd a cédulákat elszórni a patkányok tartzkodási helyén:
Mutus
 /Eger környéke, He/
- 31.3. U.az
 Minden ajtóra ráírták szénnel:
Bagaméri
 /Tiszaszentimre, Szo/
- 31.4. U.az
 Az istálló több helyére felírták krétával:
Kázmér
 /Szamosszeg, Szt/
- 31.5. U.az
Nikhócius Karabella nincs itthon.
 /Debrecen, Ha/

XVI.

31.6. U.az

Abdon napján napkelte előtt a ház, kamra, istálló, pince szemöldökfájának belső oldalára kell írni:

Abdon, mindenféle csuszómászó állatok.

A következő Abdon napig minden féreg kipusztul a háztól.
/Rozsnyó környéke, Gö/

XVII. VARÁZSIGÉK

Bajelhárító 1-39.

1.1. "Rontás" megelőzése

Ha boszorkány megy el a háztól, ezt kell utána kiáltani
háromszor:

Szent kereszt, veszídd el.

/Nyíri, Ab/

Azonos szövegek: /...veszítsd.../; Karcsa /Ze/; Szirén-
falva /Ung/; Tiszapolgár, Szakoly /Sza/; Hajdudorog /Ha/

1.2. U.az

A szent kereszt veszítsen el!

/Méra, Ab; Nagykapos,
Ung/

1.3. U.az

*O, hogy verjen meg a kereszt meg a pokol,
hogy legyél messzi ettől a hejtől!*

/Nagyszalonta, Bi/

1.4. U.az

Pthü, verd el szent kereszt!

/Moldva/

1.5. U.az

Szent köröszet törgyön mög!

/Szentmárton és Sas-
vápuszták, So/

1.6. U.az

A szent köröszet törgyön meg!

/Sárhida, Za/

1.7. U.az

A szent Benedek köröszetje verjén mög!

/Doroszló, Bb/

2.1. U.az

Ha boszorkány megy el a háztól, ezt kell mondani:

Te rontó lélek, a szent kereszt törjön meg!

Mennykő, kaszakő vágjon a fenekedbe!

/Bánokszentgyörgy, Za/

2.2. Forgósziel elhárítása

A szent köröszet törjön mög!

Kaszakő a seggődbe!

/Hosszúhetény, Ba/

XVII.

2.3. "Lucfér" elküldése

*Kaszakő a valagadba,
a szent kereszt törjön meg!*

/Dobri, Za/

2.4. Forgószélben megjelenő boszorkány elhárítása

Kaszakű a picsdájába!

/Doroszló, Bb/

3.1. "Rontás" elhárítása

A házat a következő szöveggel védik a rontástól:

*Tüzes nyárs a seggedbe,
ahun esteledtél, ott virradj!*

/Sárrétudvari, Bi/

3.2. U.az

*Tüzes vas a seggibe,
ott virradjék, ahol esteledik!*

/Nagysárrét/

3.3. U.az

*Tüzes vasnyárs a seggibe,
de ide ne gyűjgjön!*

/Tiszaigar, He/

3.4. Forgószélben megjelenő boszorkány elhárítása

*Gyűn Tóma Panna⁺ szele;
kűpor a szömibe,
tüzes vasrúd a seggibe!
/+ = helyi "boszorkány" neve/*

/Kiszombor, Tr/

3.5. U.az

*Kűpor a szömibe,
vasnyárs a seggibe!*

/Klárafalva, Tr/

4.1. "Rontás" elhárítása

Ha valaki pénteken boszorkányt emleget, ezt mondják:

*Kő füliben,
só szemiben,
szurkot egyék,
szart okádjék,
piros patkószeget szarjék.*

/Siklód, Ud/

4.2. U.az

*Kő fülibe,
só markába,
tüsketővis a derekába,
csipős csihán⁺ a likába,
távózz!*

/+ = csalán/

/Vargyas, Ud/

4.3. U.az

*Tű a fülibe,
vasnyárs a seggibe!*

/Szőreg, Tr/

XVII.

4.4. U.az

Kaszakó a fülibe!

/Kisbodak, Mo/

4.5. U.az

*Disznószar a fülibe,
malomkő a szívére,
nagy lófasz a seggibe!*

/Rimóc, Nó/

4.6. U.az

*Disznószar a füledbe!
Kőd előtted,
kőd utánad,
ne lássalak többet!*

/Karancskeszi, Nó/

4.7. "Lüdérc" elhárítása

*Tűzes seprőt a seggibe,
patkószeget a fülibe!*

/Székelyföld/

4.8. "Rontás" elhárítása

*Tű fülibe,
tűzes vasnyárs a seggibe,
disznószar a zablájá,
kutyaszar az órára!
Szent János van ma,
ma jis szent János
hónap is a lősz.*

/Szőreg, Tr/

5.1. "Szemverés" gy.

Szemnyalás közben mondja a gyógyító:

Kígyó fasza a szemibe!

/Zagyvarékas, Pe/

5.2. "Szemverés" megelőzése

Ha ártó szemű ember jön arrafelé, ezt mondják:

Kígyófasz a szemedbe!

/Alattyán, Szo/

5.3. U.az

*Phi, phi,
kígyófasz a szemed közé!*

/Lészped, ML/

5.4. U.az

Kígyó farka a szemedbe!

/Egerszalók, He/

5.5. U.az

*Kígyó fasza szemed közé,
ne igézd meg!*

/Torda, Aranyosszék,
Torockó/

XVII.

5.6. U.az

*Lépj gyorsan a hátam mögé,
kígyófasz a szemed közé!*

/Csanádpalota, Csa/

5.7. U.az

*Aki az én gyerekeket megigézi,
kígyó fasza a szeme közé!
Az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében,
ámen.*

/Nagykend, Kk/

5.8. U.az

Kígyó segge a szemibe!

/Berettyóújfalu, B1/

5.9. U.az

*Phi, meg ne igézzen,
kígyó fasza szemed közé,
keresztanyád picsája a nyakad közé!*

/Borsa völgye, K1/

5.10. U.az

Kígyó pöcse a szemedbe!

/Tiszasas, Szo/

5.11. U.az

Kígyó, béka szemedre!

/Atkár, He/

5.12. U.az

*Kígyó fasza szemedbe,
álljon beléd keresztbe!*

/Gyöngyöspata, He/

5.13. U.az

Kígyó, béka, macskafarka.

/U.ott/

5.14. U.az

*Macska fasza a szemibe,
tüzes vas a seggibe!*

/Jászdózsza, Szo/

6.1. "Igézet" elhárítása

Ha valaki csudálkozik valamin, a másiknak ezt kell gondolnia:

Szar a szemedbe!

/Moldva/

6.2. Forgószél megállítása

Dísznószar a szömdbe, szádba!

/Domaszék, Cso/

6.3. "Szemverés" megelőzése

Ha valaki fáradt szemmel nézte meg a jószágot, a gazda ráolvasott, nehogy megverje szemmel az illető:

*Kígyóhugy a szemedbe,
madárszar a fejedre!*

/Csanádpalota, Csa/

XVII.

7. U.az
Ha a kisgyereket szembe dicsérik, a hozzátartozók ezt mondják:
A fenébe a szemed!
/Szatmár m./
- 8.1. U.az
Ha a csecsemőt egy asszony megcsodálja, ezt kell felelni a dicséretre:
Seggibe a szömöd!
/Drávagárdony, So;
Doroszló, Bb/
- 8.2. U.az
Seggibe a szeme!
/Jászdózsa, Szo/
- 8.3. U.az
*Seggibe a szemed,
meg a két első fogad!*
/Szakoly, Sza/
- 8.4. U.az
*Seggibe a szeme,
meg a két első fogad!*
/Porcsalma, Szt/
- 8.5. U.az
*Seggibe a szemed,
a két első fogad törjön ki benne!*
/Rétkozberence, Kis-
várda, Nyíribrony,
Sza/
- 8.6. U.az
Seggibe a szeme szent Iván napig!
/Szakcs, To/
- 8.7. U.az
Szemiből a seggibe!
/Boldog, Pe/
- 9.1. U.az
Ha a gyereket nézi valaki az anyja köpjön, és közben mondja csendesesen:
Püh, nézzél a seggembe!
/Forró, Ab/
- 9.2. U.az
Szemed a seggembe!
/Berettyóújfalú, Bi/
- 9.3. "Rontás" gy.
*Nem egy,
nem kettő,
...
nem kilenc.
Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében.
Ide nézz a seggembe!*
/Szirénfalva, Ung/

XVII.

9.4. "Szemverés" elhárítása

*Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében..
Ide nézz a seggembe!
Úgy forogjon a szemed,
mint az ajtó sarka!*

/Nagykapos, Ung/

10. "Rontás" gy.

A beteg mellére helyezett rostára késsel rádoboltak, ezt mondvá:

*Rontó, a nyavalyád vidd
fünn, kövön, földön.
A szarát edd,
a vizét idd,
tűzet fossál,
ördög alatt fussál,
olyan legyél, mint a tarka ló!*

/Mindszent, Cso/

11. "Rosszak" elhárítása

Ha "megszopják éjjel a rosszak", napkelte előtt saját székleletével kenje be a "szipás" helyét /"karikaforma látszik, a szája helye kék"/, előtte ezt mondvá /ha férfi/:

*Tegyem a faszm a szájadba.
Ha nőt "szipnak", ezt mondja:
Borítsam a pécém a szájadra.
Erre az illető aznap megjelenik.*

/Vargyas, Ed/

12. Forgósziel elhárítása

Ha forgósziel jött, köpködni kellett:

*Ph, ph, ph,
basszon meg, aki csindlt.
Mert abban volt a táltos.*

/Tiszasüly, Szo/

13.1. "Rontás" elhárítása

Ha boszorkány megy el a háztól, seprűt dobna utána e szavakkal:

*Távozz boszorkány,
a böjti szél vigyen el a pokol fenekére,
és onnét többet ne térj vissza.*

/Nagyberki, So/

13.2. U.az

A böjti szél vigyen el a pokolba!

/U.ott/

14. Óvás kutyától

Aki kutyától fél, megáll és elmondja magában:

*Bürzsák, teli zsák,
nyomd meg ördög a kutyát!*

/Tápé, Cso/

XVII.

15. U.az

*Fogd meg ördög fülit, farkát,
boszorkány a két oldalát!*

- /Szentmárton és Sas-
várpuszták, So/

16. Veszett kutya elhárítása

Aki veszett kutyával találkozik, mutasson fület, ezt
mondva:

*Valahun születted,
valahon dögölj meg!*
"Én már próbáltam, nem bántott a kutya".

/Nagyhodos, Szt/

17. Boszorkány elhárítása

Ha boszorkánnyal találkozik valaki az úton, keresztet
vet magára és mondja:

Tűzes istennyila vágjon a házdába!

/Nyiri, Ab/

18. Megszabadulás szerelmi rontástól

Ha a lány a legényt megbabonázta, és az tud róla, meg tud
a lánytól szabadulni, ha a babonázó háza felé köpve ezt
mondja:

Fuj, ördög essen a babonázó hátára!

/Dés, Szd/

19. Boszorkány elhárítása

Aki azt akarja, hogy ne fogjon rajta semmiféle boszor-
kányság, vegyen egy zacskót, tegyen bele egy fazék lisz-
tet, azt öntse le liszttel; tegyen bele még állati cson-
tokat, bőrfoszlányokat és mondja el háromszor:

*Beste, beste vén boszorkány, fogjon rajtad
átkom,*

*beste, beste vén boszorkány, ne fogjon rajtam
átkod.*

/Gömör m./

20. Nyelven nőtt pattanás gy.

Attól lett pattanása, hogy megszólták, ezért ezt kellett
mondani:

A fene egye meg, aki szólt.

/Ipolytölgyes, Ho/

21. U.az

Megszurkálja háromszor tűvel a nyelvét, háromszor tűzbe
köp, és csombékot köt a nyakán vagy a fején lévő kendőre
/amivel az okozó nyelvére köti a csombékot/; ezt mondva:

*Fráz fogja meg a nyelvedet,
ha nem tudsz tülem pihenni.*

/Forró, Ab/

22. "Tehénhugyozás" gy.

Ha a tehén fejés közben hugyozik, ráköpködnek háromszor
és ezt mondják közben:

Nagypéntek ne tudja,

XVII.

- hogy róla beszélnek,
a guta üsse meg valamennyit!* /Gagyvendégi, Ab/
23. "Rontás" megelőzése
Ha valaki a rosszakat nem kerülheti ki, ezt mondja:
*Isten mentsen,
kőfélében maradjon,
közén sohase elegyedjen.* /Kalotaszeg/
24. U.az
Ha valaki sajátmagán más betegségét mutatja, ezt kell mondani, hogy meg ne kapja a betegséget:
Kűhöz legyen mérve. /Borsa völgye; Kapuvár, Sp/
25. U.az
Ha valami bajt emlegetnek, ezt kell mondani:
*Farkast emlegettünk,
s a kert alatt jár.* /Székkutas, Cso/
26. U.az
Ha valami bajt emlegetnek, ezt kell mondani:
Neki legyen mondva: /U.ott/
27. Átok elhárítása
Visszaszáll az átok, ha azt mondják az átkozódónak:
Szádból a gebeledbe! /Boldog, Pe/
28. "Rontás" elhárítása
Aki valamilyen rontáselhárító szert ajánl, a következő szavakkal vezeti be tanácsát, hogy magáról elhárítsa a gyanút:
*Úgy ártson, vagy úgy használjon,
mint hogy értek hozzá!* /Cserhát/
29. Gyógyszer hatásának biztosítása
A disznóöléskor a seb bedugására használt kukoricacsutka igézés ellen, eceteskorsó dugójául /ecetsavanyításnál/, kölesvetésnél, stb. használatos. Ezért disznóölésről néme-
lyek elviszik magukkal. Ha út közben valaki kérdezi, hogy miért viszi, ezt kell felelni:
*Ollan hama használjon,
mind amillen hama kérdested!* /Göcsej/
30. Kenyér megkelesztése
Akinek nem kel meg a kovásza, vegyen három forgácsdarabot, és három nádszálat, menjen el három szórtalan kűthöz /amely nem ad visszhangot/, vegyen minden kűtből egy üveg vizet, rakjon tüzet a forgácscsal és a náddal, és mikor félig le-

XVII.

égett, öntsön minden üvegből a tűzre egy-két cseppet;
menjen vissza oda, ahonnan a vizet hozta: a viz eltű-
nik és az üres üveg marad ott. Ezután ezt kell kérdez-
nie:

Hogy volt ez a kis darab?

Olyan szép kenyere lesz, mint még soha.

/Bács-Bodrog m./

31.1. Terhes óvása /anyajegy megelőzése/

Ha a terhes anya megcsodál valamit, rögtön mondja:

Én Istenem, ketten látjuk.

/Berettyóújfalú, Bi/

31.2. U.az

*Ketten nézzük,
ketten csodáljuk.*

/Nagyszalonta, Bi/

31.3. U.az

*Nem vaok ién magam,
hanem másodmagamme!*

/Boronka, So/

32.1. Betegség megelőzése

Más baját, betegségét magán meg szabad mutatni, de
közben ezt kell mondani:

Nem énneköm van, azé.

/Tápé, Cso/

32.2. U.az

Nem énneköm, de annak /itt és itt/ van a sebje.

/U.ott/

32.3. U.az

Övé, nem enyé!

/Bélapátfalva, Bo/

33. "Anyajegy" megelőzése

Ha a terhes anya megijed vagy megcsodál valamit, ezt
kell mondania, hogy ne kapjon anyajegyet:

Minden gyel mönjön a seggembe!

Másik, ugyanonnan származó adat szerint a szöveg mondása
közben két hüvelykujjával fügét mutat az anya.

/Vizvár, So/

34.1. "Ördög" elhárítása

Ha titkot akarnak elmondani, ezt kell előtte mondani,
hogy az ördög meg ne tudja:

Szent János napja vagyon ma.

/Csongrád, Cso;
1744-50 közötti bo-
szorkányper/

34.2. "Rontás" elhárítása

Ha bűbájosokról beszélnek, utoljára ezt kell mondani:

*Ma van szent János estéje,
távodzzon tőlünk minden gonosz.*

/Szeged környéke, Cso/

XVII.

35. Félelem ellen
Aki fél a sötétben, ezt mondja:
Isten velem, ki ellenem?
/Doroszló, Bb/
36. "Rontás" elhárítása
Ha idegen macska jön a házba, ezt mondják:
Minden hely az Istené.
Igy nem tud kimenni a boszorkány, hanem megjelenik emberi alakjában és így megismerik.
/Miskolc környéke, Bo/
37. Eltévedés megelőzése
Az idő előtti kakasszó azt jelenti, hogy valaki eltévedt.
Ennek megelőzésére háromszor megverik a mestergerendát, ezt mondva:
*Aki téved, ne tévedjen,
szabadítsa meg az Isten.*
/Szamoshat/
38. Boszorkány elhárítása
Ha a kakas nem rendes időben, hanem korábban szólal meg, azt kell kiáltani:
Idegen boszorkány jár a faluban!
Azután a tűzhelyről egy darab szenet a szoba közepére kell dobni, hogy a boszorkány ne szabadulhasson, hanem megbotránkozzék.
/U.ott/
39. U.az
Nem tud ártani a boszorkány annak, aki minden este beköszön háromszor:
Jó estét!
/Sárrétudvari, Bi/

Odaidéző 40-51.

- 40.1. Boszorkány megidézése
Ha valakiz megnyomott a boszorkány, azt mondta:
Reggel gyere el sóér!
Aki reggel először jött, az volt a boszorkány, az nyomta meg.
/Nyúl, Győr/
- 40.2. U.az
Gyere el sóér!
/Eger környéke, He/
- 40.3. U.az
Gyere kurva reggel egy kanál sóér!
/Szentkirályszabadja, Ve/

XVII.

- 40.4. U.az
Majd eljössz holnap sőr!
 /Rimóc, Nó/
- 41.1. U.az
 Egy kislány beteg lett: szőrös, sovány; mert a szomszéd-
 asszony mindig odajárt. Este, mikor jött a szomszédasz-
 szony, nem eresztették be, hanem ezt mondták:
Gyere reggel, majd kapsz sóskenyeret!
 Reggel odament, megfogták, és az ajtóra akarták szögez-
 ni, de az könyörgött, hogy eresszék el, meggyógyul a
 kislány.
 /Bátmonostor, Bb/
- 41.2. U.az
Gyere el reggel sóskenyérre!
 /Besenyőtelek, He/
- 41.3. U.az
Elgyere aztán reggel sóskenyérre!
 /Erk, He/
- 41.4. U.az
Gyere reggel, sóskenyérre várlak!
 /Jászapáti, Szo/
- 41.5. U.az
Jöjj el hónap sós kenyérre!
 /Hatvan, He/
- 41.6. U.az
Gyere hozzám reggel, sós kenyeret adok!
 /Tura, Pe/
- 41.7. U.az
Várlak hónap a sós kenyérre!
 /Erk, He/
- 41.8. U.az
Gyere el reggel, sós kenyeret adok!
 /Jobbágyi, Nó/
- 41.9. U.az
Gyere el máskor is, majd sóskenyérre várlak!
 /Honkiskér, Ho/
- 41.10. U.az
Megállj, elvárlak reggel sós piritósra!
 /Nagylóc, Nó/
42. U.az
 Ha a "nehézség elhagyja az embert, sóra és vasra kell
 hini...elnehezültem volna s mondék:
jöjj rá kurva, vasat, sőt adok
 ...mentem a kertbe, késő estig ott voltam, addig három
 uttal keresett engemet..."
 /Kolozsvár, Kl; 1584-
 es boszorkányper/

XVII.

43. U.az
Éjjel nyomott valakit a boszorkány. Csak akkor tudott szabadulni tőle, mikor ezt mondta:
Fokhagymás pírítósra gyere!
/Verpelét, He/
44. U.az
Ha a tehenet megrontotta a boszorkány, a disznóvályuba öntött tejet kelet felé fordulva két villával szurkálták, ezt mondva:
*Addig szúrom, vágom,
míg ide nem jön, aki a tehenemet megrontotta.*
/Tiszajenő, Szó/
45. U.az
Ha nyugós volt a gyerek, a bölcsőbe fejtől és lábtól sőt hitettek, ezt mondva:
*Ne legyen addig nyugta,
ki gyermekemet megrontotta,
míg el nem gyűn.*
Ha a rontó eljön, megseprűzik, és a kisgyerek meggyógyul.
/Furta, Bi/
46. Elveszett állat visszaszerzése, vagy valakinek a házhoz csalogatása
Pénteken vagy kedden a kéménybe kellett kiáltani:
*N. addig se ne egyék,
se ne igyék,
se ne szarják,
amég ide nem jön.*
/Szucsák, Kl/
47. Szerelmi varázslás
A lány sárból emberkét gyűr; tűvel szurkálja ezt mondva:
*Nyugtod, pihenésed ne legyen,
míg énhozzám el nem jössz, és engem el nem veszel.*
/Nagyszalonta, Bi/
48. "Megrontott" tehén gy.
Patakból vízhozta fát kell szedni, abból tüzed rakni az istálló küszöbén: három szál gyufával háromszor meggyújtani és ezt mondani:
*Tejnek a hasznát hozza vissza!
Az illető, aki megrontotta, jelenjen meg!*
A rontó megjelenik; ezt mondják neki háromszor:
Add vissza a tehenemnek a hasznát!
Ezután a seprűvel kell fenyegetni, az megijed és kiabál:
"visszaadom, visszaadom!" Estére megjön a tej.
/Szöllőssardó, Ab/
49. U.az
Ha este a ház körül ólálkodik a boszorkány, egy emberi ürülékkel teli rossz cserépedényt vágnak hozzá, ezt kiáltva:

XVII.

*Ha megpukkadsz is, nem engedünk, míg vissza nem
adod a tehenünk hasznát!*

/Borsa völgye, Kl/

50. U.az

A kuruzsló asszony mogyorófát visz az erdőből haza; vissza-
jövet nem szabad vizen keresztülmenni és hátranézni. A fá-
ból tüzet csinál, a tűzben veresre hevít egy utcán talált
patkót. Kilenc csepp vizet a patkóra önt, s addig veri a
patkót, míg maga meg nem izzad. Utés közben mondogatja:

Hozd vissza tolvaj kurva a vajamat!

/Háromszék m./

51. Boszorkány megidézése

"Amidón valamely embert meg vesztenek a Boszorkányok... jó
reggel az Testéről vesse le az ingét és rettenetesképpen
Verje, Korbácsolja meg és kiálcsa:

Jövel, jövel

mert az fájdalom az Boszorkányon esik és az sok verések
után nem szenvedhetvén a sok Verést, mely az boszorkányra
mégyen, magának elé kell jüni."

/Hunyad m., 1740-1759
között/

Szemverés-megelőző 52-73.

52. "Szemverés" megelőzése

Ha a kisgyereket idegen látja, megköpködi, ezt mondva:

Csúnya!

/Vanyola, Ve/

Hasonló szövegek /"phü de csúnya" stb./: Cserkút /Ba/;
Szakcs /To/; Somogy m.; Bánokszentgyörgy, Sárhida /Za/;
Hegyhátvidék, Kőszegszerdahely, Egyházasrádóc /Vas/; Pad-
ragkút /Ve/; Patak /Nó/; Sajópálfalva /Bo/; Szinpetri,
Varbóc /Ab/; Tákos /Be/; Tiszapolgár /Sza/; Hajdunánás,
/Ha/; Orosháza, /Bé/; Drágszél /Bb/; Pálmonostora, Ordas
/Pe/; Nyárszó /Kl/.

53. Baromfi "szemverésének" megelőzése

A cirokseprűre vizelnek, és visszakézből a baromfira csap-
kodják, ezt mondva:

De csunyák vagytok!

/Jászfákóhalma, Szo/

Hasonló szöveg: Berettyóujfalu /Bi/; Szentés

54. "Szemverés" megelőzése

Ha valaki megnézte a gyereket, az anya lenyalja a gyermek
homlokát. Ha sós, akkor nem ártott neki a szem. Ez eset-
ben háromszor nyalja; mindháromszor köp egyet és mondja:

Pü, ronda!

/Csonkahegyhát, Za/

XVII.

Hasonló szövegek: Mihályfa /Za/; Győrvár /Vas/; Mezőlak /Ve/; Tiszaszentimre /Szo/

55. U.az

Ha a látogató jön, megköpködi a gyereket. Ha férfi az illető, a kalapját a gyerek fejébe nyomják. Ezt mondja:

*De csúnya vagy,
meg ne verjelek szemmel!*

/Jászfákóhalma, Szo/

Hasonló szövegek: Drávagárdony /So/; Kisbodak /Mo/; Sur /Ve/; Szendrő /Bo/; Cigánd /Ze/; Szatmár m.; Nagykapos /Ung/; Szentés és környéke /Cso/; Nyárszó /Kl/

56. U.az

Ha először néznek meg gyereket vagy állatot, megköpdösik és ezt mondják:

*Phü, phü te csúnya,
nagyra nőjj!*

/Nagybózsza, Ab/

57. Álmatlanság megelőzése

Elalvás előtt a gyerek bal szemét az orrától kifelé nyalni kell, majd oldalra kell köpni, ezt mondva:

Pthü, pthü, pthü, apád!

A jobb szemét ugyanígy, a szöveget ismételve.

/Foktő, Pe/

58. "Igézés" megelőzése

Aki meglátja a gyereket, leköpködi:

Szëigyöölös löigy!

/Somogy m./

59. "Szemverés" megelőzése

Aki a gyereket megnézni, ráköpköd és mondja:

*Szépségem, csúnyságom, lustaságom
mind rád ragadjon.*

/Rimóc, Nó/

60. "Igézés" gy.

Ha megcsodálás következtében beteg az újszülött, az anya az első hat hét alatt hét vagy kilenc napig minden napkelte előtt kiül a küszöbre "purdé seggel", lába közé veszi a küszöböt, a gyereket ölébe tartja és háromszor mondja:

*Pi, pi,
mít csodáltam,
csodáljon vissza.*

/Nyárszó, Kl/

61. "Szemverés" megelőzése

*Phü, phü, az anyád!
Inkább verjen az apád,
mint az én szemem!*

/Csanádpalota, Csa/

XVII.

62. "Szemverés" megelőzése baromfinál
 Aki szép majorságot lát, és fél, hogy azt megigézi, két-
 szer köp és mondja:
Phi, phi,
megigézek!
 /Torda, Aranyosszék,
 Torockó/
63. "Szemverés" megelőzése
 Aki megnézi a gyereket, ráköp, és mondja:
Téged verés nem érhet,
megigézek téged!
 /Diósjenő, Nó/
64. U.az
 Köpködnek a gyerekre vagy állatra:
Megköpködlek, hogy szöm ne ártson.
 /Nagyberki, So/
64. Variáns: Somogy m.
65. U.az
Ptü, ptü, ptü,
hogy a szemem ne ártson neked.
 /Mád, Ze/
65. Variáns: Törtel /Pe/; Szentmárton és Sasvár-puszták /So/
66. U.az
Pfü, pfü,
meg ne verjelek szemmel!
 /Szeremle, Pe/
66. Variáns: Abádszalók /Szo/
67. U.az
Pöh, pöh, pöh,
szép légy gyerek,
meg ne verjelek.
 /Mezőkeresztes, Bo/
68. U.az
/Borcsa néni, Sári néném/, mind aki látott, meg
ne rontson.
 /Tunyog, Szt/
69. U.az
Phi, meg ne igézzen!
 /Borsa völgye, Kl/
69. Variánsok: Karancskeszi /Nó/; Hódmezővásárhely /Cso/;
 Andrásfalva /Bu/; Győrvár /Vas/; Szamoshát
70. U.az
 Ha olyan látja a gyereket, aki nem szokta látni, kinyal-
 ják a szemét, közben köpködve, és ezt mondva:
Hogy meg ne igézzenek ezek a kisasszonyok.
 /Varbóc, Ab/

XVII.

71. U.az
Ha valaki meglátja a gyereket, leköpködi:
Nö ig  izzelek m  g, ne fájjon a fejed!
/Somogy m./
72. U.az
Th  , th  ,
szemt  l ne vesszen ez a kisbaba.
/Lédec, Bs/
73. U.az
Ph, ph, ne legy  k bajotok.
/Hajdudorog, Ha/
74. Anyatej "elvitelének" megelőzése
Ha újszülöttet látogat valaki, egy darab sz  szt kell t  p-
ni a takar  j  b  l és a földre dobni, közben ezt mondani:
Nem kell se tejetek, se   lmotok!
/Csíkszentdomokos,
/Csík/
75. Almatlans  g megelőzése
Ha még nincs a gyermekágyas anya hat hetes, a házhoz l  -
togat   let  p valamit ruhájából, és e szavakkal dobja le:
No még nem vagy hat hetes,
hog   az   lmotokat ne vigyem el.
/Vargyas, Ud/
76. U.az
Ha egy nő bemegy egy házhoz, és megl  t a háziasszony
karján egy kislányt,   gy sz  l:
J  j d   szép kis kanca!
S azonnal lek  pi, hogy meg ne ig  zze.
/Székelyföld/
77. "Sárgaság" gy.
Aki találkozik a beteggel, a földre k  p, ezt mondva:
Pfuj, milyen csúnya betegséged van,
miért nem hagyod el?
/Mogyoróska, Ab/
78. U.az
Aki a beteg gyereket meglátja, k  p egyet, ezt mondva:
Ph  , ph  , m  g   lyet sose láttam rajtad!
/Vajdácska, Ze/
79. "Csúnya gyerek" gy.
Ha a terhes megcsodál valamit és csúnya gyereke lesz, hat
hétig cs  f  lni kell, hogy elvesz  itse a csúfságot:
J  j, neked ilyen bajod van, stb.
/Borsa völgye, Kl/
80. S  r  s gyerek gy.
Ha a gyerek sírása kutyavon  t  shoz, vagy macskanyávogás-
hoz hasonl  t, ha hétig mondják neki:
Phi szamár, phi szamár!
/Torda, Aranyoss  k,
Torockó/

XVII.

81. Köhögés gy.
Aki köhög, mondja háromszor:
Kéhes ló.
Nem köhög többet.
/Bács-Bodrog m./
- 82.1. Nátha megelőzése
Ha a náthás ember valakinek panaszkodik, a másik ezt mondja, hogy ne ragadjon rá a nátha:
A mi kemencénk is attól repedezett meg.
/Kiskunfélegyháza, Pe/
- 82.2. U.az
A mi kemencénk is abba repedt meg.
/Bácsföldvár, Bb; Szeged, Cso/
- 82.3. U.az
Mindlunk a kemence abban hasadt meg.
/Bács-Bodrog m./
- 82.4. U.az
*A mi kemencénk is dühöng,
mert háromszor hat patkány nekidörgölődött.*
/Császártöltés, Bb/
83. Baromfivész megelőzése
Ha valaki azt meséli:
Nálunk úgy döglenek a baromfiak!
Arra azt kell felelni:
Nálunk is az egerek!
/Bács-Bodrog m./
- 84.1. Hurkafőzés
Disznóöléskor, mikor a hurkát forró vízbe teszik, valakinek meg kell kérdezni, a hurkafőző felel:
- *Mit főznek?*
- *Lófaszt.*
Azért teszik ezt, hogy a hurka ki ne repedjen.
/Ete, Ko/
- 84.2. U.az
- *Mit főz, komámasszony?*
- *Szíjjad lófasz, komámasszony!*
/Nemeskőcs, Vas/
85. U.az
Hogy a hurkák ki ne pattanjanak, a főzőt megkérdezi valaki, és az felel:
- *Megfőtt-e a hurka?*
- *Meg az, a valagamba!*
/Vargyas, Ud/
86. Betegség megelőzése
Akit megharapnak, hideg vizet kell szagolni, hogy ne legyen beteg, ezt mondva:

XVII.

Ja de büdös ez a víz!

/Nagylengyel, Za/

Szerencsekivánó 87-88.

87.1. Pénzvarázslás

Ha valaki pénzt kap, a tenyerébe véve szájához emeli,
ráköp és mondja:

Phi, phi

apád-anyád idejöjjön!

/Hajdubagos, Bi;
Szentmárton és Sas-
vár-puszták, So;
Karancskeszi, Nő;
Szamoshát; Székku-
tas, Cso/

Azonos szöveg: Halászat sikerének biztosítása /Zagyva-
rékas, Pe/

87.2. U.az

Itt legyen apád, anyád, minden rokonod!

/Resznek, Za/

87.3. Kincsásás

Apád-anyád mind fölül maradjatok!

/Várkesző, Vas/

88. Halászat sikerének biztosítása

A halász mielőtt beveti hálóját, markába köp és mondja:

Na, uram Jézus segíj!

Ami a vízbe van, nem kívánom mindet,

de legalább az aprajából is,

meg a nagyjából is egy keveset!

/Zagyvarékas, Pe/

XVIII. JÁTÉKOS MONDÓKÁK

Náthagyógyító 1-2.

1.1. Nátha gyógyítása

A náthás ember kiírja a kapura, vagy elkiáltja magát:

*Nátha eladó,
ingyen kapható!*

/Nyírbátor, Sza/

1.2. U.az

*Nátha van eladó,
ingyen kapható.*

/Gáttája, Te/

1.3. U.az

*Ez a nátha eladó,
rajta van a foglaló.*

/Kéttornyúlak, Ve/

1.4. U.az

*Az én náthám eladó,
nem kell érte pénz, se posztó, se bagó.*

/Csanádpalota, Csa/

1.5. U.az

*Három nátha eladó,
öt nátha eladó.*

/Jászjákóhalma, Szo/

1.6. U.az

*Ez a nátha eladó,
vedd meg, te batyus zsidó!*

/Hajdunánás, Ha/

1.7. U.az

*Nátha van eladó,
vedd meg, te zsidó.*

/Tiszaföldvár, Szo/

1.8. U.az

Nátha eladó!

/Sárospatak környéke,
Ze/

XVIII.

1.9. U.az

Ez a nátha eladó!

/Erk, He; Cigánd, Ze;
Újkerék, Sza; Hajdú-
szoboszló; Ordas, Pe/

1.10. U.az

Itt a nátha eladó!

/Hajduszovát, Ha;
Jánoshida, Szo/

1.11. U.az

Nátha van eladó!

/Hatvan, He; Mezőke-
resztes, Bo; Végár-
dó, Ze; Hajdúdorog,
Ha; Köröstarcsa, Bé/

1.12. U.az

Itt nátha van eladó!

/Tiszapolgár, Sza/

2.1. U.az

Aki náthás, írja egy papírdarabra:
Náthán Péter, Náthán Pál,
azé legyen, ki megtalál.

/Hajdúszovát, Ha/

2.2. U.az

Náthám Pali, Náthám Pál,
ragadjon rád a náthám!

/Méra, Ab/

2.3. U.az

Náthám Péter, Náthám Pál,
ragadjon rád a náthám!

/Kuncsorba, Szo/

2.4. U.az

Náthám Péter, Náthám Pál,
tiéd legyen a náthám!

/Szuhaő, Gö; Erk,
He; Szakoly, Sza;
Kiszombor, Tr;
Zagyvarékas, Pe/

2.5. U.az

Nátha Péter, Nátha Pál
az én náthám vesszen rád! /vagy:...szálljon.../
/Hosszúszó, Te/

2.6. U.az

Két legény van a faluban,
kérdezik, hogy kicsoda?
Nátha Péter, Nátha Pál,
ragadjon rád a náthám!

/Boldva, Bo/

XVIII.

Szembe esett tárgy 3-5.

3. Szembe esett tárgy eltávolítása

Ha egy gyereknek a szemébe esett valami, ezt mondja:

Mi esett a szemömbébe?

Isten küvecskéje.

/Lőrincfalva, Tr/

4.1. U.az

Ha egy gyereknek a szemébe esett valami, ezt mondja:

Giz-gaz, giz-gaz esött a szemömbébe,

Boldogasszony teje

mossa ki belőle.

/Tápé, Cso/

4.2. U.az

Giz-gaz esött a szemömbébe,

Boldogasszony teje

mossa ki belőle.

/U.ott/

4.3. U.az

Pü, pü!

Boldogasszony vére

mossa ki belőle!

/Lőrincfalva, Tr/

4.4. U.az

Ess ki, ess ki galuska!

Boldogasszony könnye

mossa ki belőle.

/Szőreg, Tr/

4.5. U.az

Istenem, valami bement a szemembe,

Boldogasszony teje

mossa ki belőle.

/Jászládány, Szo/

4.6. U.az

Mi esött a szemömbébe?

Boldogasszony tejibe?

Isten látta,

vögye ki!

/Egyházaskér, Ferenc-
szállás, Tr/

4.7. U.az

Istennyila beleesött,

Boldogasszony teje

mossa ki belőle.

/Szőreg, Tr/

4.7. Variáns: U.ott

5. U.az

A felső szemhéjat ráemelték az alsóra, és jobbra-balra mozgatták, közben ezt mondva háromszor:

XVIII.

*Isten beletötte,
Boldogasszony kivötte.*

/Szentmárton és Sas-
vár-puszták, So/

- 6.1. "Gilva" gy.
*Nyúlhdj, bakhdj,
ha meggyógyul, nem fáj.*

/Szank, Pe/

- 6.2. Gyerek fájdalom gy.
*Aj-vdj,
kecskemdj!
Ha meggyógyul,
maj nem fáj!*

/Szőreg, Tr/

- 6.3. U.az
*Hdj, báj,
kecskebdj,
majd meggyógyul,
ha nem fáj.*

/Kisbodak, Mo/

- 6.4. Gyerek fájós torka
*Bibdj, bibdj,
kecskeháj,
ha meggyógyul
nem lösz fáj!*

/Lőrincfalva, Tr/

- 6.5 Gyerek kéz és lábfájása
*Gyógyulj, gyógyulj
bibitdj
Tarka disznó
góló táj!*

/Majdán, Tr/

- 6.6. Gyerek fájós keze, lába
*Bibics, bibics,
kecskeláb!
Ha meggyógyul
maj nem fáj!*

/Őszentiván, Tr/

- 6.7. U.az
*Nyúlhdj,
macskamdj,
majd meggyógyul,
ha nem fáj!*

/Kiszombor, Tr/

- 6.8. U.az
*Aj-bdj,
macskaháj,
ha meggyógyul,
maj nem fáj!*

/Ferencszállás, Tr/

XVIII.

7. U.az

*Aldja kánya, száva,
fosógém a neve.
Së në ártson,
së në használjon,
ha nem használ,
hagy fájjon!*

/Kiskundorozsma, Cso/

8. Hát és vállfájás gy.

A fájós helyeket hetedik gyerek nyomkodta meg, ezt mondvá:

*Ahol nem fáj, ott is fájjon,
ahogy fizetsz, úgy használjon.*

/Jászdózsa, Szo/

9. Tehén lábsebének gy.

*Szent kezivel simogatta,
szent szájjával huhogatta:
phü, phü, phü!
Ha fizetsz, használjon,
ha nem fizetsz, hagy fájjon!
Fizetni nem kő,
csinász egy kétkilós sajtot,
búzát is adsz,
csak magra,
tetejire,
tetejire,
nem csapva!*

/Kiszombor, Tr/

10. "Daganat" gy.

Valakinek ütés után megdagadt a keze. A gyógyító aszszony a tenyere élével megkeresztelte:

*Megdagad,
elszakad,
ha a fene megeszi,
mégis meg kell neki gyógyulni!*

/Sarkad, Bi/

11.1. "Csuklás" gy.

Aki csuklik, azt valaki emlegeti. Ezt kell mondania:

*Mit emlegetsz, ha nem látsz?
vakulj meg, ha szebbet látsz!*

/Szamoshát/

11.2. U.az

*Mit emleget, ha nem lát?
Száradjon meg, ha gyaláz!
Száradjon meg, mint a pernye,
hogy a hideg jól kilelje!*

/Szamoshát/

XVIII.

11.3. U.az

*Mit emlígetsz, ha nem látsz?
Keress szűből, s feltalássz!*

/Udvarhely m./

12. Szépségvarázslás

Kenyérsütés után a kemence szájánál lévő parázsból hármat vissza kell dobni a kemencébe, ezt mondva:

*Szép akarok lenni, mint a piros rózsza,
nem akarok megvélni soha.*

Aki ezt megcsinálja, örök ifjú marad.

/Szilágyság/

13. Szerelmi varázslás

Ha valaki azt akarja, hogy kedvese szeresse, megidézi: alvó kedvesére háromszor keresztet vet ezt mondva:

*Engem végy el, ha szeretsz,
ha nem szeretsz, elmehetsz.*

/Dunántúl/

14. U.az

Első éjszakán lefekvés előtt az új asszony gyűrűjét az ágyba dobja, s míg az ura keresi, addig azt mondogatja magában:

*Keresd, keresd gyűrűmet,
holtig való kedvemet!*

Azért teszi ezt, hogy a férje az ő kedvében járjon.

/Göcsej/

15. U.az

Luca napján mosdás közben ezt mondják a lányok:

*Vidd el folyó est a szappant,
hogy szép legyek, piros legyek,
jövő ősszel férjhezmenjek.*

/Berettyóújfalu, Bi/

16. U.az

Szent Márton hajnalán a lányok trágyát visznek a kertbe, ott leborítják és ráállva mondják:

*Alulról is, felülről is,
keletről is, nyugatról is
jöjjenek a kérők!*

/Bucsuta, Za/

17. Kenyérsütés

Kenyér bevetése után mondják:

*Nőjjél, keljél, szaporodjál,
sose fogyjál.*

/Tiszaderzs, Szo/

18. U.az

Kenyér bevetése után mondják:

*Csúcs kerekedj,
lapos domborodj.*

/Hódmezővásárhely,
Cso/

XVIII.

19. U.az
 Kenyér bevetése után mondják:
*Jó magosak legyetek,
 Debrecenbe menjeteK,
 ott is elsőK legyetek.*
 /Sárrétudvari, Bi/
20. U.az
 Kenyér bevetése után mondják:
*Keljetek fel pógárok,
 meghót a bírátok!
 Szép leány szűnőtök,
 borsos az ízetek.
 Valahány a bűnőtök,
 mind a bírótokra szállt.
 Cuc kerekedjél,
 lapís domborodjál!*
 Utána cuppantanak egyet.
 /Alsónemesapáti, Za/
21. U.az
 Pemeteléskor⁺ ráolvasnak:
*Pántlika Péter
 nagy hadra készül;
 nincs az az ember,
 ki utánamenjen.*
 /+ = a kemence kiseprése bevetés előtt/
 /U.ott/
22. Lepénysütés
 Mikor lepényt sütnek, ezt kell mondani, nehogy elkeljen
 a lepény:
*Ciha lepi, lepi, lepi!
 Ciha lepi, lepi, lepi!*
 /Rábagyarmat, Győr/
- 23.1. Kenderáztatás
*Sárvárrá sárgodjál,
 Fehérvárrá fehéredjél,
 szíjj a kenderé,
 szar a pozdorjádja.*
 /Nyárád, Ve/
- 23.2. U.az
*Sárvárrá sárguljék,
 Fehérvárrá fehéredjék,
 szíjj a kendered,
 szar a pozdorjád.*
 /U.ott/
- 23.3. U.az
*Szíjj a szála,
 szar a pezdergyádja.*
 /Csoma, So/

XVIII.

24.1. Szapulás

Mikor a szapulni való fonalat a szapulókádba rakják, ráköpdösnek és ezt mondják:

*A szomszédba szapulnak,
mink meg fejjér fonalat mosunk.*

/Szamoshát/

24.2. U.az

*A faluban szapulnak,
nálunk szappanosnak:
olyan fehér légy, mint a hó!*

/Patóháza, Szt/

25. U.az

*El ne felejtsd a kelést,
mint a jányok a férhemenést,
az asszonyok a megszólást!*

/U.ott/

26. Kukoricapattogtatás

A fonóban a kukoricapattogtatáskor ezt mondják ritmikusán, hogy hamarább kipattogjon:

*Csitttegj, csattogj, kukorica, fehér lovat látok:
csitttegj, csattogj, kukorica, mint a bába seggi,
phi, phü, phá.*

Úgy tesznek, mintha félreköpködnének. Azért csinálják, hogy jövőre sok fehér libájuk legyen. Minél több kukorica pattog ki, annál több lesz a fehér liba.

/Domaháza, Bo/

27. Búzavetés

*Nagyra nőjjön, bokrosodjon,
ezerszerre többet hozzon.*

/Csanádpalota, Csa/

28. Újszülött fürdetése

A gyerek első fürdetésénél az apa, testvérek, kereszt-szülők is jelen vannak. A bába a következő mondókával teszi be a gyermeket a vízbe:

*Kis bubucska a fürdőbe,
nagyra nőjjék juvendübe!*

Ezután a jelenlévők mindnyájan merítenek egy keveset jobb kezükkel a teknő vizéből, és azt a gyerek fejére csurgatják.

/Borsod m./

29. Nehezen járó gyerek gy.

Három pénteken felültetik a gyereket, mindannyiszor megveregetik a lábát sulyokkal és mondják:

*Ma van péntök,
hónap szombat,
szalaggyá vasárnap!*

Ezután nem fog nehezen járni.

/Szőreg, Tr/

XVIII.

30. "Árpa" okozása
Ezt kell mondani:
*Höss belé, köss belé,
hat ökör se húzza ki belőle.*
/Dunakiliti, Mo/
31. "Árpa" gy.
Olyan kutat kell keresni, amibe még nem nézett a beteg
soha. Háromszor körüljárja, közben egy-egy szem árpát
belevet. Ezt mondja háromszor:
*Kő kút,
körül kút,
körüljárta tarka farkú tarka tyúk.*
/Zagyvarékas, Pe/
32. U.az
*A hajad nyúljon,
az árpád müljon!*
/Nagykapos, Ung/
33. Patkányküldés
Ha patkány volt, a vizimolnárt hívták el, aki a követ-
kező verset mondta el:
*Ez a pajta dülőfajta,
egy kis eső egy kis széllel
összeroskad még az éjjel.
Kis patkányim, fussatok,
vissza ne is jussatok.*
/Ond, Ze/

Első fecske 34-39.

- 34.1. Szeplő megelőzése
Az első fecske meglátásakor ezt kell mondani:
*Fecskét látok,
szeplőt hanyok.*
/Harkány, Sámód, He-
lesfa, Ba; Nagybakó-
nak, Za; Győrvár,
Vas; Vas m.; Kapuvár,
Sp; Kocs, Ko; Enying,
Ve; Hatvan, Pusztajá-
nosi, Atkár, He; Jár-
mi, Szt; Debrecen,
Hé; Tiszaderzs, Szó;
Orosháza környéke,
Bé; Nagybaracska, Bb;
Tóalmás, Tura, Sükösd,
Szeremle, Pe; Kőhalom,
Nk/

XVIII.

34.2. U.az

*Szeplőt hányok,
fecskét látok.*

/Bernecebaráti, Ho/

34.3. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
prü, prü, prü.*

/Atkár, He/

34.4. U.az

*Fecskét láttam,
szeplőt hánytam.*

/Székkutas, Cso/

34.5. U.az

*Fecskét látok,
ragyát hányok.*

/Alsószecse, Bs;
Ipolytölgyes, Ho/

34.6. U.az

*Újságot látok,
fecskét látok,
szeplőt hányok,
ptü, ptü.*

/Galgahéviz, Pe/

34.7. U.az

*Gólyát látok,
szeplőt hányok.*

/Szeged, Cso;
Tolna m./

34.8. U.az

*Békát látok,
szeplőt hányok.*

/Nagybajcs, Győr/

35.1. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt mosok.*

/Kiskunfélegyháza,
Pe; Baskó, Varbóc,
Abaújdevecser, Ab;
Parnó, Ze; Szamos-
hát; Gáva, Sza;
Borsa völgye/

35.2. U.az

*Ptyü, ptyü,
fecskét látok,
szeplőt mosok.*

/Nagytárkány, Eger,
Parád, He/

XVIII.

35.3. U.az

*Fecskét láttam,
szeplőt mostam.*

/Rétközberencs, Kis-
várd, Nyíribrony,
Sza/

35.4. U.az

*Gólyát látok,
szeplőt mosok.*

/Jászság/

36.1. U.az

Aki szeplős, tavasszal cérnát hord a zsebében, és mikor először fecskét lát, elkezd gombolyítani, ezt mondva háromszor:

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
selymet gombolyítok.*

Ezután a feje felett eldobja a cérnát, nem nézve utána.

/Patapoklosi, Szent-
márton és Sasvár-
puszták, So; Somogy
m.; Berettyóújfalu,
Bi; Doroszló, Bb/

36.2. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
fonalat gombolyítok.*

/Gödreszentmárton,
Ba; Sántos, So;
Bezdán, Bb/

37.1. U.az

Ha a szeplős fecskét lát tavasszal, a következőt mondja; a szöveg megfelelő helyénél arcát mosva, majd jobb keze mutatóujjával felváltva bal és jobb, majd ismét bal és jobb vállára mutatva:

*Fecskét látok,
szeplőt mosok,
két vállamra hányom.
Ide hányom meg ide,
a két vállam hegyire.*

/Furta, Bi/

37.2. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt mosok,
bal vállamra hányom.*

/U.ott/

37.3. U.az

Fecskét látok,

XVIII.

*kaprot vetök,
két vállamra hányom.*

/Monostor, Te/

37.4. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt mosok,
hónom alá csapok.*

/Szőreg, Tr/

37.5. U.az

*Gólyát látok,
szeplőt mosok,
mind a vállamra rakom;
hagy vigye el messze földre,
kedves babám elébe!*

/Lőrincfalva, Tr/

38. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
gyűjjetek hozzánk fészket rakni
az ereszünk alá.*

/Doroszló, Bb/

39.1. U.az

Amikor a szeplős először pillantja meg a fecskét abban
az évben, ezt mondja:

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
mind rád ragadjon!*

/Kémes, Ba/

39.2. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
fecske, vidd el a szeplőmet!*

/Zagyvarékas, Pe/

39.3. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
mind múljon el rólam!*

/Karancskeszi, Nó/

39.4. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
prü, prü,
mind múljon el rólam!*

/U.ott/

39.5. U.az

*Fecskét látok,
szeplőt hányok,
mind a seggemre ragadjon.*

/Szank, Pe/

XVIII.

39.6. U.az

*Gólyát látok,
szeplőt hanyok,
mind a seggemre ragadjon.*

/U.ott/

39.7. U.az

*Gólyát látok,
szeplőt mosok,
phü, phü, phü,
mind rád ragadjon!*

/Tápé, Cso/

39.8. U.az

*Gólyát látok,
szeplőt mosok,
arra ragadjon,
aki nem mondja!*

/U.ott/

Tejfog kihullása 40-43.

40. Egészséges fog biztosítása

Akinek magától kiesik a foga, álljon háttal a szemétdombnak, dobja a fogat a háta mögé, nem nézve hátra, és mondja:

*Bába, adjál nekem vasfogat,
én meg adok csontfogat.*

/Felnémet, He/

41. U.az

*Adok uram csontfogat,
adjál nekem vasfogat!*

/Csempeszkopács,
Vas/

42. U.az

Az első kiesett fogat a gyerekek a kemence hátára dobják, és háromszor mondják:

*Cicicica⁺adjál vasfogat,
én is adok csontfogat.
/+ = denevér/*

/Rábagyarmat, Győr/

43.1. U.az

A gyerek kiesett tejfogát háta mögé dobja, ezt mondva:

*Egér, egér, adj vasfogat,
én adok csontfogat.*

/Csörötnék, Vas;
Cserszegtomaj, Za/

43.2. U.az

Egér, egér, adj vasfogat,

XVIII.

én is adok csontfogat!

/Kapuvár, Sp; Rábagyarmat, Győr; Pápasalamon, Ve/

43.3. U.az

*Egér, egér, adj vasfogat,
én meg adok csontfogat!*

/Zsére, Nyi, Furta, Bi/

43.4. U.az

*Egér, egér, adj nékem vasfogat,
én meg adok csontfogat!*

/Tószeg, Pe/

43.5. U.az

*Egér, egér, adjál nekem vasfogat,
én meg adok csontfogat!*

/Ipolytölgyes, Ho; Hatvan, Feldebrő, He; Tibolddaróc, Bo; Sárrétudvari, Bi; Alattyán, Szo; Kiskunfélegyháza, Pe; Tápe, Cso; Szaján, Tr; Zagyvarékas, Pe/

43.6. U.az

*Egér, egér, adjál nekem vasfogat
én adok neked csontfogat!*

/Bácsbodrog m./

43.7. U.az

*Egér, egér, adjál nekem vasfogat,
s én adok csontfogat!*

/Hadikfalva, BU/

43.8. U.az

*Egér, egér adj nekem vasfogat,
és én adok neked csontfogat.*

/Nyúl, Győr/

43.9. U.az

*Egér, egér, adj nekem vasfogat,
én is adok csontfogat!*

/Somogy m./

XVIII.

- 43.10. U.az
*Egér, egér, adj nekem vasfogat,
 én is adok neked csontfogat!*
 /Karancskeszzi, Nó/
- 43.11. U.az
*Egér, egér adjál nekem vasfogat,
 én is adok csontfogat.
 A csontfog nekem örökké tartson!*
 /Jászkisér, Szo/
- 43.12. U.az
*Egérke, egérke,
 adjál nekem vasfogat,
 adok érte csontfogat!*
 /Rimaszombat, Gö/
- 43.13. U.az
*Egérke, egérke,
 adjál nekem vasfogat,
 én meg adok csontfogat!*
 /Tura, Pe/
- 43.14. U.az
*Egér, egér kiséger,
 adjál nekem vasfogat,
 én meg adok csontfogat.*
 /Felsőgalla, Ko/
- 43.15. U.az
*Egér, egér, egérke,
 adjál nekem vasfogat,
 én meg adok csontfogat.*
 /Jánoshida, Szo/
- 43.16. U.az
*Cin, cin, cinégér,
 adjál nekem vasfogat,
 adok neked csontfogat!*
 /Szatmár m./
- 43.17. U.az
*Cica, cicic egir,
 adj nekem vasfogat,
 ién neked adok csontfogat!*
 /Radamos, Za/
- 43.18. U.az
*Cinc, cinc, egér,
 adjál nekem vasfogat,
 én meg adok csontfogat!*
 /Tiszanána, He/
- 43.19. U.az
*Cin-cin-cinégér,
 adjál nekem vasfogat,
 én is adok csontfogat!*
 /Pécsarányos, Ba/

XVIII.

43.20. U.az

*Cine-cine egér, adj fogat,
adjál nekem vasfogat,
én is adok csontfogat!*

/Maklár, He/

43.21. U.az

*Egér, egér adjál nekem vasfogat,
mink meg adunk csontfogat!*

/Tiszaörs, He/

43.22. U.az

*Egér, egér adjál nekünk vasfogat,
mink meg adunk csontfogat!*

/Tiszaszöllös, He/

43.23. U.az

*Egér, egér, adok neked csontfogat,
adj helyette vasfogat!*

/Berettyóújfalu, Bi/

43.24. U.az

*Egér, egér, adok neked csontfogat,
hozzál nekem vasfogat!*

/Apátfalva, Csa/

43.25. U.az

*Egér, egér, adok neked csontfogat,
te aggyád vasfogat!*

/Bezván, Bb/

43.26. U.az

*Egér, egér, adok neked csontfogat,
adj nekem vasfogat!*

/Somogy m./

43.27. U.az

*Egér, egér, adok neked csontfogat,
adjál nekem vasfogat!*

/Siklós, Ba; Oláh-
lapád, Af/

43.28. U.az

*Én adok pocikfogat,
te adj nekem vasfogat!*

/Alsószecse, Bs/

43.29. U.az

*Egérke, adok neked csontfogat,
hozzál nekem vasfogat!*

/Ond, Ze; Apátfal-
va, Csa/

43.30. U.az

*Egér, egér adj fogat,
én adok neked csontfogat,
te adj nekem vasfogat!*

/Vargyas, Ud/

XVIII.

43.31. U.az

*Egér, egér, csontegér,
én adok neked csontfogat,
te adj nekem vasfogat!*

/U.ott/

43.32. U.az

*Egér, egér, kisegér,
van-e fogad hófehér,
adjál nekem vasfogat,
én meg adok csontfogat.*

/Tápé, Cso/

43.33. U.az

*Én adok neked csontfogat,
te adjál nekem vasfogat!*

/Klészse, ML/

43.34. U.az

*Nesze egér csontfog,
adjál helyette vasfogat!*

/Borsa völgye/

Málésütés 44-51.

44.1. Málésütés

A málé keverése közben mondják:

*Málé, málé, édes légy,
mint a cukor, olyan légy!*

/Hódmezővásárhely,
Cso; Piskó, Ba;
Bélapátfalva, Bo;
Szeremle, Sziget-
szentmiklós, Pe/

44.2. U.az

*Málé, málé, édes légy,
olyan édes, mint a méz!*

/Tiszaderzs, Szo/

44.3. U.az

*Málé, málé, édes légy,
mint a cukor, meg a méz!*

/Kiszombor, Tr/

45.1. U.az

A málé keverése közben mondják:

*Málé, málé, édes légy,
mint a pinám, olyan légy!*

/Hajdunánás, Ha;
Kocs, Ko; Ipoly-
tölgyes, Ho; Tisza-
szöllős, He; Ordas,
Pe/

XVIII.

45.2. U.az

Málé, málé, édes légy,
mint a pína, olyan légy.

/Csoma, So; Galga-
hévíz, Pe/

45.3. U.az

Édes málé, édes légy,
mint a pinám, olyan
légy!

/Kunmadaras, Szo/

45.4. U.az

Málé, málé, édes légy,
mint az izém, olyan légy!

/Uny, Esz/

45.5. U.az

Málé, málé, édes légy,
édes, mint a seggem légy!

/Berhida, Ve/

45.6. U.az

Málé, málé, édes légy,
mint az enyém, oan légy!

/Nagybajcs, Győr/

46.1. U.az

A málé keverése közben mondják:

Málé, málé édes légy,
mint a babám, olyan légy!

/Váralja, To/

46.2. U.az

Málé, málé, édes légy,
mint a szívem, olyan légy!

/Miszla, To/

46.3. U.az

Málé, málé, édes légy,
mint az én szerelmem.

/Tiszavárkony, Szo/

46.4. U.az

Málé, málé, édes légy,
mint a rózsám, olyan légy!

/Egyházasköröc, Vas/

47.1. U.az

"Málékészítéskor, hogy édes legyen, így kell ráolvasni:"

Málé, málé jides lgy,
mint a kokasok szerelme, jojan lgy.

/Nagyszalonta, Bi/

47.2. U.az

Olyan édes legyen a málém,
mint az új pároknak a szerelme!

/Nemesorosi, Bs/

XVIII.

- 47.3. U.az
Olyan édes legyen,
mint a vőlegény és a menyasszony szerelme!
 /Rimóc, Nó/
- 47.4. Görhesütés
Olyan édes legyen a görhe,
mind a Bözsi meg a János szerelmi!
 /Karancskeszi, Nó/
- 48.1. Málésütés
 Málékeverés közben mondják:
Olyan édes legyen,
mint a Jézus és Mária szerelme!
 /Rimóc, Nó/
- 48.2. U.az
Olyan édes légy,
mint a Jézusom szerelme!
 /Tiszapolgár, Sza/
- 48.3. U.az
Málé, málé édes légy,
mint Jézusom szerelme, olyan légy!
 /U.ott/
- 48.4. U.az
Ides málé, ides légy,
mint az ides Jézus neve, ollan légy!
 /Kapuvár, Sp/
- 49.1. U.az
 Málékeverés közben mondják:
Keverem, keverem,
/Jancsi, Julis/ szerelmire.
 /Rábahidvég, Vas/
- 49.2. U.az
/Barna Péter/ szerelmire,
/Kiss Boriska/ szerelmire!
 /Hódmezővásárhely, Cso/
- 49.3. U.az
Na /Ica/, a te szerelmedre,
legyen jó édes!
 /Karancskeszi, Nó/
- 49.4. U.az
A te szerelmedre keverem ezt a málét,
hogy édes legyen!
 /Baktalórántháza, Sza/
- 50.1. U.az
 Málésütés közben a gyerekek mondogatták az anyjuknak,
 az meg felelt; minél sebesebben kellett mondani:
Mit visz kend, nénémasszony?

XVIII.

*Lépesmézet, édes légy,
lépesmézet, édes légy!*

/Mindszent, Cso/

51. U.az
Málékeverés közben mondják:
Édes málém, édes légy!

/Berhida, Ve/

- 51.2. U.az
Görhöny, málé, édes légy!

/Nagymegyer, Ko/

- 51.3. U.az
*Málé, málé, édes légy,
uram fasza édes légy!*

/Szögyén, Esz/

52. Kukoricapattogtatás
Közben a gyerekeknek nevetni, ugrálni kellett, ezt
mondva:
*Pattanj Péter, pattanj Pál,
olyan legyenél, mint egy tál!*

/Sárrétudvari, Bi/

- 53.1. Tejhaszon biztosítása
Ellés után az első tejből "gurusztát"⁺ főznek. A szomszédoknak ebből kóstolót visznek. A szomszéd a gurusztával jövőt megcsapkodja vízzel és ezt mondja:
*Többet tejet, mint vajat
többet vajat, mint tejet!*

/+ = a felforralt, megturósodott tej/

/Tiszaszöllős, He/

- 53.2. U.az
Többet vajat, mint író!

/Nagyiván, He; Nagykapos, Ung/

- 53.3. U.az
*Több vaj, mint író,
több vaj, mint író!*

/Ond, Ze/

- 53.4. U.az
*Több vajat, mint tejet!
Az Isten ezer annyit adjon!*

/Tákos, Be/

- 53.5. U.az
Több vaj legyen, mint író!

/Karácsond, Verpelét, He/

- 53.6. U.az
Többet vajat, mint tejet!

/Tiszapolgár, Sza/

XVIII.

53.7. U.az

*Több tejet, mint savót,
több tejet, mint savót!*

/Veszprém m./

53.8. U.az

Ha idegen ment be köpüléshez, ezt mondta:
*Többet író, mint vaját,
mert a vajbú nem adnak!*

/Nagyiván, He; Me-
zőnagymihály, Bo/Köpülés 54-58.

54.1. Köpülés

Közben ezt a verset kell mondogatni:

*Kelj, kelj tejfől,
falu végén hasas lány
írós vaját kíván.*

/Hédervár, Győr/

54.2. U.az

*Falu végén beteg lány,
tejfölt kíván.*

/Kapunvár, Sp/

54.3. U.az

*Kelj, kelj tejfől,
falu végén hasas asszony
írós vaját kíván.*

/Kajdacs, To/

54.4. U.az

*Kelj vajam, kelj,
kertek alatt hasas asszony
írós vaját kíván.*

/Farkasfa, Vas/

54.5. U.az

*Kő, kő, téfő,
ajtó mögött hasas lán
írós vaját kíván!*

/Hegyhátvidék, Vas/

54.6. U.az

*Kő, kő írós vaj!
Ajtó mögött hasas lány
írós vaját kíván.*

/Alsónemesapáti, Za/

54.7. U.az

*Kelj meg, kelj meg vajajám,
falu végén hasas lány
írós vaját kíván.*

/Sárrétudvari, Bi/

XVIII.

54.8. U.az

*Ajtó mögött hasas lány
írót kíván, menj össze.*

/Belsőárd, Za/

54.9. U.az

*Falu végén hasas lány
írós vaját kíván.*

/Szakoly, Újszent-
margita, Sza/

54.10. U.az

*Az Alvégen hasas jány
írós vaját kíván.*

/Tiszaroff, Szo/

54.11. U.az

*Faluvégen vastag lány
írós vaját kíván.*

/Parasznya, Szt/

54.12. U.az

*Faluvégen van egy lány
írós vaját kíván.*

/U.ott/

54.13. U.az

*Tata régen beteg,
leánya írós vaját kíván.*

/Kőhalom, Nk/

54.14. U.az

*Falu végén hasas lány
írós vaját kíván,
többet vaját, mint írót.*

/Csapolc, Be/

54.15. U.az

*Többet vaját, mint írót,
falu végén nagyhasú lány
írós vaját kíván.*

/Atkár, He/

55.1. U.az

*Menj össze, menj össze,
gömbölyödjél össze!
Falu végén hasas lány
írós vaját kíván.*

/Tiszakeszi, Bo/

55.2. U.az

*Menj össze, vessz össze,
falu végén hasas lány
írós vaját kíván,
fazekat árul,
írós vajért adná.*

/Mezőnagymihály, Bo/

XVIII.

55.3. U.az

Gömbölyödjél, túró sodjál,
 el ne felejtés összemenni,
 mint a vén lány férjhezmenni.
 Híd alatt hasas lány
 író s vaját kíván.
 Többet vaját, mint író t.

/Hajdunánás, Ha/

55.4. U.az

Kásásodjál, göröcsödjél,
 mint a citrom gömbölyödjél.
 Lány kött! Lány kött!
 Falu végén hasas lány,
 író s vaját kíván.

/Hajdubagos, Bi/

55.5. U.az

Jobban siess összemenni,
 mint a vén lány férjhezmenni.
 Falu végén hasas lány
 író s vaját kíván.

/Hajdunánás, Ha/

56.1. U.az

Falu végén hasas lány
 író s vaját kíván,
 hogyha összemenne,
 mindjárt jobban lenne.

/Pálmonostora, Pe/

56.2. U.az

Adjon Isten, mit csindl,
 falu végén hasas lány
 író s vaját kíván.
 Ebből bizony nem eszik,
 míg ez össze nem megy,
 míg a tejfölből vaj és író nem lesz!

/Orosháza, Bé/

56.3. U.az

Ajtó mellett hasas lány
 túró t kér, vaját kér,
 adjon neki, majd nem kér.

/Zalaszentmihály,
Za/

57.1. U.az

Falu végén hasas lány
 író s vaját kíván,
 jaj Istenem vidd össze,
 mindjárt meghal érte.

/Tápe, Cso/

XVIII.

57.2. U.az

*Falu végén hasas lány
írós vaját kíván.
jó Istenem, add össze,
mindjárt meghal érte.*

/U.ott/

57.3. U.az

*Falu végén van egy ház,
abba van egy hasas lány,
írós vaját kíván.
Uram Isten, vidd össze,
hadd egyen belőle!*

/Szentmártonkáta,
Pe/

57.4. U.az

*Falu végén hasas lány,
írót, vaját kíván.
Én Istenem add össze,
adjunk neki belőle.*

/Záhony, Ung/

57.5. U.az

*Szűz jány, szent Margit,
vidd össze a teifölünket,
falu végén hasas jány
írós vaját kíván.*

/Zagyvarékas, Pe/

58.1. U.az

*Város végén hasas lány
jó írós vaját kíván.
Szűz leány, szent Margit
vidd össze, válaszd el,
tojád bele akkorát,
mint a /szomszéd bácsi/ feje. /tetszőleges személy/
/Fábiánsebestyén,
Cso/*

58.2. U.az

*Szent Péter, szent Pál,
eriggy bele, rugd össze;
falu végén hasas lány
írós vaját kíván;
ebből ugyan nem eszik,
míg csak le nem betegszik.*

/Nagymajláth, Csa/

58.3. U.az

*Tej, túró, tejjel,
Csamper Miska, kelj fel;
menj össze, menj össze,
mingyár vaj lesz belőle,
Falu végén egy kislány*

XVIII.

tejet, vaját kíván.
 Menj össze, menj össze,
 mingyán vaj lesz belőle.
 Szent Fülöp, szent Pál
 gyűjjetek ide;
 tegyetek^t bele ötöt-hatot olyat,
 mint a kis /Tibike/ feje.

/+ = szarjatok/

/Zagyvarékas, Pe/

- 58.4. U.az
 Kőpülj, kőpülj vajaskát,
 istenadta kosárkát,
 ötöt-hatot olyan nagyot,
 mint a /Jóska/ feje.

/Mónosbél, Bo/

- 58.5. U.az
 Szűz jány összehúzza,
 szűz jány vidd össze,
 szent Ágoston szard össze!

/Jászjákóhalom, Szo/

- 58.6. U.az
 Szarj bele barát nagyot!

/Karancskeszi, Nó/

- 58.7. U.azá
 Szűz lány, szűz asszony, húzd össze,
 szent Péter, szent Pál, verd össze!

/Erk, He/

"Újság" evése 59-64.

- 59.1. "Hideglelés" megelőzése
 Ha az évben először ettek egy új ételből, ezt mondták:
 Újság hasamba,
 hideglelés pokolba.

/Furta, Bi; Kiskun-
 félegyháza, Kiskun-
 halas, Pe; Cegléd,
 Zagyvarékas, Pe;
 Tiszaderzs, Sza,
 Tápió, Cso; Öcsöd,
 Bé/

- 59.2. U.az
 Újság a hasamba,
 hideglelés a pokolba.

/matyók; Szigetszent-
 miklós, Kalocsa, Pe;
 Bács-Bodrog m.;
 Szeged, Cso; Dorosz-
 ló, Bb/

XVIII.

59.3. U.az

*Újság hasamba,
hideglelés menjen a pokolba.*

/Jászapáti, Szo/

59.4. U.az

*Újság hasamba,
hidegfogás pokolba.*

/Ipolylitke, Karancs-
keszi, Nő/

60.1. Betegség megelőzése

"Újságszámba menő ételnél nem szabad elmulasztani e
mondást:"

*Újság hasamba,
betegség pokolba.*

/Székkutas, Cso;
Nyárád, Ve; Rima-
szombat, Gö; Sza-
moshát; Szatmár m./

60.2. U.az

*Újság hasamba,
betegségem pokolba.*

/Jármí, Szt; Barka-
szó, Be; Hegyalja,
Ze/

60.3. U.az

*Újság hasamba,
betegség a pokolba.*

/Keszü, Ba; Nagytár-
kány, Eger, Parád,
He; Jánkmajtis, Szt;
Kisvárd, Sza; Be-
rettyóújfalu, Bi/

60.4. U.az

*Újság a hasamban,
betegség a pokolban.*

/Debrecen, Ha/

60.5. U.az

*Újság a hasunkba,
betegség pokolba.*

/Törtel, Pe/

61.1. "Hideglelés" megelőzése

Aki újságot eszik /főleg gyümölcsöt/, előbb elmondja ne-
hogy kilelje a hideg:

*Újság hasamba,
hideglelés pokolba,
sok betegség bokorba.*

/Kiskunfélegyháza
környéke, Pe/

XVIII.

61.2. U.az

*Újság hasamba,
hideglelés pokolba,
fejfájás a csipkebokorba.*

/Galgahévíz, Pe/

61.3. U.az

*Újság hasamba,
betegség a bokorba.*

/Bánokszentgyörgy,
Za/

61.4. U.az

*Újság hasamba,
fájdalom a bokorba.*

/Kémes, Ba/

62.1. U.az

*Újság hasamba,
hideglelés az urakba!*

/Tiszanána, He/

62.2. U.az

*Újság hasamba,
hideglelés a magyarba.*

/Kápolna, He; ci-
gányok/

62.3. U.az

*Újság a hasamba,
hideglelés a papba.*

/Tiszaderzs, Szo/

62.4. U.az

*Újság hasamba,
hideglölés a papra.*

/Martos, Ko/

62.5. U.az

*Újság hasamba,
kolera a urakba.*

/Tura, Pe/

63.1. Betegségek megelőzése

*Újság hasamba,
fogfájás az urakba,
hasfájás a pokolba.*

/Újkécske, Pe/

63.2. U.az

*Újság hasamba,
hideglelés pokolba,
téli-nyári betegség
mind az urakra szállják.*

/Heves és Borsod m./

63.3. U.az

Újság hasamba,

XVIII.

*hidegtelelés pokolba,
tót lydney bukorba.*

/Karancskeszi, Nó/

64. U.az
Újság hasamba!

/U.ott; Bernecebará-
ti, Nó/

Új ruha 65-69.

65. Új ruha vásárlása
Ez alkalomból mondják a gyerekek:
*A ruha kopjon,
a gyerek nőjjön.*

/Ipolyszög, Nó/

66.1. Új ruha vásárlása
Az új ruha átadásakor mondták, fülhúzás kíséretében:
*Az új ruha szakadjon,
gazdója maradjon.*

/Algyő, Cso/

66.1. Variánsok: Szentdénese, Ba; Bánokszentgyörgy, Za;
Egyházashetye, Vas; Dabas, Pe; Ipolytölgyes, Hó;
Nyírbátor, Sza; Nagyrábé, Bi; Bács-Bodrog m.

66.2. U.az
*Szent, szent, szent,
az új ruha szakadjon,
gazdója maradjon.*

/Hódmezővásárhely/

66.3. U.az
*Egészséggel viseld el!
Az új csizma szakadjon,
gazdója maradjon.*

/Berettyóújfalú, Bi/

66.4. U.az
*A csizma elszakadjon,
gazdója megmaradjon.*

/Kisbodak, Mo/

66.4. Variáns: Zámoly /Fe/

66.5. U.az
*Ez a ... /tetszőleges ruhadarab/ szakadjon,
s a gazdója maradjon.*

/Andrásfalva, BU/

66.6. U.az
*Ez a kalap elszakadjon,
s aki hordja, megmaradjon.*

/U.ott/

XVIII.

66.7. U.az

*Új gúnya elszakadjon,
régi /János/ megmaradjon.*

/Istensegíts, BU/

66.8. U.az

*Az új ruha,
fényes a gazdája,
kényes új ruha szakadjon,
a gazdája maradjon.*

/Karácsond, He/

66.9. U.az

*Az új ruha elszakadjon,
a gazdája megmaradjon.
Hogyha mégis nem így lenne,
inkább a fül szakadjon le.*

/Csanádpalota, Csa/

67. U.az

*Füled szakadjon,
az új ruha maradjon.*

/Bács-Bodrog m./

68. U.az

*Élje túl az új ruhát,
a ruha hagyja el őtet,
ne ő a ruhát!*

/Kuncsorba, Szo/

69. Új csizma felpróbálása

A cipésmester mondja:

A tűzoltók kapcsolják le a lábadru!

/Egyházassrádóc, Vas/

70.1. Féregűzés lóból

Ha a lóban féreg van, ezt kell ráolvasni:

*Csiri-biri kan veréb,
hátú van a farka,
Kocsikerék, kisafa,
elmarathatsz ettű,
Gajdacsinak négy kuttyája
jóllakhattok ettű.*

/Szeged, Cso/

70.2. Lógyógyítás

*Sárkerék, pörjefű,
elmaradhatsz ettű;
száraz malom kerületje mögállhatsz mán ettű!
Négy kutya négy lábára
dörékára mönnyi ráfér!*

/Szőreg, Tr/

70.3. Ló "megrontása"

*Pemetefű, fojondár,
maradhatsz mán ettű;*

XVIII.

*fakószekér, kendőrhám
pihenhetsz mán ettű;
kilenc nagy juhászkutya,
jóllakhatsz mán ebbű;
ördög nevibe ajállak,
dögöjjé mög mingyá!*

/Torontál m./

70.4. Lógyógyítás

*Száraz malom forgathatsz még ettű,
mi kiskutyánk, jóllakhatsz még ebbű.*

/Szank-Móricgát
puszta, Pe/

70.5. Nátha gy.

*Fakó csikó, kenderkám,
néked adom a náthám!*

/Kisújszállás, Szo?/

71. "Rontás" megelőzése

Hogy a babona meg ne fogjon valakit, köpködve azt mondják:

*Babona-dücskő vidd félre,
a kállai útfélre.*

/Szatmár m./

72. Szerencse biztosítása

Újonnan vásárolt vagy kapott holmit, pénzt, jobb kézzel kezdve, jobbról-balról a térd alatt átemelik háromszor, megköpik és mondják:

*Babona, babona, bab, löncse,
lgyön benne szöröncse!*

/Szentmárton és
Sasvárpuszták, So/

73. Vetés óvása

Hogy a lúd ne tegyen kárt a vetésben, a gazda anyja disznóbélbe korpát tesz, és este, hogy senki se lássa, a korpával telt disznóbelet a lába körül csavargatja és a következő verset mondja:

*Babona, babona, lisztes sterc,
meg ne fogjon ez a kert.
Forduljon föl az a lúd,
melyik ebbe belefut,
Törjön ki a lábaszára,
ludvérc szálljon gazdájára.
Dögöljön meg a marhája,
pusztuljon el a jószága.*

/Somlóvásárhely, Ve/

74. "Disznónyű" kihajtása

"Pocsaji kiolvasta":
*Veres Durkónak a nyája,
Illyés Miska a kondása.*

/Békés, Bé/

XVIII.

75. "Lidérc" elhárítása
*Igenyhős, görbe,
kurta, hosszú,
faragószék,
óragólya koppantyú,
ez a német bugyogó.*
/ Kocs, Ko/
76. Kígyó megállítása
A kígyó megáll, ha háromszor ezt mondják neki:
*Hunnat gyűssz,
hová mégy,
ki iskolájába tanútd?*
/ Szeged környéke,
Cso/
77. Boszorkány megidézése
"Egy régi boszorkányidéző verstöredék":
*Kelj fel kópé kopogtatni,
Lengyelország gyujtogatni,
sej-haj sodor mán
a zöldsüvegű boszorkány,
az asztalon e sós kenyér,
hideg víz,
vidd el a fiadnak...*
/ Nagyléta, Bi/
78. Szótlanság gy.
Szótlan gyerekek kis csuprot és nagy kanalat adnak
ezzel a mondókával:
*Kicsiny csupor, nagy kandl,
nagyobb ördög nálamnál.*
/ Szakoly, Sza/
- Féregűzés 79-81.
- 79.1. Féregűzés
Nagyszombaton délben 12 órakor, mikor megszólal a ha-
rang, körül kell söpörni a házat, ezt mondva:
Kígyók, békák, távozzatok!
/ Ecseg, Nó; Hatvan,
He/
- 79.2. U.az
*Kígyók, békák,
távozzatok a háztól!*
/ U.ott/
- 79.3. U.az
*Kígyó, béka,
távozz el a háztul!*
/ Tiszasüly, Szo/

XVIII.

- 79.4. U.az
*Kíjós, béka, kíjós, béka,
 távuzz el a háztól!*
 /Kiskunfélegyháza,
 Horgas, Pe; Zenta,
 Bb/
- 79.5. U.az
*Kígyós, béka,
 távozzál a háztól!*
 /Besenyőtelek, He/
- 79.6. U.az
*Kígyós, béka
 távozzon a háztól!*
 /Nagyiván, He/
- 79.7. U.az
*Távozzatok férgek a lakástul!
 Patkány, hörcsög, béka
 ne legyen a lakásba!*
 /Lelesz, Ze/
- 79.8. U.az
*Kíjós, béka, svábbugár,
 poloska, potkány, balha,
 mindenféle csúf bogár
 távozzatok a háztul!*
 /Galgahéviz, Pe/
- 79.9. U.az
*Tücsök, bogarak,
 mindenféle férgek,
 innen távozzatok,
 itt ne lakozzatok!*
 /Sárpilis, To/
- 80.1. U.az
 Nagyszombaton, mikor a harangok megszólaltak, szaladoz-
 tak a gyerekek kolompokkal és kiabáltak:
*Megszólaltak a harangok,
 kígyók-békkák pusztuljatok.*
 Közben az asszonyok a ház elejét seperték.
 /Nagyiván, He;
 Orosháza, Bé/
- 80.2. U.az
*Kígyók-békkák szaladجات,
 mert megszólaltak a harangok!*
 /Szeged, Cso/
- 80.3. U.az
*Kígyók-békkák szaladجات,
 mert megszólaltak a harangok!*
 /U.ott/

XVIII.

- 80.4. U.az
*Kényők, békák szaladجاتok,
 húszák a mennyei harangot!*
 /Tápé, Cso/
- 80.5. U.az
*Kényők, békák szaladجاتok,
 szólnak a mennyei harangok!*
 /U.ott/
- 80.6. U.az
*Kígyók-békák szaladجاتok,
 megszólaltak a harangok!*
 /Kiskunfélegyháza,
 Pe/
- 80.7. U.az
*Csúszó, béka, féreg pusztulجاتok,
 mert megszólalt a harangszó!*
 /Szatmárcseke, Szt/
- 80.8. U.az
*Békák, feketék⁺, indulجاتok,
 megszólaltak a harangok!*
 /+ = bolha/
 /Öttömös, Cso/
- 80.9. U.az
*Kígyók, békák, szaladجاتok,
 megkonduť a harang!*
 /Ferencszállás, Tr/
- 80.10. U.az
*Kígyók, békák, szaladجاتok,
 mögcsöndültek a rézharangok!*
 /Deszk, Tr/
- 80.11. U.az
*Kígyók, békák, távozzatok,
 Krisztus urunk föltámadott!*
 /Klárafalva, Tr/
- 80.11. Variáns: Tápé /Cso/
81. U.az
*Kígyók, békák, szaladجاتok,
 möghúzták a harangot.
 A háztul távozzatok!
 Midőn káros férőg,
 innen indulجاتok!*
 /Algyő, Cso/

JEGYZETEK A II. KÖTETHEZ

XIII.

1. Peer-kódex, 275-278. A Nyelvelméktár /II. 1874, 91-92./ közlése szerint; a "ſ" betűt "w"-vel, az "ſ" betűt "ö"-vel je-
löltük.
- 2.1. Peer-kódex, 251-254. A Nyelvelméktár /II. 1874, 88-89./ közlése szerint. A betűjelölésre vonatko-
zóan lásd az 1. jegyzetet. Közli még: Bolgár Ágnes, 1934, 15-17.
- 2.2. Peer-kódex, 272-275. A Nyelvelméktár /II. 1874, 91./ közlése szerint. A betűjelölésre vonatkozó-
an lásd az 1. jegyzetet.
- 3.1-2. A gyöngyösi ferencrendi könyvtár latin nyelvű bib-
liájának üres lapjaira írva. Döbrentei Gábor /1840, II. 45-46./ közlé-
se szerint. Közli még: Bolgár Ágnes, 1934, 19-20.
4. Wieder Gyula, 1890, 248-249.
5. Nyáry Albert, 1915, 43. Füzetbe írt, latin és magyar nyelvű gazdasági feljegyzések, receptek között.
6. Melich János, 1898, 324. A gyöngyösi ferencrendi könyvtár 1545-ben Ingol-
stadtban nyomtatott "Enchiridion Locorum communium aduersus Lutherum et alios hos-
tes.." c. könyvének hát-
só belső lapjára írt kézirat.
- 7.1. Komáromy Andor, 1910, 483-484.
- 7.2. MNT 18.
8. Balogh József /1971, 80./ mai helyesírású közlése szerint. Zápolya János két saját feljegyzésű imájá-
nak egyike; XVI. század eleji prédikációs gyűjte-
mény kötéstáblájának bel-
sején.
9. Döbrentei Gábor, 1840, II. 47; Bolgár Ágnes, 1934, 21. Az 1530-ban Tübingiá-
ban nyomtatott "Adversus Caninas Martini Lutheri nuptias" c. könyv címlapja utáni belső lapjaira írt receptek között.
- 10.1-2. Nyáry Albert, 1915, 43. Füzetbe írt, latin és magyar nyelvű gazdasági feljegyzések, receptek között.
11. Máriássy György "Egy né-
hány rendbeli lóorvossá-
gok" c. kéziratos recept-
könyvből, OL.
12. Máriássy György: "Egy né-
hány rendbeli orvosságok" c. kéziratos receptkönyvé-
ből, OL.
13. U.ott
14. Kéziratos receptkönyvből. Liszt Nándor, 1906, 3.
15. Ismeretlen közlő, 1893, 122. A forrást lásd a VIII. 1.53. jegyzetben.
16. Horváth István, 1835, 112-113. Jankovich Miklós táblabíró /sz. 1773/ bir-
tokában lévő kéziratból,

- több lóorvosló ráolvasás között. Közli még: Bolgár Agnes, 1934, 18.
17. Lázár István, 1896, 107.
 18. Máriássy György "Egy néhány rendbeli orvosságok" c. kéziratos receptkönyvből, OL.
 19. U.o tt.
 20. XIX. századi másolat "Méhekről próbált és hasznos orvosságok" c. kéziratos receptgyűjteményből, OL.
 21. Ismeretlen közlő, 1893, 122. A forrást lásd a VII. 1.53. jegyzetben. Az "ö" betűt "ö"-vel jelöltük.
 22. Balogh József /1971, 80./ mai helyesírású közlése szerint. Zápolya János két saját feljegyzésű imájának egyike; XVI. század eleji prédikációs gyűjtemény kötetstáblájának belsején.
 - 23.1. Máriássy György "Egy néhány rendbeli orvosságok" c. kéziratos receptkönyvből, OL.
 - 23.2. Varga János, 1877, 144.
 - 23.3. Kálmány Lajos, 1891/a, 69.
 - 23.4. Berze Nagy János, 1940, II. 40.
 - 23.5. Besenczi Sándor 1970, 7-8.
 24. Kálmány Lajos, 1891/a, 69; U.ö: 1891/b, III, 152-153.
 25. Berze Nagy János, 1940, III. 262-263.
 26. P.Madar Ilona gyűjtése
 27. Kálmány Lajos, 1891/a, 69.
 28. Ipolyi Arnold, 1872, 116-117. A Szopori Nagy család levéltárában fennmaradt, levélborítékra írt feljegyzés.
 29. Alapi Gyula, 1914, 39.
 30. Diószegi Vilmos, EA 3020, 73.
 - 31.1. Morvay Judit gyűjtése
 - 31.2-3. Kriza Ildikó gyűjtése
 - 31.4-5. Morvay Judit gyűjtése
 - 31.6. Kriza Ildikó gyűjtése
 - 31.7. Diószegi Vilmos gyűjtése
 - 32.1. Diószegi Vilmos, 1960/b, 85-86.
 - 32.2. U.ott, 76.
 - 32.3. Kallós Zoltán, 1966, 151.
 33. Kovács Endre, 1981, 205.
 34. Hoppál Mihály-István Lajos, 1973, 65.
 35. Bosnyák Sándor, 1973/b, 292.
 36. Dudás Julis, EA 1574, 2.
 37. Kallós Zoltán, 1966, 154-155.
 38. Lázár István, 1896, 106-107.
 39. Diószegi Vilmos, 1960/b, 86.
 - 40.1. Újváry Lajos gyűjtése
 - 40.2. Bosnyák Sándor, 1982, 130-131.
 41. Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 155.
 42. U.ott, 120.
 43. U.ott, 95-96.
 44. Cserép József, 1885, 426.
 45. Ferenczi János, 1875, 138.

- 46.1-2. Polner Zoltán, 1978, 101.
- 46.3. Györfly Györgyné, EA 2142, 17.
- 46.4. U.ott, 35.
47. Sz.K., 1913, 87; Bolgár Ágnes, 1934, 22. Sylvester János Uj Testamentumának I. kiadásában /1541/, az előszó után maradt üres helyre feljegyezve kétszer, két különböző XVI. századi időpontban. Az itt közölt a későbbi feljegyzésű, a korábbiól csak néhány betű jelölésében eltérő szöveg.
- 48.1. Ferenczi Imre, 1977, 338.
- 48.2. U.ott, 337.
- 48.3. Kálmány Lajos, 1891/a, 70; U.ö, 1891/b, III. 154-155.
- 48.4. Gulyás Éva, 1976, 119.
- 48.5. Kálmány Lajos, 1891/a, 37; U.ö, 1891/b, III. 153.
- 48.6. U.ö, 1891/b, III. 155.
- 48.7. U.ö, 1891/a, 69; U.ö, 1891/b, III. 154.
- 49.1. Pócs Éva gyűjtése
- 50.1. Radvánszky család levéltárára OL. P 566, 81. csomó. Közli: Radvánszky Béla, 1879, III. 79-80.
- 50.2. Polner Zoltán, 1978, 52-53.
- 50.3. Zákányszék: U.ott, 52; Domaszék: Györfly Györgyné gyűjtése
51. Ismeretlen szerző, 1943, 9.
52. Erdélyi Zsuzsanna, 1974, 71-72.
53. Berze Nagy János, 1940, III. 332.
- 54.1. Pócs Éva gyűjtése
- 54.2. Répási István, EA 1798, 158.
- 54.3-5. P.Madar Ilona gyűjtése
- 54.6. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 54.7-8. Pócs Éva gyűjtése
- 54.9. Morvay Judit gyűjtése
- 54.10. Pócs Éva gyűjtése
- 54.11. MNT 5.
- 55.1-2. Pócs Éva gyűjtése
56. Diószegi Vilmos gyűjtése
57. MNT 5.
- 58.1. Bátmonostor: Diószegi Vilmos gyűjtése; Tura, Boldog, Galgamácsa: P.Madar Ilona gyűjtése; Zagyvarékas, Kőtelek: Pócs Éva gyűjtése; Is-tenmezeje: Csalog Zsolt gyűjtése
- 58.2. MNT 18.
- 58.3. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 58.4. MNA
- 58.5. Polner Zoltán, 1978, 95.
59. Erdős József, EA 451, 58.
- 60.1-2. MNT 18.
- 60.3. Komáromy Andor, 1910, 436.
61. Fehér Zoltán gyűjtése
62. Ferenczi János, 1875, 231.
63. Kiss Áron, 1892, 117.
- 64.1. Grynaeus Tamás gyűjtése; Györfly Györgyné, EA 2142, 22.
- 64.2. Grynaeus Tamás gyűjtése

- 64.3-4. Polner Zoltán, 1978, 61.
- 65.1. Györffy Györgyné gyűjtése
- 65.2. Bakos József, 1942, 96; Kósa László, 1979, 387.
66. Polner Zoltán, 1978, 63.
67. Kálmány Lajos, 1891/a, 37; U.ő, 1891/b, III. 156.
68. U.ő, 1891/a, 70; U.ő, 1891/b, III. 155.
69. Kunszentmárton, stb.: Kiss Péter, EA 461, 36; Tura, Boldog: P.Madar Ilona gyűjtése; Jászapáti, Zagyvarékas: Pócs Éva gyűjtése; Doroszló: Kovács Endre, 1981, 276.
- 70.1. Pócs Éva gyűjtése
- 70.2. MNT 18.
- 71.1. Pócs Éva gyűjtése
- 71.3. Pócs Éva gyűjtése
72. MNT 18.
- 73-74.1. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 74.2. Grynaeus Tamás gyűjtése
75. Pócs Éva gyűjtése
76. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 77.1. Vajkai Aurél, 1937, 142.
- 77.2. Csalog Zsolt gyűjtése
- 77.3. P.Madar Ilona gyűjtése
78. XIX. századi másolat a kéziratos "Dubniczi orvosok könyvecské"-ből, OL.
- 79.1-2. Máriássy György "Egy néhány rendbeli orvosok" c. kéziratos recept-könyvéből, OL.
- 79.3. XIX. századi másolat a kéziratos "Dubniczi orvosok könyvecské"-ből, OL.
- 80.1. Polner Zoltán, 1978, 107.
- 80.2. I.m. 94.
81. Peer-kódex, 235-236. A Nyelvemléktár /II. 1874, 85./ közlése szerint. Közli még: Horváth Cyrill, 1921, 213; Bolgár Ágnes, 1934, 15.
82. Peer-kódex, 254-255. A Nyelvemléktár /II. 1874, 89./ közlése szerint; az "ő" betűt "ö"-vel jelöltük.
83. Ipolyi Arnold, 1872, 118-118-119. A Szopori Nagy család levéltárában fennmaradt levélborítékra írt feljegyzés.
84. Ferenczi János, 1874, 368.
85. Polner Zoltán, 1978, 60.
86. Vajkai Aurél, 1943, 144.
87. Bene Zsuzsanna, 1964, 112.
88. Kálmány Lajos, 1891/b, 113.
89. Temesváry Rezső, 1899, 67.
90. Balásy Dénes, 1901, 33.
- 91.1-2. Polner Zoltán, 1978, 120.
92. Wlislöck, Heinrich, 1893, 149.
93. Berze Nagy János, 1940, III. 263.
- 94-95. MNT 18.
96. Bosnyák Sándor, 1982, 75.
- 97.1-2. Hoppál Mihály gyűjtése
98. P.Madar Ilona gyűjtése
99. Radvánszky Béla, 1879, III. 81-82. Egy ívre írt, öt gyűrűs pecsétrel lepecséz-

telt feljegyzés a Radvánszky család radványi le-
véltárában.

- 100.1. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos recept-könyvéből, OL. Közli: Radvánszky Béla, 1879, II. 80-81.
- 100.2-3. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos receptkönyvéből, OL.
- 100.4. XIX. századi másolat "Ló orvos könyv a XVI. század végéről" címen megnevezett kéziratos receptgyűjteményből, OL.
- 100.5. Horvát István, 1835, 113. Jankovich Miklós táblabíró /sz. 1773./ birtokában lévő kéziratból, több lóorvosló ráolvasás között. Közli még: Bolgár Ágnes, 1934, 18.
- 100.6. Vajkai Aurél, 1947, 119. Kéziratos recept-könyvéből /a veszprémi múzeum tulajdonában/.
- 100.7. Ipolyi Arnold, 1854, 399. Egy levél hátuljára, "több gazdasági jegyzetek közé írva".
- 100.8. XVII. századi másolat "Próbálós bizonyos orvosságok. A török császár főlovas mesterének könyvéből fordította Révay István 1666. máj.8-án" c. kéziratból, OL.
101. Zalakoppány: MNA; Ipolytölgyes: P.Madar Ilona gyűjtése; Zagyvarékas: Pócs Éva gyűjtése; Győrvár: MNT 18; Csákánydoroszló: MNT 5; Velem: Sebestyén Gyula, 1906, 417-418; Recsk: Fehér Gyula, 1937, 222.
102. Szántód, Rétfalu, Jászberény: MNT 20; Iregszemcse: MNT 15; Bogyiszló: Diószegi Vilmos gyűjtése; Pusztasomorja, Hédervár, Balatonszabadi, Gagybátor, Szegvár, Csorvás: MNT 5; Szentgál: MNA; Felsőzsolca: Bene Zsuzsanna. 1964, 100; Doroszló: Kovács Endre, 1981, 210, 207, 202, 260; Borsavölgye: Vajkai Aurél, 1943, 102; Vajdácaska, Karancskeszi, Törökkoppány, Jászapáti: Pócs Éva gyűjtése; Veszprém megye: Pereszlenyi Mária, EA 1845, 4; Hadikfalva; Grynaeus Tamás gyűjtése garai /Bb/ telepeseknél; Tápé: Grynaeus Tamás gyűjtése; 1635: Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos recept-könyvéből, OL.; Lébény: Juhász József, EA 3463, 37.
103. Nagyrév: Pócs Éva gyűjtése; Szőreg: Kálmány Lajos, 1891/a, 70; U.ő, 1891/b, III. 155; Sajószentpéter: MNT 5; Tápé: Grynaeus Tamás gyűjtése.
104. MNT 20.
105. Katona Ferenc, EA 3088, 10.
106. Jankó János, 1892, 199.
107. MNT 18.
108. Horváth Ilona, EA 1358, 2.
109. Polner Zoltán, 1978, 107.
110. Bosnyák Sándor, 1980, 122.

111. Kriza Ildikó gyűjtése
 113. Morvay Judit gyűjtése
 114. MNA
 115. Gönczi Ferenc, 1937, 221, 213.
 116. MNT 20.
 117. MNT 18.
 118. Morvay Judit, 1956, 196.
 119. Diószegi Vilmos gyűjtése kakasdi /To/ telepeseknél
 120. MNT 5.
 121. Morvay Judit gyűjtése
 122. Takács József, EA 1668, 1.
 123. MNA
 124. Kiss Lajos, 1919, 88.
 125-126. Pócs Éva gyűjtése
 127.1. Gönczi Ferenc, 1914, 603.
 127.2. Moór Elemér, 1933, 60.
 128. Pócs Éva gyűjtése
 129. MNT 18.
 130. Dömötör Tekla és Pócs Éva gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
 131. Diószegi Vilmos gyűjtése
 132. Csermák Géza, 1949, 247.
 133-134. MNT 18.
 135. Gönczi Ferenc, 1937, 69.
 136. Berze Nagy János, 1940, III. 176.
 137. Kovács Kázmér, EA 1403, 11.
 138. Pócs Éva gyűjtése
 139. Nagy Czirok László, EA 2390, 54.
 140. Pócs Éva gyűjtése
 141. Luby Margit, 1928, 202.
 142. Fehér Zoltán gyűjtése
 143. Diószegi Vilmos gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
 144. MNT 18.
 145. P.Madar Ilona, 1967, 161.
 146. Sebestyén Gyula, 1906, 411.
- XIV.
1. Gödreszentmárton: Berze Nagy János, 1940, III. 190; Jászapáti, Zagyarékas, Verpelét, Furta, Vilonya: Pócs Éva gyűjtése; Fülöpszállás: Fél Edit, EA 1784, 1; Boldog, Hatvan: P.Madar Ilona gyűjtése; Göntérháza: Gönczi Ferenc, 1914, 193; Nagyodos: Morvay Judit, EA 2618, 21; Szeremle: U.ő, EA 3011, 9-10; Adorjás: Hegedűs Lajos, 1946, 14; Bakonyoszlop: MNT 5; Hegyhátszentmárton: Berze Nagy János, 1940, III. 217; Mohács: Diószegi Vilmos gyűjtése; Soltvadkert: MNA; Egyházaskér: Kálmány Lajos, EA 2857, 4; Tolna megye: Kovách Aladár, EA 1904, 23; Darány: Vecsey Ferenc, EA 869, 83; Bács-Bodrog megye: Nagy József, 1896, 178.
 2. MNT 18.
 3. Békefy Margit KLTE NI 705.
 4.1. Berze Nagy János, 1940, III. 169.
 4.2. P.Madar Ilona, 1967, 92.
 4.3. MNT 18.
 4.4. Berettyóújfalu: Sándor Mihályné gyűjtése; Bánokszentgyörgy: MNT 18.

- 4.5. Pócs Éva gyűjtése
5. MNT 5.
6. Fehér Zoltán gyűjtése
7. Berze Nagy János, 1940, III. 162.
8. MNA
9. Kozma Ferenc, 1882, 35.
10. MNT 5.
11. MNT 18.
12. Eperjessy Ernő gyűjtése
- 13.1. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 13.2. Pócs Éva gyűjtése
14. Gönczi Ferenc, 1937, 211.
15. MNT 12.
16. Diószegi Vilmos, EA 3020, 93.
17. Takács József, EA 1668, 2.
18. MNT 18. kakasdi /To/ telepeseknél
19. MNT 5.
20. Hoppál Mihály gyűjtése
21. Pócs Éva gyűjtése
22. Morvay Judit gyűjtése
23. Kolumbán Samu, 1895/a, 120.
24. Polner Zoltán, 1978, 85.
25. Györffy Györgyné gyűjtése
26. MNT 18.
27. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 28-29. MNT 18.
30. Sándor Mihályné gyűjtése
31. Gulyás Éva, 1976, 149.
32. Temesváry Rezső, 1899, 24.
- 33.1-2. Polner Zoltán, 1978, 60.
34. Bosnyák Sándor, 1977, 34.
35. Polner Zoltán, 1978, 59.
36. Bátya: Besenczi Sándor 1970, 7; Homokmégy: Fehér Zoltán gyűjtése
37. Besenczi Sándor 1970, 7.
38. Kovács Endre, 1981, 277.
39. Besenczi Sándor, 1970, 6.
40. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 41.1. Pócs Éva gyűjtése
- 41.2. Polner Zoltán, 1978, 85.
42. U.ott, 107.
43. Wlislöck, Heinrich, 1893, 157.
44. Békefy Margit, KLTE NI 707.
45. Erdélyi Pál, 1900, 81. Kézíratos bejegyzés a Komáromi Énekeskönyv egy példányában.
46. Wlislöck, Heinrich, 1893, 128-129.
47. Pócs Éva gyűjtése
48. Diószegi Vilmos, 1960/b, 85.
49. Diószegi Vilmos gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
50. Kovács Endre, 1981, 208.
- 51.1-2. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 52.1. Kálmány Lajos, 1891/a, 37.
- 52.2-3. MNT 18.
- 53-56. Pócs Éva gyűjtése
57. Ismeretlen közlő, 1893, 123. A forrást lásd a VIII. 1.53. jegyzetben.
58. Peer-kódex, 256-257. A Nyelvémléktár /II. 1874, 89./ közlése szerint; az "ő" be-

- tüt "ö"-vel, a "w" betüt "ü"-vel jelöltük.
59. Máriássy György "Egy néhány rendbeli orvosságok" c. kéziratos receptkönyvéből, OL.
60. XIX. századi másolat a "Méhekről próbált és hasznos orvosságok" c. kéziratos receptgyűjteményből, OL.
61. Nyáry Albert, 1915, 42. Füzetbe írt, latin és magyar nyelvű gazdasági feljegyzések, receptek között.
- 62-63. U.ott, 43.
64. Thewrewk-kódex, 216-217. A Nyelvemléktár /II. 1874, 326./ közlése szerint; az "ö" betüt "ö" jellel jelöltük.
65. Thewrewk-kódex, 63-67. A Nyelvemléktár /II. 1874, 281./ közlése szerint; az "ö" betüt "ö" jellel jelöltük; nem jelöltük az "m" és "n" betű alá tett pontot.
66. Peer-kódex, 257-262. A Nyelvemléktár /II. 1874, 89-90./ közlése szerint; az "ö" betüt "ö"-vel, a "ü" betüt "ü"-vel jelöltük.
67. Jankovics József, 1981, 330. Az Enyedi György és Torockai Máté által fordított "Az Ó- és Új-testamentumbeli helyeknek... magyarázatjuk" /Kolozsvár, 1620/ c. antitrinitárius vitairat első és hátsó kötetáblájának belső oldalán, gazdasági feljegyzések és ráolvasások, imák között.
68. Nyáry Albert, 1915, 43. Füzetbe írt, latin és magyar nyelvű feljegyzések, receptek között.
69. Berze Nagy János, 1940, III. 40.
70. Gulyás Béla, EA 871, 196-197.
71. Bosnyák Sándor, 1982, 77.
- 72.1. U.ott, 42.
- 72.2. Újváry Lajos gyűjtése
73. Polner Zoltán, 1978, 144.
- 74.1. U.ott, 143.
- 74.2. U.ott, 51.
75. Ferenczi Imre, 1977, 340.
- 76-77. Pócs Éva gyűjtése
78. Diószegi Vilmos gyűjtése
79. Vankóné, Dudás Juli, EA 1576, 5-6.
80. Polner Zoltán, 1978, 140.
81. Bosnyák Sándor, 1980, 173.
82. Kovács Endre, 1981, 259.
83. MNT 18.
84. Kiss Áron, 1892, 117.
85. Ferenczi János, 1875, 178; Kovács János, 1901, 395.
86. Illyés Endre, 1931, 143.
87. Pócs Éva gyűjtése
88. MNA
89. Szendrey Ákos gyűjtése; Diószegi Vilmos, 1960/b, 46.
90. Sebestyén Gyula, 1906, 414.
- 91-92. Pócs Éva gyűjtése
93. Temesváry Rezső, 1899, 42.
- 94.1. Kálmány Lajos, EA 2813, 100.

- 94.2. Magyar Sándor, EA 1394, 1. ceptkönyvéből, OL.
- 94.3. Kálmány Lajos, EA 2816, 43. 104.2. Pócs Éva gyűjtése
- 94.4. Kálmány Lajos, 1891/a, 70; U.ő, 1891/b, III. 156. 105. Kálmány Lajos, 1891/b, II. 13.
- 94.5. MNT 18. 106. Berze Nagy János, 1940, III. 257.
- 94.6. Gulyás Éva, 1976, 145. 107. Ismeretlen közlő, 1893, 122-123. A forrást lásd a VIII. 1.53. jegyzetben.
- 94.7.-95. Kovács Endre, 1981. 274. 108.1. Luby Margit, 1936, 24.
96. Cserép József, 1885, 380-381. 108.2. Pócs Éva gyűjtése
97. Sebestyén Gyula, 1906, 413-414. 108.3. Gulyás Béla, EA 871, 195.
98. Szendrey Zsigmond, 1914, 321. 108.4. Besenczi Sándor, 1970, 5.
99. Diószegi Vilmos, 1960/b, 56. 109. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos recept-könyvéből, OL.
100. P.Madar Ilona gyűjtése XV. 1.
101. MNT 18. 1.1. Zsigmond Konrád, EA 87, 46-47.
- 102.1-2. Peer-kódex, 248. A Nyelvemléktár /II. 1874, 88./ közlése szerint. 1.2. Cserép József, 1885, 380-381,
- Közlí még: Horváth Cyrill, 1921, 218; Bolgár Ágnes, 1934, 15. 1.3. MNT 18.
- 103.1. XIX. századi másolat a kéziratos "Dubniczi orvosságos könyvecské"-ből OL. 1.4. Csalog Zsolt gyűjtése
- 103.2. Varjú Elemér, 1899, 66; Magyary-Kossa Gyula, 1940 156. Kéziratos bejegyzés 1511-ben nyomtatott misc-könyvben, a gyulafehérvári Batthyány-könyvtárban. Varjú Elemér közlése szerint. 1.5. Szendrey Zsigmond, 1914, 321
- 104.1. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos re- 1.6. Polner Zoltán, 1978, 97.
- 1.7. Kálmány Lajos, 1891/a, 72; U.ő, 1891/b, II. 157.
- 1.8. Nagy Ilona gyűjtése
- 1.9. Polner Zoltán, 1978, 115.
- 1.10. Nagy Ilona gyűjtése
- 1.11. Polner Zoltán, 1978, 112-113.
2. Szilády Áron, 1873, 308.
- 3.1. Polner Zoltán, 1978, 111; Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 22.

- 3.2. Polner Zoltán, 1978, 112. Variánsok: U.ott, 112-114.
- 4.1. Ferenczi János, 1875, 178-179.
- 4.2. Varga János, 1877, 149.
5. Szendrey Zsigmond, 1914, 321.
- 6.1. Jakubovich Emil, 1920, 78-80; Horváth Cyrill, 1921, 516; Bolgár Ágnes, 1934, 8. Hibás olvasatát közli: Ipolyi Arnold, 1872, 5. A báró Nyáry-család bagonyai /Nyitra megye/ levéltárából.
- 6.2. Jankovics József, 1981, 331. A Kárász család levéltárából másolta Stoll Béla; OL P 349 Kárász-lt. Fasc. 1. Vegyes jogi iratok.
- 6.3. Bornemisza Péter, 1578, 806-807. Eckhardt Sándor /1955, 135./ közlése szerint. Az "ŕ" és "8" betűket "ü"-vel, illetve "ö"-vel jelöltük. Thury Etele, 1913, 201; Horváth Cyrill, 1921, 439-441; Bolgár Ágnes, 1934, 24-25.
- 7.1. Gunda Béla, 1936, 320.
- 7.2. Balogh, Andreas, 1930, 48.
- 7.3. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 7.4. Ferenczi Imre, 1977, 342.
- 7.5. Csalog Zsolt gyűjtése
- 7.6-7. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 7.8. Györffy Györgyné, EA 2142, 10.
- 7.9. Tomori Viola, 1936, 673.
- 7.10-11. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 7.12. Kálmány Lajos, 1891/a, 71; U.ő, 1891/b, III. 156.
- 7.13. Kálmány Lajos, 1891/a, 71-72; U.ő, 1891/b, III. 156.
- 7.14. Polner Zoltán, 1978, 111.
- 7.15. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 7.16. Kálmány Lajos, 1891/a, 71; U.ő, 1891/b, III. 156.
- 7.17. Polner Zoltán, 1978, 115.
- 7.18. Kálmány Lajos, 1891/b, III. 156. Variánsok: Polner Zoltán, 1978, 114-115.
- 8.1. Pócs Éva gyűjtése
- 8.2. MNT 18.
- 8.3. Ferenczi Imre, 1973-1974, 296.
- XV. 2.
- 1.1. Bornemisza Péter, 1578, 808-809. Eckhardt Sándor /1955, 136-137./ közlése szerint. Az "ê" és "8" betűket "ö"-vel, illetve "ü"-vel jelöltük. Thury Etele, 1913, 196-197; Horváth Cyrill, 1921, 447-448; Bolgár Ágnes, 1934, 26.
- 1.2. Bornemissza Péter, 1578, 805-806. Eckhardt Sándor /1955, 134./ közlése szerint. Az "ê" és "ŕ" betűket "ö"-vel, illetve "ü"-vel jelöltük. Thury Etele, 1913, 200; Horváth Cyrill, 1921, 436-437; Bolgár Ágnes, 1934, 23.
- 2.1-2. Kallós Zoltán, 1966, 150.

- 2.3. U.ott, 151.
- 2.4. U.ott, 150.
- 2.5. U.ott, 151; variáns:
Bosnyák Sándor, 1982, 117.
- 2.6. Diószegi Vilmos, 1960/b,
109.
- 2.7. Kallós Zoltán, 1966,
148-149.
- 2.8. Teutsch, G.D., 1858, 26;
Fabó Bertalan, 1905, 313.
Püspöki vizitáció alkalmából feljegyzett "elharapódzott bűnök" között, német nyelvű ráolvasások társaságában. Manuscriptum Adamianum a superintendentális könyvtárban Nagyszebenben.
- 3.1. Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése
- 3.2. Bosnyák Sándor, 1982,
121.
- 3.3-4. Kallós Zoltán, 1966,
148.
- 3.5. Bosnyák Sándor, 1982,
128.
- 3.6. Újváry Lajos gyűjtése;
Bosnyák Sándor, 1982,
116-117.
4. Erdélyi Zsuzsanna, 1974,
65.
- 5.1. Balásy Dénes, 1901, 34.
- 5.2. Szilády Áron, 1873,
304-305.
- 6.1. Mándoky László, 1959,
78-79.
- 6.2. Gönczi Ferenc, 1937,
199-200.
- 6.3. Szilády Áron, 1873, 306.
- 6.4. MNT 18.
- 6.5. Berze Nagy János, 1940,
II. 37.
7. MNT 18.
8. Horváth István, 1971, 77.
9. Polner Zoltán, 1978, 117.
Variánsok: i.m. 117-118.
- 10.1. Ferenczi Imre, 1973-1974,
293. Variáns: i.m. 294.
- 10.2. Besenczi Sándor, 1970, 6.
11. Kallós Zoltán, 1966, 156.
- 12.1. Jankovics József, 1981,
330. Forrását lásd a XIV.
67. jegyzetben.
- 12.2. Nyáry Albert, 1915, 42-43.
Füzetbe írt, magyar és latin nyelvű gazdasági feljegyzések, receptek között.
- 13.1. Teutsch, G.D., 1858, 28;
Fabó Bertalan, 1905, 313.
Püspöki vizitáció alkalmából feljegyzett "elharapódzott bűnök" közt német nyelvű ráolvasások társaságában. Manuscriptum Adamianum a superintendentális könyvtárban Nagyszebenben.
- 13.2. Dömötör Tekla és Pócs Éva gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 13.3. Kallós Zoltán, 1966, 156;
variáns: Újváry Lajos gyűjtése
- 13.4. Székely László, 1943, 16.
- 13.5. Gyimesfelsőlók: Újváry Lajos gyűjtése; Gyimesközéplók: Bosnyák Sándor, 1982, 76.
- 13.6. Kallós Zoltán, 1966, 156.
- 13.7. Bosnyák Sándor, 1982, 76.
- 14.1. Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése majosi /To/ telepeseknél
- 14.2. Erdélyi Zsuzsanna, 1974,
66-67.

- 14.3. MNT 18. kakasdi /To/ telepeseknél
- 14.4. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 14.5. Kallós Zoltán, 1966, 150-151.
- 14.6. Bosnyák Sándor, 1980, 177.
- 15.1. MNT 18. egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 15.2. Moldva: Vámos Mária gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél; Pokolpatak: Bosnyák Sándor, 1973, 292.
- 16.1. Székely László, 1943, 16-17.
- 16.2-3. Kallós Zoltán, 1966, 148.
- 16.4. U.ott, 147-148.
17. Újváry Lajos gyűjtése
- 18.1. Diószegi Vilmos gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 18.2. Dömötör Tekla és Pócs Éva gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 18.3-4. Lükő Gábor gyűjtése. 3. Utolsó sor: eltorzult román mondat.
19. Kallós Zoltán, 1966, 148.
- 20.1. Csalog Zsolt gyűjtése hertelendifalvi /Tr/ telepeseknél
- 20.2. MNT 18.
- 20.3. Gönczi Ferenc, 1937, 197-198.
- 20.4.-21. Diószegi Vilmos gyűjtése
22. Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 124.
23. Kallós Zoltán, 1966, 155.
24. Komáromy Andor, 1910, 324-325.
25. Szendrey Zsigmond, 1914, 321.
26. Wlislocki, Heinrich, 1893, 140.
- XV. 3.
- 1.1. MNT 20. egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 1.2. Rokonföldi, 1877, 83-84.
- 1.3. MNT 5. egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 1.4. Kallós Zoltán, 1966, 149.
- 2.1. Dömötör Tekla és Pócs Éva gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 2.2. Bosnyák Sándor, 1980, 158.
3. Bosnyák Sándor, 1982, 122.
- 4.1. MNT 5.
- 4.2. Ismeretlen gyűjtő, EA 1355, 1.
- 4.3. Luby Margit, 1936, 23.
- 4.4. U.ott, 23-24.
- 4.5. Matolay Magdolna gyűjtése
5. MNT 18.
- 6.1-2. Gönczi Ferenc, 1914, 287.
7. Nagy Ilona gyűjtése
8. Györffy Györgyné, EA 2142, 31; variánsok: u.ott, 17-18; Grynaeus Tamás gyűjtése
9. Bornemisza Péter, 1578,, 807-808. Eckhardt Sándor /1955, 135-136./ közlése szerint. Az "ê" és "û" betűket "ö"-vel, illetve

"ü"-vel jelöltük.
Thury Etele, 1913,
201; Horváth Cyrill, 1921,
447; Bolgár Ágnes, 1934,
25.

2.2. Bosnyák Sándor, 1980,
178.

10.1. MNA

10.2. P.Madar Ilona gyűjtése

10.3. Kallós Zoltán, 1966,
149.

10.4. Hoppál Mihály-István
Lajos, 1973, 66.

11. Salamon Anikó, 1975, 138.

12.1-2. Ujváry Lajos gyűj-
tése

12.3. Bosnyák Sándor, 1982,
120.

12.4. Ujváry Lajos gyűjtése;
Bosnyák Sándor, 1982,
120.

12.5. Ujváry Lajos gyűjtése

13. Kallós Zoltán, 1966, 149.

14.1-4. MNT 18.

15.1. Erdélyi Zsuzsanna gyűj-
tése: Vass Lajos le-
vélbéli közlése

15.2. MNT 18.

XV. 5.

1. Kallós Zoltán, 1966, 150.

2.1. Kálmány Lajos, 1891/b,
I. 115.

2.2. Kovács János, 1875, 278;
U.ő, 1901, 396.

2.3. Ferenczi János, 1875, 231.

2.4. Polner Zoltán, 1978, 129.

2.5. U.ott, 133.

2.6. Diószegi Vilmos gyűjtése

2.7. Polner Zoltán, 1978, 133.

2.8. U.ott, 130.

2.9. U.ott, 131.

2.10. Kálmány Lajos, 1891/b,
II. 112.

2.11. Polner Zoltán, 1978,
131-132.

2.12. Kálmány Lajos, EA 2854,
11.

2.13. Györffy Györgyné, EA 2142,
18-19; variáns: Polner
Zoltán, 1978, 132.

2.14. Grynaeus Tamás gyűjtése

2.15. Polner Zoltán, 1978, 134.

2.16. U.ott, 132.

2.17. Kistelek: Erdélyi Zsu-
zsanna gyűjtése; Kübekhá-
za: Polner Zoltán, 1978,
136; Kiszombor, Deszk:
u.ott 135.

2.18. Apátfalva: Polner Zoltán,
1978, 130-131; Királyhe-
gyes: U.ott, 134.

2.19. U.ott, 129-130.

XV. 4.

1.1. Diószegi Vilmos, 1960/b,
86.

1.2. U.ott, 81; variáns:
Bosnyák Sándor, 1980,
168.

1.3. U.ott, 157-158; variáns:
i.m. 168.

1.4. Diószegi Vilmos, 1960/b,
98-99.

2.1. Diószegi Vilmos gyűjtése
egyházaskozári /Ba/ te-
lepeknél

- 2.20. Gunda Béla, 1935, 320. 2. Kallós Zoltán, 1966, 152-153.
 2.21. Ferenczi Imre, 1973-1974, 288-289. 3.1. Bosnyák Sándor, 1973/b, 290.
 2.22. Ferenczi Imre, 1977, 320. 3.2. Bosnyák Sándor, 1980, 177.
 A közlő által rekonstru- 4.1. U.ott, 171.
 ált, kiegészített kéz- 4.2. Kallós Zoltán, 1966, 154.
 irat. 5. OSZK Quart Hung 4101.
 2.23. Bálint Sándor, 1929, 189. 6. Morvay Judit gyűjtése
 3. Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése: 7. Kodály Zoltán, 1909, 315.
 Vajda Ferencné levélbeli 8. Jakubovich Emil, 1920,
 közlése 78-80; Horváth Cyrill, 1921,
 515; Bolgár Ágnes, 1934, 7.
 4. Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése A báró Nyáry család bagonyai
 halásztelki /Pe/ telepese- /Nyitra megye/ levéltárából.
 nél Hibás olvasatát közli: Ipo-
 lyi Arnold, 1872, 5.
 5. MNT 18. 9.1-2. Kovács Endre, 1981, 206.
 6. Diószegi Vilmos, 1960/b, 10.1. Polner Zoltán, 1978, 136;
 79-80. variáns: Ferenczi Imre, 1977,
 317.
 7. U.ott, 79. 10.2. Polner Zoltán, 1978, 137.
 8. MNT 5.

XV. 6.

- 1.1. Kallós Zoltán, 1966, 149. 11.1. Nagy Ilona gyűjtése
 1.2. Bosnyák Sándor, 1980, 11.2. Erdélyi Zsuzsanna, 1976,
 169. 110.
 1.3. Hegedüs Lajos, 1952, 12.1. Ujváry Lajos gyűjtése;
 68-69. Erdélyi Zsuzsanna, 1970,
 99; variáns: Ujváry La-
 jos gyűjtése
 1.4. Bosnyák Sándor, 1980, 12.2. Ujváry Lajos gyűjtése
 166-167. 12.3. Bosnyák Sándor, 1980,
 178.
 1.5. Erdélyi Zsuzsanna, 1970, 12.4. Kallós Zoltán, 1966. 155.
 81.
 1.6. Bosnyák Sándor, 1973/b, 178.
 292.
 2. Márton József, 1894, 268.

XV. 8.

XV. 7.

- 1.1-2. Kallós Zoltán, 1966, 1. Bornemisza Péter, 1578, 806.
 152. Eckhardt Sándor /1955, 134-
 135./ közlése szerint. Az
 "e", "ö", "ü" tompa ékezetét
 nem jelöltük. Thury Etele,
 1913, 200; Horváth Cyrill,
 1921, 437-438, Bolgár Ágnes
 1934, 23-24.

2. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos receptkönyvéből. OL.
3. Kallós Zoltán, 1966, 152.
- 4.1. Gönczi Ferenc, 1914, 292.
- 4.2. Erdélyi Zsuzsanna, 1974, 63-64, kéziratos feljegyzésből, eredeti helyesírással
- 4.3-4. Gönczi Ferenc, 1914, 292.
- 4.5. U.ott, 293.
- 4.6. MNT 5.
5. Erdélyi Zsuzsanna, 1976; kéziratos feljegyzésből.

XV. 9.

1. Bornemisza Péter, 1578, 808. Eckhardt Sándor /1955, 136./ közlése szerint. Az "e" betű tompa ékezetét nem jeöltük. Thury Etele, 1913, 201; Horváth Cyrill, 1921, 433; Bolgár Ágnes, 1934, 26.
2. Diószegi Vilmos gyűjtése
3. Csalog József, 1941. 275.
4. Erdélyi Zsuzsanna, 1974, 69; 1976, 128.
5. Wlislöck, Heinrich, 1893, 132; Temesváry Rezső, 1899, 67.
6. Wlislöck, Heinrich, 1893, 135.

XV. 10.

- 1.1. Magyar Gyula, EA 1394, 3.
- 1.2. Varga János, 1877, 146-147.
- 1.3. Kistelek: Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése; Kiszombor: Polner Zoltán, 1978, 138.
- 1.4. MNT 18; variáns: Polner Zoltán, 1978, 139.
- 2.1. Kálmány Lajos, 1891/a, 70-71; U.ő, 1891/b, III. 155.
- 2.2. Kálmány Lajos, 1891/b, I. 116; Kovács János, 1901, 305.
- 2.3. Kálmány Lajos, 1891/a, 71; 1891/b, III. 159.
- 2.4. Erdélyi Zsuzsanna, 1974, 71; 1976, 151.
- 2.5. Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése; Nagy Andrásné levélbeli közlése
- 2.6. Erdős József, EA 451, 96-97.
- 2.7. P. Madar Ilona gyűjtése
- 2.8. Polner Zoltán, 1978, 148.
- 2.9. U.ott, 138.
3. Kálmány Lajos, 1891/b, II. 112.
4. Varga János, 1877, 147.

XV. 11.

- 1.1. Kálmány Lajos, 1891/a, 105.
- 1.2. Bosnyák Sándor, 1980, 160.

2. Diószegi Vilmos, 1960/b, 66. 368; Herkely Károly, 1937, 184.
- 3.1. Gunda Béla, 1936, 320. 13.1. Kálmány Lajos, 1891/a, 36-37; U.ő, 1891/b, III. 152.
- 3.2. Polner Zoltán, 1978, 102. 13.2. Polner Zoltán, 1978, 106.
- 3.3. Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 114. Kéziratoss feljegyzésből. 13.3. U.ott, 105.
- 3.4. Csalog Zsolt gyűjtése 13.4. Ferenczi János, 1875, 138.
- 3.5. Varga János, 1877, 143. 13.5. Kálmány Lajos, 1891/a, 35; U.ő, 1891/b, III. 151.
- 3.6. Kálmány Lajos, 1891/a, 69; U.ő, 1891/b, III. 152. 13.6. MNT 15.
- 3.7. Kálmány Lajos, 1891/a, 35; U.ő, 1891/b, III. 151. 13.7. Kálmány Lajos, 1891/a, 37; U.ő, 1891/b, III. 152.
- 3.8. Kálmány Lajos, 1891/b, II. 112. 13.8. Kálmány Lajos, 1891/a, 36; U.ő, 1891/b, III. 151.
- 3.9. MNT 18. 13.9. Szilády Áron, 1873, 307.
- 3.10. Pócs Éva gyűjtése 13.10. Polner Zoltán, 1978, 104.
- 3.11. Kallós Zoltán, 1966, 151. 13.11. Grynaeus Tamás gyűjtése
4. Kálmány Lajos, 1891/a, 36; U.ő, 1891/b, III. 151. 13.12. Györffy Györgyné, EA 2142, 2.
5. Kallós Zoltán, 1966, 151. 13.13. Kallós Zoltán, 1966, 151.
6. Bosnyák Sándor, 1973/b, 289. 13.14. Diószegi Vilmos, 1960/b, 64.
7. Hegedüs Lajos, 1952, 44. 13.15. Kálmány Lajos, 1891/a, 35; U.ő, 1891/b, III. 150.
- 8.1. Diószegi Vilmos, 1960/b, 64-65. 14. Kálmány Lajos, 1891/a, U.ő, 1891/b, III. 153.
- 8.2. Bosnyák Sándor, 1980, 160. 15.1. Kallós Zoltán, 1966, 151.
- 9.1. MNT 5. 15.2. Varga Tibor, EA 119, 4.
- 9.2. Csalog Zsolt gyűjtése 16. Schram Ferenc, 1970, I. 277; variáns: U.ott, 276. Hibásan közli: Kálmány Lajos, 1893, 237.
10. MNT 18. 17. Szilády Áron, 1873, 309.
11. Bosnyák Sándor, 1982, 125-126. 18. Csalog Zsolt gyűjtése
12. Istvánffy Gyula, 1896, 368; Herkely Károly, 1937, 184. 19. Diószegi Vilmos, 1960/b, 64.

XV. 12.

- 1.1. Kallós Zoltán, 1966, 153.
- 1.2. Diószegi Vilmos, 1960/b, 100; variáns: Bosnyák Sándor, 1973/b, 294.
- 1.3. Kallós Zoltán, 1966, 153.
- 2.1. Diószegi Vilmos, 1960/b, 100.
- 2.2. Bosnyák Sándor, 1980, 174.
- 2.3. U.ott, 170.
- 2.4. U.ott, 174.
3. Diószegi Vilmos, 1960/b, 51-52.

XV. 13.

1. Mészöly Gedeon, 1917, 271-275; Horváth Cyrill, 1921, 204-205; Bolgár Ágnes, 1934, 13. 1510-ből és 1514-ből származó, egybekötött könyvek tábláján fennmaradt kézirat, Szelestei Tamás névvel és 1516-os dátummal megjelölve.
2. Zichy család levéltára, OL.
3. Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 101.
4. MNT 18.

XV. 14.

1. Vikár Béla, 1899, 209. Werbőczy "Decretum Juris"-ának /Debrecen, 1611./ hátsó borítólapján fennmaradt feljegyzés, Szlá-

vik Mátyás eperjesi könyvtárából. Az "e" betűre tett pontot és az "a" betű tompa ékezetét nem jelöltük.

- 2-3. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos receptkönyvéből, OL.

XV. 15-33.

15. U.ott
16. U.ott. Közölte: Radvánszky Béla, 1879, III. 81.
17. Dézsi Lajos, 1898, 249-250. Az 1620-as marosvásárhelyi superintendentiális eljárás jegyzőkönyvéből másolva, Bod Péter "Gellius Transilvanicus..." c. kéziratos feljegyzései közt, a marosvásárhelyi Teleki Könyvtárban. Közli még: Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 187.
18. Jankovics József, 1981, 330. Forrását lásd a XIV. 67. jegyzetben.
19. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos receptkönyvéből, OL.
20. Horváth István, 1835, 112. Jankovich Miklós táblabíró /sz. 1773/ birtokában lévő kéziratból, több lóorvosló ráolvasás közt. Közli még: Bolgár Ágnes, 1934, 18.
21. Zichy család levéltára, OL.
22. Pócs Éva gyűjtése
23. SzDM LK. Erősen romlott, az adatközlő által félreértett szöveg.
24. Varga János, 1877, 145.

25. Wlislöck, Heinrich, 1893, 139.
 26. Kistelek: Erdélyi Zsuzsanna, 1976, 144; Kiskundorozsma: Polner Zoltán, 1978, 143.
 27. Zichy család levéltára, OL.
 28. Bornemisza Péter, 1578, 808. Eckhardt Sándor /1955, 136./ közlése szerint. Az "ö" betűt "ö"-vel, az "ü" betűt "ü"-vel jelöltük. Thury Etele, 1913, 201; Horváth Cyrill, 1921, 441; Bolgár Ágnes, 1934, 25.
 29. Zichy család levéltára, OL.
 30. Ismeretlen közlő, 1893, 123. Forrását lásd a VIII. 1.53. jegyzetben.
 31. Liszt Nándor, 1906, 3. Kézírtos receptkönyvből.
 - 32.1. MNT 18.
 - 32.2. Bálint Sándor, 1933, 189.
 - 32.3. Polner Zoltán, 1978, 116.
 - 32.4. MNT 18.
 - 32.5. Berze Nagy János, 1940, III. 263-264.
 - 32.6. Polner Zoltán, 1978, 122.
 33. Wagenhuber Aurél, 1936, 296-297.
- XVI.
- 1-2. Thaly Kálmán, 1883, 365. A gr.Esterházy család pozsonyi levéltárából. /Esterházy Ferenc kézíratos receptkönyvéből./
 3. Magyary-Kossa Gyula, 1929, II. 221. "Orvosságok könyve" c. kézírtos receptkönyvből.
 4. Kálmány Lajos, 1891/b, II. 108.
 5. XIX. századi másolat a "Vadászberekeknek való bizonyos mesterségek" c. kézírtatból, OL.
 - 6-7. XIX. századi másolat a "Dubniczi orvosságos könyvecské"-ből. OL.
 8. Máriássy György "Egy néhány rendbeli orvosságok" c. kézírtos receptkönyvébe tett lapon fennmaradt kézírtat, OL. Hibásan közölte: Radvánszky Béla, 1879, III. 80.
 - 9-10. Máriássy György "Egy néhány rendbeli orvosságok" c. kézírtos receptkönyvéből, OL.
 11. Magyary-Kossa Gyula, 1940, 153.
 12. Ferenczi János, 1874, 368.
 13. Györffy István, 1935, 84. Hortobágyi György birtokos nemes számadáskönyvéből, többnyelvű orvosi tanácsok között.
 14. Ferenczi János, 1874, 368.
 - 15.1. Ismeretlen közlő, 1893, 123. Forrását lásd a VIII. 1.53. jegyzetben.
 - 15.2. Magyary-Kossa Gyula, 1940, 153.
 16. XIX. századi másolat a "Dubniczi orvosságos könyvecské"-ből, OL.
 17. Györffy István, 1935, 84. Forrását lásd a 13. jegyzetben.
 18. Szabó Gyula. EA 2006, 268.

19. Wiedner Gyula, 1890, 248. Kéziratos feljegyzésből.
 20. Györffy István, 1935, 84. Forrását lásd a 13. jegyzetben.
 21. Szabó Gyula, EA 2006, 267.
 - 22.1-2. Ismeretlen szerző, 1943, 9.
 23. Luby Margit, 1936, 25.
 - 24-25. Máriássy György "Egy néhány rendbeli lóorvosságok" c. kéziratos receptkönyvéből, OL.
 26. XIX. századi másolat a "Dubniczi orvosságos könyvecské"-ből, OL.
 27. Ismeretlen közlő, 1893, 123. Forrását lásd a VIII. 1.53. jegyzetben.
 28. Ferenczi István, 1874, 368.
 29. Polner Zoltán, 1978, 34.
 30. Gulyás Éva, 1976, 158.
 - 31.1. Luby Margit, 1928, 202.
 - 31.2. Benkőczy Emil, 1907, 153.
 - 31.3. Pócs Éva gyűjtése
 - 31.4. MNT 18.
 - 31.5. Szendrey Zsigmond-Szendrey Ákos: Babonalexikon, MN Archivum, 166-182, "Nikázius" címszó.
 - 31.6. Glosz Gizella, 1892, 475.
 - 1.2. MNZ 18.
 - 1.3. Szendrey Zsigmond, 1914, 322.
 - 1.4. Diószegi Vilmos gyűjtése mekényesi /Ba/ telepeseknél
 - 1.5. Eperjessy Ernő gyűjtése
 - 1.6. Gönczi Ferenc, 1914, 159.
 - 1.7. Kovács Endre, 1981, 275.
 - 2.1. MNT 18.
 - 2.2. Berze Nagy János, 1940, III. 332.
 - 2.3. Diószegi Vilmos gyűjtése
 - 2.4. Kovács Endre, 1981, 277.
 - 3.1. P. Madar Ilona gyűjtése
 - 3.2. Szűcs Sándor, 1936, 47.
 - 3.3. Szendrey Ákos, EA 2508, 31.
 - 3.4-5. Polner Zoltán, 1978, 38.
 - 4.1. Hegyi József, 1937, 473.
 - 4.2. Kisbán Eszter gyűjtése
 - 4.3. Kálmány Lajos, EA 2813, 91.
 - 4.4-6. MNT 18.
 - 4.7. Kristály Balázs, 1895, 106.
 - 4.8. Kálmány Lajos, EA 2813, 91.
 - 5.1-2. Pócs Éva gyűjtése
 - 5.3. Kallós Zoltán, 1966, 139.
 - 5.4. MNT 5.
 - 5.5. Jankó János, 1893, 239.
 - 5.6. MNT 18.
 - 5.7. Égető Melinda gyűjtése
 - 5.8. Sándor Mihályné gyűjtése
 - 5.9. Vajkai Aurél, 1943, 101-102.
- XVII.
- 1.1. Nyíri: MNT 18; Zagyvarékas: Pócs Éva gyűjtése; Szirénfalva-Hajdudorog: MNT 18.

- 5.10. Pócs Éva gyűjtése
- 5.11-13. MNT 18.
- 5.14. Gulyás Éva, 1976, 147.
- 6.1. Kallós Zoltán, 1966, 139.
- 6.2. Polner Zoltán, 1978, 43.
- 6.3. U.ott, 50.
7. Luby Margit, 1936, 24.
- 8.1. Drávagárdony: MNT 5;
Doroszló: Kovács Endre,
1981, 259.
- 8.3-4. MNT 18.
- 8.5. Kriston Antal, EA 492,
229-230.
- 8.6. MNT 18.
- 8.7. P.Madar Ilona gyűjtése
- 9.1. Vajkai Aurél, 1937, 146.
- 9.2. Sándor Mihályné gyűjtése
- 9.3-4. MNT 18.
10. Polner Zoltán, 1978, 45.
11. Kisbán Eszter gyűjtése
12. Pócs Éva gyűjtése
- 13.1-2. MNT 18.
14. Györffy Györgyné gyűjtése
15. Eperjessy Ernő gyűjtése
16. Diószegi Vilmos gyűjtése
17. MNT 18.
18. Versényi György, 1891,
283-284.
19. Székely Leó, 1896, 379.
20. P.Madar Ilona gyűjtése
21. Vajkai Aurél, 1937,
147.
22. Béresné Bene Zsuzsánna,
EA 3019, 96.
23. Jankó János, 1892, 191-192.
24. Borsa völgye: Vajkai Aurél,
1943, 35; Kapuvár: Varga
Tibor, EA 119, 12.
- 25-26. MNT 18.
27. P.Madar Ilona gyűjtése
28. Béresné Bene Zsuzsánna,
1957, 201.
29. Gönczi Ferenc, 1914, 601.
30. Nagy József, 1892, 99-100.
- 31.1. Sándor Mihályné gyűjtése
- 31.2. Oltyán Sándor, EA 466, 2.
- 31.3. Gönczi Ferenc, 1937, 46.
- 32.1. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 32.2. Györffy Györgyné gyűjtése
- 32.3. MNT 20.
33. Gönczi Ferenc, 1937, 46.
- 34.1. Schram Ferenc, 1970,
I. 277.
- 34.2. Kálmány Lajos, EA 2813,
91.
35. Kovács Endre, 1981, 259.
36. Takács Imre, EA 803, 3.
- 37-38. Csúry Bálint, 1935-1936,
I. 442.
39. P.Madar Ilona gyűjtése
- 40.1. Pócs Éva gyűjtése
- 40.2. Benkóczy Emil, 1907, 152.
- 40.3. Pócs Éva gyűjtése
- 40.4. MNT 5.
- 41.1. Diószegi Vilmos gyűjtése
- 41.2. Berze Nagy János, 1910,
28.
- 41.3. Lencse Mátyás, EA 877,
17.
- 41.4. Pócs Éva gyűjtése
- 41.5-6. P.Madar Ilona gyűjtése

- 41.7. Gulyás Béla, EA 871, 206-207.
- 41.8. Marton József, EA 878, 6.
- 41.9. Féja Tiborné, EA 692, 6.
- 41.10. MNT 27.
42. Komáromy Andor, 1907, 351.
43. Pócs Éva gyűjtése
44. MNT 5.
45. Pócs Éva gyűjtése
46. Versényi György, 1885, 187-188.
47. Szendrey Zsigmond-Szendrey Ákos: Babonalexikon, MN Archivum, 166-182, "Nyomfelszedés" címszó
48. MNT 18.
49. K.Kovács László, 1945, 55.
50. Kövér Sándor, 1891, 139-140.
51. Györffy István, 1935, 85. Forrását lásd a XVI. 13. jegyzetben.
52. Vanyola: Pócs Éva gyűjtése; Cserkút, Szakcs: MNT 18; Somogy megye: Gönczi Ferenc, 1937, 69; Bánokszentgyörgy, Sárhida: MNT 18; Hegyhát-viadék: Nagy József, 1892, 68; Kőszegszerdahely-Patak: MNT 18; Sajópál-falva: Bene Zsuzsanna, 1964, 101; Szinpetri: Györffy Györgyné, EA 2137, 239; Varbóc: U.ott, 227; Tákos-Orosháza: MNT 18; Drágszél: Diószegi Vilmos gyűjtése; Pálmonostora, Ordas: MNT 18; Nyárszó: Kresz Mária, EA 2520, 42.
53. Jászjákóhalma, Szentes: MNT 18; Berettyóújfalu: Sándor Mihályné gyűjtése
54. Csonkahegyhát: Gózon Aladár, EA 611, 40; Mihályfa: Katona Ferenc, EA 3088, 3; Győrvár, Mezőlak: MNT 18; Tiszaszentimre: Pócs Éva gyűjtése
55. Jászjákóhalma-Sur: MNT 18; Szendrő: Györffy Györgyné, EA 2137, 95; Cigánd: MNT 18; Szatmár megye: Somossy Miklós, 1896, 102; Nagykapos, Szentes: MNT 18.
56. MNT 18.
57. Diószegi Vilmos gyűjtése
58. Gönczi Ferenc, 1937, 69.
59. MNT 18.
60. Kresz Mária, EA 2520, 32.
61. MNT 18.
62. Jankó János, 1893, 240.
63. MNT 18.
64. Nagyberki: MNT 18; Somogy megye: Gönczi Ferenc, 1937, 69.
65. Mád: MNT 5; Törtel: MNT 18; Szentmárton, stb: Eperjessy Ernő gyűjtése
66. Szeremle: MNT 18; Abádszalók: Pócs Éva gyűjtése
67. MNT 18.
68. Luby Margit, 1936, 159.
69. Borsa völgye: Vajkai Aurél, 1943, 101; Győrvár-Hódmezővásárhely MNT 18; Andrásfalva: MNT 18. kakasdi /To/ telepeseknél; Szamoshát: Csúry Bálint, 1935-1936, I. 409.
70. Györffy Györgyné, EA 2137, 210.
71. Gönczi Ferenc, 1937, 69.
72. Morvay Judit gyűjtése
73. MNT 18.

74. MNA
 75. Kisbán Eszter gyűjtése
 76. Sarudy Ottó, EA 596, 11.
 77. Békefy Margit, KLTE NI 705.
 78. Pócs Éva gyűjtése
 79. Vajkai Aurél, 1943, 86.
 80. Jankó János, 1893, 250.
 81. Nagy József, 1896, 181.
 82.1. Zsigmond Konrád, EA 87, 59.
 82.2. Bácsföldvár: Holzmann Ignác, EA 1953, 3; Szeged: Kálmány Lajos, EA 2857, 75.
 82.3. Nagy József, 1896, 180.
 82.4. Besenczi Sándor, 1970, 6.
 83. Nagy József, 1896, 99.
 84.1.-85. Kisbán Eszter gyűjtése
 86. Gönczi Ferenc, 1914, 301.
 87.1. Hajdubagos: MNT 18; Szentmárton, stb: Eperjessy Ernő gyűjtése; Karancsbeszte: MNT 18; Szamoshat: Csúry Bálint, 1935-1936, I. 43; Székkutas: MNT 18; Zagyvarékas: Pócs Éva gyűjtése
 87.3. Berta Imre, EA 128, 7.
 88. Pócs Éva gyűjtése
- XVIII.
 1.1. MNT 18.
 1.2. Tildy Zoltán, EA 580, 12.
 1.3-7. MNT 18.
 1.8. Mató József-Tarczy Sándor, EA 498, 365-366,
- 1.9. Lencse Mátyás, EA 877, 18.
 1.9. MNT 18.
 1.10. Hajduszovát: Rechnitz Ignác, EA 753, 3; Székely László, EA 635, 121.
 1.11. Hatvan: P.Madar Ilona gyűjtése; Mezőkeresztes: MNT 18; Végardó: Diószegi Vilmos gyűjtése; Hajdudorog, Köröstarcsa: MNT 18.
 1.12. MNT 18.
 2.1. Rechnitz Ignác, EA 753, 3.
 2.2-3. MNT 18.
 2.4. Szuhafő, Szakoly: MNT 18; Erk: Lencse Mátyás, EA 877, 18; Kiszombor: MNT 15; Zagyvarékas: Pócs Éva gyűjtése
 2.5-6. MNT 18.
 3. Kálmány Lajos, 1891/b, III. 90.
 4.1. Györffy Györgyné, EA 2142, 39.
 4.2. U.ott, 27.
 4.3-4. Kálmány Lajos, 1891/b, 90.
 4.5. MNT 18.
 4.6. Egyházaskér: Kálmány Lajos, 1891/b, 90; Ferencszállás: Ferenczi Imre, 1977, 335.
 4.7. Szőreg: Kálmány Lajos, 1891/b, 90; Tápé: Györffy Györgyné gyűjtése
 5. Eperjessy Ernő gyűjtése
 6.1. Fehér Zoltán gyűjtése
 6.2. Kálmány Lajos, 1891/b, III. 89.
 6.3. MNT 18.
 6.4-6. Kálmány Lajos, 1891/b, III. 89.

- 6.7. Ferenczi Imre, 1977, 325.
- 6.8. U.ott, 324.
7. Polner Zoltán, 1978, 48.
8. Gulyás Éva, 1976, 119.
9. Polner Zoltán, 1978, 46.
10. Oláh Andor, EA P 75/1954, 33.
- 11.1-2. Csűry Bálint, 1935-1936, I. 159.
- 11.3. Sándor János, 1876, 124.
12. Boér Miklós, 1901, 13.
13. Singer /Székely/ Leó, 1898, 235.
14. Gönczi Ferenc, 1914, 350.
15. MNT 18.
16. Sebestyén Gyula, 1906, 421.
17. Pócs Éva gyűjtése
18. Kiss Lajos, 1922, 87.
19. P.Madar Ilona gyűjtése
20. Sebestyén Gyula, 1906, 421-422.
21. U.ott, 421.
22. Musits Jenő, 1939, 351.
- 23.1. MNT 20.
- 23.2. MNT 18.
- 23.3. Nagy Imre, EA 666, 6.
- 24.1. Csűry Bálint, 1935-1936, I. 548.
- 24.2. Szendrey Zsigmond, 1928, 32.
25. Csűry Bálint, 1935-1936, I. 548.
26. Lajos Árpád, 1938, 410.
27. MNT 18.
28. Komoróczy Miklós, EA 2152, 2.
29. Kálmány Lajos, 1891/a, 36.
30. MNT 18.
31. Pócs Éva gyűjtése
32. MNT 18.
33. Pócs Éva gyűjtése
- 34.1. Harkány: Révai Sándor, 1905, 294; Sámod: Berze Nagy János, 1940, III. 261; Helesfa: 214; Nagybakónak: Vágó Aladár, EA 747, 3; Győrvar: MNT 20; Vas megye: Nagy József, 1896, 178; Kapuvár: Varga Tibor, EA 119, 13; Kocs: Fél Edit, 1941, 66; Enying: MNT 18; Hatvan: P.Madar Ilona gyűjtése; Pusztajánosi: Székely László, EA 635, 113; Atkár: MNT 20; Járm: "Töb-ben", EA 1977, 8; Sarka Károly, EA 874, 3; Debrecen: B.Nagy Sándor, EA 214, 12; Tiszaderzs: Pócs Éva gyűjtése; Orosháza: Nagy Gyula, EA 132, 11; Nagybaracska: Diószegi Vilmos gyűjtése; Tóalmás: Háffner Ferenc, EA 452, 11; Tura: P.Madar Ilona gyűjtése; Sükösd: Diószegi Vilmos gyűjtése; Szeremle: Grynæus Tamás gyűjtése; Kőhalom: László Gyula, EA 570, 10-11.
- 34.2. Mészáros József, EA 2459, 2.
- 34.3-4. MNT 18.
- 34.5. Alsószecse: Antal Gyula, EA 594, 10; Ipolytölgyes: P.Madar Ilona gyűjtése
- 34.6. Pócs Éva gyűjtése
- 34.7. Szeged: Benkő László, EA 640, 128; Tolna megye: Koritsánszky Ottó, 1903, 309.

- 34.8. Pócs Éva gyűjtése
- 35.1. Kiskunfélegyháza: Zsigmond Konrád, EA 87, 60; Baskó: Békefy Margit, KLTE NI 707; Varbóc: Györffy Györgyné, EA 2138, 60; Abaújdevecser, MNT 18; Parnó: Vilinszky Béla, EA 489, 8; Szamoshát: Csúry Bálint, 1935-1936, II, 344; Gáva: MNT 18; Borsa völgye: Vajkai Aurél, 1943, 152.
- 35.2. Lázár Péter, EA 440, 203.
- 35.3. Kriston Antal, EA 492, 248-249.
- 35.4. Nagy Sándor, EA 3066, 3.
- 36.1. Somogy megye: Király Pál, 1892, 129; Berettyóújfalú: Sándor Mihályné gyűjtése; Doroszló: Kovács Endre, 1981, 207.
- 36.2. Gödreszentmárton: Berze Nagy János, 1940, III. 318; Sántos: Gönczi Ferenc, 1937, 211, 150; Bezdán: Bosnyák Sándor, 1973/a, 92.
- 37.1-2. Pócs Éva gyűjtése
- 37.3-4. Kálmány Lajos, 1891/b, III. 91.
- 37.5. Csapó Józsefné, EA P 146/1968, 24.
- 37.6. Kálmány Lajos, 1891/b, III. 91.
38. Kovács Endre, 1981, 207.
- 39.1. Berze Nagy János, 1940, III. 214.
- 39.2-4. Pócs Éva gyűjtése
- 39.5-6. Fehér Zoltán gyűjtése
- 39.7-8. Grynaeus Tamás gyűjtése
40. Székely László, EA 635, 125.
41. MNT 18.
42. Moór Elemér, 1934, 180.
- 43.1. Csörötnék: Kuntár Lajos, EA 2334, 40; Cserszegtomaj: Vajkai Aurél, 1948, 68.
- 43.2. Kapuvár: Varga Tibor, EA 119, 12; Rábagyarmat: Moór Elemér, 1934, 108; Pápasalamon: MNT 20.
- 43.3. Zsére: Kríza Ildikó gyűjtése; Furta: Pócs Éva gyűjtése
- 43.4. Pócs Éva gyűjtése
- 43.5. Ipolytölgyes, Hatvan, Sárrétudvari: P.Madar Ilona gyűjtése; Feldebrő: Erdős József, EA 451, 62; Tibolddaróc, Alattyán, Zagyvárekas: Pócs Éva gyűjtése; Kiskunfélegyháza: Tóth István, 1906, 232; Tápé: Grynaeus Tamás gyűjtése; Szaján: Ferenczi Imre, 1973-1974, 291.
- 43.6. Nagy József, 1896, 179.
- 43.7. Grynaeus Tamás gyűjtése garai /Bb/ telepeseknél
- 43.8. Pócs Éva gyűjtése
- 43.9. Gönczi Ferenc, 1937, 152.
- 43.10-11. Pócs Éva gyűjtése
- 43.12. Bodon Józsefné, 1877, 83.
- 43.13. P.Madar Ilona gyűjtése
- 43.14. Éles Tibor, EA 3312, 6.
- 43.15. Székely László, EA 635, 116.
- 43.16. Jakab József, 1895, 415.
- 43.17. Gönczi Ferenc, 1914, 225.

- 43.18. Répási István, EA 1798, 157.
- 43.19. Berze Nagy János, 1940, III. 78.
- 43.20. Gell Antal, EA 441, 184.
- 43.21-22. Pócs Éva gyűjtése
- 43.23. MNT 18.
- 43.24. Ferenczi Imre, 1977, 327.
- 43.25. Bosnyák Sándor, 1973/a, 92.
- 43.26. Gönczi Ferenc, 1937, 151.
- 43.27. Siklós: Révai Sándor, 1905, 296; Oláhlapád: Pávay V. Ferenc, 1907, 295.
- 43.28. Antal Gyula, EA 594, 6.
- 43.29. Ond: Pócs Éva gyűjtése; Apátfalva: Ferenczi Imre, 1977, 327.
- 43.30-31. Kisbán Eszter gyűjtése
- 43.32. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 43.33. Dömötör Tekla és Pócs Éva gyűjtése egyházaskozári /Ba/ telepeseknél
- 43.34. Vajkai Aurél, 1943, 34.
- 44.1. Hódmezővásárhely, Rétfalu, Bélapátfalva, Szigetszentmiklós: MNT 18; Piskó: Pócs Éva gyűjtése; Bodorfa: Kisbán Eszter gyűjtése; Szeremle: Grynaeus Tamás gyűjtése; MNT 18.
- 44.2. Pócs Éva gyűjtése
- 44.3. MNT 18.
- 45.1. Hajdunánás: MNT 18; Kocs: Fél Edit, 1941, 81; Ipolytölgyes: P. Madar Ilona gyűjtése; Tiszaszöllős: Pócs Éva gyűjtése; Ordas: MNT 18.
- 45.2. Csoma: Kisbán Eszter gyűjtése; Galgahévíz: Pócs Éva gyűjtése
- 45.3. Pócs Éva gyűjtése
- 45.4-46.2. Kisbán Eszter gyűjtése
- 46.3-4. MNT 18.
- 47.1. Oltyán Sándor, EA 466, 41.
- 47.2. Kisbán Eszter gyűjtése
- 47.3. MNT 18.
- 47.4. Pócs Éva gyűjtése
- 48.1-3. MNT 18.
- 48.4.-49.1. Kisbán Eszter gyűjtése
- 49.2. MNT 18.
- 49.3. Pócs Éva gyűjtése
- 49.4. MNT 18.
50. Csalog Zsolt gyűjtése
- 51.1-3. Kisbán Eszter gyűjtése
42. P. Madar Ilona, 1967, 149.
- 53.1. Pócs Éva gyűjtése
- 53.2. Nagyiván: Pócs Éva gyűjtése; Nagykapos: MNT 18.
- 53.3. Pócs Éva gyűjtése
- 53.4. MNT 18.
- 53.5. Karácsond: MNT 18; Verpelét: Pócs Éva gyűjtése
- 53.6-7. MNT 18.
- 53.8. Pócs Éva gyűjtése
- 53.9.-54.1. MNT 18.
- 54.2. Varga Tibor, EA 119, 24.

- 54.3. MNT 18.
- 54.4. Kovács Elemér, 1938, 229.
- 54.5. Nagy József, 1900, 363.
- 54.6. Sebestyén Gyula, 1906, 422.
- 54.7. P.Madar Ilona, 1967, 132.
- 54.8-10. MNT 5.
- 54.11-12. MNA
- 54.13. László Gyula, EA 570, 8.
- 54.14.-56.3. MNT 5.
- 57.1. Grynaeus Tamás gyűjtése
- 57.2. Györffy Györgyné gyűjtése
- 57.3-4. MNT 5.
- 57.5. Pócs Éva gyűjtése
- 58.1-2. MNT 5.
- 58.3. Pócs Éva gyűjtése
- 58.4-5. MNT 5.
- 58.6. Pócs Éva gyűjtése
- 58.7. Lencse Mátyás, EA 877, 18.
- 59.1. Furta, Zagyvarékas, Tiszaderzs: Pócs Éva gyűjtése; Kiskunfélegyháza: Zsigmond Konrád, EA 87, 60; Kiskunfélegyháza és Kiskunhalas: Ismeretlen gyűjtő, EA 2032, 11; Cegléd: Ballagi Aladár, 1873, 516; Tápé: Grynaeus Tamás gyűjtése; Öcsöd: Matt-hiás Mátrainé, Varga Róza, 1908, 160.
- 59.2. Matyók: Herkely Károly, 1937, 181; Szigetszentmiklós: MNT 15; Kalocsa: Diószegi Vilmos gyűjtése; Bács-Bodrog megye: Nagy József, 1896, 178; Szeged: Polner Zoltán, 1978, 35; Doroszló: Kovács Endre, 1981, 259.
- 59.3. Pócs Éva gyűjtése
- 59.4. Ipolylitke: Borbás Vince, 1875, 35; Karancs-keszi: Pócs Éva gyűjtése
- 60.1. Székkutas: MNT 18; Nyárád: MNT 20; Rimaszombat: Bodon Józsefné, 1877, 83; Szamoshát: Csűry Bálint, 1935-1936, II. 420; Szatmár megye: Jakab József, 1895, 310.
- 60.2. Jármí: Sarka Károly, EA 874, 1; Barkaszo: Sütő Gyula, EA 484, 164; Hegyalja: "Többen", EA 1977, 4.
- 60.3. Keszü: Révai Sándor, 1905, 294; Nagytárkány, stb.: Lázár Péter, EA 440, 203; Jánkmajtis: MNT 20; Kisvárda: Rubovszky Ferenc, EA 443, 40; Berettyóújfalú: MNT 18.
- 60.4. B.Nagy Sándor, EA 214, 11.
- 60.5. MNT 20.
- 61.1. Tóth István, 1906, 231.
- 61.2. Pócs Éva gyűjtése
- 61.3. MNT 20.
- 61.4. Berze Nagy János, 1940, III. 259.
- 62.1. Répási István, EA 1798, 173.
- 62.2. Székely László, EA 635, 120.
- 62.3. Pócs Éva gyűjtése
- 62.4. Fél Edit, EA 1539, 4.
- 62.5. P.Madar Ilona gyűjtése

- 63.1. MNT 18.
- 63.2. Pamlényi Sándor, 1880, 179.
- 63.3. MNT 18.
64. Karancskeszi: Pócs Éva gyűjtése; Bernecebaráti: Mészáros József, EA 2459, 3.
65. MNT 20.
- 66.1. MNT 20; kivéve: Ipolytölgyes: P.Madar Ilona gyűjtése; Bács-Bodrog megye: Nagy József, 1896, 98.
- 66.2-4. MNT 20.
- 66.5-6. MNT 20. kakasdi /To/ telepeseknél
- 66.7. MNT 20. halásztelki /Pe/ telepeseknél
- 66.8-9. MNT 20.
67. Nagy József, 1896, 98.
- 68-69. MNT 20.
- 70.1. Kálmány Lajos, 1891/b, II. lll.
- 70.2. U.ő, EA 2857, 62.
- 70.3. U.ő, 1918, 105.
- 70.4. Fehér Zoltán gyűjtése
- 70.5. Fekete Lajos, 1907, 126.
71. Csengeri János, 1882, 333.
72. Eperjessy Ernő gyűjtése
73. Nagy Lajos, EA 124, 22.
74. Durkó Antal, EA 2379, 177.
75. Fél Edit, 1941, 134.
76. Ferenczi János, 1874, 368.
- 77-78. MNT 18.
- 79.1. Ecseg: Manga János, EA 2460, 13; Hatvan: P.Madar Ilona gyűjtése
- 79.2. P.Madar Ilona gyűjtése
- 79.3. Pócs Éva gyűjtése
- 79.4. Móra István, 1913, 82.
- 79.5. Berze Nagy János, 1910, 29.
- 79.6-7. Pócs Éva gyűjtése
- 79.8. Benedek Sándor, EA 686, 3.
- 79.9. Kovács Jenő, EA 1671, 6.
- 80.1. Nagyiván: Pócs Éva gyűjtése; Orosháza: Szabó Mihály, EA 707, 40.
- 80.2. Benkő László, EA 640, 128.
- 80.3. Kálmány Lajos, 1891/b, II. lll.
- 80.4-5. Grynæus Tamás gyűjtése
- 80.6. Zsigmond Konrád, EA 87, 60.
- 80.7. Luby Margit, 1928, 201.
- 80.8. Polner Zoltán, 1978, 37.
- 80.9.-81. U.ott, 36.

FÖLDRAJZI MUTATÓ

A községeket és városokat az 1913-as vármegyebeosztás szerint közöljük; az egységesség kedvéért az akkor még nem létezett községeket /községneveket/ is. A táj- és népcsoportmegnevezéseket /pl. Göcsej, matyók/ is a községek abc-rendjébe soroltuk be. A vármegye-nevek rövidítése:

Ab	Abauj-Torna	Mo	Moson
Af	Alsó-Fehér	Mt	Maros-Torda
Ar	Arad	Nk	Nagyküküllő
Ba	Baranya	Nó	Nógrád
Bb	Bács-Bodrog	Nyi	Nyitra
Be	Bereg	Pe	Pest-Pilis-Solt-Kiskun
Bé	Békés	Po	Pozsony
Bi	Bihar	So	Somogy
Bo	Borsod	Sp	Sopron
Br	Brassó	Sza	Szabolcs
Bs	Bars	Szd	Szolnok-Dobka
Csa	Csanád	Sze	Szeben
Cso	Csongrád	Szi	Szilágy
Esz	Esztergom	Szo	Jász-Nagykun-Szolnok
Fe	Fejér	Szt	Szatmár
Gö	Gömör-Kishont	Ta	Torda-Aranyos
Ha	Hajdu	Te	Temes
He	Heves	To	Tolna
Ho	Hont	Tr	Torontál
Hsz	Háromszék	Ud	Udvarhely
Hu	Hunyad	Ug	Ugocsa
Kk	Kisküküllő	Ve	Veszprém
Kl	Kolozs	Vr	Verőce
Ko	Komárom	Za	Zala
Má	Máramaros	Ze	Zemplén

A vármegye-beosztáson kívüleső tájegységek rövidítései:

BU Bukovina ML Moldva

A táj- és népcsoport-megnevezéseket - a községektől való megkülönböztetésül és a /néha előforduló/ több vármegyéhez való tartozás miatt - megyemegjelölés nélkül közöljük. Ez alól két - a magyar nyelvterület több pontján azonos néven előforduló - tájegység képez kivételt, amelyeket a pontos meghatározás céljából megyemegjelöléssel közlünk: a Zemplén megyei Hegyalja és a Vas megyei Hegyhát-vidék.

- Abaúj m. IV.1.3.13.
 Abaújdevecser, Ab. II.1.70;
 II.1.81; VII.3.1; VII.5.1;
 XII.10.1-2; XII.19.13;
 XIV.13.1; XV.2.21; XV.13.4;
 XVIII.35.1.
 Abaújszántó, Ab. III.7; VIII.1.
 47.1; IX.7.3; XIV.20.
 Abádszalók, Szo. I.1.5; 1.2.4;
 I.2.43; II.1.23.2; II.2.62;
 XVII.66.var.
 Adorjás, Ba. XIV.1.
 Ajak, Sza. X.28.4.
 Alattyán, Szo. III.1; III.1.9;
 III.4; VI.3.1.4; X.19;
 X.27.1; XI.2.2.1; XIII.54.1;
 XVII.5.2; XVIII.43.5.
 Algyő, Cso. VI.1.11.3; XI.4.1;
 XV.1.1.9; XVIII.66.1;
 XVIII.81.
 Almamellék, Ba. VI.3.2.1.
 Alsófehér m. /R/ IV.2.5;
 VII.12.3.var.; XII.75.6;
 XIII.17; XIII.38.
 Alsógagy, Ab. IV.2.35.4;
 XI.1.2.7.
 Alsónemesapáti, Za. XI.3.27.5;
 XVIII.20-21; XVIII.54.6.
 Alsóregmec, Ze. III.2.6;
 III.2.10; VIII.1.44.1.
 Alsószecse, Bs. /Dolná Seč, Cs/
 XVIII.34.5; XVIII.43.28.
 Andrásfalva, EU. /Maneuți, R/
 I.1.16.1; I.2.19; I.2.34;
 IV.2.14.7; IV.2.14.9;
 IV.2.26.2; VI.4.16.5;
 VIII.1.43.8-10; XI.3.18;
 XII.40.1; XII.41.4; XIV.18;
 XIV.34; XVII.69.var.;
 XVIII.66.5-6.
 Apátfalva, Csa. III.2.7;
 VI.1.13.4; XI.2.2.7;
 XI.2.2.10. XI.3.17;
 XI.3.28.6; XI.3.28.27; XI.3.31;
 XI.3.33.2; XI.3.33.12;
 XI.3.33.14; XI.3.37; XI.3.38.
 1-2; XII.28.2; XII.64.3-5;
 XII.64.6; XII.64.8-10;
 XIII.48.1-2; XIII.64.4;
 XIV.1.1.4; XIV.1.1.11;
 XV.1.3.2.var.; XV.1.7.1;
 XV.1.7.3-4; XV.1.7.18.var.;
 XV.2.9; XV.5.2.4-8;
 XV.5.2.16; XV.5.2.18-20;
 XV.11.3.1; XV.11.3.4;
 XVI.29; XVIII.43.24;
 XVIII.43.29.
 Apátistvánfalva, Vas. XII.23.5.
 Arad, Ar. /?/ /Arad, R/
 XV.1.4.2; XV.10.4;
 XV.2.3.5.
 Aranyosszék: lásd Torda
 Arka, Ab. III.2.19; VII.3.1;
 VII.38.1-2; VII.39; X.1.5.1;
 XII.1.7; XIII.97.2; XIV.44.
 Aszaló, Ab. III.2.2; VII.11.1;
 X.25.1; X.25.4.
 Atkár, He. IV.2.22; IV.2.23.1-2;
 XV.11.3-10; XVII.5.11;
 XVIII.34.1; XVIII.34.3;
 XVIII.54.15.
 Atyha, Ud. /Atia, R/ I.1.19;
 I.2.33.1; I.2.33.5;
 I.2.91; IX.14.22-23;
 XI.2.4.2; XV.3.10.2.
 Babót, Sp. VII.1.4.
 Badacsonytördemic, Za.
 VIII.1.4.1-2; XII.24.5.
 Bagota, Ko. /Bohota, Cs/
 VII.77.2; XIII.29.
 Baja, Bb. VI.4.1; VI.2.1.10.
 Bajna, Esz. I.2.33.2; VI.1.4.2;
 VI.1.6.6.
 Bakonyoszlop, Ve. XII.66;
 XIV.1.
 Bakonyvidék. VIII.1.62.

- Baktalórántháza, Sza II.2.2.1; XVIII.49.4.
- Balassagyarmat, No XIII.52.
- Balatonendréd, So VIII.1.44.
- Balatonmellék I.2.75; II.2.5; III.29; V.10.1-2; VI.4.10.3; VII.28; VIII.1.56.3; XI.3.27.1; XI.3.30.1; XII.23.2.
- Balatonszabadi, Ve XII.55.4; XIII.102.var.
- Balatonszentgyörgy, Za XV.2.6.1.
- Balástya, Cso III.19.1; IV.1.3.14; XIV.35; VI.3.1.1-2.
- Balatonszállás, Bb I.1.31.
- Bana, To VI.1.11.4.
- Baranya m. VIII.1.39.1; XII.54.3; XV.7.11.2.
- Barkaszó, Be /Barkasovo, SzU/ XVIII.60.2.
- Barlahida, Za XI.3.13.1.
- Baskó, Ab X.14.1-2; X.14.6-7; XII.4.2; XIII.74.1; XIII.76; XVIII.35.1.
- Bazita, Za XII.21.1.
- Bács-Bodrog m. I.2.18; I.2.25; III.25; VII.1.6; XI.2.4.3; XI.3.45; XIV.1; XVII.30; XVII.81; XVII.82.3; XVII.83; XVIII.43.6; XVIII.59.2; XVIII.66.1; XVIII.67.
- Bácsföldvár, Bb /Bačko Gradišće, J/ XVII.82.2.
- Bálványos, So X.2.2.
- Bánhorvát, Bo VII.17.4.
- Bánokszentgyörgy, Za I.1.32; I.2.82; II.2.4.3; IV.1.1.11; IV.1.19; VII.2.2; X.36; XIV.4.4; XIV.28-29; XVII.2.1; XVII.52.var.; XVIII.61.3; XVIII.66.1.
- Bárdudvarnok, So XII.15.1; XII.27.2; XII.73; XIV.108.1.
- Bátmonostor, Bb IV.1.6; VI.1.13.1; VI.4.5; VII.74; VII.87; X.3.5; X.3.7; X.4.3; XI.3.23.5; XI.3.23.24; XII.23.1; XIII.58.1; XIII.73; XVII.41.1.
- Bátya, Pe XIV.36.
- Becefa, Ba VIII.1.1.1; XI.3.28.4.
- Becske, Nó VI.1.13.4.
- Bejcggyertyános, Vas VIII.1.18.1.
- Beleg, So XII.25; XV.2.7.
- Belsősárd, Za XVIII.54.8.
- Belsősomogy XV.2.6.3.
- Bereg m. XI.1.1.2.
- Beregrákos, Be /Rakosino, SzU/ I.2.10.1-2; IX.7.2.
- Berettyóújfalu, Bi II.1.3; II.1.4; III.16; VIII.1.31.2; VIII.1.40.7; VIII.1.63; IX.VII.1; IX.11.1; XIV.30; XVII.5.8; XVII.9.2; XVII.31.1; XVII.53.var.; XVIII.15; XVIII.36.1; XVIII.43.23; XVIII.60.3; XVIII.66.3.
- Berhida, Ve XIII.100.6; XVIII.45.5; XVIII.51.1.
- Berkesd, Ba XII.31.8.
- Bernecebaráti, Ho III.2.15; VI.4.12; XII.1.4; XVIII.34.2; XVIII.64.
- Bertyila, ML /Berdila, R/ I.2.21.
- Besenyőtelek, He I.2.33.4; II.1.20; XVII.41.2; XVIII.79.5.
- Besenyszög, Szo XIV.41.1.
- Bezdán, Bb /Bezdan, J/ XI.3.23.29; XVIII.36.2; XVIII.43.25.

- Békés m. VII.2.3; VII.11.1.
 Békés, Bé IX.7.3; XVIII.74.
 Békéssámsón, Bé I.2.2;
 XV.5.2.12.
 Bélapátfalva, Bo II.1.14;
 II.2.1; XVII.32.3.
 Bocföldre, Za IV.1.8.
 Boda, Ba I.2.54.1;
 XI.3.33.6.
 Bodorfa, Za XVIII.44.1.
 Bogdánfalva, ML /Valea Seacă,
 R/ IX.14.40.
 Bogyiszló, Pe VI.3.4.2-3;
 VII.1.6; XI.3.28.3;
 XI.3.28.19; XII.23.8;
 XIII.102.var.
 Bojt, Bi XV.32.1.
 Bokod, Ko VII.12.3.
 Boldog, Pe XIII.54.5;
 XIII.58.1.var.; XIII.69;
 XIV.1; XVII.8.7.
 Boldva, Bo X.23.2; XVII.2.6.
 Bolhás, So II.1.2.11; XII.1.11;
 VIII.1.15.6; X.2.4; X.34.1;
 XII.19.7.
 Boronka, So XVII.31.3.
 Borsa völgye /R/ I.1.3.1;
 I.2.32; II.1.35.1-2; II.1.38;
 II.1.74-79; II.1.91;
 II.1.101.3; II.1.103;
 III.13.3-6? IV.1.11; IV.2.2;
 IV.2.6-7; IV.2.17.1-2;
 IV.2.25; VI.4.8.8;
 VI.4.8.11-12; VI.4.11.1-2;
 VI.4.15.4; VII.11.1;
 VIII.1.39.4; VIII.1.66;
 VIII.2.5.2; VIII.2.9;
 VIII.2.18; IX.14.10;
 IX.19.3; XI.1.8.3;
 XII.13.3; XII.15.2;
 XII.75.2.3; XII.75.5; XII.34;
 XIII.86; XIII.102.var.;
 XVII.5.9; XVII.24; XVII.49;
 XVII.69; XVII.79; XVIII.35.1;
 XVIII.43.34.
 Borsod m. I.2.56.5; XVIII.28;
 XVIII.63.2.
 Borsod vagy Zemplén m. VII.20;
 XI.3.5.1.
 Borsodszemere, Bo VII.8; VII.32;
 VII.80; IX.1.1.
 Borsodszirák, Bo II.1.15.
 Bökény, Cso VII.25.
 Bucsú, Vas V.11.6.
 Bucsuta, Za I.1.8; VII.11.4;
 XII.57; XVIII.16.
 Bugyi, Pe IX.6.1.
 Bukovina /R/ III.12.2;
 IV.2.26.1; VI.4.15.1;
 IX.14.30; XII.41.5; XII.46.2.
 Bukovina/? /R/ XV.2.14.3;
 XV.2.20.1.
 Bükkaranyos, Bo VI.1.9.3;
 VIII.1.55.3.
 Bükkábrány, Bo VIII.1.1.5;
 VIII.1.2.3.
 Bükkszék, He XI.3.57.2.
 Cegléd, Pe XVIII.59.1.
 Cérnabara: lásd Feketető
 Cigánd, Ze I.1.23; II.1.45.1;
 II.2.2.3; VIII.1.35.2;
 IX.7.3; X.28.11; XII.2.5.var.;
 XVII.55.var.; XVIII.1.9.
 Cikolasziget, Po VII.35;
 XII.2.5.var.; XII.15.1;
 XII.22.4; XII.31.5.
 Cun, Ba I.29.1; VIII.1.1.1;
 X.5.6; X.6.
 Csanádpalota, Csa I.2.78;
 II.1.34; II.1.52; IV.1.13.2;
 V.5; XI.3.24.2; XI.3.33.18;
 XII.22.2-3; XII.72; XVII.5.6;
 XVII.6.3; XVII.61; XVIII.1.4;
 XVIII.66.9.
 Csanytelek, Cso VI.1.13.1;
 VIII.1.32.1; XI.3.28.32;
 XIII.50.2; XV.10.2.8.

- Csapolc, Szt /Csaporce, SzU/ XII.27.3; XVIII.54.14.
- Csarnóta, Bo II.1.1.2.
- Csaroda, Be I.2.40; XVI.31.1.
- Csáford, Za XII.19.8.
- Csákánydoroszló, Vas VI.1.19.1; VII.2.1; VII.47.2; XIII.101.var.
- Csányoszló, Ba XIV.4.1.
- Császártöltés, Bb VI.1.8.1; XI.3.43; XVII.82.4.
- Csávoly, Ba II.2.9.
- Csehi, So XV.2.6.2.
- Csempeszkopács, Vas II.1.33; VII.1.15.8; X.24.3; XIII.107; XVIII.41.
- Csengőd, Pe XIV.94.2; XV.10.1.1.
- Cserhát XVII.28; XVIII.1.54.4.
- Cserépváralja, Bo XIV.51.
- Cserkút, Ba I.1.4.1; VIII.1.1.1; VIII.1.37; XVII.52.var.
- Cserszegtomaj, Za I.2.33.6; I.2.53; XII.24.6; XVIII.43.1.
- Csertamellék IV.2.32.
- Csénye, Vas VII.27.
- Csík m. XI.3.4.3.
- Csíkdánfalva, Csík /Dănesti, R/ XIII.42.
- Csíkkozmás, Csík /Cozmeni, R/ I.2.33.5; IX.14.25-26.
- Csíkménaság, Csík /Armăseni, R/ XII.11.
- Csíkszentdomokos, Csík /Sândominic, R/ XII.59; XV.2.13.1; XV.2.16.1; XVII.74.
- Csíkszentgyörgy, Csík /Ciucsângiorgiu, R/ XIII.51; XVI.22.1-2.
- Csitár, Nó III.15.2; VI.1.5.1; VI.1.5.3; VII.1.1; VII.17.3; XII.1.12.
- Csobaj, Sza V.4.1; XVIII.23.3.
- Csoma, So XVIII.23.3; XVIII.45.2.
- Csomortán, Hsz /Lutoasa, R/ VI.4.15.5.
- Csongrád m. VIII.1.54.9; XIII.1.56.6; XVII.34.1.
- Csongrád vagy Torontál m. VIII.1.31.1; XI.2.5.
- Csonkahegyhát, Za VII.24.2; X.10; XVII.54.
- Csorvás, Bé I.2.73; XIII.102.var.; XV.11.9.2; XV.32.4.
- Csóka, Tr /Cőka, J/ XI.2.2.4-5.
- Csókakő, Fe VI.1.7.
- Csörötnek, Vas XVIII.43.1.
- Dabas, Pe XVIII.66.1.
- Dalmand, To XII.19.5.
- Darány, So I.2.50.3; XIV.1.
- Darázs, Ba /Draz, J/ VII.12.3. var.
- Dávod, Bb XII.65.
- Debrecen, Ha I.1.1.1; II.1.88; III.14; XIII.7.1; XVI.31.5; XVIII.34.1; XVIII.60.4.
- Decs, To VI.4.8.4; VI.4.9.1-3; VIII.1.1.1; VIII.1.1.6; VIII.1.1.8; XV.5.5.
- Dercen, Be /Drecimo, SzU/ IX.9; IX.14.4.
- Deszk, Tr VI.3.1.10; VII.16.2; XI.3.28.24; XI.3.28.31; XI.3.38.1.var.; XIV.33.2; XIV.80; XV.1.1.6; XV.10.2.9; XV.32.6; XVIII.80.10.
- Dédes, Bo I.2.1; VII.15.
- Dél-Magyarország VII.90; XIII.23.2.

- Dés, Szd /Dej, R/ IV.2.8.1;
XVII.18.
- Déva, Hu, bukovinaiak /Deva,
R/ V.6.
- Diósfalu, ML /Geoseni, R/
XI.3.51.
- Diósjenő, Nó I.1.18; I.2.80;
II.1.2.15; IX.11.2; X.33;
XVII.63;
- Dióskál, Za XI.3.28.29.
- Doboz, Bé I.1.16.1;
I.2.57.2-3; II.1.51; IX.7.5;
IX.10; XII.8.1.var.;
XVIII.37.5.
- Dobri, Za XVII.2.3.
- Domaháza, Bo XVIII.26.
- Domaszék, Cso IV.1.3.7.var.;
XI.3.36; XIII.53.var.;
XVII.6.2.
- Domoszló, He II.1.48.
- Doroszló, Bp /Doroslovo, J/
III.55; IV.2.36; VI.1.13.3;
VI.3.1.9; VII.71.1;
VIII.1.65; X.22.2; XI.1.11;
XI.3.23.4; XI.3.23.37;
XI.3.33.17; XI.3.59; XII.64.1;
XII.64.7; XIII.33;
XIII.69.var.; XIII.102.var.;
XIV.38; XIV.50; XIV.76;
XIV.77; XIV.82; XIV.94.7;
XIV.95; XV.7.9.1-2; XVII.1.7;
XVII.2.4; XVII.8.1; XVII.35;
XVIII.36.1; XVIII.38;
XVIII.59.2.
- Dömsöd, Pe VII.11.1.
- Drágszél, Bb VI.1.12;
VIII.1.17.2; X.4.2;
XI.3.23.7; XIV.40;
XVII.52.var.
- Drávagárdony, So II.1.22.1;
XII.8.1; XVII.55.var.
- Dráwapiski, Ba VI.2.1.2.
- Drávaszentes, So VIII.1.1.1;
- VIII.1.15.1; VIII.1.15.11.
- Drávasztára, Ba II.1.37.1;
IV.2.11.1.
- Dunakiliti, Mo XVIII.30.
- Dunapataj, Pe VI.1.13.4-5;
XIII.113.
- Dunaszekcső, Ba XII.69; XV.3.7;
XV.7.11.1.
- Dunaszentbenedek, Pe VI.4.2.7;
XI.3.23.9; XI.3.23.12;
XII.8.1.var.
- Dunántúl XVIII.13.
- Ecseg, Nó XVIII.79.1.
- Eger környéke, He VII.12.2;
VIII.1.55.7; XVI.31.2;
XVII.40.2. Lásd még: Nagy-
tárkány
- Egerszalók, He XVII.5.4.
- Egyházashetye, Vas VIII.1.15.5;
XI.3.27.2; XVIII.66.1.
- Egyházaskér /Verbica/, Tr
/Vrbica, J/ I.2.12; XI.2.2.7;
XI.4.4.2; XIII.27; XIV.21;
XIV.52.1; XVI.1.7; XV.1.7.12;
XV.1.7.18; XV.5.2.21;
XV.10.2.3; XV.11.1.1;
XV.11.3.7; XV.11.13.5;
XV.11.14; XVIII.4.6.
- Egyházasrádóc, Vas VIII.1.14.2;
XVII.62.var.; XVIII.46.4;
XVIII.69.
- Encsencs, Sza II.1.92.
- Enying, Ve XVIII.34.1.
- Eperjeske, Sza II.2.17.
- Erdély XI.3.55; XV.2.5.2;
XV.2.13.9.
- Erdőcsokonya, So IV.2.11.2.
- Erdőhát, Hu /Gaunoasa, R/
VIII.1.27.
- Erdőkövesd, He IX.3.2.
- Erk, He VI.3.3; VIII.1.46;
XII.1.14; XIV.70; XIV.108.3;

- XVII.41.3; XVII.41.7;
 XVIII.1.9; XVIII.2.4;
 XVIII.58.7.
 Eszék, Vr /Osiek, J/ XII.3.
 Ete, Ko XVII.84.1.
 Érsekcsanád, Pe VI.4.8.3;
 XII.31.1.
 Érsekvadkert, Nó VI.1.8.1;
 VI.1.13.9.
 Fajsz, Pe VI.4.2.6; VI.4.8.6;
 XI.2.2.11; XI.3.23.34;
 XII.28.1; XII.36.1; XIV.27.
 Farkasfa, Vas XVIII.54.4.
 Fábiánsebestyén, Cso
 XVIII.58.1.
 Fegyvernek, Szo VI.3.4.1;
 VIII.1.1.1.
 Fehérgyarmat, Szt XVI.23.
 Feketekőrös-völgy II.1.86;
 VIII.1.45.
 Feketető /Cernabara/, Tr
 /Crna Bara, J/ II.1.1.106;
 XI.3.33.4.
 Feldebrő, He XVIII.43.5.
 Felnémet, He XVIII.40.
 Felsőgalla, Ko XVIII.43.14.
 Felsőireg, To VII.81.
 Felsőkelecsény, Bo XII.1.10.
 Felsőnyék, To X.1.5; XIII.95.
 Felsősomogy V.10.1.
 Felsőszentiván, Bb VI.3.1.12.
 Felsőzsolca, Bo X.20;
 XIII.102.var.
 Ferencszállás, Tr III.17;
 IV.1.13.3; XI.2.2.3;
 XI.3.38.3; XI.3.48;
 XIV.74.2; XVIII.4.6;
 XVIII.6.8; XVIII.80.9.
 Fertőrákos, Sp I.2.36.
 Foktő, Pe VI.4.2.1; VI.4.2.4;
 VIII.1.2.7; IX.1.4; XI.2.6;
 XI.3.23.8; XI.3.23.31;
 XII.8.1; XII.33.2; XVIII.57.
 Fony, Ab III.2.10;
 VIII.1.47.2-3; XIII.97.2.
 Forró, Ab III.3; VIII.1.52;
 XVII.9.1; XVII.21.
 Furta, Bi I.1.16.4; III.2.9;
 IX.7.3; XI.3.40; XIV.1;
 XVI.45; XVIII.37.1-2;
 XVIII.43.3; XVIII.59.1.
 Fülöpszállás, Pe XIV.1.
 Gajcsána, ML /Unguri, R/
 II.1.47; II.1.94; III.12.1;
 VI.4.15.2; VII.6.2-3;
 VII.26.1-2; VIII.1.11.2;
 VIII.1.39.8; VIII.2.16;
 IX.16.7; XI.3.53; XII.12;
 XII.39.2; XII.41.6; XII.44.2;
 XII.50.1-2; XII.50.4;
 XII.75.1; XIII.32.2; XIII.130;
 XIII.143; XIV.99; XV.2.13.2.
 Gagybátor, Ab I.1.26; IV.1.1.12;
 VIII.1.54.2; XIII.102.var.
 Gagyvendégi, Ab XVII.22.
 Galgahéviz, Pe I.1.27.1;
 II.1.2.2; II.1.18.2; II.1.44;
 III.1.3; III.35; III.42.1;
 VI.1.11.1; VI.4.3.3;
 VIII.1.33.1; IX.1.2; X.25.11;
 XII.2.4; XIII.54.7.8;
 XIV.104.2; XIV.108.2;
 XVIII.34.6; XVIII.45.2;
 XVIII.61.2; XVIII.79.8.
 Galgácsa, Pe VI.1.13.6;
 VII.18.2; VII.77.1;
 VIII.1.59.1-2; XI.1.82;
 XII.4.7; XIII.36;
 XIII.58.1.var.; XIV.79.
 Garabonc, Za VIII.1.1.1;
 XI.3.23.14; XII.24.1;
 XIV.90.
 Gáttája, Te /Gătaia, R/
 XVIII.1.2.

- Gáva, Sza VIII.1.58.2;
XII.19.9; XVIII.35.1.
- Gelence, Hsz /Chelința, R/
XV.5.3.
- Gerlén, ML VII.70; XIII.32.3;
XV.7.1.1; XV.11.15.1.
- Geszte, Nyi XIII.12.1;
XIII.31.1; XIV.22.
- Gilád, Te /Ghilad, R/
III.26.var.; XIII.63.
- Göcsej I.1.10.1-2; I.2.33.2;
I.2.51.2; I.2.59; II.1.16;
II.1.41; III.21; III.44.1;
IV.1.15.1; IV.2.34;
V.10.4-5; V.11.1-2; V.11.5;
V.13-15; VIII.1.1.1; X.2.4;
X.34.3; XI.3.23.1;
XIII.127.1; XVII.29;
XVIII.14.
- Gödreszentmárton, Ba XIV.1;
XIV.106; XVIII.36.2.
- Gömör m. /Cs/ XI.1.1.4;
XI.1.2.4; XIII.102.var.;
XVII.19.
- Göntérháza, Za /Genterovci, J/
XIV.1.
- Görcsöny, Ba II.1.56.2;
XII.55.2.
- Gutorfölde, Za IV.2.31.
- Gyergyócsomafalva, Csík
/Ciumani, R/ II.1.57.1.
- Gyimes /Ghimes, R/ XI.3.44.
- Gyimesbükk, Csík /Ghimes-Făget,
R/ IX.16.1; XIII.40.1-2;
XIII.96; XIV.72.2;
XV.3.12.1; XV.7.12.1.
- Gyimesfelsőlok, Csík /Lunca-
de-Sus, R/ I.2.89.3;
I.2.93; I.2.96; III.27.1-2;
VII.9; VIII.1.9;
IX.14.27-29; IX.16.6;
XI.3-4; XI.5.var.;
XII.14.1-2; XII.41.2;
XII.46.3; XII.63; XII.83;
XIV.72.1; XV.2.3.1; XV.2.3.4;
XV.2.13.3; XV.2.13.5;
XV.2.13.6; XV.2.16.2-3;
XV.2.19; XV.3.12.3; XV.3.11;
XV.3.13; XV.11.3.11.
- Gyimesközéplak, Csík /Lunca-
de-Jos, R/ I.2.89.1-2;
I.2.97; II.2.18; III.33;
VI.4.16.6; VII.62-63; VII.66;
VII.68.1-2; IX.16.2-6; IX.18;
XI.2.7; XI.3.4.5; XII.37.1-2;
XII.40.4; XII.41.1; XII.47.4;
XIII.110; XIV.71; XV.2.2.1-5;
XV.2.2.5; XV.2.27;
XV.2.3.2-3; XV.2.3.5;
XV.2.13.5.var.; XV.2.3.6;
XV.2.13.7; XV.2.16.4; XV.2.17;
XV.3.3; XV.3.11; XV.3.12.2;
XV.3.12.3.var.; XV.3.12.4-5;
XV.7.1.2-3; XV.7.12.2;
XV.11.11.
- Gyón, Pe VI.3.1.7.
- Gyöngyöspata, He XVII.3.12-13.
- Gyöngyösisonta, He XII.1.1.
- Győrtelek, Szt VII.3.1; VII.7.
- Győrvár, Vas V.11.4; V.12;
X.5.3; X.5.7; XI.3.27.6;
XII.5.1; XIII.101.var.;
XVII.54.var; XVII.69.var.;
XVIII.34.1.
- Gyuró, Fe I.2.56.2; II.1.1.3;
XI.3.12.1.
- Hadház, Ha VII.29.1.
- Hadikfalva, BU /Dornesti, R/
II.1.80; VIII.1.39.2-3;
VIII.1.39.5; VIII.1.39.7;
VIII.1.43.7; VIII.1.43.11;
IX.14.32-34; XII.58;
XIII.102.var.; XIII.119;
XV.2.14.2; XV.2.14.4;
XVIII.43.7.
- Hajdu m. VII.44.
- Hajdubagos, Bi II.1.54.3;
XVII.87.1; XVIII.55.4.

- Hajduböszörmény, Ha IX.7.6;
XII.4.4.
- Hajdudorog, Ha I.1.14; I.1.27.2;
I.1.28; I.2.20; II.1.67;
VIII.1.28; IX.72; XVII.1.1;
XVII.73; XVIII.1.11.
- Hajdunánás, Ha I.1.27.3;
II.1.271.3; IX.7.2; IX.8;
X.28.1; X.28.9; X.34.2;
XI.1.4.2; XII.62; XV.
XV.3.14.1-4; XVII.52.var.;
XVIII.1.6; XVIII.45.1;
XVIII.55.3; XVIII.55.5.
- Hajduszoboszló, Ha II.1.22.1;
VIII.1.32.2; IX.7.1;
XVIII.1.9.
- Hajduszovát, Ha XVIII.1.10.
XVIII.2.1.
- Harkány, Ba VII.10; XVIII.34.1.
- Hatvan, He III.30; VIII.1.56.5;
XII.19.2; XIV.1; XVII.41.5;
XVIII.1.11; XVIII.34.1;
XVIII.43.5; XVIII.79.1-2.
- Havas, Bo XI.3.49.1.
- Hánta, Ve VI.1.4.1; VIII.1.1.1.
- Háromfa, So II.1.40.
- Háromszék m. /R/ IV.1.1.13-14;
IV.2.28.1; IV.2.28.3;
VII.26.1; IX.14.7; XI.2.10;
XI.4.2; XII.82; XVII.50.
- Hegyalja, Ze XVIII.60.2.
- Hegyhátszentmárton, Ba
VII.47.1; XIV.1.
- Hegyhátvidék, Vas IX.1.1;
XI.4.5.2; XVII.52.var.;
XVIII.54.5.
- Hejce, Ab II.1.61; X.14.2.
- Helesfa, Ba XVIII.34.1.
- Hencida, Bi II.1.105.
- Hercegszántó, Bb III.8.2;
X.3.1.
- Hermánszeg, Szt III.2.11.
- Hernádvécse, Ab II.1.102.
- Hete, Be X.15.2; XI.1.2.5;
XIII.141.
- Hetés VII.13.
- Heves m. XVIII.63.2.
- Hédervár, Győr XII.34.2;
XIII.102.var.; XVIII.27;
XVIII.54.1.
- Hidalmás, Kl /Hida, R/
X.25.13; XI.3.9.2.
- Hodász, Szt XII.8.1.var.
- Hódegyháza, Tr /Jazovo, J/
III.6.5; XV.1.8.3.
- Hódmezővásárhely, Cso
I.1.29; I.2.33.3; II.1.21.4;
II.1.24.2; II.1.29;
II.1.55; II.1.58; IV.1.3.2;
VIII.1.34; VIII.1.41;
VIII.1.49; X.25.6; XII.31.5;
XIII.124; XV.11.16;
XVII.69.var.; XVIII.18;
XVIII.44.1; XVIII.49.2;
XVIII.66.2.
- Hódság, Bb /Odžaci, J/
I.1.72-73; II.2.7; III.45.
- Homokmégy, Pe XIV.36.var.
- Hontkisé, Ho /Malý Kiar, Cs/
XVII.41.9.
- Horgas, Pe XVIII.79.4.
- Hosdát, Hu /Hășdat, R/ XIV.23.
- Hosszúhát, Cso XIII.48.5-7;
XV.11.4.
- Hosszúhetény, Ba II.2.10;
III.6.6; XVII.2.2.
- Hosszúszó, Te XVIII.2.5.
- Hörnyék, Ba II.1.2.5; XII.54.1.
- Hugyag, Nó VI.1.5.2; VII.11.1.
- Hunyad m. /R/ XVI.13; XVI.17;
XVI.20; XVII.51.
- Ipolylitke, Nó XI.3.50;
XVIII.59.4.

- Ipolyszög, Nó I.2.14; III.2.3; VIII.1.18.2; XI.3.13.2; XVIII.65.
 Ipolytölgyes, Ho II.1.21.8; VI.1.13.7; VI.4.2.8; XI.3.49.2; XIII.101.var.; XVII.20; XVIII.34.5; XVIII.43.5; XVIII.45.1; XVIII.66.1.
 Iregszemcse, To I.2.27; VI.4.8.9; XIII.102.var.
 Istenmezeje, He III.43; XIII.58.1.var.
 Istensegíts, BU /Tibeni, R/ V.7-8; VIII.1.39.6; IX.14.31; XI.4.6; XIII.132; XV.2.14.1; XV.5.4; XVIII.66.7;
 Iván, Sp XII.79.
 Ivánc, Vas I.1.11.
 Jánd, Be V.4.3; XII.4.6.
 Jánkmajtis, Szt XII.8.3; XII.31.7; XVIII.60.3.
 Jánoshida, Szo XVIII.1.10; XVIII.43.15.
 Járdánháza, Bo VII.43.
 Jármi, Szt VI.2.1.4; XVIII.34.1; XVIII.60.2; VIII.1.2.4.
 Jászapáti, Szo I.2.9.3; I.2.56.1; II.1.23.8; III.57.1-2; X.25.9; X.28.6; XI.3.2; XIII.54.11; XIII.55.1; XIII.69.var.; XIII.102.var.; XIII.125; XIV.1; XVII.41.4; XVIII.59.3;
 Jászárokszállítás, Szo III.58.2.
 Jászberény, Szo I.2.67; XIII.102.var.
 Jászdózsa, Szo I.2.60.2; V.9; VII.59; XIII.48.4; XIV.31; XIV.94.6; XVI.30; XVII.5.14; XVII.8.2; XVIII.8.
 Jászfelsőszentgyörgy, Szo I.2.42; I.2.46.
 Jászivány, Szo I.2.50.5; III.56; III.57.3.
 Jászfákóhalma, Szo II.1.66; VI.1.13.8; VII.40; XIII.70.2; XVII.53; XVII.55; XVIII.1.5; XVIII.58.5.
 Jászkisér, Szo I.1.33; III.1.11; VI.3.4.4; VIII.1.24; XVIII.43.11.
 Jászládány, Szo I.1.16.1; II.1.2.8; II.1.13; II.1.21.5; II.2.4.4; XI.3.1.2; XV.1.8.2; XVIII.4.5.
 Jászszág XI.2.3; XVIII.35.4.
 Jásztelek, Szo XIII.72; XV.1.1.3.
 Jobbágyi, Nó XII.1.8; XVII.41.8.
 Jugán, ML /Jugani, R/ XII.45; XV.2.18.3-4.
 Kajdacs, To XVIII.54.3.
 Kalocsa, Pe II.2.12; XIV.37; XVIII.59.2.
 Kalotaszeg /R/ I.2.87; I.2.90; III.2.20; IV.2.12; VI.4.11.3; VII.13; IX.19.2; XI.3.7; XI.3.44; XIII.89; XIII.92; XIII.106; XV.9.5; XVII.23.
 Kalotaszeg /?/ /R/ I.2.86; I.2.88; VII.55; VIII.1.51; XI.3.54; XI.4.10; XIV.43; XIV.46; XV.2.26; XV.9.6-7; XV.25.
 Kalugar, ML /Călugăreni, R/ VII.11.10.
 Kaplony, Szt VII.45.2.
 Kaposhomok, So XII.19.6.
 Kaposvár, So XIV.16.

- Kapuvár, Sp I.2.58; IV.2.33;
XIV.94.5; XV.11.15.2;
XVII.24; XVIII.34.1;
XVIII.43.2; XVIII.48.4;
XVIII.54.2.
- Karancskeszi, Nó I.1.1.5;
I.1.15.2; I.2.15-16;
II.1.1.7-9; II.1.2.1-4;
II.1.21.6; III.6.3;
IV.1.15.2-3; IV.2.4;
VI.1.8.1-5; VI.1.9.1;
VI.4.4; VII.1.2; VII.17.1;
VIII.1.56.1; XI.3.5.2;
XII.1.5.6; XII.1.11;
XII.1.17; XII.78;
XIII.102.var.; XIII.126;
XIV.10; XVII.4.6;
XVII.69.var.; XVII.87.1.var.;
XVIII.39.3-4; XVIII.43.10;
XVIII.47.4; XVIII.49.3;
XVIII.58.6; XVIII.59.4;
XVIII.63.3; XVIII.64.
- Karácsond, He IX.12;
XI.3.46-47; XIII.53.5;
XVIII.66.8.
- Karád, So VIII.1.40.1; X.16;
XIV.14.
- Karcag, Szo VII.1.6.
- Karcsa, Ze III.6.2;
IV.1.15.4-5; VIII.1.38;
VIII.1.54.10; XVII.1.1.
- Kálmánca, So X.5.4.
- Kápolna, He XVIII.62.2
- Káptalantóti, Za XII.19.12.
- Kászonaltíz, Csík /Plăeșii-
de-Jos, R/ XII.51.2.
- Kecskemét, Pe XI.2.2.9;
XI.3.56.1.
- Kemence, Ho III.2.5; VI.1.13.11.
- Kenderes, Szo VII.49.
- Kenézlő, Sza X.13; X.32.2;
XI.1.1.6.
- Kenyeri, Vas VIII.1.18.1.
- Kercseliget, So XI.2.11.
- Kerkateskánd, Za XV.8.4.2.
- Keszű, Ba XVIII.60.3.
- Ketesd, Kl /Tetișu, R/
VI.2.1.8; VIII.2.14.
- Kémes, Ba XVIII.39.1;
XVIII.61.4.
- Kéttornyúlak, Ve XVIII.1.3.
- Kide, Kl /Chid'ea, R/
VIII.1.61; VIII.2.6; XII.7.
- Királd, Bo VIII.1.55.7.
- Királyhegyes, Cso XII.55.5;
XV.11.3.2.
- Kisbodak, Mo IV.2.37.1;
X.24.1; X.34.1; XII.20;
XVII.4.4; XVII.55.var.;
XVIII.6.3; XVIII.66.4.
- Kisbózsza, Ab X.12.
- Kisherend, Ba I.2.55.1.
- Kiskapus, NK /Copça-Mică, R/
I.2.29; IX.14.9; XIII.123.
- Kiskundorozsma, Cso III.2.12;
IV.1.1.9; XI.3.27.9; XII.87;
XIV.24; XIV.41.2; XV.26.var.;
XVIII.7.
- Kiskunfélegyháza, Pe III.1.12;
IV.1.3.3; IV.1.3.7; IX.1.2;
XI.3.12.3; XIII.44; XIV.96;
XV.1.1.1-2; XV.1.1.8; XV.1.2;
XV.1.10; XV.11.3.3;
XVII.82.1; XVIII.35.1;
XVIII.43.5; XVIII.59.1;
XVIII.79.4; XVIII.80.6.
- Kiskunhalas, Pe I.1.29.30;
I.2.65; II.1.99; IV.1.1.4;
IV.1.1.6; IV.1.3.5-6;
IV.1.7; VI.1.9.2.var.;
XIII.139; XV.11.17;
XVIII.59.1.
- Kiskunmajsa, Pe IV.1.3.5-6;
VI.3.1.14; XII.35.
- Kissziget, Za IV.1.1.3;
VII.11.2; XII.24.3;
XII.53.2; XV.8.4.3.

- Kistelek, Cso XI.3.8.1;
XIV.33.1; XV.5.2.17;
XV.10.1.3; XV.26.
- Kisujszállítás, Szo XI.2.2.9.var.
- Kisujszállítás, Szo/?/ IX.11.3;
XI.3.56.2; XVIII.70.5.
- Kisvárdá, Sza II.1.17; IV.1.18;
IV.2.20; VII.20; XVII.8.5;
XVIII.35.3; XVIII.60.3.
- Kiszombor, Tr I.2.8; II.1.23.5;
II.1.93; II.2.6; V.2; VI.1.1;
VI.4.2.5; VIII.1.32.4;
XI.3.8.2; XI.3.24.3; XI.3.25;
XI.3.33.16; XI.3.33.19;
XI.3.38.1.var.; XII.23.6;
XII.64.2; XIII.91.1-2;
XIV.75; XV.5.2.11;
XV.7.10.1-2; XV.10.1.3.var.;
XV.11.13.3; XVII.3.4;
XVIII.2.24; XVIII.6-7;
XVIII.9; XVIII.44.3.
- Klárafalva, Tr III.51;
XI.3.13.3; XI.3.33.1;
XV.5.2.15; XVII.3.5;
XVIII.80.11.
- Klézse, ML /Cleja, R/
I.2.94; IV.2.10; VI.4.16.2;
VII.12.3.var.; VII.64.1;
VII.65; VIII.1.43.5;
VIII.2.10-12; IX.14.35-37;
IX.14.43; IX.17; X.34.4;
XI.3.21.1-2; XI.3.22;
XII.39.5; XII.42; XII.44.3;
XII.46.4; XII.47.1-3;
XII.48.1-2; XIII.35;
XV.2.18.1-2; XV.2.23;
XV.3.1.2-3; XV.3.2.1;
XV.3.10.3; XV.5.1;
XV.6.1.1-2; XV.6.1.5;
XV.7.2; XV.7.4.1-2;
XV.7.12.3-4; XVIII.43.33.
- Kocs, Ko V.1; XVIII.34.1;
XVIII.45.1; XVIII.75.
- Kocsord, Szt VI.2.1.1.
- Kolon, Nyi /Kolínany, Cs/
VII.77.4; XV.7.7.
- Kolozsvár, Kl /Cluj-Napoca, R/
III.31.2-3; VII.3; XI.4.3.2;
XVII.42.
- Komáromszentpéter, Ko /Dolný
Peter, Cs/ XIII.65.2.
- Kóny, Győr XII.23.3.
- Koppányszántó, To I.1.16.3;
VII.79; IX.1.6; XII.56;
XIII.146; XIV.97.
- Korlát, Ab VIII.1.47.1;
XIII.97.1.
- Korond, Ud /Corund, R/
IX.14.24; XIII.34; XV.3.10.4.
- Kovácsszénája, Ba VIII.1.1.3;
VIII.1.16.2.
- Kovácskida, Ba X.3.2.
- Köcsk, Vas VIII.1.15.2;
VIII.1.23.
- Kőhalom, Nk /Rupea, R/
II.1.46; XVIII.34.1;
XVIII.54.13.
- Kölked, Ba VIII.1.1.1.
- Körmend, Vas VIII.1.15.3.
- Köröstarcsa, Bé XVIII.1.11.
- Köveskál, Za VIII.1.1.9;
VIII.1.10.2.
- Köröshegy, So III.53.
- Kőszegszerdahely, Vas I.2.5;
VI.1.4.3; VIII.1.15.12;
VIII.1.16.3.4; XVII.52.var.
- Kőtelek, Szo IV.1.3.11;
IV.2.14.8; X.27.2;
XIII.58.1.var.
- Kraszna, Szi /Crasna, R/
II.1.98.
- Kuncsorba, Szo I.1.4.1;
II.1.1.3; II.1.2.13;
XIV.26; XVIII.2.3; XVIII.68.
- Kunhegyes, Szo VII.51; I.2.47.
- Kunmadaras, Szo I.2.38;
V.4.2; VII.1.1; VII.16.1;

- IX.7.3; X.27.3; XVIII.45.3.
Kunszentmárton, Szo VII.34;
XIII.69.
Kunszentmiklós, Pe IV.1.3.4;
IV.2.14.2.
Kustánszeg, Za VIII.1.21.
Kutas, So VIII.1.1.1.
Kübekháza, Tr XV.5.2.17.
Lábnik, ML /Vladnic, R/
I.2.28; II.1.95; II.2.3;
VII.64.2-3; VII.67;
IX.14.41; X.37; XII.51.4-6;
XII.75.4; XIII.39; XIV.89;
XV.2.15.1; XV.4.1.1-4;
XV.4.2.1-2; XV.5.6; XV.7.3.1;
XV.11.1.2; XV.11.2; XV.11.19;
XV.12.2.1-4; XV.12.3.
Lábod, So V.11.2-3; X.2.1;
X.5.1; XII.1.13.
Látrány, So VIII.1.40.1.
Lelesz, Ze /Leles, Cs/
XVIII.79.7.
Lendvavásárhely, Za /Dobrovnik,
J/ I.2.35; II.1.7.
Lendvahosszúfal, Za /Dolga
Vas, J/ VII.78.
Lengyeltóti, So XI.1.13;
XI.2.2.8; XIII.108.
Letkés, Ho III.1.1; VI.1.13.9.
Lébény, Mo XIII.102.var.;
XV.8.5.
Lédec, Bs /Lados, CS/
III.42.1.var.; VI.1.13.4;
XII.1.15; XII.4.1; XVII.72;
Lésped, ML /Lespezi, R/
I.2.98; IV.2.33.1-2;
VII.11.8; VII.36; VII.69;
VIII.1.43.1-2; IX.14.39;
X.11; XI.3.4.6; XII.38.1;
XII.39.1; XII.41.8; XII.44.1;
XIV.49; XIV.81; XV.2.4;
XV.2.11; XV.2.14.5-6;
XV.2.22; XV.3.1.4; XV.8.3;
XV.11.5-7; XV.11.13.13;
XV.12.1.1; XV.12.1.3;
XVII.5.3.
Lipót, Mo IV.2.37.3; XII.27.1.
Lovászipatona, Ve III.23.1.
Lőrincfalva, Tr XIV.94.3;
XV.1.7.13; XVIII.3;
XVIII.4.3; XVIII.6.4;
XVIII.37.6.
Lőrinci, Nó XV.11.13.6.
Lujzikalagor, ML /Liuzzi-
Călugăra, R/ XII.52.
Maconka, He I.2.9.2;
XII.58.4.
Madocsa, To VIII.1.1.1;
XII.2.5.
Magyarbőd, Ab /Bidovce, Cs/
I.1.25; XI.1.2.1.
Magyarcsanád, Csa XI.3.9.1;
XII.64.5.var.
Magyarfalu, ML /Unguri Gaj-
csana, R/ I.2.7; III.11;
VII.23; XI.3.21.2.var.;
XII.41.9; XII.53; XV.7.3.2.
Magyarózd, Af /Ozd, R/
VI.4.15.3; VI.4.16.7;
IX.14.12; XII.75.7; XV.2.8.
Magyarpadé /Padé/ /Srpski
Padej, J/ Tr XI.3.23.19.
Magyarpécska, Ar /Rovine, J/
III.42.2; IX.1.3.12.
Magyarpéterfalva, Kk /Petrissat,
R/ IX.14.8.
Magyarrétfalu: lásd Rétfalu
Magyarsáros Kk /Sáros, R/
VII.83; IX.14.7.
Magyarszék, Ba XIII.120.
Magyarvalkó, Kl /Văleni, R/
VI.2.1.7; XII.19.1.
Majdán, Tr /Majdan, J/
XIII.68; XV.2.3.6; XVIII.6.5.

- Majosháza, Pe XI.3.28.11.
 Makád, Pe I.2.48.2; I.2.50.2;
 VI.3.1.3.
 Maklár, He XVIII.43.20.
 Makó, Cso XI.3.28.15;
 XI.3.38.4.
 Maroslele, Csa XV.5.2.9.
 Marosvásárhely, Mt /Tîrgu-Mu-
 reş, R/ XV.17.
 Martonos, Bb /Martonoş, J/
 XIII.58.3; XIV.78.
 Martos, Ko /Martovce, Cs/
 XVIII.62.4.
 Matolcs, Szt II.1.104; III.52.
 matyók II.1.22.2; XVIII.59.2.
 Mád, Ze XVII.65.
 Mátészalka, Szt VII.18.3;
 XI.1.1.3; XI.1.1.12.
 Mátraalja XIII.118.
 Mecsekpölöske, Ba XIII.120.
 Megyaszó, Ze VIII.1.44.2;
 VIII.1.58.1.
 Mercse, Bo XI.1.2.6.
 Mernye, So XV.13.3.
 Mesterszállás, Szo VII.34;
 VIII.1.1.7; XIII.69.
 Mezőkeresztes, Bo I.2.24;
 II.1.1.1; II.1.22.3;
 VIII.1.35.3; VIII.1.48;
 X.35.2; XV.3.15.2; XVII.67;
 XVIII.1.11.
 Mezőkövesd, Bo III.2.13;
 VII.29.2; XI.1.14; X.24.2;
 XIV.47; XIV.53.56; XIV.76-77.
 Mezőlak, Ve XVII.54.var.
 Mezőnagymihály, Bo XVIII.53.9;
 XVIII.55.2.
 Mezőtúr, Szo I.2.50.1;
 IV.1.1.1; VII.1.5.
 Méhkerék, Bé VIII.1.42.
 Méra, Ab X.25.7; XII.19.11;
 XII.76; XVII.1.2; XVIII.2.2.
 Mihályfa, Za XIII.105;
 XVII.54.var.
 Mihálygerge, Nó VIII.1.35.4;
 XII.4.3.
 Mikekarácsonyfa, Za I.2.13;
 VIII.1.1.1.
 Mikepércs, Ha X.28.8.
 Milejszeg, Za VIII.1.5.
 Mindszent, Cso III.18.1;
 VII.50; XI.3.23.39;
 XIII.77.2; XIII.80.1;
 XIV.73; XV.1.3.1;
 XV.1.3.2.var.; XVII.10;
 XVIII.50.
 Miske, Pe III.1.17; III.6.8;
 X.25; XII.8.2.var.;
 XV.2.10.2.
 Miskolc, Bo XI.1.3.2.
 Miskolc környéke, Bo XVIII.36.
 Miszla, To X.7.1; XI.3.14;
 XII.31.10; XVIII.46.2.
 Mogyoróska, Ab I.1.16.2;
 VII.5.1; VII.8.2; VII.5.2;
 VIII.1.47.4; X.14.3; X.14.5;
 X.23.1; XVII.77.
 Mohács, Ba III.24.1; XIV.1.
 Mokcsakerész, Ung /Křišovská
 Liesková, Cs/ VIII.1.56.7.
 Moldva VII.88.1; XII.40.3;
 XII.41.3; XII.49;
 XV.2.15.2; XV.3.1.1;
 XVII.1.4; XVII.6.1.
 Monor, Pe VII.12.1.
 Monostor, Te /Mănăstur, R/
 XI.4.4.2; XV.11.13.1;
 XVIII.37.3.
 Monostorpályi, Bi XIII.58.2.
 Mócsa, Ko I.2.26.
 Mónosbél, Bo VII.56; XII.88;
 XIII.104; XVIII.58.4.
 Magyar, Szt XV.3.4.

- Nagybajcs, Győr IV.2.37.4;
VIII.1.1.1; XVIII.34.8;
XVIII.45.6.
- Nagybakónak, Za XVIII.34.1.
- Nagybalog, Gö /Vel'ký Blh, Cs/
VII.11.6.
- Nagybaracska, Bb VI.1.13.4;
VI.4.8.5; VI.4.8.7; VII.5.3;
X.3.1; X.3.4; X.3.8; X.4.1;
XI.3.23.10; XI.3.23.15;
XI.3.23.25; XI.3.23.26;
XIV.51; XV.9.2; XVIII.34.1.
- Nagybarca, Bo II.1.25;
II.2.37.2; II.1.54.2;
VII.92; VIII.1.2.2; X.29.4.
- Nagybátony, He XI.3.57.1.
- Nagyberki, So I.2.22.2;
I.2.79; II.37; IV.2.32;
VI.4.2.6; VIII.1.1.10-11;
VIII.1.8; XII.32.1; XIII.129;
XIV.2; XIII.144; XIV.101;
XVII.13.1-2; XVII.64.
- Nagybózsza, Ab VII.10; X.28.5;
XVII.56.
- Nagyfüged, He XIV.52.2-3.
- Nagygeresd, Sp VIII.1.15.1.
- Nagygéc, Szt IV.1.1.10.
- Nagyhodos, Szt II.1.69;
II.2.15; VII.11.1; XII.31.9;
XII.31.13; XII.33.1; XIV.1;
XVII.16.
- Nagyida, Ab /Vel'ká Ida, Cs/
XIII.77.1.
- Nagyiván, He II.1.23.3; VI
VI.2.1.5; VII.30.1;
VIII.1.55.3; XVIII.53.2;
XVIII.53.8; XVIII.79.6;
XVIII.80.1.
- Nagykapos, Ung /Velké Kapušany,
Cs/ I.1.1.2; I.1.17.1;
II.2.2.6-7; V.4.5; X.32.1;
XVII.1.2; XVII.9.4; XVII.55.
var.; XVIII.32; XVIII.53.2.
- Nagykároly, Szt /Carei, R/
XII.13.2.
- Nagykend, Kk /Chendui Mare, R/
XVII.5.7.
- Nagyökényes, Nó XII.1.1.
- Nagykölked, Vas VIII.1.13.
- Nagykörü, Szo II.1.1.6;
IV.2.14.4; VIII.1.10.1;
VIII.1.55.8; X.27.2;
XI.2.2.12; XIII.49.1;
XIII.137.
- Nagylengyel, Za III.28; III.41;
V.10.3; VII.11.1; IX.1.5;
XI.3.27.7; XI.3.32; XII.36.3;
XVII.86.
- Nagyléta, Bi VI.4.13; IX.7.3;
XVIII.77.
- Nagylóc, Nó XI.3.23.28;
XVII.41.10.
- Nagymajláth, Cso XVIII.58.2.
- Nagymaros, Ho XII.34.1.
- Nagymegyer, Ko /Vel'ký Meder,
Cs/ XVIII.51.2.
- Nagypáli, Ba IX.4.1; X.5.5.
- Nagyrábé, Bi XVIII.66.1.
- Nagyrév, Szo II.1.21.1;
VIII.1.56.5; XIII.103.
- Nagysárrét XVII.3.2.
- Nagyszalonta, Bi /Salonta, R/
I.2.83-84; II.2.13;
III.1.4-5; III.1.8; III.1.15;
III.2.4; III.2.17; III.6.7;
VII.11.1; VIII.1.35.1;
XI.3.33.7; XI.3.33.9;
XI.3.41; XIV.98; XV.1.1.5;
XV.1.5; XV.2.25; XVII.1.3;
XVII.31.2; XVII.47;
XVIII.47.1.
- Nagyszeben, Sze /Sibiu, R/
XV.2.2.8; XV.2.13.1.
- Nagytárány, Eger, Paráđ, stb.
He I.2.56.3; IV.1.1.7;
VI.3.1.8; VI.4.8.1; VII.4.1;
XII.8.1.var.; XVIII.35.2;
XVIII.60.3.
- Nemesbikk, Bo II.1.23.1;
IX.13.

- Nemesgörzsöny, Ve I.2.37;
VIII.1.1.1; VIII.1.2.1;
VIII.1.2.6.
- Nemeshetés, Za X.1.1.
- Nemeskőcs, Vas XVII.84.2.
- Nemesoroszi, Bs /Kukučinov,
Cs/ XVIII.47.2.
- Nemespátró, So VIII.1.36.
- Nemesvámos, Ve VII.4.3.
- Nemesvita, Za VIII.1.1.1;
VIII.1.1.4; VIII.1.14.1;
VIII.1.15.9; XII.19.3;
XII.36.2.
- Németpróna, Nyi /Nitrianske
Právno, Cs/ X.34.5.
- Nógrád m. XI.1.3.3.
- Novajidrány, Ab X.29.5.
- Nyárád, Ve IV.2.30.1;
VI.1.92; XI.3.28.21;
XII.23.4; XVIII.23.1-2;
XVIII.60.1.
- Nyárszó, Kl /Nearşova, R/
II.1.39; VII.14; XI.4.5.1;
XII.75.9; XVII.52.var.;
XVII.60.
- Nyíradony, Sza XIV.19.
- Nyírbátor, Sza IX.7.2; X.25.3;
XI.1.2.2; XVIII.1.1;
XVIII.66.1.
- Nyíri, Ab I.2.22.1; II.1.62;
II.1.65; X.28.10; XVII.1.1;
XVII.17.
- Nyíribrony, Sza II.1.27;
IV.2.20; XVII.3.5;
XVIII.35.3.
- Nyírség X.28.12.
- Nyírtura, Sza II.2.8; IV.1.1.2;
VII.3.1; IX.7.3.
- Nyitra m. /Cs/ I.1.34.
- Nyujtód, Hsz /Lunga, R/
XII.46.1.
- Nyúl, Győr IV.2.37.2;
VIII.1.1.1; XI.3.23.6;
XVII.40.1-2; XVIII.43.8.
- Ócsárd, Ba XIV.8.
- Ókéske, Pe XI.3.28.10. Lásd
még: Tiszakéske
- Oláhlapád, Af /Lopadea-Nouá,
R/ III.13.2; VII.17.1;
VIII.2.5.1; VIII.2.17;
XVIII.43.27.
- Ond, Ze I.2.45; VII.1.1;
VII.3.1; XVIII.33;
XVIII.43.29; XVIII.53.3.
- Onezsd, ML XII.60.
- Ópályi, Szt VII.4.1.
- Orda, So VIII.1.40.1.
- Ordas, Pe I.1.16.1; I.1.27.6;
I.2.23; II.1.17.1; II.2.4.1;
III.5.1; III.10; III.46;
X.35.1; XI.3.23.32;
XIV.108.4; XVII.52.var.;
XVIII.1.9; XVIII.45.1.
- Ormánság II.1.5; VII.11.1;
XI.3.27.4; XI.3.28.2.
- Orosháza, Bé I.2.27; VII.61;
VIII.1.33.2; XII.67.1-2;
XII.68; XVII.52.var.;
XVIII.56.2; XVIII.80.1.
- Orosháza környéke, Bé
III.19.2; XVIII.34.1.
- Oroszi, Ve VI.3.1.13;
VIII.1.15.2.

- Orosztony, Za XIV.83; XV.3.5.
 Ószentiván, Tr IV.2.27.4;
 VII.30.1; VIII.2.15;
 XVIII.6.6.
 Osztopán, So VI.1.19.2;
 VIII.1.1.1; X.21.3; XV.9.2.
 Őcsény, To XV.9.3.
 Őcsöd, Bé I.2.77; X.25.12;
 XVIII.59.1.
 Őregcsertő, Pe XIII.23.5;
 XIV.39.
 Őrhalom, Nó II.1.8; VI.1.5.4;
 VII.11.1; VII.11.6;
 VII.12.1-2.
 Őrség XII.2.3.
 Öttömös, Cso XVIII.80.8.
 Pacsér, Bb /Pačir, J/ VII.48.
 Padé, Tr: Lásd Magyarpadé
 Padragkút, Ve VIII.1.1.1;
 XI.3.23.3; XIV.4.3;
 XVII.52.var.
 Parasznya, Szt XVIII.54.11-12.
 Parád, He VII.17.1. Lásd még:
 Nagytárkány
 Parnó, Ze /Parchovany, Cs/
 II.1.83; IV.2.19.1;
 XVIII.35.1.
 Paszab, Sza II.2.2.1; VII.3.1;
 VII.3.5.
 Pata, So X.2.4; XII.54.5.
 Patak, Nó II.1.2.6;
 II.1.2.9-10; XVII.52.var.
 Patapoklosi, So X.9;
 XVIII.36.1.
 Patóháza, Szt /Potán, R/
 XVIII.24.2.
 Páka, Za IV.1.10; VII.1.6;
 VIII.1.29; X.21.2; XII.21.2.
 Pálháza, Ab I.2.10.3;
 II.1.43.
 Pálmonostora, Pe II.1.2.11;
 VIII.1.56.2; XVII.52.var.;
 XVIII.56.1.
 Pányok, Ab III.2.10;
 XII.10.1.var.; XII.22.5.
 Pápasalamon, Ve VII.17.5;
 VIII.1.1.1; XVIII.43.2.
 Pásztó, He XI.3.28.14.
 Pát, So VIII.1.1.1.
 Pere, Ab VIII.1.47.1.
 Peresztlény, Ho VIII.1.54.7.
 Perőcsény, Ho III.1.13;
 VII.11.5; XII.1.3; XII.1.16.
 Pest m. I.2.6; XIII.60.3.
 Pestkörnyék XV.33.
 Pécsarányos, Ba II.1.26;
 III.36; XI.3.23.27;
 XII.55.3; XVIII.43.19.
 Pilismarót, Esz VI.1.15.1-3.
 Piskó, Ba XVIII.44.1.
 Pográny, Nyi /Pohranice, Cs/
 XV.7.6.
 Pokolpatak, ML /Valea Rea, R/
 II.1.84; VII.33; VII.88.2-3;
 XI.3.21.2.var; XV.2.15.2.var.;
 XV.3.2.2.
 Porcsalma, Szt II.1.1.6;
 X.25.8; XII.31.4; XIII.94;
 XVII.8.4.
 Poroszló, He XV.3.15.1.
 Potyond, Sp. VI.4.8.2; IX.4.2.
 Pusztafalu, Ab XII.1.1.
 Pusztajánosi, He XVIII.34.1.
 Pusztamérges, Cso III.1.6.
 Pusztamérges-Öttömös, Cso
 XII.1.9.
 Pusztasomorja, Mo VIII.1.1.2;
 XIII.102.var.
 Pusztaszemes, So XIII.116.

- Pusztaszer, Cso VI.3.1.5;
XV.1.3.2.
- Pusztina, ML /Pustiana, R/
I.2.99; II.1.63; II.1.82;
V.10.6-7; VII.24.1; VIII.2.1
VIII.2.1-2; VIII.2.4;
IX.14.38; XII.34.3; XII.38.2;
XII.39.3-4; XII.39.6-7;
XII.40.2; XII.41.7; XII.51.1;
XII.51.3; XIII.32.1; XIII.131;
XIV.48; XV.2.2.6; XV.5.7;
XV.6.1.3-4; XV.11.8.1-2;
XV.11.13.14; XV.12.1.2.
- Radamos, Za /Radmožanci, J/
X.17; XVIII.43.17.
- Rakamaz, Sza XI.1.1.8;
XI.3.62.
- Rábagyarmat, Győr VIII.1.1.1;
XI.3.27.3; XIII.127.2;
XVIII.22; XVIII.42;
XVIII.43.2.
- Rábahídvég, Vas XVIII.49.1.
- Rábakovácsi, Vas VIII.1.15.7;
VIII.1.15.10; XII.21.3.
- Rábapaty, Vas VI.1.2;
VIII.1.15.2.
- Recsk és környéke, He
VIII.1.56.1; XIII.101.var.
- Regéc, Ab IV.2.14.13; XIV.3.
- Resznek, Za XVII.87.2.
- Rém, Bb VIII.1.54.5;
XI.3.23.5.
- Rétfalu /Magyarrétfalu/, Vr
/Retfala, J/ II.1.35.3;
II.1.36.1-2; II.1.50;
XII.3; XIII.102.var.;
XVIII.44.1.
- Rétközberencs, Sza II.1.27;
IV.2.20; VII.20;
XVII.8.5; XVIII.35.3.
- Réty, Hsz /Reci, R/ IV.1.4;
IX.14.16; IX.14.18.
- Rimaszombat, Gö /Rimaská
Sobota, Cs/
XVIII.43.12; XVIII.60.1.
- Rimóc, Nó III.8.1; XII.2.5.var.;
XVII.4.5; XVII.40.4; XVII.59;
XVIII.47.3; XVIII.48.1.
- Rinyaszentkirály, So X.2.1.
- Rózsaszentmárton, Bo XI.1.3.1.
- Rózsásszeg, Za XI.3.23.2;
XII.24.4.
- Rozsnyó környéke /Gö/ /Rožňava,
Cs/ XVI.31.6.
- Röszke, Cso XI.3.23.38;
XI.3.23.40; XIII.85.
- Sajópálfalva, Bo XIII.87;
XVII.52.var.
- Sajószentpéter, Bo XIII.102.var.
- Salánk, Ug /Salanki, SzU/
VII.4.1; VIII.2.3; XII.31.6.
- Sarkad, Bi X.25.2; XVIII.10.
- Sarkadkeresztúr, Bé
VIII.1.40.2.
- Ságvár, So XII.86; XIII.115.
- Sámod, Ba I.2.48.1; VI.3.5;
X.1.4; X.2.6; XIII.136;
XIV.7; XVII.34.1.
- Sándorfalva, Cso III.50;
IV.1.3.7.var.; IV.2.27.3;
VIII.1.10.3; XI.2.2.2;
XIII.80.2.
- Sántos, So II.1.42;
XVIII.36.2.
- Sápújfalu, Cso XI.2.2.6.
- Sárhida, Za II.1.87;
VIII.1.20; IX.5; X.5.8;
XVII.1.6; XVII.52.var.
- Sárköz I.1.13.
- Sárközüjlak, Szt /Liada, R/
VIII.1.69.
- Sárosd, Fe VI.1.13.2.
- Sárospatak, Ze X.14.4.
- Sárospatak környéke, Ze

- VII.37; VIII.1.58.1;
XI.1.1.5; XVIII.1.8.
Sárpilis, To XVIII.79.9.
Sárrét VI.2.1.6.
Sárrétudvari, Bi I.2.52;
II.1.19.4; IV.2.29.2; VII.58;
VIII.1.33.3; IX.7.3; X.30;
XIII.145; XIV.4.2; XIV.100;
XVII.3.1; XVII.39; XVIII.19;
XVIII.43.5; XVIII.52;
XVIII.54.7.
Sáta, Bo X.31; XII.80.
Siklód, Ud /Siclod, R/
XVII.4.1.
Siklós, Ba XVIII.43.27.
Simonfa, So I.2.31.
Sióagárd, To VII.11.1;
VIII.1.2.3.
Soltvadkert, Pe VI.1.13.10;
XIV.1.
Som, So VIII.1.2.1; X.8.
Somkerék, Szd /Şintereag, R/
VII.11.9.
Somlóvásárhely, Ve IV.2.21;
VI.4.10.1; XI.3.28.20;
XII.19.10; XVIII.73.
Somogy m. II.1.108; III.54;
IV.2.30.5-6; VII.22;
VIII.1.40.5; VIII.1.43.4;
XI.4.5.3; XII.2.1; XIII.135;
XV.2.20.3; XVII.52.var.;
XVII.58; XVII.64.var.;
XVII.71; XVIII.36.1;
XVIII.43.9; XVIII.43.26.
Somogyegres, So VI.4.10.2.
Somogyszil, So XI.3.33.13.
Somogytúr, So III.2.14;
XI.3.29.2.
Somogyudvarhely, So II.1.2.7;
II.1.21.2; IV.2.30.4;
VI.2.1.9; VIII.1.15.1;
X.7.2; XII.4.8; XII.16.1-2;
XII.24.2; XV.2.20.2.
Somoska, ML /Somuşca, R/
I.2.95; VII.65.var.;
VIII.1.43.6; IX.14.42;
XI.3.21.3; XV.6.16.
Sorokmellék, Vas XV.6.2.
Sósvertike, Ba VIII.1.1.1;
X.5.2; XI.3.28.23.
Sőjtör, Za VI.1.11.2.
Sövényháza, Cso VI.1.11.6;
XII.8.2.
Sur, Ve VII.20; XIII.112;
XVII.55.var.
Surd, So VIII.1.1.1;
VIII.1.11.1; X.5.1;
XII.2.5.var.
Sükösd, Pe III.38; VI.1.13.1;
VI.13.10; VI.4.2.9; VI.4.3.1;
X.3.6; XI.3.23.5.var.;
XI.3.23.18; XI.3.23.22-23;
XI.3.23.30; XI.3.27.8;
XII.8.1.var.; XVIII.34.1.
Szabadka, Bb /Subotica, J/
I.2.51.3; III.40.1-2.
Szabadszállás, Pe III.1.2;
XI.3.34.
Szabófalva, ML /Săbăoani, R/
XII.37.
Szaján, Tr /Sajan, J/ II.1.75;
XI.3.33.3; XIV.105;
XV.2.10.1; XVIII.43.5.
Szakcs, To VII.57; X.2.3;
XI.3.23.16; XI.3.33.10;
XII.30.2; XVII.8.6;
XVII.52.var.
Szakmár, Pe VII.60.
Szakoly, Sza II.1.9; II.1.68;
II.1.107; II.2.2.5; III.39;
VII.20; VIII.1.1.1; XI.7.3;
X.28.3; XII.10.3; XVII.1.1;
XVII.8.3; XVIII.24;
XVIII.54.9; XVIII.78.
Szalafő, Vas VIII.1.15.1.
Szalonna, Bo XIII.57.

- Szamoshát I.2.92; II.2.2.4;
VII.6.1; IX.7.2; X.28.2;
XI.1.2.3; XI.3.60; XII.77;
XVII.37-38; XVII.69.var.;
XVII.87.1.var.; XVIII.11.1-2;
XVIII.24.1; XVIII.25;
XVIII.35.1; XVIII.60.1.
- Szamosszeg, Szt XVI.31.4.
- Szamosstatárfalva, Szt XV.5.8.
- Szank, Pe I.2.76; III.2.1;
III.2.8; III.6.1;
IV.2.14.5; VI.1.18;
VI.3.1.6; VI.4.14; VII.86;
IX.3.28.7; XIII.49.2;
XIII.61; XIII.142;
XVIII.6.1; XVIII.39.5-6.
- Szank-Móricgát pusztá, Pe
I.2.17; III.9; IV.1.3.1;
IV.1.3.10; XI.3.23.13;
XI.3.28.1; XIV.6; XVIII.70.4.
- Szarvaskő, He VII.3.1.
- Szatmár m. II.1.100; VII.5.1;
VII.11.3; VII.41; VII.82;
VIII.1.54.3; X.26.2; XVII.7;
XVII.55.var.; XVIII.43.16;
XVIII.60.1; XVIII.71.
- Szatmárcseke, Szt III.52;
XII.9.1; XII.31.2;
XV.3.4.2-3; XV.3.4.5;
XVIII.80.7.
- Szántód, So X.3.3; XIII.102.
- Szápár, Ve VII.89.
- Szárazberek, Szt /?/ /Bercu, R/
XVI.18; XVI.21.
- Szászfá, Ab I.2.70; IV.1.16.
- Szebény, Ba I.2.55.2;
III.23.2; VII.46;
XI.3.23.17; XI.3.58.1;
XII.32.2; XII.55.1;
XIII.23.4; XIII.25; XIII.53;
XIII.93; XIV.69; XV.2.6.5;
XV.32.5.
- Szeged, Cso I.2.12.var.;
II.1.59; II.1.90;
II.1.97.1-2; III.1.7;
III.1.11; IV.1.9; VI.3.2.2;
VII.53; VIII.1.26; VIII.1.60;
XI.2.2.7; XI.3.4.1; XI.3.6;
XI.3.33.11; XI.3.39;
XI.4.3.1; XI.4.7; XIII.45;
XIII.62; XIII.88; XIV.42;
XIV.85; XV.14.1; XV.5.2.1-3;
XV.5.2.10; XV.5.2.23;
XV.10.2.2; XV.10.3; XV.11.3.4;
XV.11.3.8; XV.32.2; XVI.4;
XVII.82.2; XVIII.34.7;
XVIII.59.2; XVIII.70.1;
XVIII.80.2-3.
- Szeged környéke, Cso
I.1.21-22; II.1.6; II.1.49;
II.1.101.2; VI.4.2.6;
XI.2.4.1; XIII.84; XVI.12;
XVI.14; XVI.28; XVII.34.2;
XVIII.76.
- Szegvár, Cso IV.2.14.10;
IV.2.27.2; IX.14.3; IX.3.3;
XI.3.29.3; XIII.10.2.var.;
XIII.109; XV.10.1.4;
XV.11.9.1.
- Szekszárd, To III.2.16;
XI.3.28.8; XIII.122.
- Szendrő, Bo XI.1.3.1; XII.6.1;
XVII.55.var.
- Szentdénés, Ba VI.4.3.2;
XII.4.5; XVIII.66.1.
- Szentes, Cso IV.2.14.3-4;
XI.3.33.5; XVII.53.var.
- Szentes és környéke, Cso
XVII.55.var.
- Szentgál, Ve VIII.1.2.1;
XIII.102.var.
- Szentgyörgyvölgy, Za X.21.1.
- Szentistván, Bo VII.54;
VIII.1.55.4; VIII.1.67;
XV.11.12.
- Szentkirályszabadja, Ve
VI.1.6.1-3; VII.14;
VIII.1.1.1; IX.6.2;
XVII.40.3.

- Szentmárton és Sasvár-puszták, So I.1.12; II.1.57.3; VII.17.1; VIII.1.7; XIV.12; XVII.1.5; XVII.15; XVII.65.var.; XVII.87.1.var.; XVIII.5; XVIII.36.1; XVIII.72.
- Szentmártonkáta, Pe XII.2.5. var.; XVIII.57.3.
- Szeremle, Pe I.2.51.1; II.1.1.4; II.1.2.11; II.1.2.14; II.1.12; II.1.23.4; X.22.1; X.34.1; XII.19.4; XIV.1; XVII.66; XVIII.34.1; XVIII.44.1.
- Szécsényfelfalu, Nó VII.73.
- Szék, Szd /Sic, R/ IV.2.35.2; IX.14.6.
- Székelyföld, I.2.85; IV.1.2; IV.2.13; IV.2.18; V.3.1; VI.4.11.4; XII.75.8; XIV.9; XIV.93; XVII.4.7; XVII.76; XIV.32.
- Székelykeresztúr, Ud /?/ /Cristuru Secuiesc R/ XI.2.8.
- Székelyszáldobos, Ud /Doboseni R/ VIII.1.43.3; XII.18.
- Székkutas, Cso I.1.9; III.26; VII.1.3; XIII.7.2; XVII.25-26; XVII.87.1.var.; XVIII.34.4; XVIII.60.1.
- Szigetszentmiklós, Pe I.2.3; I.2.41; IV.2.35.3; VII.17.2; XI.1.4.1; XI.1.5; XVIII.44.1; XVIII.59.2.
- Szilágyság VII.84; IX.7.2; XI.1.8.4; XII.15.1; XVIII.12.
- Szilvágy, Za IV.1.1.8; XII.53.1; XV.8.4.1; XV.8.4.4.
- Szilvásszentmárton, So VIII.1.1.1.
- Szinpetri, Ab XVII.52.var.
- Szirénfalva, Ung /Ptrukša, CS/ V.4.4; VII.5.2; XVII.1.1; XVII.9.3.
- Szöllőssardó, Ab I.1.20; X.26.1; XI.3.28.35; XVII.48.
- Szöllősgyula, Ug /Julovce, SU/ VII.11.1; IX.6.3; IX.7.4; IX.14.5; XII.31.11.
- Szőgyén, Esz XVIII.51.3.
- Szőreg, Tr II.1.96; IV.1.13.3; IV.2.14.12; IV.2.24; VI.1.9.4; VII.2.4; VII.45.1; VIII.1.32.3; VIII.1.54.8; XI.2.2.7; XI.2.2.14; XI.3.19; XI.3.28.30; XI.3.33.8; XI.3.33.15; XI.3.38.5; XII.2.2; XIII.23.3; XIII.24; XIII.48.3; XIII.67; XIII.103.var.; XIV.94.1; XIV.94.4; XV.1.7.16; XV.2.9.var.; XV.5.2.22; XV.10.2.1; XV.11.13.2; XV.11.13.8; XV.11.13.15; XV.32.3; XVII.4.3; XVII.4.8; XVIII.4.4; XVIII.4.7-8; XVIII.6.2; XVIII.29; XVIII.37.4; XVIII.70.2.
- Szucsák, Kl /Suceag, R/ II.1.57.2; VII.6.1; XI.1.9; XVII.46.
- Szuhafő, Gö XVIII.2.4.
- Szuhahuta, He XII.1.1.
- Taktaharkány, Ze XIV.15.
- Tapolcafő, Ve I.1.15.3; XI.3.29.1.
- Tard, Bo III.1.10; VII.21; VIII.1.67; X.25.5; XI.1.1.1; XI.3.28.33-34.
- Tardoskedd, Nyi /Tvrdošovce, Cs/ XI.3.16.
- Tarnaméra, He I.1.17.2.
- Tataháza, Bb VI.1.13.10.

- Tác, Fe VI.1.6.7; VI.1.8.6;
IX.3.1; IX.3.3.
- Tákos, Be II.1.28; II.1.31;
IV.1.5; IV.2.3; V.2.15;
XIII.134; XVII.52.var.;
XVIII.53.4.
- Tápé, Cso I.1.1.4; I.2.11.2-3;
II.1.22.4; II.1.24.1;
II.1.71; III.1.14;
III.2.18; III.18.2;
III.48-49; IV.1.3.8;
VI.4.2.2; VI.4.6-7;
VIII.1.25; VIII.1.40.3;
X.29.1; XI.2.2.7; XI.3.15;
XI.3.23.11; XI.3.23.20-21;
XI.3.23.35-36; XI.3.24.1;
XI.3.24.4; XI.3.26;
XI.3.42; XII.22.1;
XIII.46.1-4; XIII.64.1-3;
XIII.65.1; XIII.74.2;
XIII.102.var.; XIII.103.var.;
XIV.25; XV.1.3.2.var.;
XV.1.7.5; XV.1.7.6-11;
XV.1.7.15; XV.1.7.17;
XV.1.7.18.var.; XV.3.8;
XV.5.2.13-14; XV.11.13.7;
XV.11.13.10-12; XVII.14;
XVII.32.1-2; XVIII.4.1-2;
XVIII.39.7-8; XVIII.43.5;
XVIII.43.32; XVIII.57.1-2;
XVIII.59.1; XVIII.80.4-5;
XVIII.80.11.var.
- Táska, So VII.11.7.
- Tázlár, Pe VIII.1.57.3.
- Tengelici hegy, To XIV.17.
- Terbeléd, Nó /Terbel'ovce, Cs/
III.15.1.
- Terpes, He VIII.1.31.3.
- Tibolddaróc, Bo I.2.66;
VII.11.1; VIII.1.55.3;
XIV.13.2; XVIII.43.5.
- Tihany, Za VIII.1.1.1.
- Tinnye, Pe XII.2.5.var.
- Tiszabecs, Sza XIV.86.
- Tiszacsege, Ha VIII.1.55.2
- Tiszaderzs, Szo IV.2.14.11;
V.10.8; VIII.1.55.2;
IX.7.1; IX.14.1; XVIII.17;
XVIII.34.1; XVIII.44.2;
XVIII.59.1; XVIII.62.3.
- Tiszadorogma, Bo I.1.27.5;
II.1.30; X.24.4.
- Tiszaföldvár, Szo II.2.2.2;
XVIII.1.7.
- Tiszaigar, He VIII.1.55.1;
XI.3.20; XVII.3.3.
- Tiszainoka, Szo II.2.4.2;
III.34; IV.2.16.
- Tiszajenő, Szo II.1.89;
VII.42; VIII.1.1.12;
XI.3.28.5; XVII.44.
- Tiszakeszi, Bo XVIII.55.1.
- Tizsakécske, Pe XIII.117.
Lásd még: Ókéske
- Tizsakóród, Szt II.1.74.
- Tizsakürt, Szo I.2.68.
- Tizsanána, He II.1.19.3;
XIII.54.2; XVIII.43.18;
XVIII.62.1.
- Tiszaörs, He II.1.23.7; III.20;
XVIII.43.21.
- Tiszaörvény, He I.2.50.6.
- Tiszapolgár, Sza IV.2.11.3;
VIII.1.30; X.28.7; XII.13.1;
XIV.5; XIV.11. XVII.1.1;
XVIII.52.var.; XVIII.1.12;
XVIII.48.2-3; XVIII.53.6.
- Tiszaroff, Szo VIII.1.55.5;
XI.3.1.1; XIII.133;
XVIII.54.10.
- Tiszasas, Szo III.5.2;
VII.17.5; IX.14.2; X.25.10;
XI.3.32; XVII.5.10.
- Tiszasüly, Szo III.4;
XVIII.1.54.6; XVII.12;
XVIII.79.3.

- Tiszaszentimre, Szo VII.1.1;
VII.11.1; IX.7.3; XVI.31.3;
XVIII.54.var.
- Tiszasziget, Cso XIV.74.1.
- Tiszaszöllős, He II.1.19.2;
VIII.1.55.6; IX.7.3;
XVIII.43.22; XVIII.45.1;
XVIII.53.1.
- Tiszaug, Szo I.2.56.4.
- Tiszavárkony, Szo I.2.39;
II.1.19.1; IX.2; XVIII.46.3;
- Tolna m. XIV.1.var.;
XVIII.34.7.
- Tompa Bb XV.10.2.4-5.
- Torda, Turda/ Aranyosszék,
Torockó /Rimetea R/
I.2.49; II.1.64; II.1.101.1;
III.13.1; III.24.2;
IV.1.13.1; IV.1.17;
IV.2.28.2; VI.2.2.1;
VI.4.8.10; VI.4.16.1; VII.23;
VIII.1.68; IX.14.11;
XI.1.8.1; XII.61; XVII.5.5;
XVII.62; XVII.80.
- Tordas, Fe VII.11.1.
- Tornyiszentmiklós, Za
VIII.1.1.1; VIII.1.6;
VIII.1.12.
- Torockó: lásd Torda
- Torontál m. XVIII.70.3.
- Torontál vagy Csongrád m.
VIII.1.31.1; XI.2.5.
- Torontáltorda, Tr /Vujicevo, J/
XV.11.18.
- Tóalmás, Pe XV.10.2.6;
XVIII.34.1.
- Tófej, Za VIII.1.17.1.
- Tószeg, Pe II.2.11; IV.2.14.1;
VII.3.3; XI.3.10.1;
XVIII.43.4.
- Tömörkény, Cso XIII.58.5.
- Törökkoppány, So XIII.102.var.
- Törtel, Pe IV.1.1.5;
XVIII.60.5; XVIII.65.var.
- Trencsén m. XV.2.24.
- Tunyog, Szt III.52; VII.3.4;
XVII.68.
- Tura, Pe I.2.59; III.1.2;
III.1.16; VI.1.6.1;
VI.1.8.2; IX.1.2;
XIII.54.3-4; XIII.58.1;
XIII.69; XIII.77.3; XIII.98;
XV.10.2.7; XVII.41.6;
XVIII.34.1; XVIII.43.13;
XVIII.62.5.
- Turony, Ba II.1.1.5; XII.17.
- Tuskevár, Ve XII.23.9; XII.29.
- Udvard, Nyi /Duory nad Žitarem
Cs/ XII.26.
- Udvarhely m. IV.2.9;
IV.2.19.2; IV.2.35.1;
XI.3.4.2; XI.4.4.1; XI.4.9;
XIII.90; XV.2.5.1;
XVIII.11.3.
- Ung és Szatmár m. XI.3.61;
XVIII.45.4.
- Uzód, Pe VI.2.1.3; VII.35;
XI.3.28.16.
- Újhartyán, Pe XIII.60.1.
- Újkerék, Sza VI.2.2.2;
XVIII.1.9.
- Újkécske, Pe XVIII.63.1.
Lásd még: Tiszakécske
- Újszentmargita, Sza V.3.2;
XI.2.2.13; XII.31.12; XII.71;
XVIII.54.9.
- Vajasd, Af /Oiesdea, R/
IX.14.13-14.
- Vajdácska, Ze I.2.74; VII.3.1;
XIII.102.var.; XVII.78.
- Vajta, Fe VI.1.6.4; VI.1.11.5;
VIII.1.2.1; XI.3.28.17;

XI.3.28.22; XI.3.28.26;
XI.3.28.28; XV.2.20.4.

Valény, ML XIV.89.

Valkonya, Za XV.3.6.1-2;
XV.8.4.5.

Vanyola, Ve VI.1.9.2.var.;
XII.30.1; XVII.52.var.

Varbóc, Ab XVI.52; XVII.70;
XVIII.35.1.

Varga, Ba VIII.1.16.1;
XII.54.2; XIV.88; XV.23.

Vargyas, Ud /Vírghis, R/
IV.2.29.1; IV.2.29.3;
VI.4.2.3; VI.4.15.3;
VI.4.16.4-5; VIII.1.46;
IX.14.19-21; IX.15;
X.34.1; XI.3.10.2;
XI.4.8; XII.43; XII.74;
XII.81; XVII.4.2; XVII.11;
XVII.75; XVII.85;
XVIII.43.30-31.

Varsány, Nó III.6.4; IV.1.3.9;
VII.76.

Vasas, Ba II.1.10; II.1.56.1.

Vasegerszeg, Vas I.1.1.6-7;
VI.1.14; VIII.1.1.1;
VIII.1.1.13; VIII.1.4.3;
VIII.1.50; XII.9.2.

Vas m. XIII.34.1.

Vágás, Ud /Täetura, R/
XV.3.10.1.

Vágfarkasd, Nyi /Vlčany, CS/
VII.52.

Vál, Fe VI.1.6.5.

Vámosoroszi, Szt XII.31.14;
XV.3.4.1.

Váralja, To XVIII.46.1.

Váralmás, Kl /Almasa, R/
IX.19.1.

Várkesző, Vas XVII.87.3.

Városföld, Pe IV.2.14.6.

Veleg, Fe VII.31; XI.3.28.12.

Velem, Va VIII.1.15.4;
XIII.101.var.

Verbica: lásd Egyházaskér

Verpelét, He I.1.17.3;
I.2.60.1; VII.11.1;
VIII.1.54.1; XII.5.2; XIV.1;
XVII.43; XVIII.53.5.

Veszprém m. XIII.102.var.;
XVIII.53.7.

Vezeny, Szo IX.2.

Végardó, Ze XII.6.2; XVIII.1.11.

Végegyháza, Bé VIII.1.22.

Vésztő, Bé IX.7.1.

Vigántpetend, Za VIII.1.1.1.

Vilonya, Ve VI.1.6.8;
VI.1.10; VIII.1.54.11;
XI.3.28.9; XIV.1.

Vinga, Te /Vinga, J/ XV.1.7.2.

Visk, Má /Viskovo, SzU/
VIII.2.7.1-2; IX.7.2;
IX.11.4; XIII.114.

Viss, Sza I.2.63; VII.3.1;
VII.19; VIII.1.58.1;
VIII.1.64; XI.3.23.33.

Vizvár, So XVII.33.

Vörösmart, Ba /Zmajevac, J/
XIII.60.2.

Zagyvarékas, Pe I.1.1.3;
I.1.6; I.1.24; I.1.27.4;
I.2.30; I.2.44; I.2.50.4;
I.2.54.2; I.2.64; I.2.81;
II.1.1.4; II.1.1.10;
II.1.2.5; II.1.2.12;
II.1.18.1; II.1.21.7;
II.1.23.6; II.1.53; II.1.85;
II.2.18; III.22; III.32;
III.47; IV.1.12; VII.75;
VIII.1.3; VIII.1.56.4;
VIII.1.57.1-2; X.39.1-2;
XI.2.9; XI.3.11.1-2;
XI.3.12.2; XI.3.35; XII.70;
XIII.54.6; XIII.54.10;

- XIII.55.2; XIII.56;
 XIII.58.1.var.; XIII.69.var.;
 XIII.70.1; XIII.71.1-3;
 XIII.75; XIII.101.var.;
 XIII.128; XIII.138; XIII.140;
 XIV.1; XIV.4.5; XIV.21;
 XIV.87; XIV.91-92; XV.1.8.1;
 XV.11.3.10; XV.22; XVII.5.1;
 XVII.88; XVIII.2.4; XVIII.31;
 XVIII.39.2; XVIII.43.5;
 XVIII.57.5; XVIII.58.3;
 XVIII.59.1.
- Zsére, Nyi /Žirany, Cs/
 III.42.1; VI.1.13.7;
 VI.1.16; VII.4.2; XIII.31.2;
 XIII.31.5-7; XIII.54.9;
 XIII.111; XVIII.43.3.
- Zajzon, Br /Zizin, R/
 II.1.76; VI.4.16.3;
 IX.14.15.
- Zalaegerszeg, Za IX.1.1.
- Zalakoppány, Za VIII.1.1.1;
 X.1.2; XIII.101.
- Zalaszentmihály, Za XIII.44.2;
 XII.23.7; XVIII.56.3.
- Zalatárnok, Za II.2.14;
 X.2.4; XI.3.28.13.
- Zamárdi, So VIII.1.19.
- Záhony, Ung I.1.15.1;
 XI.1.1.7; XVIII.57.4.
- Zákányszék, Cso XIII.50.3.
- Zámoly, Fe II.1.17.2;
 XI.3.28.18; XVIII.66.4.var.
- Zebecke, Za XII.31.15;
 XV.8.4.6.
- Zemplén m. X.18.
- Zemplén vagy Borsod m. VII.20;
 XI.3.5.1.
- Zenta, Bb /Senta, J/
 XVIII.79.4.
- Zétény, Ze /Zatin, Cs/
 VII.3.2; X.29.3.
- Zimány, So XII.54.4.
- Zobor-vidék /Cs/ VII.18.1.
- Zselickislak, So XIII.30.
- Zselicszentpál, So XIII.43.

IDŐRENDI MUTATÓ AZ 1850 ELŐTT FELJEGYZETT SZÖVEGEKHEZ

- 1488: "Bagonyai ráolvasások": XVI.század vége: XIII.20;
 XI.1.6; XV.1.6.1; XV.7.8. XIII.100.4; XIV.103.1;
 XVI.század eleje: XIII.16; XVI.6-7; XVI.15.2; XVI.16;
 XIII.100.5; XV.20. XVI.26.
- 1511-1526 között: XIII.8; XVI-XVII.század fordulója:
 XIII.22. XI.1.10.
- 1516: VIII.1.53; XIII.15; 1613: XIII.99.
 XIII.21; XIV.57; XIV.107.1; 1614: I.2.57.1; I.2.61;
 XV.30; XVI.15.1; XVI.27. I.2.71; XIII.12-13;
 1516-1518 között: "Szelestei- XIII.18-19; XIII.23.1;
 féle ráolvasás": XV.13.1. XIII.79.1-2; XIII.100.1;
 XIV.59; XV.16; XVI.9-10.
- 1526: Peer-kódex szövegei: 1620: XV.17.
 XIII.1; XIII.2.1-2; 1635: VII.72; XII.85; XIII.11;
 XIII.81-82; XIV.58; XIV.66; XIII.100.2-3; XIII.102.var.;
 XIV.102.1-2. XIV.104.1; XIV.108.9;
 1529-1541 között "Gyöngyösi XV.8.2; XV.14.2-3; XV.15;
 ráolvasások": XIII.3.1-2. XV.19. XV.24-25; XVI.35.
- 1531: XVI.11. Thewrewk-kódex XVII.század első harmada:
 szövegei: XIV.64-65. XV.13.2; XV.21; XV.27; XV.29.
- 1531-1542 között: XIII.9. XVII.század közepe: XIII.5.
- 1545 után: XIII.6. 1651: XV.2.8; XV.2.13.1.
- 1551-1552 között: XIV.103.2. 1651-1671 között: XIV.67;
 1565 után: XIII.100.7. XV.2.12.1.
1569. III.31.2-3. 1653: XV.18.
- 1578: Bornemisza Péter "bájoló 1656: XIII.28.
 imádságai": XI.2.1; 1666: XIII.100.8.
 XV.1.6.3; XV.2.1.1-2; 1667: XIII.83.
 XV.3.9; XV.8.1; XV.9.1;
 XV.28.
- 1584: XI.4.3.2; XVII.42. XVII.század második fele:
 IV.2.1; XIII.78; XIII.79.3;
 1598: XIII.50.1; XVI.8. XIII.100.6; XIV.60; XVI.5.
- XVI.század: III.31.1; XIII.47. XVII.század: II.1.60;

XIII.10.1-2; XIII.14;
 XIV.61-63; XIV.68; XV.1.6.2;
 XV.2.12.2; XV.7.5; XV.14.1;
 XV.31.

XVII-XVIII. század fordulója:
 IV.2.27.1; XI.1.7; XIV.45;
 XVI.1-3.

1703: V.1.

1723: XV.2.24.

1727: XIII.29.

1728: II.1.90.

1728-1744 között: XI.4.3.1.

1730: II.1.58.

1731: II.1.88; XIII.60.3.

1733-1734: VI.1.3.

1734-1735: II.1.97.1-2.

1735: XIII.7.1.

1736: VI.3.2.2.

1740-1759 között: XVI.13;
 XVI.17; XVI.20; XVII.51.

1744-1750 között: XV.11.16;
 XVII.34.1.

1752: XV.11.17.

1756: II.1.32; IV.1.18.

1794: VIII.1.43.4.

XVIII.század: XIV.1.

XIX. század eleje: XIII.4;
 XVI.19.

TÁRGYMUTATÓ A RÁOLVASÁSOK CÉLJA SZERINT

Az azonos vagy hasonló jelentésű betegség-megnevezéseket csoportosítva közöljük. Ez általában megadja egyúttal a nem köznyelvi betegségek magyarátat is. Ha ez mégsem elég az egyes terminusok jelentésének megvilágítására, zárójelben további magyarátat közlünk.

<p>Agos gyerek, abagos /ebagos
gyerek, öregség/ angolkóros,
koraszülött, sovány, szőrő-
sen született gyerek/ gy.
I.2.2; I.2.28; II.1.63;
VIII.1.39.2-8; VIII.1.40.1-2;
VIII.1.40.4; VIII.1.42;
VIII.1.43.1-11; VIII.2.8;
VIII.2.16-17; XI.4.6.</p> <p>Anyajegy, anyajel, anyagyel,
jel, gyel gy. I.2.31;
III.1.4; VIII.1.35.1-4;
XI.3.28,29; XIV.23; XVII.33.</p> <p>Anyatej biztosítása, elvitelé-
nek megelőzése II.1.40;
XII.74.</p> <p>Aszalány, aszavány: lásd szá-
razbetegség</p> <p>Ágybavizelés gy. II.1.70;
VII.11.3.</p> <p>Állat - lásd még: baromfi,
disznó, juh, kutya, ló,
macska, szarvasmarha, tehén</p> <p>- betegség, döghalál gy.
VII.81; XIII.81;
XIII.140; XV.1.2; XV.25.</p> <p>- elveszett állat vissza-
szerzése XVII.46.</p> | <p>- étvágy biztosítása II.1.13.</p> <p>- guga /nyaki nyirokmirigyek
megduzzadása/ gy.
XIII.70.2.</p> <p>- halál okozása XVI.26.</p> <p>- hályog gy. II.2.17.</p> <p>- kígyómarás gy. XVI.23.</p> <p>- kihajtás XIV.1.</p> <p>- nyű, féreg, kukac kihajtá-
sa /légy beköpte/ sebből
I.2.78; II.1.74;
II.2.15; IV.1.2; VII.1.1;
VII.1.3-4; VII.2.3;
VII.3.1-2; VII.11.1;
VII.11.6; VII.20; VII.23;
VII.24.2; VII.27;
VII.29.2; VII.30.1;
VII.31; VII.33; VII.35;
VII.43; VII.50; VII.52-53;
VII.56-57; VII.59;
VII.73; XI.1.1.1-7;
XI.1.2-3; XI.1.8.3-4;
XI.1.9; XI.1.14; XI.1.82;
XV.8.2; XV.14.2; XVIII.81.</p> <p>- óvása I.2.90; XIV.31.</p> <p>- sántaság gy. XV.1.1.4.</p> <p>- szoktatása XIII.55.2.</p> |
|---|--|

- veszettség, dühödés, dühös-
ség megelőzése, veszett
állattól védekezés
XIV.41.1; XVI.8; XVI.13.
- vérzés elállítása XV.16.
- Álmatlanság megelőzése I.
I.1.3.1-2; II.1.7; II.1.38-39;
VIII.1.31.1-3; XI.3.53;
XVII.57; XVII.75.
- Árpa gy. I.1.15.1-18; I.1.31;
I.1.33; I.2.5; I.2.8-10;
I.2.13; I.2.24-25; I.2.29;
I.2.72-73; I.2.82; II.1.62;
II.1.83; III.1.8; III.2.1;
III.2.13; III.8.1; III.11;
II.42.1-2; III.43; III.46;
III.56; IV.1.3-4; IV.1.12;
IV.2.14-15; IV.2.17.2;
IV.2.36-37.4; VI.1.1-2;
VI.1.4-13.11; VI.1.15-19.2;
VI.4.12; VI.4.14; VII.3.3;
VII.11.1; VII.21; VII.39;
VII.75; VIII.1.1-24;
VIII.2.3; IX.1-19.3; X.1-2.5;
X.3-10; X.21.3; XI.2.6;
XI.3.25; XI.3.28.5;
XI.3.28.9; XI.3.28.28;
XII.83; XIII.48.1-2;
XIII.58.1; XIII.58.4; XIII.59;
XIII.68; XIII.102.var;
XIII.103; XIII.116; XIV.1;
XIV.8; XVIII.31-32.
- Árpa okozása XVIII.30.
- Átok elhárítása XVII.27.
- Babvetés: lásd vetés
- Barátság biztosítása VIII.1.53;
- Baromfi - lásd még: liba, tyúk
 - szemverés gy. XIII.142.
 - szemverés, ördög elhárítá-
sa, megelőzése I.2.35;
XVII.53; XVII.62.
- Baromfivész elhárítása
XVII.83.
- Bödróka: lásd szemölcs
- Betegség általában, mindenfé-
le betegség gy. I.2.1;
I.2.10.3; II.1.61; II.2.11;
III.2.11; III.2.18; III.6.2;
III.26; IV.2.11.1; IV.2.20;
VII.1.2; VIII.1.37;
VIII.1.44.1; XI.3.1.2;
XI.3.12.1; XI.3.23.3;
XI.3.23.11; XI.3.23.16-17;
XI.3.23.22; XI.3.23.34;
XI.3.23.38-40; XI.3.23.2;
XI.3.23.4; XI.3.27.3;
XI.3.27.5-6; XI.3.28.7;
XI.3.28.24; XI.3.28.31;
XI.3.33.4; XI.3.33.18;
XI.3.36; XI.3.38.1;
XI.3.38.5; XII.9.1-2;
XII.26; XII.70; XIII.25;
XIII.40.1; XIII.77.2;
XIII.93; XIII.120; XIV.5;
XIV.24; XIV.41.2;
XIV.52.2-3; XIV.64; XIV.77;
XIV.87; XIV.106; XV.2.24;
XV.3.4.3; XV.10.2.5;
XV.11.3.10; XV.11.13.5;
XV.11.13.15; XV.25; XV.32.1;
XV.33.
- Betegség megelőzése, elhárí-
tása IV.2.26.1; XIV.1;
XVII.24-26; XVII.32.1-3;
XVII.86; XVIII.60.1-5;
XVIII.63.1-3; XVIII.64.
- Betegség okozása XIII.143.
- Béka elűzése VI.3.1.2;
VI.3.1.9; VI.3.2.2; VIII.2.9.
- Birka: lásd juh
- Bogozás kioldása II.1.46.
- Bohaúzás III.19.1-2;
VI.3.1.1; VI.3.1.3-8;
VI.3.1.10; VI.3.2.1;
VI.3.5; VII.2.4.
- Boszorkány - lásd még: forgó-
szél, rontás
 - elhárítása XIII.5;
XIV.94.5; XVII.17;
XVII.19; XVII.38-39.

- nyomás megelőzése, elhárítása IV.1.18; XIV.6; XIV.94.6-7; XIV.95; XIV.82.
- odaidézése XVII.40-45; XVII.51; XVIII.77.
- Bőrbetegség gy. III.2.12.
- Búza: lásd szántás, vetés
- Csecsemő: lásd újszülött
- Csecsfájás, emlődaganat gy. XV.11.1.1; XV.11.3.4; XV.11.13.8; XV.11.13.10-12.
- Csemer /ajak kipattogzása gyomorrontástól/ II.1.76.
- Cserélt gyerek: lásd váltott gyerek
- Csirke: lásd tyúk
- Csont és velő betegségének gy. XVII.60.3.
- Csonttörés gy. I.1.24; XV.1.1.11; XV.1.1.24; XV.1.3.2; XV.1.8.3; XV.2.23.
- Csótány, svábbogár elűzése I.2.58; IV.1.8; XI.3.23.20.
- Csuklás gy. VII.6.1; XVIII.11.1-3.
- Csuma, kolera gy. II.1.82; XIV.89.
- Csumagilka: lásd gilka
- Csúz gy. XV.2.1.2.
- Daganat gy. II.2.12; III.1.2-3; XIII.63; XIII.69.var.; XIII.77.3; XIII.102.var.; XIV.43; XIV.51; XIV.75; XVIII.10.
- Dalák /román, 'tályog'/: lásd tályog
- Darázs-fészek: lásd kelés
- Dinnyevetés: lásd zöldség
- Disznó - féreg, nyű, pondró kihajtása /légy beköpte/ seből I.1.23; I.2.79; IV.2.3; IV.2.35.1-6; VI.3.4.4; VII.11.4-5; VII.12.1; V VII.12.3; VII.13; VII.17.5; VII.26.1; VII.40-41; VII.46-47.1; XVIII.74.
- torokdagadás gy. XV.7.5.
- veszettség gy. XIII.101.var.
- Dühödés, dühösség: lásd állat-veszettség
- Ebagos: lásd agos
- Ebfing, efin, effing, efüny, epping: lásd finkő
- Egészség biztosítása II.1.20; XI.3.2.1.1-3; XI.3.4.1-6; XI.3.22; XIV.34.
- Ellenségtől, gonosz embertől szabadulás XIII.31; XIV.61; XIV.67.
- Elválasztás sikere III.53-54; IV.1.11.
- Eltévedés megelőzése XVII.37.
- Emlődaganat: lásd csecsfájás
- Építkezés sikere XIII.102.var.
- Falat, falatka: lásd finkő
- Farkas, vadállat ellen XIII.11; XV.15.
- Fájdalom, fájás gy. III.40.2; XI.3.5.2; XI.3.17; XI.3.28.6; XI.3.28.15; XI.3.28.27; XI.3.29.3; XI.3.33.14; XIII.49.2; XV.1.1.1; XV.11.3.3; XV.11.3.7-8; XV.11.4; XV.11.14; XV.11.17.
- Fájdalom gy. különböző testrészekben IV.1.13.3; XIV.29; XV.1.3.1; XV.10.2.4; XVIII.8.
- Fájdalom, rosszullét gy. kisgyermeknél XVIII.6.2-7.
- Fegyverek, nyíllövés ellen XIII.1-2; XIII.82; XIV.66; XV.31.

- Fehérfolyás gy. IV.1.1.11. Fonás sikere II.1.43.
- Fejbe szökött vér gy. XIII.106. Forgószél, forgószélben megjelenő boszorkány elhárítása
- Fejfájás gy. I.1.14; I.2.7; XVII.2.2; XVII.2.4;
I.2.15; II.1.65; II.1.75; XVII.3.4-5; XVII.6.2; XVII.12.
II.2.14; III.12.1-2;
- III.13.1-5; III.25; IV.2.11.3; Főkény, főköny, főköm: lásd
IV.2.19.1-2; IV.2.2; VII.5.1; szemölcs
VII.76; VII.78; VIII.2.2; Fülcsengés gy. XIV.25; XV.2.26.
XI.2.11; XI.3.11.1; XI.3.33.2; Fülfájás, fültőmirigydagánát,
XI.3.40; XII.69; XIII.42; mumssz, nyakfog gy. II.1.85;
XIII.49; XIV.99; XV.3.2.1; II.2.16; IV.2.21; VII.61;
XV.3.7; XV.3.12.4; XV.7.13; XIV.99; XV.2.26.
XV.7.11.1; XV.7.12.1; XV.8.1;
XV.25.
- Fejfájás megelőzése IV.1.13.1-2; Gazdasági munkák sikere XIV.1.
IV.2.22.
- Fekély, főké: lásd kelés Geleszta kiűzése XV.9.1.
- Félelem ellen XVII.35. Gelka, gerka, gilka, csu-
gilka /torokgyíki, mandu-
lagyulladás, fültőmirigy-
dagánát/ gy. VII.6.2-3;
VII.11.10; VII.64.1-3;
VII.23-24.1; VII.67;
VII.88.1-3; XV.11.1.2;
XV.11.2; XV.11.6-8.2; XV.11.3;
XV.11.13.13-14; XV.11.19.
- Féregűzés III.20; VII.47.2;
VII.58; XVIII.79-80.1. Lásd
még: béka, bolha, csótány,
menyét, pocok
- Férj hazatérése II.1.47.
- Ficam, rándulás gy. XIII.29;
XIV.2; XIV.28; XIV.85;
XV.1.1.2-3; XV.1.1.5;
XV.1.1.8-11; XV.1.4.1-2;
XV.1.5-7.12; XV.1.7.16-18;
XV.1.8.1; XV.11.13.3;
XV.32.2-3.
- Finkő, finkő, ebfig, effing,
efüny, epping, falat, falatka,
hörpencs, pinkő, pintyő, pap-
falat /hólyag nyelven/ gy.
I.2.19; II.1.102;
VI.4.15-16.7; X.2.6; X.22.1-2
X.23-25.10; X.25.12; X.28.10;
X.28.12; X.32.2; XVII.20.21.
- Fog egészsége II.1.17.1-2;
XI.3.5.1; XVIII.40-43.
- Fogfájás gy. III.7; IV.2.24;
IV.2.26.2; IV.2.27.1-4;
XI.3.6; XI.3.11.2;
XI.3.12.2; XI.3.23.13;
XI.3.28.32; XIII.145; XIV.53;
- Fonás sikere II.1.43.
- Forgószél, forgószélben megjelenő boszorkány elhárítása
- Főkény, főköny, főköm: lásd szemölcs
- Fülcsengés gy. XIV.25; XV.2.26.
- Fülfájás, fültőmirigydagánát, mumssz, nyakfog gy. II.1.85;
II.2.16; IV.2.21; VII.61;
XIV.99; XV.2.26.
- Gancsó: lásd kelés
- Gazdasági munkák sikere XIV.1.
- Geleszta kiűzése XV.9.1.
- Gelka, gerka, gilka, csu-
gilka /torokgyíki, mandu-
lagyulladás, fültőmirigy-
dagánát/ gy. VII.6.2-3;
VII.11.10; VII.64.1-3;
VII.23-24.1; VII.67;
VII.88.1-3; XV.11.1.2;
XV.11.2; XV.11.6-8.2; XV.11.3;
XV.11.13.13-14; XV.11.19.
- Gilva: lásd kelés
- Golyva gy. VII.79.
- Gonosz ember: lásd ellenség
- Görcs gy. VIII.1.51.
- Görhesütés: lásd malé
- Gyermekegyes óvása, erősödésé-
nek biztosítása XIII.102.var.;
XIII.124.
- Gyermekegyes biztosítása
II.1.15; VIII.1.49.
- Gyermekegyes, beteg gyerek
gy. I.2.36; I.2.86; II.1.68;
IV.1.1.12; VII.11.1;
VIII.1.4.45; XIII.60.2;
XIII.102.var.
- Gyomorfájás, gyomorrontás gy.
és megelőzése XI.3.28.17;
XIV.1.
- Gyulladás gy. XIII.74.1.

- Gyümölcsfa serkentése X.33.
X.33-39.2; XIII.134; XV.6.
- Halál elhárítása IV.2.12.
- Halál okozása II.1.77-79.
XIII.143.
- Halászat sikere XVII.87.1.var.;
XVII.88.
- Hasfájás gy. I.2.80; I.2.91;
I.2.94; X.17; XIV.26;
XV.2.1.1.
- Hasmenés gy. VII.28.
- Házasság sikere I.1.7-8; III.21.
- Hályog gy. VII.11.2; XI.3.26;
XIII.45; XV.7.1.1-2;
XV.7.3.1; XV.7.11.2; X
XV.8.4.1-6; XV.8.5; XV.9.2;
XV.10.1.2-3; XV.10.2.1;
XV.10.2.8-9; XV.10.4.
- Hejmáz /tifusz/ gy. XV.7.4.2.
- Hideglelés, hidegrázás, forró-
hideg, láz gy. I.1.20-21;
I.2.3; I.2.6; I.2.16;
II.1.67; III.1.12; III.6.5;
IV.1.1.3; IV.1.1.7-8;
IV.1.1.13; IV.1.10; IV.1.19;
IV.2.13; IV.2.18; VI.2.1-2.2;
VI.4.1-8; VI.4.9-10;
VI.4.11.2-4; VII.22; VIII
VIII.1.68; VIII.2.12;
VIII.2.15; XI.1.4.1; XI.1.5;
XI.2.8-10; XI.3.12.3;
XI.3.23.18; XI.3.23.35-36;
XI.3.28.12; XI.3.30.1-2;
XI.3.33.7-9; XI.3.41-43;
XI.3.48; XI.3.56.1-2;
XI.3.57.1; XI.3.60; XI.3.62;
XI.4.1-2; XI.4.4.1-2;
XI.4.9; XII.51.4; XIII.79.1-3;
XIII.101.var.; XIV.1; XIV.70;
XIV.73; XIV.84; XIV.102.1-2;
XV.22; XV.26; XVI.1-3; XVI.10;
XVI.20; XVI.29; XVIII.59.1-4;
XVIII.61-62.
- Himlőhely eltüntetése XI.4.10.
- Holdkórosság gy. IV.2.10.
- Holttetem, kinövés, keménység,
húsmirigy, csomó gy. III.1.
III.1.5; III.2.7; III.3;
III.6.3; XI.3.13.1;
XI.3.23.1; XI.3.23.4;
XI.3.23.6; XI.3.27.7;
XI.3.28.13; XI.3.28.19;
XIII.103.var.
- Hólyag nyelven: lásd finkó
- Hörpencs: lásd finkó
- Hurkafőzés sikere XVII.84-85.
- Hurutos gyerek gy. I.2.98.
- Igézet: lásd szemverés
- Ijedtség, ijedés, rettegés,
megijedt gyerek gy. VII.4.1;
VII.11.1; XII.4.1; XII.7;
XII.11; XII.54.3; XII.55.1;
XIII.32.1; XIII.34; XIII.36;
XIII.39; XIII.43; XIII.64.3;
XIII.94-95; XIII.114;
XIII.121; XIII.123; XIV.1;
XIV.13.2; XIV.48; XIV.83;
XIV.98; XV.2.4; XV.2.15.1-2;
XV.3.14-15; XV.4.1.1;
XV.5.3; XV.23; XVI.18.
- Impotencia gy. II.1.88.
- Impotencia okozása XI.3.54.
- Inkorulás /"csomó" az inakban/
gy. II.1.80.
- Iz /skorbut, ínygyulladás,
rák, stb./ gy. XV.27.
- Járni tanulás, nehezen járó
gyerek gy. VIII.1.25;
XVIII.29.
- Jel, jegy: lásd anyajegy
- Jégeső, vihar, égiháború el-
hárítása I.2.93; I.2.96-97;
XIII.12; XIII.26; XIII.41;
XIII.50.1-3; XIII.52-54.2;
XIII.54.4-5; XIII.54.8;
XIII.58.1.var.; XIII.64.4;
XIII.69; XIII.85; XIII.96;
XIV.33.1-2; XIV.35-36;
XIV.38; XIV.71-72;

- XIV.74.1-2; XV.2.11-12.2;
XV.2.13.1-7; XV.2.22.
- Jövő megtudása XIII.78;
XVI.7.
- Juh - köszvény gy. VII.5.1.
- nyű, kukac, pondró kihaj-
tása /légy beköpte/ seb
ből VII.11.1; VII.29.1;
VII.44.
- Kaportermés sikere VIII.1.26;
VIII.1.62.
- Káposzta - hernyó elűzése
I.2.61.
- Kártyán nyerni XVI.14.
- Kelés, kilis, kelevény, da-
rázsfészek, fekély, gilva,
gancsó, gyulladás, gyűlés,
pokolkelet, pokolszökés, po-
kolvar, támadás gy. I.2.
I.2.11.1-3; I.2.12; I.2.21;
I.2.30; I.2.76; I.2.92-93;
II.1.42; III.1.7; III.1.15;
III.2.13; III.2.16; III.40.1;
III.42.1; III.48-51;
IV.1.1.5; IV.1.1.9; IV.2.5;
IV.2.28.1; VI.1.14; VII.3;
VII.11.1; VII.11.8; VII.12.3.
var.; VII.17.1; VII.26.1
VII.32; VII.38.2; VII.63;
VII.71.1; VII.80; VII.86;
VIII.1.66; XI.3.23.2; X
XI.3.23.8-9; XI.3.23-25;
XI.3.23.37; XI.3.25;
XI.3.27.1; XI.3.28.3;
XI.3.28.23; XI.3.33.3;
XI.3.33.6; XIII.24; XIII.38;
XIII.44; XIII.48.3-5;
XIII.49.1; XIII.54.7;
XIII.54.11; XIII.56-57;
XIII.58.1.var.; XIII.58.5;
XIII.62; XIII.64.1-2;
XIII.65.1; XIII.67; XIII.69;
XIII.71.1; XIII.71.3;
XIII.74.1; XIII.75-76;
XIII.80.1-2; XIII.87-88;
XIII.90; XIII.102.var.;
XIII.104; XIII.109; XIII.115.
- XIII.117; XIV.1; XIV.42;
XIV.52.1; XIV.108.3;
XV.1.1.6; XV.1.7.15;
XV.1.8.2; XV.2.8; XV.2.10.1.
var.; XV.7.2; XV.7.9.1.var.;
XV.8.3; XV.11.3.1-4;
XV.11.10; XV.11.13.1-2;
XV.11.3.6; XV.11.13.6-7;
XV.12.1.1-3; XV.12.2.1-4;
XV.29; XVIII.6.1.
- Kenderáztatás sikere XVIII.
XVIII.23.1-2.
- Kendervetés sikere I.1.12;
II.1.1.2; II.1.1.2; II.1.1.6;
II.1.2.8; II.1.2.10-14;
II.1.34.
- Kenyérsütés sikere I.1.1.1;
I.1.2; I.1.29-30; II.1.3-4;
III.35; XIII.55.1; XIII.102.
var.; XIII.113; XIII.139;
XIV.1; XVII.30; XVIII.17-21.
- Kenyérszegés XIII.102.var;
XIV.1.
- Kígyó megállítása XVIII.76.
- Kígyó, béka kiűzése emberből
XIV.68.
- Kígyómarás gy. I.2.89.1-3;
VII.12.var.; XI.2.7; XIV.86;
XV.7.4.1; XVI.21.
- Kígyómarás állaton: lásd állat
- Kincs - elásott pénz őrzése
IV.1.15.1-5.
- varázsvessző kilövése,
kincsásás XIII.3-4;
XVI.19; XVII.87.3.
- Kiütés, pattanás, pörsögés,
fölpattogzás gy. I.2.88;
III.2.20; VI.4.13; VII.11.1;
VII.11.8; VII.21; VII.36;
VII.63; VII.75; VIII.1.66;
XI.1.66; XI.3.28.14;
XI.3.33.3; XIV.20; XIV.46;
XV.8.13; XV.12.1.1-3.
- Kívánság teljesülése XI.3.3;
XI.3.18; XI.3.33.15.

Kolera: lásd csoma

Kórság, nyavalyatörés, nehézség, nehéz kórság /epilepszia, tetanuszos merevgörcs, szívgörcs/ gy. I.1.8.1; IV.2.4; XIII.8-10; XIII.15; XIV.55; XIV.57; XIV.59; XIV.62-63; XIV.90; XIV.103.1-2; XV.30; XVI.11; XVI.15-16; XVI.27-28.

Köhögés gy. XVII.81.

Közpülés sikere VII.89; XIV.1; XVIII.54-58.

Köszvény gy. I.2.14; VII.55; XIII.48.4.

Kukoricapattogatás sikere XVIII.26; XVIII.52.

Kukoricavetés sikere: lásd vetés

Krumplivetés sikere: lásd zöldség

Kurvaköszvény /csalánkiütés ill. vérbaj/ gy. IV.2.29.3.

Kutya - elveszett kutya megkerítése I.1.12.

- harapás gy. XII.71.

- veszett kutya elhárítása XVII.14-16.

- veszett kutya küldése I.2.70.

Lakat megnyitása XVI.12.

Láz: lásd hideglelés

Liba- igézet gy. XIII.31.6-7.

Lidérc, ludvérc, lucfér elhárítása VII.2.1; XIII.6; XIV.97; XVII.2.3; XVII.4.7; XVIII.75.

Lidércnyomás gy. XIII.77.1.

Lisa, lisza, lisze: lásd sömör

Ló - fekély, tályog gy. XI.1.10; XV.7.8; XV.13.1; XV.14.1; XV.14.3; XV.19.20.

- ficam, menyelés gy. XV.1.1.13.

- gyógyítás általában XIII.16; XIII.83; XVIII.70.2; XVIII.70.4.

- hascsikarás gy. VII.11.1.

- hályog gy. XVI.25.

- igézet gy. XII.85.

- inaütött ló gy. XIII.100.1; XIII.100.3-8.

- megrontása XVIII.70.3.

- nyű, féreg kihajtása /légy beköpte/ sebből XVIII.70.1.

- rüh gy. XIII.119.

- vizelet megindítása VII.4.3; XVI.24.

- zabálás megelőzése XIV.108.9.

- zabált ló, megzabálás gy. XIII.100.2; XIII.102. var.; XIV.104.1.

Macska házhoz szoktatása IV.2.8.1-2.

Mádra /belső női nemi szervek betegsége/ gy. XV.2.21.

Málásütés, görhesütés, lepény-sütés sikere XVIII.22; XVIII.44-51.

Meddőség gy. XVI.6.

Megszólítás: lásd szemverés

Mellfájás: lásd csecsfájás

Menstruációs zavarok gy. XI.3.52.

Menyelés: lásd ló - ficam

Menyét elküldése V.10-15; XI.3.23.20; XI.3.23.23.

Meredek: lásd nyilalás

Méhereszkedés gy. XV.4.1.4.

- Méheresztés sikere XIII.20;
XIII.92; XIV.60.
- Méhraj el ne menjen I.2.71;
IV.2.1; XIII.18-19; XIII.84.
- Mirigy, pestis gy. VII.60;
XIV.81.
- Mosás sikere XVIII.24.2. Lásd
még: szapulás
- Napszúrás gy. I.2.85; III.14.
- Nátha gy. I.2.22-23; VI.3.3;
XI.2.11; XVII.82.4;
XVIII.1-2; XVIII.70.5.
- Nátha megelőzése VII.82.1-3.
- Nehézség, nehéz kórság: lásd
kórság
- Némaság: lásd szótlan gyerek
- Nyavalyatörés: lásd kórság
- Nyilalás, nyilamlás, meredek,
szegeedés, szúrás gy. I.2.18;
VIII.2.1; XII.68;
XIII.46.1-4; XIV.10; XIV.96;
XV.1.1.7; XV.2.10.1-2;
XV.3.8; XV.7.9.1-2;
XV.11.3.5.
- Nyíllövés: lásd fegyverek
- Nyílvás kivonása: lásd fegyve-
rek
- Orbánc, orobánc: lásd szent-
antaltüze
- Orrvérzés gy. XIII.86; XVI.9.
- Orvossággyűjtés VIII.1.27.
- Orvosság hatása XVII.29.
- Öklelet gy. XV.28.
- Ördög elhárítása XVII.34.1.
- Öregség: lásd agos
- Papfalat: lásd finkő
- Patkányküldés I.2.39-56.4;
I.2.57.1; I.2.59-60.2;
I.2.62-68; III.56-57;
IV.1.6; V.9; VII.1.5-6;
VII.3.4; VII.3.4; VII.7;
VII.16.1; VII.45.1-2;
VII.48-49; VII.51; XI.3.14;
XVI.31.1-6; XVIII.33.
- Pattanás: lásd kiütés
- Per sikere XV.17-19.
- Pestis: lásd mirigy
- Pénz, elásott: lásd: kincs
- Pénzszerzés XI.3.1.1; XI.3.2;
XI.3.8-10; XVII.87.1-2.
- Pénzvar: lásd sömör
- Pinkő, pintyő: lásd finkő
- Pocok elküldése I.2.57.1-3;
VII.16.2; XI.3.23.20.
- Pokolkelet, pokolszökés, po-
kolvar: lásd kelés
- Pörcsögés: lásd kiütés
- Prücsök elküldése I.2.56.5;
I.2.69.
- Rándulás: lásd ficam
- Rekedtség gy. XIII.131.
- Rettegés: lásd ijedtség
- Rontás, csinálmány II.1.90;
II.1.93-96; II.1.105;
IV.2.2.
- Rontás, rosszak elhárítása,
megelőzése II.1.99; VII.11.1;
XIV.12; XVII.1-2.1;
XVII.3.1-3; XVII.4.1-6;
XVII.4.8; XVII.11;
XVII.13.1-2; XVII.23;
XVII.28; XVII.34.2; XVII.36.
- Rontás, csinálmány, urszita gy.
I.2.38; I.2.99; VII.12.2;
VII.15; VII.82; XI.4.7;
XI.3.31; XII.67.1; XV.24;
XVII.9.3; XVII.10.
- Rontó odaidézése: lásd boszor-
kány
- Rossz nyavalya /merevgörccs
kisgyereknél/ gy. XI.3.19.

Roszsullét gy. VI.1.3.

Rühösség gy. I.2.87; XI.3.38.4.

Sárgaság gy. I.2.20; II.1.66;
II.1.72; II.1.86; II.1.107;
IV.2.11.2; IV.2.16;
VI.4.11.1; VII.11.7;
XI.3.58.1; XIV.3; XIV.13.1;
XV.9.6-7; XVII.77-78.

Seb, vágás gy. III.6.8;
IV.1.1.6; VII.11.1; X.19;
XI.3.33.11; XI.3.33.19;
XI.4.4.2; XIII.65.2;
XIII.69.var.; XIV.39;
XV.2.25; XV.11.3.9; XV.11.9.2;

Síró csecsemő megnyugtató
XI.4.3.1-2; XIV.100; XVII.80;

Sovány, rosszul fejlett, püpos
csecsemő, kisgyerek gy.
II.2.7; III.37; VIII.1.40.3;
VIII.1.40.7; VIII.1.41;
XIII.103.var.; XVII.79. Lásd
még: agos

Sömör, esmereg, lisa, lisza,
pénzvar, tyúkvar gy. I.2.81;
II.2.10; III.23.1; III.39;
III.41; III.44.1-2;
IV.1.1.4; VIII.1.29; X.2.4;
X.11; X.16; X.21.1-2;
XI.3.23.15; XI.3.28.25.

Sömörtyű: lásd szemölcs

Súly, suj, sőly, süh /vérbaj,
skorbut, rák, stb./ gy.
VII.79; XIII.22; XIII.23.1-5;
XIII.27; XIII.47; XIII.48.4;
XIII.48.7; XIV.69; XV.11.14;
XV.21.

Szapulás sikere II.1.30;
XVIII.24.1; XVIII.25.

Szarvasmarha - lásd még: tehén

- betegség gy. XIII.108.
- eladása, vásárlása II.1.58;
XIII.127.1-2; XIII.130.
- fejlődésének biztosítása
II.1.57.1-3.

- hályog gy. I.1.25.

- nyű, féreg, pondró kihaj-
tása /légy beköpte/
sebből II.1.84; IV.1.5;
VII.1.1; VII.37; VII.54;
VII.72;

- szemverés gy. II.1.16;
XII.5.1; XIII.51;
XIII.146; XIV.54.

- vizelet megindítása
VII.4.3.

Szájfájás: lásd zsébre

Száj félrehúzásának gy.
XI.4.8.

Szájkipállás gy. VII.3.1.

Szántás sikere II.1.49;
XIV.4.1.

Szárazság, szárazbetegség,
aszalány, aszavány /tüdő-
baj/ gy. III.55; VII.3.1;
VII.5.1-2; VIII.1.47.1-4;
XI.1.11; XIII.33; XIII.111;
XIV.44; XIV.76; XV.7.7.

Szegedés: lásd nyilalás

Szellem, visszajáró halott
elűzése I.1.13; VIII.2.14.

Szembe esett tárgy eltávolí-
tása XVIII.3-5.

Szemfájás, szemgyulladás,
szembetegség gy. II.1.71;
III.45; IV.2.21; VII.3.5;
VII.11.1; XI.3.37; X
XI.3.44-45; XIV.80;
XIV.94.4; XV.10.1.1;
XV.10.1.4; XV.10.2.2-3;
XV.10.2.6-7; XV.10.3;
XV.11.9.1.

Szemölcs, szümölcs, sümölcs,
sömörtyű, szömöcsü, szöcsén,
szömöcsén, szemöröcsik,
szemöcsik, szöcsing, főkény,
fölny, főköm, bédroka,
bibircsók gy. I.1.19;
I.2.26; I.2.92;
II.1.69; II.1.106;

III.1.2; III.1.6; III.1.11;
 III.1.14; III.1.17; III.2.4;
 III.2.6; III.2.14; III.2.16;
 III.2.19; III.4; III.5.1-2;
 III.6.6-7; III.10; III.16;
 IV.1.1.1-2; IV.2.17.1; IV.2.29.2;
 VII.1.6; VII.5.3; VII.6.3.var.;
 VII.17.1-2; VII.25; VII.26.2;
 VIII.2.10; X.15.2; XI.1.6-7;
 XI.2-3; XI.3.13.3; XI.3.23.5;
 XI.3.23.7; XI.3.23.9;
 XI.3.23.12; XI.3.23.14-15;
 XI.3.23.19; XI.3.23.21;
 XI.3.23.24; XI.3.23.29;
 XI.3.23.31-32; XI.3.23.1;
 XI.3.27.1-2; XI.3.27.4;
 XI.3.27.9; XI.3.28.1-4;
 XI.3.28.8; XI.3.28.10-11;
 XI.3.28.16; XI.3.28.18;
 XI.3.21-22; XI.3.28-26;
 XI.3.28.33; XI.3.29.1-2;
 XI.3.33.1; XI.3.33.5;
 XI.3.33.10; XI.3.33.12-13;
 XI.3.33.16; XI.3.34;
 XI.3.38.3; XI.3.39; XIV.40.

Szemverés, igézet, igézés,
 szemrülés, szem szérülés,
 szőlítés, szorítás, megszól-
 lítás gy. I.2.10.2; II.1.73;
 II.1.87; II.1.92; II.28;
 III.13.6; III.24.1; III.38;
 III.42.1; III.52; IV.2.9;
 VII.1.1; VII.3.1; VII.4.1-2;
 VII.5.1; VII.9-11.1;
 VII.11.6; VII.11.9; VII.13-14;
 VII.20-21; VII.38.1; VII.69;
 VII.83-85; VII.87;
 VIII.1.44.2; VIII.1.65;
 VIII.1.67; VIII.2.11; XII.1.3;
 XII.4.2-8; XII.5.2;
 XII.6.1-2; XII.8.1-3;
 XII.10.1-3; XII.12-15.2;
 XII.17-25; XII.27-51.1;
 XII.51.3; XII.51.5.-XII.54.2;
 XII.54.4-5; XII.55.2.-XII.61;
 XII.63-66; XII.67.2;
 XII.72-82; XII.84-88;
 XIII.30-31.4; XIII.32.2;
 XIII.35; XIII.60.1; XIII.73;
 XIII.91.1-2; XIII.97.2;

XIII.101; XIII.102.var.;
 XIII.107; XIII.110; XIII.122;
 XIII.135; XIV.1; XIV.19;
 XIV.27; XIV.50-51; XIV.79;
 XIV.101; XV.2.2.7.8;
 XV.2.3.1-6; XV.2.5.1-2;
 XV.2.6.1-5; XV.2.7; XV.2.9;
 XV.2.16.1-4; XV.2.19-20;
 XV.3.1.-6.2; XV.3.8-12.3;
 XV.3.12.5; XV.4.1.2-3;
 XV.4.2.1; XV.5.1-8;
 XV.6.1-2; XV.7.3.2; XV.7.6;
 XV.7.10.1-2; XV.7.12.4;
 XV.9.4; XV.11.13.9;
 XV.11.18; XV.30.4-6;
 XVII.5.1; XVII.60.

Szemverés megelőzése I.2.32;
 IV.2.30.1-6; IV.2.31;
 IV.2.33.1-2; VIII.1.50;
 XIII.97.1; XVII.5.2-14;
 XVII.6.1; XVII.7-9.2;
 VIII.52; XVII.54-56;
 XVII.58-59; XVII.61;
 XVII.63-73; XVII.76.

Szentantaltüze, orbánc, oro-
 bánc gy. I.2.84; III.42.1;
 VII.18.1; VII.77.2;
 VII.7.4; XIII.37;
 XIII.54.6; XIII.58.1;
 XIII.58.3; XIII.61; XIII.69;
 XIII.70.1; XIII.71.2;
 XIII.72; XIII.102.var.;
 XIII.103.var.; XIV.22;
 XIV.78; XV.2.2.1-6;
 XV.2.14.1-6; XV.2.17;
 XV.2.18.3-4; XV.4.2.2;
 XV.7.12.3.

Szeplő gy. XI.3.49-50;
 XIV.14; XVIII.34-39.

Szerelmi varázslás II.1.48;
 II.1.59; II.1.91;
 II.1.100-101; III.1.10;
 IV.1.1.10; IV.1.16-17;
 IV.2.6-7; VIII.1.69;
 VIII.2.18; XI.1.12;
 XI.3.7; XI.3.46; XI.3.61;
 XIII.141; XVI.28; XVII.18;
 XVII.47; XVIII.13-16.

Szerencse, gazdagság biztosítása III.22; XI.3.4.2-6; XI.3.21.1-3; XIV.45; XVIII.72;

Szerencsétlenség: lásd veszedelem

Székrekedés gy. XV.9.3.

Szélvarázslás XI.3.47.

Széltályog /felfúvódott has/ gy. II.2.18; VII.62; VII.66; VII.68.1.

Szépasszony elhárítása V.6-8.

Szépségvarázslás II.1.6; XVIII.12.

Szívfájás, szívgyörcs, szívfogás, szívbaj gy. VI.4.8.12; VIII.1.36; XI.1.13; XI.3.51; XIII.7.1-2; XIII.7.17; XIII.115; XIV.15.

Szólítás: lásd szemverés

Szomjúság csillapítása I.1.22.

Szorítás: lásd szemverés

Szótlan gyerek, némaság gy. II.1.45; II.1.108; VIII.1.32-34; XIII.144; XIV.54; XVIII.78.

Szőcsény, szőcsing, szömőcsén, szomőcső, szömőcsü: lásd szemölcs

Szövés sikere II.1.14.

Szűrés: lásd nyilalás

Szülés könnyítése XI.3.55; XIV.93; XIV.107.1.

Tályog, tálé gy. III.2.17; VII.65.var.; XIII.28; XIII.86; XV.12.3.

Támadás: lásd kelés

Tehén - lásd még szarvasmarha

- felpuffadás gy. VII.68.2.

- húgyozás elállítása XVII.22.

- ígézet gy. XV.3.13.

- kérő megindítása VI.3.4.1.

- kígyómarás gy. III.27.1-2; XVI.22.1.

- lábseb gy. XVIII.9.

- megrontása, tejhaszon elvétele III.30-31; VII.1.1; VII.10; VII.14; VIII.1.54-61; VIII.1.64; VIII.2.4; VIII.2.5.1.

- menyétmarás gy. XVI.22.2.

- nehéz eresztés gy. VII.5.2.

- rontás gy. I.1.26; I.2.27; I.2.37; I.2.74; II.1.89; II.1.98; II.1.104; VII.2.2; VIII.1.30; VIII.2.5.2; VIII.2.6-7; XI.1.1.8; XI.1.4.2; XII.16.1-2; XII.50.2; XII.51.2; XII.62; XIII.31.5; XIII.40.2; XIV.98; XV.7.12.2; XV.11.15.2; XVII.48-50.

- rontás megelőzése V.1-5; II.1.60; XIII.105; XIV.11.

- szemverés megelőzése IV.2.32.

- szoktatás I.1.34.

- tejhaszon biztosítása I.1.27.1-6; II.1.8-9; II.1.32; II.1.35-37; III.31-33; IV.1.1.14; VIII.1.28; XIII.128-129; XVIII.53.1-9.

- tőgy gy. VII.65.

Terhes óvása, anyajegy megelőzése XIV.32; XVII.3.1-3; XVII.31.1.

Termés sikere VIII.1.55.1.

Tífusz: lásd hejmáz

Tojáshaszon: lásd tyúk

- Tolvajlás megelőzése, tolvaj,
lopott tárgy megszerzése
II.1.97.1-2; IV.1.14;
VIII.2.13; XIV.37;
XIV.108.4; XVI.17.
- Torokfájás, torokbetegség, to-
rokgyík gy. I.2.14; II.2.13;
IV.1.9; IV.2.23.1-2; VII.70;
XI.2.1-2; XI.2.4; XIII.32.3;
XIII.48.6; XIII.66;
XIII.74.2; XIV.1; XIV.105;
XV.11.3.11; XV.11.5;
XV.11.18; XV.13.2-3;
XV.11.15.1.
- Tökvetés: lásd zöldség
- Tömlőcből szabadulás XIV.58.
- Tüdőbaj: lásd szárazbetegség
- Tűz lecsillapítása I.2.33-34.
- Tyúk - lásd még: baromfi
- csirke óvása rontástól
II.2.5.
 - csirke fejlődése I.1.5;
II.1.56.1-2.
 - nem tojó tyúk gy.
VII.12.1.
 - szemverés megelőzése XV
XVII.53; XVII.62.
 - tojáshaszon biztosítása
II.1.31; II.1.51.
 - ültetés sikere I.1.4.1-2;
I.1.28; I.2.75;
II.1.11-12; II.1.29;
II.1.50; II.1.52-55;
II.2.1-2; II.2.4;
II.2.6; III.29;
III.33-34; III.36;
VIII.1.48; XIII.101.
var.; XIII.132.
- Tyúkszem, tyúksegg gy. I.2.17;
II.1.106; II.2.9; III.1.1;
III.1.9-10; III.1.13;
III.1.16; III.2.2-3; III.2.5;
III.2.8.11; III.2.13-15;
III.6.1; III.6.4; III.8.2;
III.9; IV.2.28.2-3; VII.17.1;
- VII.17.3-4; VII.18.2;
VII.19-20; VII.74; VII.77.1;
VII.90; VII.92; X.12-15.1;
X.18; XI.3.13.2; XI.3.16;
XI.3.20; XI.3.23.5;
XI.3.23.10; XI.3.23.26-28;
XI.3.23.30; XI.3.23.33;
XI.3.27.8; XI.3.28.2;
XI.3.28.20; XI.3.28.25;
XI.3.28.30; XI.3.28.34-35;
XI.3.33.17; XI.3.35;
XI.3.38.2; XIII.54.3;
XIII.102.
- Tyúktetű kipusztítása I.2.4;
VII.4.1; XIV.7.
- Tyúkvar, lásd sömör
- Udma /nyaki vagy ágyéki nyi-
rokmirigyek duzzanata/ gy.
I.2.95; II.2.3; XV.2.18.1-2.
- Új ház szerencséje XIV.17.
- Új kenyér XIII.125.
- Új pár szerelme II.1.44.
- Új ruha XVIII.65-69.
- Újszülött, csecsemő óvása,
egészségének biztosítása
I.1.1.4; II.1.5; II.1.19;
II.1.21-27; II.1.41; XIII.98;
XIII.102.var.; XIII.118;
XIV.94.2; XVIII.28.
- Urszita: lásd rontás gy.
- Utazás sikere, kocsi megindí-
tása XIV.1; XVI.30.
- Vadászat sikere XVI.5.
- Vakság gy. XV.22.
- Var: lásd sömör
- Varas gyerek gy. II.1.64;
III.24.2; XIII.58.2.
- Varázsvessző: lásd kincs
- Váltott gyerek visszaváltása
VIII.1.38-39.1;
VIII.1.40.5-6; VIII.1.46;
XI.4.5.1-3; XIV.91.
- Vendég aludjon XVI.4.

- Veszedelem, szerencsétlenség
elhárítása IV.2.34; XIII.99;
XIV.92; XIV.94.1; XIV.94.3.
- Veszett kutya: lásd kutya
- Veszettség: lásd állat - ve-
szettség
- Vetés /gabona, búza, kukorica/
sikere I.1.1.3; I.1.1.5-7;
I.1.6; II.1.1.1; II.1.1.4-6;
II.1.2.1-2; II.1.2.8;
II.1.2.15; II.1.28;
VIII.1.63; XIII.101.var.;
XIII.112; XIII.126; XIII.133;
XIII.136-138; XIV.1;
XIV.4.2-5; XIV.18; XIV.30;
XVIII.27.
- Vetés óvása madártól, gyomtól
I.1.9-11; III.28; IV.1.7;
VII.6.1; XVIII.73.
- Vérbaj: lásd kurvaköszvény,
súly
- Vérhas gy. XIII.14.
- Vérzés csillapítása XIII.13;
XIII.89; XV.9.5;
- Vihar: lásd jégeső
- Villám elhárítása XIII.54.9;
XIV.21.
- Viszketegség gy. IV.2.29.1;
XI.3.28.3.
- Vizelési nehézség gy. XV.9.3.
- Zöldségültetés, vetés /bab,
dinnye, krumplic, tök/ sike-
re II.1.1.6-10; II.1.2.3-7;
II.1.2.9; II.1.18.1-2;
II.1.35.
- Zsébre, zsebra, zsebró /száj-
fájás, szájpenész/ gy.
I.2.77; III.15.1-2;
III.18.1-2; VII.18.3;
VIII.1.52; X.20; XI.2.5;
XV.13.4.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- ALAPI Gyula: Bűbájosok és boszorkányok Komárom vármegyében. Komárom, 1914.
- BAKOS József: Önképzés és szolgálat. Az érsekújvári állami gimnázium önképzőkörének kiadása. Érsekújvár, 1942 /Adatai Kósa László, 1974 alapján/.
- BALASSA Iván: Karcsai mondák. Bp, 1963.
- BALÁSY Dénes: Udvarhelymegyei kuruzslószeretek és gyógyítási babonák. Ethn. XII. 1901 33-36.
- Udvarhely vármegyei babonák. Ethn. XVI. 1905 40-42.
- BALÁZS Márton: Szilágysági néprajzi adalékok. Ethn. II. 1891 200-209.
- BALLAGI Aladár: Babonák, kuruzslások. Magyar Nyelvőr II. 1873 516-517.
- BALOGH, Andreas: Contributioni asupra starii actuale si a desvoltarii chirurgiei populare la empiriai maghiari din Ardeal. Cluj, 1930.
- BALOGH József: Zápolya János bájoló imája - XVI. századi magyar szövegemlék a Teleki Tékában. Könyvtári Szemle /Bukarest/ 1971 15. 2. 78-80.
- BARNA Gábor: Állatgyógyítás visszafelé számláló ráolvasással. Jász Múzeum Jubileumi évkönyve, Jászberény, 1974 189-210.
- BÁLINT Sándor: Szegedi népies imádságok és ráimádkozások. Né-pünk és Nyelvünk, I. 1929 189-190.
- Adalékok a szegedi néphithez. Szümöcsörű /szemölcsről/ való. Népünk és Nyelvünk, V. 1933 175-176.
- BÁN Aladár: Kincskeresés a néphitben. Ethn. XXVI. 1915 28-40, 86-93.
- BELLOSICS Bálint: Ünnepek babonái. Ethn. VII. 1896. 182-186.
- Délvidéki magyar babonák. Ethn. X. 1899. 304-313.

- BENE Zsuzsánna: Adatok a népi embergyógyításhoz a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Felsőzsolca, Sajópálfalva és Arnót községekből. NK IX. 1964. 1-2. 97-113. /lásd még: Béresné/
- BENKÓCZY Emil: Egervidéki babonák. Ethn. XVIII. 1907. 99-102, 150-153.
- BENKŐ András: Háromszéki babonák. Ethn. II. 1891. 357-360.
- BENKŐ István: Ráolvasások. Magyar Nyelvőr XIII. 1913. 431.
- BERZE NAGY János: Babonák, babonás alakok és szokások Besenyőteleken. Ethn. XXI. 1910. 24-30.
- Baranyai magyar néphagyományok I-III. Pécs, 1940.
- BÉRESNÉ BENE Zsuzsánna: A tejjel kapcsolatos hiedelmek és szokások a Cserháton. NK II. 1957. 1-2. 188-202.
- BODON Józsefné: Babonák. Magyar Nyelvőr VI. 1877. 82-83.
- BOÉR Miklós: A Szilágyság népeiről. Erdély népei IV. 1901. 10-13.
- BOLGÁR Ágnes: Magyar bájoló imádságok a XV-XVI. századból. Bp., 1934.
- BORBÁS Vince: Babonák. Magyar Nyelvőr IV. 1875. 34-35.
- BORNEMISZA Péter: Ördögi kísértetek. Sempste, 1578.
- Ördögi kísértetek. Eckhardt Sándor gondozásában. Bp., 1955.
- BOROVSKY Samu szerk.: Magyarország Vármegyéi és Városai. Nógrád vármegye. Bp., 1971.
- BOSNYÁK Sándor: Adalékok Bezdán néphitéhez. A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei, V. 1973/a 87-105.
- Adalékok a moldvai csángók népi orvoslásához. Orvostörténeti Közlemények 1973/b 69-70, 279-298.
 - A bukovinai magyarok hitvilága I. FA 6. 1977.
 - A moldvai magyarok hitvilága. FA 12. 1980.
 - A gyimesvölgyi magyarok hitvilága. FA 14, 1982. 68-157.
- BUDENZ József - SZARVAS Gábor - SZILÁDY Áron szerk.: Nyelvemléktár. Régi magyar codexek és nyomtatványok. II. Bp., 1874.
- CSALOG József: Eleven bütök. NÉ XIII. 1941. 275.
- CSENGERY János: Babonák. Magyar Nyelvőr XI. 1882. 333-334.
- CSERÉP József: Ráolvasások. Magyar Nyelvőr XIV. 1885. 426.
- CSERMÁK Géza: Az istensegítség állatorvoslása. Ethn. LX. 1949. 236-266.

- CSÜRY Bálint: Szamosháti szótár I-II. Bp., 1935-1936.
- DADAY András: Adatok a lőgyógyászatunk történetéhez. Állat-egészségügy 1932. nov. 15. 136-137.
- DÉZSI Lajos: Babona a tizenhetedik században. Irodalomtörténeti Közlemények, VIII. 1898. 249-250.
- DIÓSZEGI Vilmos: Visszafelé számláló ráolvasások. NK II. 1955. 3-4. 162-173.
- Az "agos gyerek" a bukovíni székelyeknél. NK V. 1960/a 1., 87-92.
 - Embergyógyítás a moldvai székelyeknél. NK V. 1960/b 3-4., 35-124.
- DÖBRENTÉI Gábor szerk.: Régi Magyar Nyelvemlékek I-II. Buda, 1840.
- ERDÉLYI Pál: Régi babonák és kuruzslások. Ethn. XI. 1900. 80-82.
- ERDÉLYI Zsuzsanna: "Hegyet hágék, lőtöt lépék". Új Írás X.9. 1970. 75-100.
- Hegyet hágék, lőtöt lépék /Archaikus népi imádások/. Kaposvár, 1974.
 - Hegyet hágék. lőtöt lépék. Archaikus népi imádások. Bp., 1976.
- FABÓ Bertalan: Magyar ráolvasások 1651-ből. Ethn. XVI. 1905. 813.
- FEHÉR Gyula: Bábajosok, boszorkányok Recsken és környékén. Ethn. XLVIII. 1937. 220-224.
- FEKETE Lajos: Jász-kún ráolvasások. Ethn. XVIII. 1907. 125-126.
- FERENCZI Imre: Népi gyógymódok a bánsági magyarok körében. Néprajzi Dolgozatok 28. Szeged, 1973-1974.
- Ráolvasások, archaikus népi gyógymódok a Maros mentéről. Néprajzi Dolgozatok 34. Szeged, 1977.
- FERENCZI János: Babonák. Magyar Nyelvőr III. 1874. 226-227, 277-278, 320-322, 368, 424-425.
- "Ráimádkozások". Magyar Nyelvőr IV. 1875. 137-138, 231.
- FÉL Edit: Kocs 1936-ban. Bp., 1941.
- GAÁL Ferenc: Babonák. Magyar Nyelvőr VII. 1878. 35, 85-86, 230.
- GAÁL István: Babonák. /A hunyadmegyei Erdőhát népének és közeli szomszédainak babonáiról./ Ethn. XXXIX. 1928. 55-57.
- GLOSZ Gizella: Babonák. Magyar Nyelvőr XXI. 1892. 475.

- GÖNCZI Ferenc: Az állatbetegségek elhárításai és gyógyításai a göcseji és hetési népnél. Ethn. XVIII. 1907. 91-99.
- Göcsej, s kapcsolatosan Hetés vidékének és népének összevontabb ismertetése. Kaposvár, 1914.
 - A somogyi gyermek. Kaposvár, 1937.
- GRYNAEUS Tamás: Bácsmegyei gyógyító szokások és hiedelmek. Cumania. Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közlemé-nyei. 1974. 229-236.
- Iz. In: Magyar Néprajzi Lexikon II. 1979. 655.
 - Mádra. In: Magyar Néprajzi Lexikon III. 1980. 482-483.
 - Nyavalya. In: Magyar Néprajzi Lexikon IV. 1981/a 51.
 - Süly. In: Magyar Néprajzi Lexikon IV. 1981/b 507-508.
 - Szárazbetegség. In: Magyar Néprajzi Lexikon IV. 1981/c 558.
- GRYNAEUS Tamás - PÓCS Éva: Agos gyerek. In: Magyar Néprajzi Lexikon I. 1977. 37-38.
- GULYÁS Éva: Jászdózsai hiedelmek. FA 4. 1976. 7-186.
- GUNDA Béla: Ráolvasással történő gyógyítás Apátfalván. Ethn. XLVII. 1936. 319-320.
- GYÖRFFY István: Babonás hiedelmek és szokások a feketekörös-völgyi magyaroknál. Ethn. XXVII. 1916. 81-88.
- Hunyadmegyei látomások és kuruzslások a XVII-XVIII. századból. Ethn. XLVI. 1955. 80-87.
- HEGEDÜS Lajos: Moldvai csángó népmesék és beszélgetések. Bp., 1952.
- Népi beszélgetések és Ormánságból. Pécs, 1946.
- HEGYI József: Siklódi hiedelmek. Ethn. XKVIII. 1937. 427-474.
- HERKELY Károly: A matyók betegsége és halála. Ethn. XLVIII. 1937. 181-187.
- A gyermeknevelés szokásai és babonái a matyók-nál. Ethn. XLIX. 1938. 223-225.
- HERMAN Ottó: A magyar pásztorok nyelvkincse. Bp., 1914.
- HOPPÁL Mihály: Széki hiedelemtörténetek. FA 5. 1976. 63-91.
- Guga. In: Magyar Néprajzi Lexikon II. 1969. 324.
 - Varsányi hiedelmek. FA 14. 1982. 222-247.

- HOPPÁL Mihály - ISTVÁN Lajos: Korondi székely hiedelmek, mondák, anekdoták. FA 1. 1973. 64-77.
- HORVÁTH István: A' babonás Lóorvoslás. Tudományos Gyűjtemény VII. 1835. 112-113.
- HORVÁTH Cyrill: Középkori magyar verseink. Bp., 1921.
- HORVÁTH Endre: A bakonyalji nyelvjárás. Nyelvészeti Füzetek 34. Bp., 1906.
- HORVÁTH István: Magyarózdai toronyalja. Kolozsvár, 1971.
- ILLYÉS Endre: A magyar református földművelő nép lelki élete különös tekintettel vallásos világára. Szeged, 1931.
- IPOLYI Arnold: Magyar Mythologia. Pest, 1854.
- Magyar Ősvallási és nyelvemlékek. Századok III. 1872. 1-7, 116-119.
- Ismeretlen közlő: Vegyes följegyzések. Irodalomtörténeti Közlemények III. 1893. 122-125.
- Ismeretlen szerző: Nagykászoni babonák. Határőr 1942. I. karcsony, 212. Csíkszereda
- A tehénrontás szokásai és babonái. Határőr II. 1943. 2, 9. Csíkszereda
- ISTVÁNNFY Gyula: Palóc babonák és gyermekjátékok. Ethn. VI. 1895. 108-118.
- A borsodi matyó nép élete. Ethn. VII. 1896. 65-83, 165-174, 280-285, 364-373, 447-459.
 - A borsodmegyei palócok. Ethn. XXII. 1911. 162-166, 222-232, 292-303, 363-368.
- JAKAB József: Szatmármegyei babonák. Ethn. VI. 1895. 309-310, 410-416.
- JAKUBOVICH Emil: Adalékok nyelvemlékeink sorozatához III. 1488. évi Bagonyai Ráolvasások. Magyar Nyelv XVI. 1920. 78-80.
- JANKÓ János: Kalotaszegi babonák. Ethn. II. 1891. 273-286.
- Kalotaszeg magyar népe. Bp., 1892.
 - Torda, Aranyosszék és Torockó magyar /székely/ népe. Bp., 1893.
 - A Balaton-melléki lakosság néprajza. Bp., 1902.
- JANKOVICS József: Négy archaikus ima. Irodalomtörténeti Közlemények LXXXV. 1981. 329-331.
- JUHÁSZ László: Babonák. Magyar Nyelvőr XIX. 1890. 426-427.

- KALLÓS Zoltán: Ráolvasás a moldvai és a gyimesi csángóknál. Műveltség és Hagyomány VIII. 1966. 137-157.
- KÁLDY József: Bakonyi babonák és szólásmódok. Ethn. XIX. 1908. 284-289.
- KÁLMÁNY Lajos: A hold nyelvhagyományainkban. Bp., 1887.
- Ráolvasók I-II. Ethn. II. 1891/a 35-37, 69-72.
 - Szeged népe I-III. Arad, 1891/b
 - Gyermekijesztők és rablók nyelvhagyományainkban. Ethn. IV. 1893. 225-247, 314-322.
 - Gyógyító-Boldogasszony. Ethn. XXVIII. 1917. 310-311.
 - Rontóige és ráolvasás. Ethn. XXIX. 1918. 105-106.
- KÁNYA Irén: Gyerek-rigmusok. Ethn. XXXVII. 1926. 151-152.
- KIRÁLY Pál: In: Vegyes Közlemények. Ethn. III. 1892. 129.
- KISS Áron gyűjteményeiből: Ráolvasók. Ethn. III. 1892. 116-117.
- KISS Géza: Ormányság. Bp., 1937.
- KISS Lajos: A kenyérsütés Hódmezővásárhelyen. NÉ IX. 1908. 178-184.
- A szüléssel, keresztelel és felneveléssel járó szokások, babonák hiedelmek Hódmezővásárhelyről. Ethn. XXX. 1919. 84-91.
 - Hódmezővásárhelyi temetkezési szokások. Ethn. XXI. 1920. 80-94.
 - A kenyérsütés babonái. Ethn. XXXIII. 1922. 86-90.
- K. KOVÁCS László: Tejvarázslás a Borsa völgyében. Ethn. LVI. 1945. 52-59.
- KODÁLY Zoltán: Ráolvasó imádság szárazbetegség ellen. Ethn. XX. 1909. 315.
- KOLUMBÁN Samu: A hosdáthiak népszokásai. Ethn. VI. 1895/a 119-123.
- Adatok az udvarhelymegyei székely néphithez. Ethn. VI. 1895/b 298-301.
 - Babonás hiedelmek a dévai csángóknál. Ethn. XV. 1904. 35-42.
- KOMÁROMY Andor: Hogyan ismerte fel a magyar nép a boszorkányokat? Ethn. XVIII. 1907. 348-354.
- Magyarországi boszorkányperek oklevéltára. Bp., 1910.
- KORITSÁNSZKY Ottó: Tolnamegyei gyermekversikék. Ethn. XIV. 1903 309-310.

- KÓSA László: Rozmaringkoszorú. Szlovákiai magyar tájak népköltészete. Bratislava, 1974.
- KOVÁCS Ágnes: Kalotaszegi népmesék I-II. UMNGY V-VI. Bp., 1943.
- KOVÁCS Elemér: Tejgazdálkodással kapcsolatos babonák Farkasfán. Ethn. XLIX. 1938. 229-230.
- KOVÁCS Endre: Doroszló hiedelemvilága. Újvidék, 1981.
- KOVÁCS János: Babonák. Magyar Nyelvőr IV. 1875. 83, 137, 178, 278.
- A kuruzsolás és varázslás eszközei a szegedi boszorkányperekben I-II. Ethn. IX. 1898. 204-211, 354-363.
 - A kuruzsolás és varázslás eszközei a szegedi boszorkányperekben III. Ethn. X. 1899. 34-44.
 - Szeged és népe. Szeged, 1901.
- KOVÁCSNÉ SZÉKELY Júlia: Hold-imák. Honismeret I. 1975. 5-6. szám, 83-85.
- KOVÁTS L.: Adatok a XVII. századbeli néphithez. Ethn. XI. 1900. 280-281.
- KOZMA Ferenc: Mythológiai elemek a székely népköltészet és népéletben. Bp., 1882.
- KÖVÉR Sándor: Babonák. Magyar Nyelvőr XX. 1891. 139-140.
- KRISTÁLY Balázs: A lüderc a székely néphitben, Ethn. VI. 1895. 106.
- LAJOS Árpád: Fonóélet Domaházán. Ethn. XLIX. 1938. 109-124, 403-413.
- Borsodi fonó. Miskolc, 1965.
- LÁSZLÓ Gyula: Az "agos" /szőrösen született/ gyermek megfőzése. Ethn. XLV. 1934. 186-187.
- LÁZÁR István: Alsófehér vármegye népe. Nagyenyed, 1896.
- LISZT Nándor: Egy XVII. századbeli népies orvosi kézirat ismertetése. Gyógyászat. 1906.
- LŐRINCZE Lajos: A tolna-baranyai /volt bukovinai/ székelyek névadási szokásaihoz. Ethn. XLVIII. 1948. 36-49.
- LUBY Margit: Babonák Szatmár megyéből. Ethn. XXXIX. 1928. 201-203.
- A parasztélet rendje Szatmár megyében. Bp., 1935.
 - Bábaelte babona. Bp., 1936.
 - Fogyó legelőkön. Bp., 1942.

- MAGYARY-KOSSA Gyula: Magyar orvosi emlékek I-II. Bp., 1929.
- Magyar orvosi emlékek III. Bp., 1931.
 - Magyar orvosi emlékek IV. Bp., 1940.
- MATTHIÁS MÁTRAINÉ VARGA Róza: Szarvasvidéki babonák. Ethn. XIX. 1908. 113-116, 159-165.
- MÁNDOKY László: A gyógyítás tudománya és a tudomány átadása Balatonszentgyörgyön. NK IV. 1959. 4. 78-79.
- MÁRTON József: Ráolvasás megigézés ellen. Ethn. VI. 1895. 268.
- MÁTRAINÉ VARGA Róza: Adalékok a nógrádmegyei magyarság néphitéhez. Ethn. XXI. 1910. 115-117.
Lásd még: Matthiás
- MELICH János: Régi ráolvasás. Ethn. IX. 1898. 324.
- MÉSZÖLY Gedeon: A Szelestei-féle ráolvasás 1516-18-ból. Magyar Nyelv XIII. 1917. 217-276.
- MOLNÁR József: Adalékok az alföldi magyar nép hiedelemvilágához. Ethn. LIV. 1943. 64-74.
- MOÓR Elemér: Az állattartással kapcsolatos hiedelmek és babonák Rábagyarmaton. Ethn. XLIV. 1933. 57-64.
- A gyermekneveléssel járó szokások és babonák Rábagyarmaton. Ethn. XLV. 1934. 178-180.
 - Kuruzslások Rábagyarmaton. Ethn. XLVI. 1935. 28-31.
- MÓRA István: "Jeles nap"-ok. NÉ XIV. 1913. 76-88.
- MORVAY Judit: Asszonyok a nagycsaládban. Bp., 1956.
- MUNKÁCSI Bernát: Néphit és népszokások. Ethn. XIII. 1902. 230-271.
- MUSITS Jenő: Babonák Rábagyarmaton. Vasi Szemle, 1939. 260-265, 349-355.
- NAGY József: Hegyhát-vidéki hangutánzó, mondák és babonák. Ethn. III. 1892. 64-68.
- Bács-megyei babonák. Ethn. VII. 1896. 93-101, 177-181.
 - Hegyhátvidéki /vasmegyei/ népszokások. Ethn. XI. 1900. 357-366.
- NÉMETHY Endre: Domoszlói hiedelmek és szokások. Ethn. LVIII. 1947. 122-123.
- NYÁRY Albert: Mihály-Gerge népe. Ethn. VII. 1906. 288-298.
- XVII. századi ráolvasások és kuruzsló szokások. Ethn. XXVI. 1915. 40-44.

- PAMLÉNYI Sándor: Babonák. Magyar Nyelvőr IX. 1880. 179-180.
- PAPP György: Babonák. Magyar Nyelvőr IV. 1875. 323-324.
- PÁVAY V. Ferenc: Oláhlapádi babonák és népies gyógymódok, s földrajzi elterjedésük. Ethn. XVIII. 1907. 215-221, 294-299, 354-459.
- P.MADAR Ilona: Sárretudvari hiedelmek. NK XII. 1967. 1-22, 23-225.
- POLNER Zoltán: Föld szülte fáját. Szeged környéki ráolvasások és népi imádságok. Szeged, 1978.
- RADVÁNSZKY Béla: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. III. Bp., 1879.
- REIZNER János: Szeged története IV. Szeged, 1900.
- RELKOVIC Davorka: Harkányi mondák és néphit. Ethn. XXXVI. 1925. 172-177.
- Adalékok a Somlóvidék folklorejához. Ethn. XXXIX. 1928. 95-107.
- RÉVAI Sándor: Baranyai babonák. Ethn. XVI. 1905. 293-297.
- RICHTER M. István: Évi szokások, babonák és szólás-mondások Német-Prónán és vidékén. Ethn. IX. 1898. 75-85, 221-232.
- A szegény ember tehene. /Nyitramegye néprajzából/ Ethn. XVI. 1905. 96-100.
- ROKONFÖLDY /Petrás Ince/: Vízvetés. Magyar Nyelvőr VI. 1877. 83-84.
- SALAMON Anikó: Gyimesi mondák. In: Mai népi hiedelmek. ELTE Ókortörténeti Tanszékeinek Kiadványai 10. 1975. 65-156.
- SÁNDOR János: Babonák. Magyar Nyelvőr V. 1876. 87, 124-125.
- SÁNDOR Mihályné: Egy bihari parasztasszony hiedelmei. FA 4. 1976. 187-282.
- SCHRAM Ferenc: Magyarországi boszorkányperek 1529-1768 I-II. Bp., 1970.
- Magyarországi boszorkányperek 1959-1768 III. Bp., 1982.
- SEBESTYÉN Gyula: Dunántúli gyűjtés. Magyar Népköltési Gyűjtemény. Új folyam VIII. Bp., 1906.
- SINGER /SZÉKELY/ Leó: Dunántúli babonák. Ethn. IX. 1898. 233-236. /Lásd még: Székely/
- SIPOS Eszti: Babonák. Magyar Nyelvőr V. 1876. 374.
- SOMOSSY Miklós: Az igézet hiedelme Szatmármegyében. Ethn. VII. 1896. 102-103.

- STRAUSZ Adolf: Bolgár néphit. Bp., 1897.
- SZ. K.: XVI. századi ráolvasás süly ellen. Magyar Nyelv IX. 1913. 87.
- SZEMNECZ Emil: Babonák. Magyar Nyelvőr VII. 1878. 475, 522-523.
- SZENDREY Zsigmond: Ember- és természetfeletti lények a szalontai néphitben. Ethn. XXV. 1914. 315-326.
- Szatmár megye néphagyományai. Ethn. XXXIX. 1928. 27-38.
 - A varázslatok eszközei. Ethn. XLVII. 1937. 386-405.
 - Műveltségtörténet és babonafejlődés. Ethn. LIV. 1943. 56-63.
- SZÉKELY László: Áhitat falun. /Adatok Csíkszentdomokos vallásos néprajzához./ Csíkszereda, 1943.
- SZÉKELY Leó: Gömör megyei babonák. Ethn. VII. 1896. 374-379. /Lásd még: Singer/
- SZILÁDY Áron: Néhány ráolvasás. Magyar Nyelvőr II. 1873. 304-309.
- SZIVÁK János: Babonák. Magyar Nyelvőr VI. 1877. 319.
- SZÜCS Sándor: Táltosok és boszorkányok a Nagysárréten. Ethn. XLVII. 1936. 39-48.
- A régi Sárrét világa. Bp., 1942.
- TEUTSCH, G.D.: Eine Kirchenvisitation. Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. 1858. 22-28.
- TEMESVÁRY Rezső: Előítéletek, népszokások és babonák a szülészet körében Magyarországon. Bp., 1899.
- TÉGLÁS Gábor: Pásztorszokások Csíkgyergyó határszéli községeiben. NÉ XIV. 1913. 294-296.
- THALY Kálmán: Gyógyítások ráolvasás és babonaság által. Századok XIV. 1883. 363-366.
- THURY Etele: Bornemisza Péter könyve az ördögi kísértetektől. Ethn. XXIV. 1913. 195-205.
- TOMORI Viola: Egy tiszaparti falu lélektani képe. Buvár 2. 1936. 673-677.
- TÓTH István: Kiskunfélegyháza-vidéki néphiedelmek. Ethn. XVII. 1906. 229-232.
- VAJKAI Aurél: Adatok a Felföld népi orvoslásához. Ethn. XLVIII. 1937. 140-154.
- Egy bakonyi magyar falu paraszt állatorvosai. Ethn. XLIX. 1938. 52-66.

- VAJKAI Aurél: Népi orvoslás a Borsavölgyében. Kolozsvár, 1943.
- Az ördögűzős molnárlegény. Ethn. LVIII. 1947/a 55-68.
 - "A' lovak betegségekről való orvosságok". Ethn. LVIII. 1947/b 116-120.
 - Élet a cserszegtomaji házban. Ethn. LIX. 1948. 54-70. /Lásd még: Wagenhuber/
- VARGA János: A babonák könyve. Arad, 1877.
- VARGYAS Lajos: Adatok a makádi néphithez II. Ethn. LVI. 1945. 60-65.
- VARJÚ Elemér: A gyulafehérvári Batthány-könyvtár. Bp., 1899.
- VERES Imre: Ráolvasás. Magyar Nyelvőr IV. 1875. 517.
- VERSÉNYI György: Babonák. Magyar Nyelvőr XII. 1883. 94.
- Babonák. Magyar Nyelvőr XIII. 1884. 89.
 - Babonák. Magyar Nyelvőr XIV. 1885. 187-188.
 - Babonák. Magyar Nyelvőr XX. 1891. 383-384.
- VÉGH József: Rozskenyérsütés Kiskunhalason. Ethn. LI. 1940. 410-431.
- VIKÁR Béla: Egy régi magyar ráolvasás. Magyar Nyelvőr XXVIII. 1899. 208-210.
- WAGENHUBER Aurél: Rándulás és mérés. Ethn. XLVII. 1936. 294-298. /Lásd még: Vajkai/
- WIEDER Gyula: Kincsásó babonák és ráolvasások. Ethn. I. 1890. 247-252.
- WLISLOCKI, Heinrich: Aus dem Volksleben der Magyaren. München, 1893.
- WLISLOCKINÉ DÖRFLER Anna: Jósóló állatok a kalotaszegi néphitben. Ethn. III. 1892. 47-55.

Kézikönyvek

- MAGYAR NÉPRAJZI LEXIKON I-V.: Szerk. Ortutay Gyula Bp., 1977-1982.
- NYELVEMLÉKTÁR /Régi magyar codexek és nyomtatványok/ II.: Szerk. Budenz József - Szarvas Gábor - Szilády Áron Bp., 1874.

Kéziratok

- BESENCZY Sándor: Ráolvasások és népi imádságok Kalocsa környékén. 1970.
- JANKOVICS József: XVI-XVII. századi ráolvasások Máriássy György lógyógyászati kéziratóában. Sajtó alatt /Acta Historiae Litterarum Hungaricum, XX./ Archaikus betegségekkelküldő imádságok /A Zichy család levéltárából/. Sajtó alatt.
- SZENDREY Zsigmond - SZENDREY Ákos: Babonalexikon. MN /=Magyarság Néprajza/ Archivum, 166-182.
- SzNA, Hold = PÓCS Éva: Holddal kapcsolatos ráolvasások. Térkép és kommentár. Szolnok Megye Néprajzi Atlasza II. Sajtó alatt.
- SzNA, Patkányküldés = PÓCS Éva: Patkányküldés. Térkép és kommentár. Szolnok Megye Néprajzi Atlasza II. Sajtó alatt.

Kézíratos gyűjtések

A Néprajzi Kutató Csoport Néphit Archivumában elhelyezett gyűjtések, továbbá közlések a jelent kötet számára, a következő gyűjtőktől:

BÉKEFY Margit 1965	KISBÁN Eszter 1966
CSALOG Zsolt 1965-1967	KORPONAY Oszkárné 1966
DIÓSZEGI Vilmos 1950-1960	KRIZA Ildikó 1968
DÖMÖTÖR Tekla és PÓCS Éva 1968	LÜKŐ Gábor 1933
EPERJESSY Ernő 1967	MATOLAY Magdolna 1975
ERDÉLYI Zsuzsanna 1972-1982	MOLNÁR Mária 1964
ÉGETŐ Melinda 1966	MORVAY Judit 1956-1960
FEHÉR Zoltán 1960	NAGY Ilona 1965
GRYNAEUS Tamás 1955-1956	P.MADAR Ilona 1965-1970
GYÖRFFY Györgyné 1950-1969	PÓCS Éva 1960-1968
HOPPÁL Mihály 1967	SÁNDOR Mihályné 1965
ISMERETLEN erdélyi gyűjtő 1965	SZENDREY Ákos

UJVÁRY Lajos 1968-1969

VÁMOS Mária 1962

EA = Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában beletárolt gyűjtések, a következő gyűjtőktől:

ANTAL Gyula EA 594
 ASZALÓ Imre EA 618
 BABINEC János EA 1438
 BELLOSICS Bálint EA 112/D
 BENE Zsuzsanna EA 2601
 /Lásd még: Béresné/
 BENEDEK Sándor EA 686, EA 1299
 BENKŐ László EA 640
 BERTA Imre EA 128
 BÉRESNÉ BENE Zsuzsanna EA 3019
 B.NAGY Sándor EA 214
 BORBÉLY Imre EA 373
 BORZSÁK Endre EA 142, EA 139
 BÓKON Imre Árpád EA 3271
 CSAPÓ Józsefné EA P 146/1968
 CSEH István EA 472, EA 1979
 CSETE Balázs EA 3458
 CSOMOR Péter EA 2644
 DEÁK Geyza EA 479
 DIÓSZEGI Vilmos EA 3020,
 EA 3048, EA 3049, EA 3052
 DÖMÖTÖR Sándor EA 2488
 DUDÁS Juli EA 1574 /Lásd még:
 Vankóné/
 DURKÓ Antal EA 2379
 ERDŐS József EA 451
 ÉLES Tibor EA 3312
 FÉJA Tiborné EA 692
 FÉL Edit EA 1539, EA 1784
 GELL Antal EA 411
 GÓZON Aladár EA 611

GULYÁS Béla EA 871
 GYÖRFFY Györgyné EA 2137,
 EA 2138, EA 2142
 HÁFFNER Ferenc EA 452
 HOLZMANN Ignác EA 1953
 HORVÁTH Ilona EA 1358
 HORVÁTH Sándor EA 354
 IMRE Sándor EA 834
 ISMERETLEN gyűjtő EA 1056,
 EA 1355, EA 1554, EA 1961,
 EA 2032
 JUHÁSZ László EA 363
 JUHÁSZ Mária EA 2451
 KARÁSZI Sándor EA 1252
 KATONA Ferenc EA 3088
 KÁLMÁNY Lajos EA 2853, EA
 EA 2854, EA 2857, EA 2860
 KISS Géza EA 1978
 KISS Péter EA 461
 KOLUMBÁN Samu EA 744
 KOMORÓCZY Miklós EA 2152
 KOVÁCH Aladár EA 1671
 KOVÁCS Kázmér EA 1403
 KRESZ Mária EA 2520
 KRISTON Antal EA 492
 KUNTÁR Lajos EA 2334
 LÁSZLÓ Gyula EA 570
 LÁZÁR Péter EA 440
 LENCSE Mátyás EA 877
 LUBY Margit EA 731
 MAGYAR Sándor EA 1394

MANGA János EA 506, EA 2460
 MARTON József EA 878
 MATÓ József - TARCZY Sándor
 EA 498
 MATÓ László EA 495
 MÉSZÁROS József EA 2459
 MOLNÁR Rózsa EA 1056, EA 1057,
 EA 1060
 MORVAY Judit EA 2536, EA 2618,
 EA 3011, EA 3061
 NAGY CZIROK László EA 2390
 NAGY Gyula EA 132, EA 2634,
 EA 2644
 NAGY Imre EA 666
 NAGY Lajos EA 124
 NAGY Sándor EA 3066
 NÉMETH Miklós EA 456
 OLÁH Andor EA P 75/1954,
 EA P 239/1960
 OLÁH Andor - GRYNÆUS Tamás
 EA P 239/1960
 OLTYÁN Sándor EA 466
 OSVÁTH József EA 1371
 PERESZLÉNYI Mária EA 1845
 PITTNER Károly EA 1388
 P.MADAR Ilona EA P 199/1968
 RECHNITZ Ignác EA 753
 RÉPÁSI István EA 1798
 RUBOVSKY Ferenc EA 443
 SARKA Károly EA 874
 SARUDY Ottó EA 596
 SÜTŐ Gyula EA 484
 SZABÓ Gyula EA 874, EA 2006
 SZABÓ Mihály EA 707
 SZABÓ Sándor EA 1407
 SZENDREY Ákos EA 2508,
 SZENDREY Zsigmond EA 347,
 SZÉKELY László EA 635
 SZOBOSZLAYNÉ RAFFAY Anna
 EA 2363, EA 2369, EA 2374
 SZUTTER Béla EA 593
 TAKÁCS Imre EA 803
 TAKÁCS József EA 1668
 TARCZY Sándor EA 1446
 TILDY Zoltán EA 580
 "TÖBBEN" EA 1961, EA 1977
 TURI Sándor EA 2336
 VANKÓNÉ DUDÁS Juli EA 1567
 VARGA Károly EA 614
 VARGA Tibor EA 119
 VÁGÓ Aladár EA 747
 VECSEY Ferenc EA 869
 VÉGH Ferenc EA 453
 VILINSZKY Béla EA 489
 ZSIGMOND Konrád EA 87

MNT = Magyar Néphit Topográfia kérdőíveire 1964-1970 között érkezett válaszok a Néprajzi Kutató Csoport Néphit Archivumban. Felhasználtuk az 5, 11, 12, 15, 16, 18, 20, 23, 28. és 34. számú kérdőívek válaszait.

KLTE NI = Kossuth Lajos Tudományegyetem /Debrecen/ Néprajzi Intézetének archivumában beletárolt gyűjtések, a következő gyűjtőktől:

BARTA J. KLTE NI 616	FARKAS János KLTE NI 304
BÉKEFY Margit KLTE NI 705, 707	GUNDA Béla KLTE NI 0111
BÉRES András KLTE NI 304	

SzDM LK = A szolnoki Damjanich János Múzeum 1964-ben készült "Lidérc"-kérdőívére érkezett válaszok.

MNA = Magyar Néprajzi Atlasz 1960-1968 között gyűjtött kérdőíves anyaga, a következő gyűjtőktől:

Bajna: DIÓSZEGI Vilmos	Jászkisér: PÓCS Éva
Bana: DIÓSZEGI Vilmos	Karancskeszi: MORVAY Judit
Bálványos: BOROS Marietta	Kálmánca: KNÉZY Judit
Becefa: ANDRÁSFALVY Bertalan	Kenyeri: NÓGRÁDI Géza
Becske: KRIZA Ildikó	Kéthely: BÉKEFY Margit
Bejczygyertyános: NÓGRÁDI Géza	Kiskunfélegyháza: NAGY Ilona
Beregrákos: MORVAY Judit	Kiskunhalas: NAGY CZIROK László
Cun: ZENTAI János	Kiskunmajsa: VORÁK József
Decs: ANDRÁSFALVY Bertalan	Köny: NÉMETH Imre
DERCEN: MORVAY Judit	Koppányszántó: PÓCS Éva
Drávaszentes: ANDRÁSFALVY Bertalan	Kovácsszénája: ANDRÁSFALVY Bertalan
Dunapataj: VORÁK József	Köcsk: VOIGT Vilmos
Erdőkövesd: SZEMERKÉNYI Ágnes	Kölked: FÜZES Endre
Érsekvadkert: NAGY Ilona	Köveskál: MORVAY Judit
Felsőnyék: VAJKAI Zsófia	Kunszentmiklós: INDRA Erika - BALASSA Iván
Garabonc: TÖRÖK Katalin	Kustánszeg: SZENTMIHÁLYI Imre
Hánta: DIÓSZEGI Vilmos	

Kutas: PÓCS Éva
 Lipót: MOLNÁR Mária - NÉMETH Imre
 Maconka: MORVAY Judit
 Madocsa: ANDRÁSFALVY Bertalan
 Magyarpécska: CSALOG Zsolt
 Mikekarácsonyfa: KISBÁN Eszter
 Miszla: BARABÁS Jenő
 Nagyabajcs: PÓCS Éva
 Nagykölked: VAMOS Mária
 Nagypáli: SZENTMIHÁLYI Imre
 Nemesgörzsöny: KISBÁN Eszter
 Nemeshetés: FÜLÖP István - SZENTMIHÁLYI Imre
 Nemesvita: PÓCS Éva
 Nyúl: PÓCS Éva
 Ócsárd: MÁNDOKY László
 Oroszi: VOIGT Vilmos
 Osztopán: Hegyi Imre
 Pát: HEGEDÜS László
 Pilismarót: ÉGETŐ Melinda - KÓSA László
 Potyond: NÉMETH Imre
 Pusztasomorja: NAGY Ilona
 Rábapaty: NÓGRÁDI Géza
 Rinyaszentkirály: HEGEDÜS László
 Salánk: MORVAY Judit
 Sárosd: SERGŐ Erzsébet
 Sióagárd: ANDRÁSFALVY Bertalan
 Soltvadkert: ÉGETŐ Melinda
 Som: PÓCS Éva
 Somosudvarhely: ANDRÁSFALVY Bertalan
 Sósvertike: PÓCS Éva - ANDRÁSFALVY Bertalan
 Surd: SZOMJAS Zsófia - KERECSENYI Edit
 Szabadszállás: JANÓ Ákos - VORÁK József
 Szalafő: HEGYI Imre
 Szebény: ANDRÁSFALVY Bertalan
 Szentgál: HEGYI Imre
 Szentgyörgyvölgy: BARABÁS Jenő
 Szentkirályszabadja: PÓCS Éva
 Szilvásszentmárton: HEGEDÜS László
 Szöllősgyula: MORVAY Judit
 Tarnaméra: PALÁDI KOVÁCS Attila
 Tataháza: BÁRTH János
 Tác: DIÓSZEGI Vilmos
 Tihany: BENE Zsuzsánna - VAJKAI Zsófia
 Tinnye: BÁRTH János
 Tornyiszentmiklós: KISBÁN Eszter
 Vanyola: PÓCS Éva
 Varga: MOLNÁR Mária
 Vál: PESOVÁR Ferenc
 Velem: MORVAY Judit - Nagy Ilona
 Verpelét: PÓCS Éva
 Vezseny: BARABÁS Jenő
 Vilonya: PÓCS Éva
 Visk: MORVAY Judit
 Zagyvarékas: PÓCS Éva
 Zalakoppány: CSALOG Zsolt

Kéziratos anyag az Országos Levéltárban

Radvánszky család levéltára, P 566, 77.csomó

Máriássy György: Egy néhány rendbeli orvosságok. 1614.

Máriássy György: Egy néhány rendbeli lóorvosságok. 1635.

Megtalálta és leírta JANKOVICS József /a szövegközlés sajtó alatt/.

Radvánszky család levéltára, P 566, 97. csomó

XIX. századi másolatok Máriássy György receptkönyveiről.

XIX. századi másolat a "Dubniczi orvosságos könyvecské"-ről /1665 utáni évek/.

XIX. századi másolat a "Vadászembereknek való bizonyos mesterségek"-ről /XVII. század második fele/.

XIX. századi másolat "Próbálós bizonyos orvosságok. A török császár főlovász mesterének könyvéből fordította Révay István 1666. május 8-án; az eredetiből másolta Pekler György 1698-ban" címen.

XIX. századi másolat "Ló orvos könyv a XVI. század végéről" címen.

XIX. századi másolat a "Méhekről próbált és hasznos orvosságok"-ról /XVII. század második fele/.

Zichy család levéltára, P 707, 458. csomó 285 et B 2-3.

Négy XVII. században feljegyzett ráolvasás; később adott címe: "Imádságok betegségekre". Megtalálta és leírta Jankovics József /a szövegközlés sajtó alatt/.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

CS	Csehszlovákia
EA	Ethnológiai Adattár /Néprajzi Muzeum/
Ethn.	Ethnographia
FA	Folklór Archivum
gy.	gyógyítása
J	Jugoszlávia
KLTE NI	Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi. Intézetének archivuma /Debrecen/
MNA	Magyar Néprajzi Atlasz kérdőíve
MN Archivum	Magyarság Néprajzi Archivum /MTA Néprajzi Kutató Csoport/
MNT	Magyar Néphit Topográfia /MTA Néprajzi Ku- tató Csoport Néphit Archivumában/
NÉ	Néprajzi Értesítő
NK	Néprajzi Közlemények
OLT	Országos Levéltár
R	Románia
SzDM LK	Szolnoki Damjanich Muzeum "lidérc"-kérdőíve
SzNA	Szolnok Megye Néprajzi Atlaszának kérdőíve
SZU	Szovjetunió
szerk.	szerkesztette
var.	variáns(ok)/a/ai

HUNGARIAN INCANTATIONS

This collection of texts represents that layer of Hungarian incantations which was mostly collected during the 19th and 20th centuries. This volume contains both published and archival materials.

Incantations can be collected from the peasantry, mostly from memory, but sometimes even in actual practice, to this day. The first Hungarian incantation text was recorded in the 15th century. Following this there are about 150 texts from the period of the 16th to 18th century. These are partly texts which had been taken down by priests or monks /some of them in Latin/. Most of the incantations from this period are benedictions or blessings which were formerly accepted or half-accepted by the Church. These survived longest among monks, although at the same time they were also used by peasant healers.

Certain historical data indicate that until the 18th century the nobility also used incantations. Some of their handwritten prescriptions show common features with the later peasant texts, as well, but their links with the above mentioned semi-religious text are more important.

As it is shown by recent data the genre of incantations is only thriving among the peasantry in the last two centuries. The folk practice of earlier centuries has to be guessed at from these texts. There are no records of the orally handed down pre-19th century texts. Nevertheless it is easy to distinguish a group of texts with religious topic in the rich material collected during the past two centuries, which must have reached the peasant healers from the priests and monks.

These healers must have distinguished themselves within their own community and in the highly common peasant healing practice by knowing some long and complicated texts and by handing them down with great accuracy within the family. Among contemporary texts the number of those which are generally known and widely used is far greater than those which are tied to specialists. These texts are simple, easily understandable and mostly shorter than those only known to specialist healers.

Most of our data are connected with positive magic. Fewest in number are the texts of black magic. These are mostly connected with love magic, less often with the causing of illness or death or with "binding" rain. For the most part texts with a positive aim are for healing. Apart from these all facets of everyday life are accompanied by incantations. Thus eating, clothing, getting rid of pests, cultivation /mostly cereals and vegetables/, animal husbandry /keeping away harm from cows, ensuring milk and eggs/ and activities like bread baking and butter churning were all helped by incantations. The number of texts connected with crises situations stands out /e.g. storm, hail, or keeping away pests from the house/. As for healing incantations, these are mostly concerned with the healing of humans. This is connected with the fact that the healing of animals was always more rational and employed magic practice less often than the healing of humans. Incantations are most important in protecting cows from bewitching, in curing bewitched cows and in getting rid of maggots infesting wounds of animals. In the case of human ailments the most numerous incantations are those which aimed at curing styes and illnesses caused by the evil eye and preventing bewitching by evil eye. As for the latter Hungary is on the Western border of that South-Eastern or Mediterranean-Middle Eastern region where the evil eye is one of the most frequent causes of illnesses and where diagnosing and curing the effects of the evil eye - by making water with hot embers of other cures - is one of the main fields of folk healing.

The origin of Hungarian incantation texts can be summarized briefly as follows: the use of simple forms which can be regarded as the basic structure of incantations is present all over Europe - and even among "primitive" peoples. These spontaneous, improvised texts are created - within the framework of known structures - wherever incantations still function as the textual tool of magic. Texts on a higher level of organization show a wider range of connections, as if they were in a transitional position between the incantational practices of South-Eastern and Central-Western Europe. In many cases the East-West border of text types - or of rites to which the texts belong - lies in Hungary. This demarcation sets apart text types and structures only known in South-Eastern - Eastern and North-Eastern Europe; this means that Hungarian incantations belong more to the Eastern, South-Eastern block but have many connections with the Central-South-Western, Western European practice as well. This Eastern and Western duality is also connected with influences of Eastern and Western Christianity on Hungarians and also shows the importance of those layers of incantations which were transmitted through the Church.

In organizing the material I took the following points into consideration:

Incantations are the textual tools of magic; their function is to exert influence on something, to reach a certain individual goal, satisfy a personal need. Incantation is the third factor of such an $A \rightarrow B$ relationship in which A exerts influence on B. A is the person reciting the incantations, B can be a living being, object, natural or supernatural force, etc. I call this $A \rightarrow B$ relationship magic relationship and the effect of A on B is regarded as the magic function. The magic function is expressed in the actual texts of incantations /"something should happen to somebody/something"/. Apart from these texts I take every text to be an incantation which is

used in incantation function: that is all textual tools of magic. Occasional use or inclusion in incantation texts of other folklore genres most often happens with prayers and with religious blessings or curses. This is not only in the case of the Hungarian or European magic practice of today but also in the past and among tribal peoples. Apart from the above mentioned three factors of incantations in the case of prayers there is a fourth one as well. This is the intermediary which I call C. /The supernatural beings of Christianity or any other "higher power"/. The prayer is not addressed to anything that is to be influenced, but to the intermediary: A asks C to influence B. This A→B→C relationship is a religious relationship. In the case of blessings or curses an intermediary is employed to fulfill the wish, but the person telling the incantation does not turn to C, but to B while referring to C. In the sense of "influencing B" the magic relationship is also expressed in blessings and curses. I call this $A \xrightarrow{C} B$ relationship magico-religious relationship. These texts which are religious in structure and content can only be delineated from incantations on the basis of functional criteria: prayers /blessings, curses/ in the role of incantations - used as the tools of magic - have to be regarded as incantations. It is especially characteristic of the more complicated incantations that the same text contains elements which on a formal basis can be regarded as incantations, prayers, or blessings, etc. alike. The simple magic or religious forms - the simplest, direct expressions of the magic or religious relationship /I.1., II.1., XIV.1-41./ - can be substituted for each other. Often they express the same belief content in one of the above forms under exactly the same circumstances /"illness, disappear", "God, make the illness disappear"/.

I call the above forms expressing begging and commanding on a direct linguistic level subjective /S/ text

/wish, command, supplication, etc./. The simplest S-texts only express this relationship - relating it to the actual situation, patient, illness, etc. or to the actual B factor. As the S-part of compound incantations, however, they usually function as their variable part, as if "improvised" for the occasion /referring to an actual patient or illness, etc./.

Another section of the above forms has other, additional elements apart from the direct expression of the magic function. These are connected with the magic function /with the B factor, with the sending away of the B factor, etc./. Thus these can be: naming the characteristics, or the place of origin of the illness /or of another B factor/ or scolding it, threatening it, sending it somewhere, naming the place where B has to go, naming the characteristics of these places /underground, the bottom of hell, uninhabited wildness, etc./. These can be variable or constant elements of improvised texts /I.2.1-55/; can be addressing or threatening formulae alike /e.g. formulae of IX-X, XIII.23-28, XIII.37-40, XV. texts/. Texts turning to "intermediaries" prayers, commands addressed to natural phenomena or to supernatural beings: XI./ can have additional elements of content, such as passing the illness on, "causing it to be taken away", "sending it onto somebody or something", or in special formulae typical of certain "beings" /addressing the moon, giving the illness to the moon or to a tree/. These formulae usually function as constant elements of texts which determine the type of text and are not the expressions of local beliefs /concerning the moon or a tree/, but similar elements of content can also be the spontaneous expressions of certain local beliefs /I.2./. The S-like, "improvised" simple forms can be completed with irrelevant variable elements, which have nothing to do with the magic function, e.g. "Eat as much as you please, but then get out of here!" /text for getting rid of rats; II.2.44., 46., 50./.

Statements /affirmative and negative/ do not express the magic function directly. As impersonal texts they do not refer to the effect of A on B, only to the final result of "fulfilment" /VI./. This can happen in different ways both on the logical and on the grammatical level: for example through stating the wished aim or through negating the present state of things /"the illness disappeared/ disappears", "the illness does not exist", "the illness is not illness", etc./.

A certain part of the incantations function independently as tools of magic /even if there is some accompanying action/, an other part only exists in the action-text relationship expressing the magic function together with the action. In these cases the text refers to the action: supplies it with magic meaning, makes its belief content clearer, etc. Elements of the text referring to the action are called rite /R/ elements /in compound incantations R-parts/. References to action can happen in statement /VIII./ or begging-commanding forms /II.1., IV.1./ alike, or by the use of a metaphor referring to the everyday and the magic meaning of the action at the same time /e.g. "collecting barley": VIII.1.1-23., IX., X.1-10; which in Hungarian is also the world for stye/.

These simple forms and the above mentioned methods of referring to the action form the bases of the parallel structures of the more complicated incantations:

The simplest repetitive forms are brought about by the repetition of statements or wishes with parallelisms of ideas. Repetition of "innumerable" wishes is the structural framework of many very ancient types of healing texts /I.2.86-89./ but it can also be part of compound types of magical or religious or magico-religious nature /XII.31-54., XIII.31-32., XIII.33-38., XIII.47-80., XV.2./. Repetition of wishes can also be a basic structural element of those incantations which represent a transitional state towards more playful rhymes /XVIII./. The basic principle of "Counting" incantations /VII./ is similar. The counting is

a series of statements of commands/wishes which reaches from the statement of the present state to the wished for state by reducing the numbers.

Contrasting forms consist of series of statements or commands/wishes expressing contrasting belief contents, which might also present the wish of the S-part with some contrasting process /e.g. the growth of the moon - the waning of the illness, III.1-10; the going away of evil - the arrival of good, III.11-38./. Similes expressing analogical magic or the making of impossible conditions can also appear in such syntactically unmarked structures /"one good thing should grow/is growing - the other good thing should grow/is growing": II.1.106-108./ but this is less typical at least in Hungarian incantations, where the if-then structures are much more numerous.

The dialogue forms of affirmative incantations are also characterized by repetitive parallelisms of ideas; they contain parallel references to the present and the wished for state, to the everyday and to the magic meaning of the action /e.g. statement - negation, or two statements of different truth contents, question - answer, etc: "something exists - it is not true", "something exists - it does not exist", etc.: VI.1., VIII., 31-46./. That is to say, the parallelism of the metaphors of simple forms appears in syntactical parallelism.

When the two different meanings of the metaphor referring to the action are expressed parallel to each other in statements, syntactical 'markers' can be used; clauses connected by conjunctions. Among these the not this - but that co-ordinate structure has an outstanding role /VIII.2./. This seems to be one of the relevant structures of the improvised explanation of any kind of magic action, at least in Eastern Europe.

Most important among syntactically marked forms of

parallels are the subordinate clauses joined together by so - as, when - then, or if - then. The main clause /S-part/ is a wish directly expressing the magic function: "something should happen to somebody/something /in such a way/when/". The subordinate clause - introduced by in that way/then/if - is a parallel wish, the content of which, as compared to the truth content of the main clause, can be of different kinds:

Similes drawing a parallel between similar processes and phenomena - as the relevant structures of analogical magic - are one of the most frequent tools of magic /II./. However it can also draw a parallel between the above mentioned contrasting belief contents /III./. Furthermore, it is also a relevant structure of "condition-making" or of "time limit giving": The staying of the illness depending on an impossible condition, giving tasks or dates to various supernatural beings /V./ or to illnesses /X.11-16., X.32-39., XI.1./ usually appear in the structure of simile /although less often it can also appear in subordinate clauses such as until-when/. The R-part referring to the action can be subordinated to the S-part in both cases. In the case of similes - according to the principles of analogical magic - it refers to an action which is in analogical parallel to a wish /"something should happen to B in the same way as A does something"/. In the case of impossible conditions the reference to the action or the wish parallel to it includes a logical impossibility: thus the staying/ repetition of the trouble is tied to an impossible condition /"If/in the same way as A does/does not do something, then/in the same way should something happen to B"/.

Both the simile with R-part, and the impossible condition with an R-part are well known practices of magic, which can function in an improvised fashion connected to any magic action known in a given place.

The poetic images of the O /objective/ part, which are syntactically subordinated to the S-part of the wish in parallel structures, can also serve as parallels. According to content these can also be analogical parallels of wishes, can express a contradiction or impossible condition while referring to some picture or process in nature /or to an "impossibility" never occurring in nature/. Epic incantations /XV./ are also similes expressing analogical magic, they tell of a successful event in their O-part, which can serve as a "precedent" for the fulfillment of the wish expressed in the S-part. In contrast to the R-parts referring to action in parallel structures, the O-parts are usually constant and formulaic elements of the texts. They are also the most important organizing factors of incantations. Similes are especially frequent constituents of compound incantations. It is a common method of constructing incantations to refer to religious facts in a simile /e.g. to an event in the lives of Jesus or the saints: in many texts of groups XIII., XIV./. Parallels containing impossible conditions can also have a similar role.

The parallel constructions of compound supplications, blessings or curses most often come about with the appearance of a subject clause introduced by who/what and refer to the attributes, acts of the C factor or events pertaining to it. These are usually constant, formulaic elements of text which determine the type. Certain types of supplications addressed to certain supernatural being or to natural phenomena /e.g. "being guest at the moon": "moon, who are getting your son married, I am sending my illness to you"/ belong to these /XI.3./. The prayers, blessings and curses of Christianity are also enlarged by references to the attributes, characteristics and acts of the saints, Jesus, etc. /e.g. supplication to the Virgin Mary, who bore Jesus/. These additions are very typical of incantations of church origins /XIII., XIV./. This is a frequent method of "building in" "ready made" elements of

different ecclesiastical genres or of adding spontaneously improvised but well known religious contents to incantation or prayer structures; just like in the case of similes mentioned above /e.g. XIV. 42-47./.

The meaning of one part of incantations does not refer to the magic function, but is the textual expression of other beliefs. As the "textual tools of magic" these can also be regarded as incantations, because the aims, modes and situations of their use are the same as those of incantations. These I call belief-based texts. The "denial of the patient" /VI.2./ is one of these. The text is used for curing, but the underlying belief content is the misleading of an illness causing being. Similarly they can be the textual formulations of "tasks" given to supernatural beings /V./, which function as protective incantations. Some of these belief-based texts have the usual structural scheme of incantations, some of them do not. They are part of the functional body of incantations through the underlying belief content which is the main factor of passing on the tradition. These groups of texts, however, function within the relatively closed unit of text and concrete function. These closed groups usually contain some spontaneous texts expressing the beliefs of a given place as if improvised, and also others which have a constant structure and content. These texts which are on different levels of text organization are in close connection with each other and are to a great extent interchangeable.

Rite-based texts are handed down as parts of compound rites, connected to one of the constituent elements. With different meaning and in different form they refer to the whole or part of the same rite. They may express other functions of the curing action, but they can also be related to "real" incantations expressing the magic function. In this case they show similarities in content and form and have the structural scheme of "real" incantations. E.g. some of the texts for

curing harm done by the evil eye express the function of "finding out", which, however, show a tendency to become "real" incantations: the enumerative structures, originally intended to find out the identify of the person doing harm, are coupled with elements of text expressing the magic function or themselves change in that direction /XII./. Often texts of similar meaning connected to the same compound action express the identical actual function through different forms, that is, the same belief content appears in spontaneous - improvised - texts having no set forms, and in local text types which have unchanging form and content. The latter is e.g. characteristic of sty-healing texts accompanying actions of barley collecting /VIII.1.-24., IX., X.1.10./.

It follows from the functional definition of incantations that they cannot be confined to a purely text-based framework. The expression of identical belief contents in different forms occurs in other groups than the above mentioned par excellence belief-based and ritual-based ones, as well. These form a strong unity in their common or constant elements of content. These groups or types are classified according to the structural features of one of their subgroups or subtypes and the formally "alien" groups which, however, belong to them on the basis of related or identical content are not set apart. The most important groups in which there are texts closely related by their function and content but often "group alien" because of their form, are published under subtitles within a more significant structural unit. For example, getting rid of pests /I.2.39-69./, egg-giving /II.19-25./, dew collecting /VIII.54-60./ etc.; but within each important structural unit there can be found smaller units which are not separately marked and contain 2-3 texts closely related by function and content but differing in form.

Apart from these compromises the texts are arranged in a sequence from simple to complex in accordance with the

above discussed structures. Texts falling outside this system, "nonsensical" texts and texts falling between genres are supplied separately.

Texts, which - in the light of our present knowledge - seem to be individual contaminations have been classified on the basis of one of their constituent elements.

The classification of texts - with some examples - is the following:

I. SIMPLE BEGGING OR IMPERATIVE FORMS

I.1. Wish

Curing of stye: The patient is spit in the eye while the healer says:

Let it disappear!

/Záhony, Ung county/

I.2. Sending away, threatening

Curing of stye: The healer picks up a piece of stone, puts his/her finger into his/her ear, then makes the sign of the cross over the patient's eye. He/she throws away the stone, spits after it and says:

Let it be lost among the stones!

/Beregrákos, Bereg county/

Sending away rats: At the first toll of the bell on Sunday one has to take off one's outer clothing, at the second toll the underwear is taken off, at the third one the house is run round by the naked person while he or she abuses the rats:

Dirty ones, soiled ones, go to the Varga's!+

/+ = name of the neighbouring family/

/Viss, Szabolcs county/

Curing of stye: The person suffering from stye should whisper several times:

Let this stye be yours!

/Bácsbodrog county/

II. PARALLEL WISHES/A: SIMILE

II.1. Wish with simile with R-part

Curing illnesses: The shirt of the patient is suddenly torn off his body and buried under a stone, while they say:

*The illness should go under the stone,
like this shirt!*

/Hejce, Abauj county/

II.2. Wish with simile with O-part

Curing illnesses caused by the evil eye: Break off nine pieces from nine kinds of trees in the cemetery, cook them, bath the child in the water. Throw the bathing water out at sunset while saying:

*You should be cured as quickly
as the sun goes down.*

This should be repeated on three consecutive days; by that time the child should be cured.

/Nyírtura, Szabolcs
county/

III

III. PARALLEL WISHES/C: CONTRAST

Curing acorn: When the patient glimpses the new moon, he/she takes a handful of dust, touches the corn of his/her hand and says three times:

*What I see should revive
what I don't see should disappear!*

/Alattyán, Szolnok county/

Curing warts: The healer takes the hand of the patient, then swinging it backward he/she says:

*The new moon should renew,
what I'm pushing should disappear.
In the name of the Father and the Son Amen.*

/Ordas, Pest county/

IV. PARALLEL WISHES/C: IMPOSSIBLE CONDITION

IV.1. Wish with R-part

Curing warts: The patient circles the wart nine times with a morsel which accidentally fell out of his/her mouth, then

throws it behind his/her back, saying:

*A wart should grow on my hand
when I go and look for this morsel.*

/Mezőtur, Szolnok county/

IV.2. Wish with O-part

Curing illness caused by the evil eye: Water with hot embers is poured into the oven, while they say:

*He should be ill
when this coal comes to life again.*

/Udvarhely county/

Curing toothache: On a Friday when there is a new moon one should stand in the middle of the doorway and say the following while looking at the moon:

*Good day, new moon, new Friday!
My tooth should hurt
when I eat three kinds of meat:
lizard meat, snake meat, frog meat!*

/Turn of the 17th-18th c./

V. TASK GIVEN TO SUPERNATURAL BEING /IMPOSSIBLE CONDITION/ IN COMMAND OR PARALLEL WISH FORM/

To protect cow from bewitching: After calving the woman of the house throws poppy seeds on the place where the calf came out, saying:

*Nobody shall harm it
until he eats this up from here!*

/Kiszombor, Torontál
county/

VI. AFFIRMATIVE FORMS

VI.1. Denying and/or abusing the illness

Curing the illnesses of a child: Lifting the shirt of the child, his/her body is spit on, while the following is said:

Dog shit, dog shit, nothing.

/Witch trial, 1733,
Kolozsvár/

Curing sty: The following dialogue takes place between the patient and another person:

*- There's a sty on your eye.
- It's not true, you are lying.*

/Sükösd, Pest county/

VI.2. Denying the patient

Curing the shivers: they wrote on the door:

Lajos Kis[†] is not at home.

/+ = name of the sick person/

Thus the shivers could not find the patient.

/Kocsord, Szatmár
county/

VI.3. Denying and sending away

Chasing away fleas: When the frogs are croaking for the first time there's a dialogue between the mother in the house and her daughter outside the house:

- *Mother, the frog coaks.*

- *Daughter, there is no flea!*

At this house there will be no fleas that year.

/Sámod, Baranya county/

VI.4. Statement + sending the illness to somebody else

Curing the shivers: The mother shouts into the chimney:

*Do you hear my neighbours of both sides,
my little daughter suffers from the shivers!*

/Fajsz, Pest county/

VII. COUNTING

Curing thrush: On small sticks they make nine ragdolls. With each they encircle the wound, counting:

*Neither nine,
neither eight,*

...
*neither two,
neither one,
Holy cross, crucify it!*

The dolls are thrown at the cross roads in the way of the cattle to be led to the pasture. Whoever picks it up will catch the disease.

/Mátészalka, Szabolcs
county/

Curing wind-colic: The healer says three times:

*Seventy-seven women with wind-colic walk about,
from seven six should remain,
from six five,*

...
*from two one,
from one none.*

Than he/she makes an anticlockwise circle on the patient's belly with his/her fourth finger.

/Gyimesközéplök, Csík county/

VIII. AFFIRMATIVE FORMS REFERRING TO ACTION

VIII.1. Statement

Protection against the evil eye: If they see a small child or animal they spit on it as a prevention of harm while saying:

I spit on you, so that the eye cannot hurt.

/Nagyberki, Somogy county/

Against sleeplessness: If the child doesn't sleep, its mother goes into nine doorways without being seen. In every doorway she breaks off a tiny bit from the door, saying:

I am collecting dream for my little daughter!

/Csongrád or Torontál county/

Curing a haggard, fleshless child called "old": The child is put into a pot on top of the cold oven, in the meanwhile its mother goes around the house three times. Every time she gets to the door she asks and is answered from inside:

- *What are you cooking?*

- *Old one.*

/Baranya county/

VIII.2. Negation and statement /"not this - but that" structures/

Curing the bewitched cow: A fire is made in the oven. A new birch broom is held over the fire and the cow is beaten with that while saying:

I am not hitting the cow,

but the person who wants to take away the milk from my cow!

/Visk, Máramaros county/

IX. AFFIRMATIVE FORMS REFERRING TO ACTION + SENDING AWAY, THREATENING /TEXTS FOR CURING STYE/

They draw their cupped fingers three times in front of the eye with the stye, as if they were harvesting while saying three times:

I'm harvesting barley.

/Kölesd, Baranya
county/

/The Hungarian word for stye also means barley./

The healer "harvests" the stye /barley/: drawing his/her hand in front of the patient's eye says three times:

*Run barley, I harvest you,
I won't even bind you into sheaves!*

/Nagypáli, Baranya
county/

With nine grains of barley in his/her right hand, the patient encircles his/her eye then makes the sign of the cross in front of his/her eye, and throw the grain behind his/her back. While doing the encircling he/she says:

*Barley, barley I cut you down,
I throw you into the ass of a white horse.*

/Vésető, Békés county/

*Barley I plough for you,
I plant you,
I ripen you,
I harvest you,
I take you home,
I put you into the barn,
I thresh you,
I take you to the mill,
I grind you,
I take you home,
I bake you,
I eat you
and then nothing remains of you.*

/Hadikfalva, Bukovina/

X. AFFIRMATIVE FORMS REFERRING TO THE ACTION + THREAT WITH A TIME LIMIT

Curing corn: On the night of the new moon the patient goes out into the open and says:

*Now I only piss on you,
but if I find you here again,
I will shit on you too.*

/Baskó, Abaúj county/

XI. COMMAND, SUPPLICATION TO "INTERMEDIARIES" OF
FOLK BELIEFS

XI.1. Threatening plants with a time limit

Driving out maggots from the wound of animals: At dawn one has to go to the field and cover Euphorbia with a big clod while saying:

*You will not get up,
until the maggots disappear
from the cow called Galamb of my master.*

/Tard, Borsod county/

XI.2. Personification of the curing situation - supplication to "mother earth"

Curing a sore throat: The person with a sore throat kissed the oven three times, saying:

*Mother earth, my throat is sore
I don't tell anyone
I only complain to you,
cure me.*

/Alattyán, Szolnok
county/

XI.3. Personification the curing situation - supplication to natural phenomena

Curing an illness: At the new moon the patient goes to the crossroad and says:

*New moon, new king
take my illness away.*

/Gyuró, Fejér county/

Curing bony growth: At new moon the patient puts one hand on the growth then looking at the moon repeats the following three times:

*New moon, new king,
you have invited me,
I cannot go,
but I have a guest,
I will send him instead.*

/Göcsej/

XI.4. Supplication to supernatural beings of folk beliefs

Curing the shivers: At dawn the healer says turning to the east:

*Blessed Lady
we send you our cold.*

*We offer it to you,
so that the three-day cold should leave Pista.⁺*

*/+ = name of the sick person/
/Algyő, Csongrád
county/*

XII. ENUMERATION OF STATEMENTS + OPTATIVE, IMPERATIVE I.E.
PRAYER/BLESSING/CURSE FORMS /TEXTS FOR CURING ILLNESS
CAUSED BY THE EVIL EYE/

They put clean water into a bowl, then they threw embers into it, while saying:

*Blue eye,
brown eye,
black eye,
yellow eye,
colorful eye.*

They put in as many pieces of embers as eyes they mentioned. Whichever piece went under was the kind of eye which bewitched the person. After this the fourth finger was wettened and with it the sign of the cross was made on the forehead of the patient.

/Foktő, Pest county/

Similar action, while they say:

*If a man bewitched him/her
it should fly onto his hat,
if a woman bewitched him/her,
it should fly under her shawl,
if a girl bewitched him/her
it should fly under her headdress.*

*/Magyarvalkó, Kolozs
county/*

In a small pot they put water brought silently from the well, into it they placed three pieces of embers from the fireplace. They washed the patient with the fourth finger three times, repeating the following every time:

*Eye saw you,
heart bewitched you,
Jesus should console you!*

The patient has to be dried with the inside of the petticoat, the water has to be poured onto the broom standing in the corner of the room. If the embers descended to the bottom of the pot, it was the evil eye which caused the trouble.

*/Érsekcsanád, Pest
county/*

Similar action, while they say:

Our Father! I beg the Lord Jesus from my heart!
Blue eye,
green eye,
yellow eye,
brown eye,
black eye,
dog's eye,
cat's eye.
Eye looked at it,
heart loved it,
consoling Holy Spirit
console this little innocent.
Dear Jesus,
place your curing hand on his aching body,
and put a balm on his aching part,
cure him with your hand.

/Moldva/

XIII. COMMAND, THREAT, WISH IN THE FORM OF A RELIGIOUS CURSE/BLESSING

Curing of stye: One has to make the sign of the cross three times with the nail of the fourth finger while saying:

The Father should make you disappear,
the Son should make you disappear,
the Holy Spirit should make you disappear.

/Bátmonostor, Bács-Bod-
rog county/

Curing of sores /sore can be anything from cancer to syphilis/:

Lord Jesus Christ I say this in your holy name:
Pumpkin sore,
acorn sore,
eye sore,
seventy-seven kinds of sore!
I baptize you in the name of Jesus Christ,
the Father should create you +
the Son should hate you! +
In your whole body sore, goud should not stay!
With his holy bood,
with his death,
with the sound of the bell of heaven,
with the virginity of Virgin Margaret,
with the gold ring of St John the Baptist!
Amen! +

At the places marked by a cross the healer makes the sign of the cross over the sore.

/Szőreg, Torontál
county/

XIV. RELIGIOUS SUPPLICATION, PRAYER, REFERENCE

Curing of horse scab: They go round the horse with chicken droppings put into a cabbage leaf, while saying:

God save us from louse and crust!

/Hadikfalva, Bukovina/

"When the bees want to leave, say the following":

Apes apentote +

Christum mementote

qui virgam Aron fecit florere,

hic faciat vos descendere,

in nomine + Patris + Filii + et Spiritus Sancti + Amen.

/1614/

For the curing of epilepsy /"morbum caducum"/:

Written on a piece of paper it was carried in the neck:

The word of the Lord Father

in the womb of the Virgin Mary

there indeed was the body

our Lord, Jesus Christ. Amen.

/After 1511/

Curing the leg of the horse: "Whether it happens in the morning or in the afternoon, as soon as you notice it, even if it's on the road, stop immediately the horse and turn it towards the east and say:

Your blue or white horse

I do not wonder that the Virgin Mary was a virgin

when she received our Lord Jesus into her womb

and that she was a virgin when she gave birth to him,

but I do wonder that you hit the tendon of your fore leg with your hind leg.

Say this on it three times and every time touch the tendon either with your hand or with the side of its sole, it will be cured."

/Late 16th c./

Curing fright:

Don't be afraid, don't be frightened,

Jesus Christ wasn't frightened under the cross.

/Porcsalma, Szatmár county/

XV. EPIC TEXTSXV.1. Stumbling horse/donkey /2nd incantation of Merseburg/XV.2. Meeting the evil/A: The saint meeting the evil

Curing the evil eye: They say it whilst preparing water with hot embers:

*The Holy Virgin Mary set out
with her blessed Son.
They met with seventy-seven kinds of Evil eyes.
"Where are you going you Evil eye?"
"I'm going to drink
the red blood of this Erzsi,⁺
to pick at her flesh."
"I forbid you to drink her red blood
to pick at her flesh.
Go where the black dogs do not bark,
the black horses do not neigh,
the holy bells do not ring,
where leavened bread is not eaten.
Go to the black earth,
into the stomach of the rocks."
I put this ember into the water
so that a thousand angels should go to console her.*

/+ = name of the sick person/

/Gyimesközeplok, Csík
county/

XV.3. Meeting the evil/B: Christ Child is bewitchedXV.4. Meeting the evil/C: Three white womenXV.5. Meeting the evil/D: Three Jewish girls

Curing the evil eye: The healer makes the sign of the cross with the fourth finger of his/her right hand, then keeping his/her right hand on the head of the child says:

*Our holy Virgin Mother, Mary started out
to the holy Mass at Jerusalem,
she carried the lovely Jesus on her arm.
She met three Jewish maidens.
Says the Jewish maidens.*

*"Isn't the lovely Jesus lovely, like the lovely shining
sun!"*

Says the other:

*"Isn't the lovely Jesus lovely, like the lovely shining
moon!"*

Says the third one:

"Isn't the lovely Jesus lovely like the lovely shining
star!"
Our blessed Virgin Mother listened to the holy Mass of
Jerusalem,
the lovely Jesus on her arm became very faint.
She took him home.
She bathed him in the water of the Jordan,
she threw the water on the red marble,
You Jancsi⁺
should be as unharmed by the evil eye
as Jesus' bath didn't stay on the red marble.
/+ = name of the sick person/
/Szeged/

XV.6. Meeting the evil/C: Jesus is bewitched + the complaint
of the invalid

XV.7. Meeting of the saint and the healer

XV.8. The complaint of the invalid

XV.9. Three healing flowers

Three healing flowers + the complaint of the invalid

Curing eye disease:

The Lord Jesus went out to the vineyard,
the tripped in the vine,
the vine cut his holy eye.
His mother, the blessed Virgin Mary went that way
and asked him:
"Why are you crying my loving son, Jesus?"
Jesus answers:
"How would I not be crying my loving mother, Mary,
I was walking in the vineyard,
I tripped in th vine,
and the vine-branch cut my holy eye!"
"Do not cry my loving son, Jesus", answered Mary.
"Go to the Garden in Jerusalem,
pick three flowers:
pick the red one from blood,
pick the white one from the cataract,
and the yellow one from the sty.".
Let the Father make the blood disappear,
let the Son take of the cataract,
and let the Holy Spirit make the sty disappear.

This text is followed by the threefold repetition of the Lord's
Prayer, of Hail Mary and of Credo.

/Tóalmás, Pest county/

XV.10. Three woman healers + three flowersXV.11. Good man - wicked woman

Curing breast-ache: The patient says three times:

*When our Lord Christ walked on the earth with St Peter,
they went in to a poor man's house, asking for shelter.
The man offered it reluctantly.*

*The woman spread a mat on the floor and put a stone as
pillow.*

*Jesus nevertheless fell asleep and so did St Peter.
The during the night the breast of the woman began to
hurt.*

They got up early. Jesus left with Peter.

When they have gone a little while, Peter said:

*"Lord, my Creator! Cure the breast of that woman!
You see she screamed all night!"*

"No Peter, let her suffer!"

They went on for a while, says Peter:

"Lord, my Creator! Cure the breast of that woman!"

Then Jesus said:

"Go back Peter and tell them:

*Obedient master,
disobedient mistress,
bed of a matting,
pillow of stone,
word of the Lord."*

The very minute the pain stopped.

After this the patient repeats the Lord's prayer and the Hail Mary three times.

/Egyházaskér, Torontál
county/

XV.12. Laying the table on the hillXV.13. A stone that does not take rootXV.14. Treacherous judgeXV.15-33. Other epic textsXVI. NONSENSICAL TEXTS, AMULETS

Appendix: Marginal cases

XVII. CHARMSXVIII. PLAYFUL RHYMES

TARTALOMJEGYZÉK

II. kötet

XIII. Parancs, fenyegetés, kívánság egyházi átok/áldás formában	341
Exorcizmus-forma /parancs B-nek, C-re való hivatkozással/ 1-46.	341
Hármas áldás/átok forma 47-80.	367
Lehetetlen feltétel 97-100.	386
Rövid áldás 101-146.	389
XIV. Vallásos fohász, ima hivatkozás	397
Egyszerű fohász 1-50.	397
Hármas fohász forma 51-56.	405
Hosszú ima 57-89.	406
Szent János áldása és archaikus ima motívumok 90-101.	419
Vallásos szövegek amulettyszerű használata /egyházi szövegtörödékek/ 102-109.	424
XV. Epikus szövegek	429
XV.1. Megbotló ló/szamar /"Második merseburgi ráolvasás"/	429
A szent utas/ok/ gyógyít/anak/ 1-5.	429
Külön gyógyító 7.	436
XV.2. Találkozás a gonosszal A: Szent és gonosz találkozása	442
Szent vándorol 1-13.	442

Gonosz vándorol 14-22.	459
XV.3. Találkozás a gonosszal B: A kis Jézust megígézik	470
Szűz Mária gyógyít 1-8.	470
Külön gyógyító 9-15.	476
XV.4. Találkozás a gonosszal C: Három fehér asszony	483
XV.5. Találkozás a gonosszal D: Három zsidó lány	486
Szűz Mária gyógyít 1-4.	486
Külön gyógyító 5-6.	497
XV.6. Találkozás a gonosszal E: Jézust meg- ígézik+beteg panasza	499
XV.7. Szent és gyógyító találkozása	503
Kilenc lány/fiú/ökör mint gyógyító 1-4.	503
XV.8. Beteg panasza	512
XV.9. Három gyógyító asszony	517
XV.10. Három gyógyító asszony+három virág . . .	519
Három gyógyító virág+beteg panasza 2..	521
XV.11. Jó ember - gonosz asszony /Gyékényagy, kőpárna/	526
XV.12. Asztalterítés a hegyen	538
XV.13. Nem gyökeredző kő	541
XV.14. Hamis bíró	542
XV.15-33. Egyéb	543
Jézus életének eseményei 19-30.	545
Szent asszony karján szent gyermek 32.	551
XVI. Értelmetlen szövegek, amulettek	555
Függelék: Műfaji határesetek	555
XVII. Varázsigék	561
Bajelhárító 1-39.	561
Odaidéző 40-51.	570
Szemverés-megelőzés 52-73.	573

Szerencsekívánó 87-88.	578
XVIII. Játékos mondókák	579
Náthagyógyító 1-2.	579
Szembe esett tárgy 3-5.	581
Első fecske 34-39.	587
Tejfog kihullása 40-43.	591
Málésütés 44-51.	595
Köpülés 54-58.	599
Újság evése 59-64.	603
Új ruha 65-69.	606
Féregűzés 79-81.	609
Jegyzetek a II. kötethez	613

+

Földrajzi mutató	641
Időrendi mutató az 1850 előtt feljegyzett szövegekhez .	667
Tárgymutató a szövegek célja szerint	669
Felhasznált források	683
Rövidítések	701
Angol nyelvű összefoglalás /Hungarian Incantations/ . .	703
Tartalomjegyzék a II. kötethez	727

Felelős kiadó: az MTA Könyvtárának főigazgatója
A borítót tervezte: Murányi Zsuzsa
Alak: B/5 - Terjedelem: 34,4 /A/5/ ív
Megjelenés: 1985. - Példányszám: 600
Készült az MTA Könyvtára házi sokszorosító
részlegében

196,— Ft

